Wisbech's illustrerede Almanak

Udkom fra 1852-1939 med indhold gældende for det kommende år.

Om almanakken på: https://danskforfatterleksikon.dk/1850p/p104813.htm

Udarbejdet af Niels Jensen

Forlagt af Brödrene Wisbech

TILHØRT AF UNIVERSITETET

Almanak

for det Aar efter Christi Fødsel

1883,

som er det tredie efter Skudaar;

beregnet til Kjøbenhavns Observatorium

af

H. C. F. C. Schjellerup,
Professor.

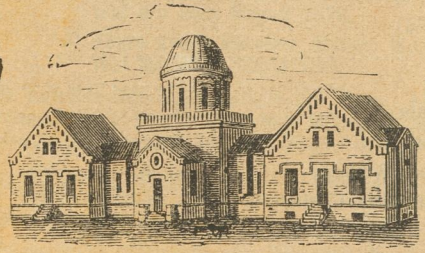

Kjøbenhavn.
Trykt hos J. H. Schultz.

For usolgte Almanakker, der tilbagesendes til Ombytning efter **15.** Januar **1883**, fradrages for Almanakkens Heftning henholdsvis 3, 4, 5 og 7 Øre for hvert Exemplar à 50, 75, 100 og 125 Øre.

Nærværende Aar

regnes

efter Christi Fødsel 1883.

Efter Verdens Skabelse	5850.
Siden Reformationen	366.
Siden den Oldenborgske Stammes Regjerings Begyndelse i dette Rige	435.
Siden vor allernaadigste Konge, Kong Christian den Niendes Fødsel	65.
Fra Kong Christian den Femtes danske Lov	200.
Fra Danmarks Grundlov	34.

Imellem Jul og Fastelavn er 5 Uger 6 Dage.

Aaret 1883 er det 6596de i den julianske Periode.

Mosaiske Festdage 1883.

Purimfest	23 Marts
* 1ste Paaskedag	22 April
* 2den —	23 —
* 7de —	28 —
* Paaskens Ende	29 —
* Ugefest (Pintse)	11 Juni
* Sammes 2den Festdag	12 —
Fastedag, Templets Ødelæggelse	12 August
* Nytaarsfest (5644)	2 Oktbr.
* Sammes 2den Dag	3 —
* Store Forsoningsfest	11 —
* Løvsalsfest	16 —
* Sammes 2den Festdag	17 —
* Sammes Slutningsfest	23 —
* Thorah-Glædesfest	24 —
Templets Indvielsesfest (Jul), som feires i 8 Dage	24 December.

Enhver Festdag begynder den foregaaende Aften, og de med * betegnede feires strengt.

Det danske Kongehus.

Kong **Christian IX.** til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenborg, født 8de April 1818, successederede 15de November 1863, formælet 26de Maj 1842 med

Dronning **Louise** Vilhelmine Frederikke Caroline Auguste Julie, Prinsesse af Hessen-Kassel, født 7de September 1817.

Børn:

1) Kronprins Christian **Frederik** Vilhelm Carl, født 3dje Juni 1843, formælet 28de Juli 1869 med

Kronprinsesse **Louise** Josephine Eugenie, Prinsesse af Sverig og Norge, født 31te Oktbr. 1851.

Børn: 1) **Christian** Carl Frederik Albert Alexander Vilhelm, født den 26de September 1870.

2) Christian Frederik **Carl** Georg Valdemar Axel, født den 3dje August 1872.

3) **Louise** Caroline Josephine Sophie **Thyra** Olga, født den 17de Februar 1875.

4) **Harald** Christian Frederik, født den 8de Oktober 1876.

5) **Ingeborg** Charlotte Caroline Frederikke Louise, født den 2den August 1878.

6) **Thyra Louise** Caroline Amalie **Augusta Elisabeth**, født den 14de Marts 1880.

2) **Alexandra** Caroline Marie Charlotte Louise Julie, født 1ste Decbr. 1844, formælet 10de Marts 1863 med **Albert Edward**, Prins af Wales, Hertug af Cornwall, født 9de Novbr. 1841.

3) **Georg I.**, Hellenernes Konge, (Christian Vilhelm Ferdinand Adolph Georg), født 24de Decbr. 1845, formælet 27de Oktbr. 1867 med **Olga** Constantinowna, Storfyrstinde af Rusland, født 3. Septbr. 1851.

4) **Maria** Feodorowna (Maria Sophie Frederikke **Dagmar**), født 26de Novbr. 1847, formælet 9de Novbr. 1866 med Keiser **Alexander III.** af Rusland, født 10de Marts 1845.

5) **Thyra** Amalie Caroline Charlotte Anna, født 29de Septbr. 1853, formælet 21de Decbr. 1878 med **Ernst August** Vilhelm Adolf Georg Frederik, Hertug af Cumberland og Brunsvig-Lüneborg, født den 21de Septbr. 1845.

6) **Valdemar**, født 27de Oktbr. 1858.

Oldefaders Sønnesøns Kong **Frederik VI.s** Datter:
Vilhelmine Marie, født 18de Januar 1808, formælet 19de Maj 1838 med **Carl**, Hertug af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Glücksborg, Enke den 24de Oktober 1878.

I nærværende Almanak antages Dagen overensstemmende med almindelig Vedtægt at begynde ved Midnat og regnes indtil næste Midnat, saa at de 12 Timer, der gaa foran den mellemliggende Middag, benævnes Formiddagstimer, de 12 efterfølgende derimod Eftermiddagstimer. Ethvert Klokkeslet er angivet i den saakaldte Middeltid eller den Tidsart, som stedse bruges i det daglige Liv, og som derfor alle Uhre ere indrettede til at vise. Da denne imidlertid er forskjellig fra den Tid, som Solskiven angiver, bliver det nødvendigt for Enhver, som vil stille sit Uhr efter Solskiven, at kjende den Forskjel, som finder Sted mellem Uhret og Solskiven. Herom erholdes Underretning ved Hjælp af de Tal, som findes paa den Side, der følger efter Decembermaaned, og som angive, hvad et Uhr paa de forskjellige Dage af Aaret bør vise i samme Øieblik, som det efter Solskiven er Middag. Saaledes betegner f. Ex. 12. 4', som findes ved den 1 Januar, at paa denne Dag skal et rigtigt Uhr vise Tolv og fire Minuter i det Øieblik, da Solen angiver Middag. Disse Tal kunne anvendes uden Forandring over hele Landet.

Den tredie Række paa enhver Side indeholder Angivelsen af Klokkeslettet for Maanens Op- eller Nedgang, forsaavidt som Kundskab derom kan have Vigtighed i det daglige Liv. Maanens Opgang er betegnet med O. F. eller O. E., eftersom den indtræffer paa en Formiddags- eller Eftermiddagstime. Ligeledes betegnes Nedgangen med N. F. eller N. E.

Den sidste Række paa enhver Side betegner Angivelsen af Klokkeslettet for Høivande paa Jyllands fri Vestkyst, hvormed maa sammenholdes den Forklaring over Beregningen af Tiden for Flod og Ebbe, som er meddelt efter Tabellen for Tidsforskjellen.

De, der ville benytte Solcentrets Op- eller Nedgang til derefter at stille deres Uhre, kunne, naar de befinde sig paa et Sted i Danmark, der ligger lige Vest for Kjøbenhavn, betjene sig af de i Almanakken anførte Klokkeslet. For de Steder derimod, som ligge nordligere eller sydligere, er beregnet den vedføiede Tabel, der viser, hvormange Minuter man skal lægge til eller trække fra de i Almanakken anførte Klokkeslet for at erfare, hvad Uhret bør vise ved Solens Op- eller Nedgang. De anførte Tal gjælde imidlertid ogsaa for dem, der ligge omtrent lige Øst eller Vest; derfor anføres her saavel disse som ogsaa de, der kunne rette sig efter Kjøbenhavn.

Kjøbenhavn... Roeskilde, Holbek, Kallundborg, Veile, Varde.

A. Helsingør .... Hillerød, Nykjøbing, Skanderborg.

B. Randers ..... Viborg, Grenaa.

C. Aalborg ..... Ribe, Løgstør, Thisted.

D. Skagen.

E. Ribe..... Asfens, Odense, Nyborg, Korsør, Slagelse, Storeheddinge, Christiansø.

F. Nakskov..... Maribo, Saxkjøbing, Stubbekjøbing, Nykjøbing.

	Læg til Opg. Træk fra Nedg.					Træk fra Opgangen. Læg til Nedgangen.														Læg til Opg. Træk fra Nedg.					
	Jan.		Febr.		Marts.	April.		Mai.		Juni.		Juli.		August.		Septb.		Oktbr.		Novbr.		Decbr.			
	6	20	3	17	2	16	30	13	27	11	25	8	22	6	20	3	17	31	14	28	12	26	9	23	7	21
A.	2	2	1	1	0	0	1	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1	0	0	1	1	1	2	2	2
B.	6	5	4	2	1	0	1	2	3	4	5	6	6	6	5	4	3	2	1	0	1	2	4	5	6	6
C.	9	8	6	4	2	1	1	3	5	6	8	10	10	9	8	6	4	3	1	1	2	4	6	8	9	10
D.	14	12	9	6	3	1	2	3	7	10	13	15	16	15	13	10	7	4	2	1	4	6	7	12	15	16

	Træk fra Opg. Læg til Nedg.					Læg til Opgangen. Træk fra Nedgangen.														Træk fra Opg. Læg til Nedg.					
	Jan.		Febr.		Marts.	April.		Mai.		Juni.		Juli.		August.		Septb.		Oktbr.		Novbr.		Decbr.			
	6	20	3	17	2	16	30	13	27	11	25	8	22	6	20	3	17	31	14	28	12	26	9	23	7	21
E.	2	2	1	1	1	0	0	1	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1	0	0	1	1	1	2	2	2
F.	6	5	4	2	1	0	1	2	3	4	5	6	6	6	5	4	3	2	1	0	1	2	4	5	6	6

Loven af 6te Februar 1880, ved hvilken Kjøbenhavns Middeltid er indført som fælles Tid for hele Kongeriget, medfører, at Uhrene, som ere stillede efter Stedtid, maa for Steder, der ligge vestlig for Kjøbenhavn, stilles saameget frem, som Længdeforskjellen beløber sig til i Tid, hvorimod de maa stilles tilbage for østlige Steder. Tidsforskjellen kan udmaales paa Danmarkskortet, idet man erindrer, at 15 Buеminutter svare til 1 Tidsminut.

Exempelvis anføres paa nærmeste Minut Klokkeslætsforskjellen for nogle vestlige Steder: Hillerød 1′, Roeskilde 2′, Ringsted 3′, Sorø 4′, Skjelskør 5′, Kallundborg 6′, Nyborg 7′, Skagen 8′, Odense $8^3/_4$′, Aarhus $9^1/_2$′, Horsens 11′, Kolding $12^1/_3$′, Ribe $15^1/_4$′, Holstebro 16′, Hjerting 17′, Ringkjøbing $17^1/_3$′, Blaavandshuk 18′. Af østlige Steder nævnes blot Rønne $8^1/_2$′, Nexø 10′.

Bestemmelse af Middagslinien.

Paa en vandret plan Flade, som er fast opstillet saaledes, at den kan bestrinnes af Solen, tegnes flere koncentriske Cirkler. I Centret opreises en Stift lodret paa Fladen. Naar om Formiddagen mellem Kl. 9 og 11 Stiftens Skygge efterhaanden bliver kortere, mærker man sig paa Cirklerne de Punkter, hvor Skyggens Ende befinder sig. Om Eftermiddagen mellem Kl. 1 og 3 forlænger Skyggen sig, og nu mærker man sig atter Skyggens Ende i Cirklerne. Middagslinien er da den rette Linie, som, dragen ud fra Stiftens Fod, halverer de paa Cirklerne afskaarne Buer. — Konstruktionen giver det bedste Resultat, naar den udføres i Dagene imellem den 17de og 24de Juni eller imellem den 18de og 23de December.

Hvergang Stiftens Skygge falder i Middagslinien er det Sandmiddag (jvfr. forrige Side).

Januar
eller Glugmaaned. 31 Dage. 1883.

Christi Omskjærelse, Luc. 2.

		Maan.		Høiv.
		O. F.		
M. 1	Nytaar	O. F.	◑ s. Kv. 1. 41 Eftm.	4 31
Ti. 2	Abel	1 6		5 21
O. 3	Enoch	2 15	Sol. op. 8. 32′ n. 3. 37′	6 22
T. 4	Methusalem	3 23	Tusmørket varer 52′	7 31
F. 5	Simeon	4 30		8 43
L. 6	Hell. 3 Kong.	5 34		9 47

Da Jesus var 12 Aar gammel, Luc. 2.

S. 7	1 S. e. H. 3 K.	6 31	Knud Hertug	10 41
M. 8	Erhard	7 21		11 29
Ti. 9	Julianus	N. E.	● n. M. 6. 50′ Form.	12 14
O. 10	Paul Eremit	6 1	Sol. op 8. 28′ n. 3. 48′	0 36
T. 11	Hyginus	7 26	Tusmørket varer 51′	1 16
F. 12	Reinhold	8 50	☾ nærmest Jorden	1 56
L. 13	Hilarius	10 13		2 37

Bryllupet i Kana, Joh. 2.

S. 14	2 S. e. H. 3 K.	11 35	Felix	3 28
M. 15	Maurus	N. F.		4 4
Ti. 16	Marcellus	12 58	◐ s. Kv. 1. 38′ Form.	4 58
O. 17	Antonius	2 18	Sol. op 8. 20′ n. 4. 0′	6 9
T. 18	Hert. V. Mar.	3 33	Tusmørket varer 49′	7 29
F. 19	Pontianus	4 42	Prisca	8 49
L. 20	Fab. Sebast.	5 40		9 55

Arbeiderne i Vingaarden, Matth. 20.

S. 21	Septuagesima	6 27	Agnes	10 49
M. 22	Vincentius	7 6		11 33
Ti. 23	Emerentius	O. E.	○ s. M. 8. 6′ Form.	12 13
O. 24	Timotheus	6 16	Sol. op 8. 10′ n. 4. 14′	0 31
T. 25	Pauli Omv.	7 25	Tusmørket varer 48′	1 6
F. 26	Polycarpus	8 35		1 39
L. 27	Chrysostom.	9 43		2 10

De fire Slags Sædejord, Luc. 8.

S. 28	Sexagesima	10 50	Fred. 6 Fødsl. Carolus Magnus	2 43
M. 29	Chr. 7 Fødsl.	11 58	☾ fjernest Jorden	3 17
Ti. 30	Louise	O. F.	Valerius	3 56
O. 31	Vigilius	1 6	Adelgunde	4 38
			◑ s. Kv. 11. 17′ Form.	
			Sol. op 7. 59′ n. 4. 29′	
			Tusmørket varer 46′	

Februar

eller **Blidemaaned.** 28 Dage. 1883.

		Maan. O. F.		Høiv.
T. 1	Brigida	2 12		5 34
F. 2	Kyndelmisse	3 16		6 45
L. 3	Blasius	4 16		8 1
	Christi Daab, Matth. 3.			
S. 4	Fastelavn	5 9	Qvinquagesima. Esto mihi	9 16
M. 5	Agathe	5 54	Veronica	10 17
Ti. 6	Hvide Tirsdag	6 30	Dorothea	11 8
O. 7	Aske Onsdag	N. E.	Richard ● n. M. 7. 0′ Eftm. Sol. op 7. 45′ n. 4. 44′	11 54
T. 8	Corintha	6 23	Tusmørket varer 45′	0 16
F. 9	Apollonia	7 50	☾ nærmest Jorden	0 58
L. 10	Scholastica	9 16		1 38
	Jesus fristes af Djævelen, Matth. 4.			
S. 11	1 S. i Fasten	10 41	Qvadragesi. Invocavit	2 19
M. 12	Eulalia	N. F.	Euphrosyne	3 2
Ti. 13	Benignus	12 3	Valentinus	3 49
O. 14	Tamperdag	1 22	◐ f. Kv. 10. 45′ Form.	4 42
T. 15	Faustinus	2 33	Sol. op 7. 30′ n. 4. 59′	5 49
F. 16	Juliane	3 34	Tusmørket varer 44′	7 9
L. 17	Findanus	4 25		8 29
	Den kananæiske Kvinde, Matth. 15.			
S. 18	2 S. i Fasten	5 5	Reminiscere. Concordia.	9 36
M. 19	Ammon	5 38	Jul. Sophie	10 27
Ti. 20	Eucharias	6 4		11 9
O. 21	Samuel	O. E.	Sol. op 7. 14′ n. 5. 14′ Tusmørket varer 43′	11 46
T. 22	Peders Stol	6 20	○ f. M. 1. 8′ Form.	0 4
F. 23	Papias	7 29		0 38
L. 24	Matthias	8 37		1 10
	Jesus drev en Djævel ud, Luc. 11.			
S. 25	3 S. i Fasten	9 45	Oculi. Victorinus	1 42
M. 26	Inger	10 51	☾ fjerneſt Jorden.	2 13
Ti. 27	Leander	11 57		2 48
O. 28	Ollegaard	O. F.	Sol. op 6. 56′ n. 5. 29′ Tusmørket varer 42′	3 25

Marts

eller Tordmaaned. 31 Dage. 1883.

		Maan. O. F.		Høiv.
T. 1	Albinus	1 1		
F. 2	Simplicius	2 2		4 8
L. 3	Kunigunde	2 56	◑ s. Kv. 6. 16′ Form.	4 58
				6 6
	Jesus bespiser 5000 Mand, Joh. 6.			
S. 4	Midfaste	3 43	Lætare. Adrianus	7 24
M. 5	Theophilus	4 23		8 43
Ti. 6	Gotfred	4 56		9 50
O. 7	Perpetua	5 24	Sol. op 6. 39′ n. 5. 44′ Tusmørket varer 42′	10 45
T. 8	Beata	5 49		11 32
F. 9	40 Riddere	N. E.	● n. M. 5. 22′ Form.	12 16
L. 10	Ædel	8 13	☾ nærmest Jorden	0 37
	Gabriel Engel udsendes, Luc. 1.			
S. 11	5 S. i Fasten	9 40	Judica. Thala	1 19
M. 12	Gregorius	11 3		2 2
Ti. 13	Macedonius	N. F.		2 47
O. 14	Eutychius	12 19	Sol. op 6. 21′ n. 5. 58′ Tusmørket varer 42′	3 34
T. 15	Zacharias	1 26	◐ f. Kv. 9. 22′ Eftm.	4 26
F. 16	Gudmund	2 21		5 29
L. 17	Gjertrud	3 5		6 44
	Christi Indtog i Jerusalem, Matth. 21.			
S. 18	Palmesøndag	3 39	Alexander	7 59
M. 19	Joseph	4 7		9 4
Ti. 20	Gordius	4 30	Jevndøgn, Foraar begynder	9 56
O. 21	Benedictus	4 50	Sol. op 6. 2′ n. 6. 12′ Tusmørket varer 42′	10 40
T. 22	Skjærtorsdag	5 8	Paulus	11 17
F. 23	Langfredag	O. E.	Fidelis ○ f. M. 6. 55′ Eftm.	11 51
L. 24	Ulrica	7 32	☾ fjerneſt Jorden	0 8
	Christi Opstandelse, Marc. 16.			
S. 25	Paaskedag	8 40	Mariæ Bebud.	0 41
M. 26	2 Paaskedag	9 47	Gabriel	1 14
Ti. 27	Castor	10 51		1 48
O. 28	Eustachius	11 52	Sol. op 5. 44′ n. 6. 26′ Tusmørket varer 42′	2 23
T. 29	Jonas	O. F.		3 2
F. 30	Ovirinus	12 48		3 44
L. 31	Fred. 5. Fødſ.	1 37	Balbina ◑ s. Kv. 9. 12′ Eftm.	4 32

April

eller Faaremaaned. 30 Dage. 1883.

Jesus kom ind ad lukte Dore, Joh. 20.

		Maan.		Høiv.
S. 1	1 S. e. Paaske	2 18	Quasimodo. Hugo	5 34
M. 2	Theodosius	2 53		6 48
Ti. 3	Nicætas	3 21		8 8
O. 4	Ambrosius	3 47	Sol. op 5. 26′ n. 6. 41′	9 20
T. 5	Irene	4 11	Tusmørket varer 43′	10 18
F. 6	Sixtus	4 34		11 8
L. 7	Egesippus	N. E.	● n. M. 2. 27′ Eftm.	11 54
			☾ nærmest Jorden	

Jesus er en god Hyrde, Joh. 10.

S. 8	2 S. e. Paaske	8 32	Misericord. Dom. Janus	0 18
M. 9	Procopius	9 55	Chr. 9 Fødsl.	1 2
Ti. 10	Ezechiel	11 9		1 47
O. 11	Leo	N. F.	Sol. op 5. 8′ n. 6. 54′	2 32
T. 12	Julius	12 11	Tusmørket varer 44′	3 19
F. 13	Justinus	1 1		4 8
L. 14	Tiburtius	1 40	◐ f. Kv. 9. 40′ Form.	5 2

Christi Bortgang til Faderen, Joh. 16.

S. 15	3 S. e. Paaske	2 9	Jubilate. Chr. 5 Fødsl.	6 6
M. 16	Mariane	2 34	Olympia.	7 15
Ti. 17	Flyttedag	2 55	Anicetus	8 21
O. 18	Eleutherius	3 14	Sol. op 4. 51′ n. 7. 8′	9 17
T. 19	Daniel	3 32	Tusmørket varer 46′	10 4
F. 20	Bededag	3 50	Sulpicius	10 45
L. 21	Florentius	4 8	☾ fjerneſt Jorden	11 24

Den Helligaands Sendelse, Joh. 16.

S. 22	4 S. e. Paaske	O. E.	Cantate. Cajus	11 58
M. 23	Georgius	8 43	○ f. M. 12. 18′ Eftm.	0 15
Ti. 24	Albertus	9 46		0 51
O. 25	Marc. Evang.	10 43	Sol. op 4. 34′ n. 7. 22′	1 27
T. 26	Cletus	11 34	Tusmørket varer 47′	2 4
F. 27	Charl. Amal.	O. F.	Ananias.	2 43
L. 28	Vitalis	12 17		3 25

Beder i Jesu Navn, Joh. 16.

S. 29	5 S. e. Paaske	12 53	Rogate. Peter Martyr	4 11
M. 30	Severus	1 23	◑ f. Kv. 7. 54′ Form.	5 5

Mai

eller Maimaaned. 31 Dage. 1883.

		Maan.		Høiv.
Ti. 1	Phil. Jacob	O. F. 1 49	Voldermisse.	6 13
O. 2	Athanasius	2 12	Sol. op 4. 18′ n. 7. 36′ Tusmørket varer 50′	7 30
T. 3	Chr. Himmelf.	2 34	Korsmisse	8 45
F. 4	Florian	2 57		9 51
L. 5	Gothard	3 23	De lyse Nætter begynde ☾ nærmest Jorden	10 47

Naar Trøsteren kommer, Joh. 15.

S. 6	6 S. e. Paaske	N. E.	Exaudi. Joh. a. Port.	11 36
M. 7	Flavia	8 44	● n. M. 10. 49′ Eftm.	12 24
Ti. 8	Stanislaus	9 54		0 47
O. 9	Caspar	10 51	Sol. op 4. 3′ n. 7. 50′	1 32
T. 10	Gordianus	11 41	Tusmørket varer 53′	2 16
F. 11	Mamertus	N. F.		3 0
L. 12	Pancratius	12 11		3 44

Hvo mig elsker, Joh. 14.

S. 13	Pintsedag	12 38	Ingemmus	
M. 14	2 Pintsedag	1 2	◐ f. Kv. 11. 45′ Eftm.	4 30
Ti. 15	Sophie	1 21	Christian	5 21
O. 16	Tamperdag	1 38	Sara	6 22
T. 17	Bruno	1 56	Sol. op 3. 50′ n. 8. 3′	7 24
F. 18	Erik	2 14	Tusmørket varer 56′	8 26
L. 19	Potentiana	2 34	☾ fjerneſt Jorden	9 23
				10 10

Christus og Nicodemus, Joh. 3.

S. 20	Trinitatis	2 57	Angelica	10 53
M. 21	Helene	3 23		11 33
Ti. 22	Castus	O. E.		12 11
O. 23	Desiderius	9 31	○ f. M. 4. 2′ Form.	
T. 24	Esther	10 17	Sol. op 3. 38′ n. 8. 15′ Tusmørket varer 60′	0 31
F. 25	Urbanus	10 56		1 10
L. 26	Beda	11 28		1 48
				2 27

Den rige Mand, Luc. 16.

S. 27	1 S. e. Trin.	11 54	Lucian	3 8
M. 28	Vilhelm	O. F.		3 53
Ti. 29	Maximinus	12 18	◑ f. Kv. 3. 13′ Eftm.	4 40
O. 30	Vigand	12 39	Sol. op 3. 29′ n. 8. 25′	
T. 31	Petronella	1 2	Tusmørket varer 64′	5 41
				6 56

Juni

eller Skjærsommer. 30 Dage. 1883.

		Maan.		Høiv.
		O. F.		
F. 1	Nikomedes	1 25		8 15
L. 2	Marcellinus	1 50		9 28
	Den store Nadvere, Luc. 14.			
S. 3	2 S. e. Trin.	2 21	Krpr. Frederik Erasmus	10 28
M. 4	Optatus	3 0	☾ nærmest Jorden	11 22
Ti. 5	**Grundlovsdag**	N. E.	Bonifacius	12 10
			● n. M. 7. 3′ Form.	
O. 6	Norbertus	9 28	Sol. op 3. 22′ n. 8. 35′	0 34
T. 7	Jeremias	10 8	Tusmørket varer 67′	1 16
F. 8	Medardus	10 39		1 57
L. 9	Primus	11 4		2 38
	Det fortabte Faar, Luc. 15.			
S. 10	3 S. e. Trin.	11 26	Onuphrius	3 16
M. 11	Barnab. Apost.	11 44		3 56
Ti. 12	Basilius	N. F.	◐ f. Kv. 3. 32′ Eftm.	4 37
O. 13	Cyrillus	12 2	Sol. op 3. 18′ n. 8. 41′	5 28
			Tusmørket varer 69′	
T. 14	Rufinus	12 20	☾ fjerneſt Jorden	6 27
F. 15	Vitus	12 39		7 30
L. 16	Tycho	1 1		8 34
	Værer barmhjertige, Luc. 6.			
S. 17	4 S. e. Trin.	1 26	Botolphus	9 34
M. 18	Leontius	1 57		10 24
Ti. 19	Gervasius	2 35	○ f. M. 5. 22′ Eftm.	11 9
O. 20	Sylverius	O. E.	Sol. op 3. 18′ n. 8. 44′	11 52
			Tusmørket varer 70′	
T. 21	Albanus	8 57	Solhverv, længſte Dag.	0 13
F. 22	10000 Mart.	9 32	Sommer begynder	0 53
L. 23	Paulinus	9 59		1 33
	Jesus lærer af Skibet, Luc. 5.			
S. 24	5 S. e. Trin.	10 24	St. Hansdag	2 11
M. 25	Prosper	10 47		2 52
Ti. 26	Pelagius	11 9	◑ ſ. Kv. 8. 28′ Eftm.	3 33
O. 27	7 Sovere	11 30	Sol. op 3. 21′ n. 8. 45′	4 18
			Tusmørket varer 69′	
T. 28	C. Amalie	11 55	Eleonora	5 15
F. 29	Petr. Paulus	O. F.		6 29
L. 30	Lucina	12 23	☾ nærmeſt Jorden	7 48

Juli

eller Ormemaaned. 31 Dage. 1883.

Farisæernes Retfærdighed, Matth. 5.

		Maan.		Høiv.
		O. F.		
S. 1	6 S. e. Trin.	12 56	Theobaldus	9 8
M. 2	Mariæ Besøg.	1 39		10 14
Ti. 3	Cornelius	2 32	Solen fjernest Jorden	11 7
			☽ n. M. 3. 54′ Eftm.	
O. 4	Ulricus	N. E.	Sol. op 3. 26′ n. 8. 42′	11 54
T. 5	Anshelmus	8 39	Tusmørket varer 68′	0 17
F. 6	Dion	9 7		0 58
L. 7	Lov. Aug.	9 30	Willebaldus	1 35

Jesus bespiser 4000 Mand, Marc. 8.

S. 8	7 S. e. Trin.	9 49	Kjeld	2 11
M. 9	Sostrata	10 8		2 47
Ti. 10	Vilh. Carol.	10 25	Knud Konge	3 21
O. 11	Josva	10 45	Sol. op 3. 34′ n. 8. 37′ Tusmørket varer 65′	4 0
T. 12	Henrik	11 5	◐ f. Kv. 8. 40′ Form.	4 41
F. 13	Margarethe	11 28	☾ fjernest Jorden	5 33
L. 14	Bonaventura	11 56		6 37

De falske Profeter, Matth. 7.

S. 15	8 S. e. Trin.	N. F.	Apostl. Del.	7 46
M. 16	Susanne	12 31		8 56
Ti. 17	Alexius	1 14		9 56
O. 18	Arnolphus	2 8	Sol. op 3. 43′ n. 8. 29′	10 48
T. 19	Justa	3 10	Tusmørket varer 61′	11 33
F. 20	Elias	O. E.	○ f. M. 4. 21′ Form.	12 15
L. 21	Evenus	8 29		0 36

Den utro Husfoged, Luc. 16.

S. 22	9 S. e. Trin.	8 53	Mar. Magd.	1 16
M. 23	Apollinaris	9 16	Hundedagene begynde	1 53
Ti. 24	Christina	9 38	☾ nærmest Jorden	2 34
O. 25	Jacobus	10 0	Sol. op 3. 55′ n. 8. 18′	3 15
T. 26	Anna	10 27	Tusmørket varer 58′	4 1
F. 27	Martha	10 59	◑ f. Kv. 1. 4′ Form.	4 55
L. 28	Aurelius	11 38		6 8

Jesus græder over Jerusalem, Luc. 19.

S. 29	10 S. e. Trin.	O. F.	Oluf	7 30
M. 30	Abdon	12 25		8 52
Ti. 31	Germanus	1 23		9 59

August

eller Høstmaaned. 31 Dage. 1883.

			Maan.		Høiv.
			O. F.		
O.	1	Peders Fængs.	2 28	Sol. op 4. 7′ n. 8. 5′ Tusmørket varer 54′	10 52
T.	2	Hannibal	3 39		11 37
F.	3	Nikodemus	N. E.	● n. M. 2. 17′ Form.	12 16
L.	4	Dominicus	7 55		0 35
				Fariseeren og Tolderen, Luc. 18.	
S.	5	11 S. e. Trin.	8 14	Osvaldus	1 10
M.	6	Chr. Forklar.	8 33		1 43
Ti.	7	Donatus	8 51	De lyse Nætter ophøre	2 15
O.	8	Ruth	9 11	Sol. op 4. 20′ n. 7. 51′ Tusmørket varer 51′	2 50
T.	9	Romanus	9 33	☾ fjerneſt Jorden	3 25
F.	10	Laurentius	9 58		4 4
L.	11	Herman	10 30	◐ f. Kv. 2. 20′ Form.	4 49
				Den Døve og Stumme, Marc. 7.	
S.	12	12 S. e. Trin.	11 9	Clara	5 49
M.	13	Hippolytus	11 56		7 0
Ti.	14	Eusebius	N. F.		8 16
O.	15	Mariæ Himf.	12 53	Sol. op 4. 33′ n. 7. 35′ Tusmørket varer 48′	9 27
T.	16	Rochus	2 0		10 23
F.	17	Anaſtatius	3 15		11 11
L.	18	Agapetus	O. E.	○ f. M. 1. 44′ Eftm.	11 54
				Samaritaneren og Leviten, Luc. 10.	
S.	19	13 S. e. Trin.	7 23	Sebaldus	0 16
M.	20	Bernhard	7 43		0 57
Ti.	21	Salomon	8 7	☾ nærmeſt Jorden	1 37
O.	22	Symphor.	8 33	Sol. op 4. 47′ n. 7. 19′ Tusmørket varer 47′	2 16
T.	23	Zachæus	9 4	Hundedagene ende	3 0
F.	24	Sophie Fred.	9 40	Bartholomæus	3 48
L.	25	Ludvig	10 25	◑ f. Kv. 6. 22′ Form.	4 42
				De 10 Spedalſke, Luc. 17.	
S.	26	14 S. e. Trin.	11 19	Irenæus	5 53
M.	27	Gebhardus	O. F.		7 14
Ti.	28	Loviſe	12 21	Auguſtinus	8 33
O.	29	Joh. Halsh.	1 29	Sol. op 5. 0′ n. 7. 1′ Tusmørket varer 45′	9 40
T.	30	Benjamin	2 39		10 30
F.	31	Bertha	3 51		11 13

September

eller Fiskemaaned. 30 Dage. 1883.

		Maan. N. E.		Høiv.
L. 1	Ægidius	N. E.	● n. M. 3. 5′ Eftm.	11 50
		Ingen kan tjene to Herrer, Matth. 6.		
S. 2	15 S. e. Trin.	6 40	Elisa	0 8
M. 3	Seraphia	6 58		0 42
Ti. 4	Jul. Maria.	7 18	Theodosia	1 15
O. 5	Regina	7 37	Sol. op 5. 14′ n. 6. 43′ Tusmørket varer 44′	1 47
T. 6	Magnus	8 2	☾ fjerneſt Jorden	2 20
F. 7	Dr. Louiſe	8 31	Robert	2 58
L. 8	Mariæ Fødſ.	9 5		3 34
		Enkens Søn af Nain, Luc. 7.		
S. 9	16 S. e. Trin.	9 48	Gorgonius	4 17
M. 10	Burchhardt	10 40	◐ ſ. Kv. 7. 28′ Eftm.	5 10
Ti. 11	Hillebert	11 41		6 19
O. 12	Guido	N. F.	Sol. op 5. 27′ n. 6. 25′	7 37
T. 13	Cyprianus	12 51	Tusmørket varer 43′	8 51
F. 14	† Ophøielſe	2 6		9 54
L. 15	Eſkild	3 28		10 47
		Den Vatterſottige, Luc. 14.		
S. 16	17 S. e. Trin.	O. E.	Euphemia	11 32
M. 17	Lambertus	6 8	○ f. M. 10. 32′ Eftm.	12 16
Ti. 18	Chr. 8 Fødſ.	6 34	Titus	0 37
			☾ nærmeſt Jorden	
O. 19	Tamperdag	7 4	Conſtantia	1 20
T. 20	Tobias	7 39	Sol. op 5. 41′ n. 6. 7′ Tusmørket varer 42′	2 3
F. 21	Matthæus	8 22		2 48
L. 22	Mauritius	9 15		3 36
		Hvis Søn er Chriſtus, Matth. 22.		
S. 23	18 S. e. Trin.	10 15	Linus	4 29
M. 24	Tecla	11 21	◑ ſ. Kv. 1. 41′ Eftm.	5 34
Ti. 25	Cleophas	O. F.	Jevndøgn, Efteraar begynder	6 48
O. 26	Adolph	12 31	Sol. op 5. 54′ n. 5. 48′	8 3
T. 27	Cosmus	1 41	Tusmørket varer 42′	9 9
F. 28	Venceslaus	2 52		10 0
L. 29	St. Michael	4 0		10 44
		Den Værkbrudne, Matth. 9.		
S. 30	19 S. e. Trin.	5 9	Hieronymus	11 22

Oktober
eller Sædemaaned. 31 Dage. 1883.

		Maan. N. E.		Høiv.
M. 1	Remigius	N. E.	● n. M. 6. 45′ Form.	11 56
Ti. 2	Ditlev	5 43	☾ fjerneſt Jorden	0 14
O. 3	Mette	6 6	Sol. op 6. 8′ n. 5. 30′	0 47
T. 4	Franciscus	6 34	Tusmørket varer 42′	1 21
F. 5	Placidus	7 6		1 54
L. 6	Fred. 7 Fødſ.	7 45	Broderus	2 30
			Bryllupsklæderne, Matth. 22.	
S. 7	20 S. e. Trin.	8 33	Amalia	3 9
M. 8	Ingeborg	9 29		3 52
Ti. 9	Dionyſius	10 33	◐ f. Kv. 11. 10′ Form.	4 39
O. 10	Gereon	11 43	Sol. op 6. 22′ n. 5. 12′	5 41
T. 11	Fred. 4 Fødſ.	N. F.	Tusmørket varer 42′	6 54
F. 12	Pr. Frederik	1 0	Maximilian	8 11
L. 13	Angelus	2 20		9 21
			Den kongelige Mand, Joh. 4.	
S. 14	21 S. e. Trin.	3 44	Calixtus	10 18
M. 15	Hedevig	5 9	Gallus	11 8
Ti. 16	**Flyttedag**	O. E.	○ f. M. 7. 36′ Form.	11 55
			☾ nærmeſt Jorden	
O. 17	Florentinus	5 35	Sol. op 6. 36′ n. 4. 55′	0 19
T. 18	Luc. Evang.	6 15	Tusmørket varer 42′	1 4
F. 19	Balthaſar	7 6		1 49
L. 20	Felicianus	8 5		2 36
			De 10,000 Pund, Matth. 18.	
S. 21	22 S. e. Trin.	9 10	11000 Jomfr.	3 23
M. 22	Cordula	10 21		4 12
Ti. 23	Søren	11 32	◑ f. Kv. 12. 9′ Form.	5 8
O. 24	Proclus	O. F.	Sol. op 6. 51′ n. 4. 38′	6 14
T. 25	Crispinus	12 43	Tusmørket varer 43′	7 22
F. 26	Amandus	1 52		8 26
L. 27	Pr. **Valdemar**	3 0	Sem	9 23
			Skattens Mont, Matth. 22.	
			Caroline	
S. 28	23 S. e. Trin.	4 8	Mar. Soph. Frederikke	10 10
M. 29	Narciſſus	5 14	Simeon og Judas	10 51
Ti. 30	Louiſe Charl.	6 20	Absalon. ☾ fjerneſt Jorden	11 28
			Reformat. Begyndelſe	
O. 31	Krprdſ. **Louiſe**	N. E.	Sol. op 7. 5′ n. 4. 22′	12 4
			Tusmørket varer 44′	
			● n. M. 12. 47′ Form.	

November

eller Slagtemaaned. 30 Dage. 1883.

		Maan. N. E.		Høiv.
T. 1	Alle Helgen	5 8		
F. 2	Alle Sjæle	5 44		0 22
L. 3	Hubertus	6 29		0 58
				1 34

Jesus prædiker om Salighed, Matth. 5.

S. 4	24 S. e. Trin.	7 21	Otto	2 10
M. 5	Malachias	8 22		2 49
Ti. 6	Leonhardus	9 29		3 29
O. 7	Engelbrecht	10 41	Sol. op 7. 20′ n. 4. 7′ Tusmørket varer 46′	4 13
T. 8	Claudius	11 57		
F. 9	Theodor	N. F.	◐ f. Kv. 12. 55′ Form.	5 7
L. 10	Luther	1 16		6 13
				7 27

Ødelæggelsens Vederstyggelighed, Matth. 24.

S. 11	25 S. e. Trin.	2 37	Morten Visp	8 43
M. 12	Torkild	4 1		9 50
Ti. 13	Arcadius	5 28	☾ nærmest Jorden	10 47
O. 14	Frederik	O. E.	○ f. M. 5. 28′ Eftm.	11 38
T. 15	Leopold	4 49	Sol. op 7. 35′ n. 3. 54′ Tusmørket varer 47′	0 2
F. 16	Othenius	5 46		0 51
L. 17	Anianus	6 51		1 37

Jeg priser dig Fader, Matth. 11.

S. 18	26 S. e. Trin.	8 3	Hesychius	2 21
M. 19	Elisabeth	9 16		3 5
Ti. 20	Volkmarus	10 29	◑ f. Kv. 2. 34′ Eftm.	3 50
O. 21	Mariæ Ofr.	11 40	Sol. op 7. 49′ n. 3. 43′ Tusmørket varer 49′	4 35
T. 22	Fred. Ferdin.	O. F.	Cecilia.	5 26
F. 23	Clemens	12 50		6 31
L. 24	Chrysogonus	1 57		7 33

Christi Forklarelse, Matth. 17.

S. 25	27 S. e. Trin.	3 4	Catharina	8 35
M. 26	Conradus	4 11		9 31
Ti. 27	Facundus	5 16	☾ fjerneſt Jorden	10 18
O. 28	Soph. Magdl.	6 21	Sol. op 8. 3′ n. 3. 34′ Tusmørket varer 50′	11 0
T. 29	Saturninus	N. E.	● n. M. 7. 45′ Eftm.	11 40
F. 30	Chr. 6 Fødſ.	4 26	Andreas	12 18

December

eller Christmaaned. 31 Dage. 1883.

			Maan. N. E.		Høiv.
L.	1	Arnold	5 17		0 38
		Jesu Indtog i Jerusalem, Matth. 21.			
S.	2	1 S. i Advent	6 15	Bibiana	1 13
M.	3	Svend	7 19		1 52
Ti.	4	Charl. Fred.	8 29	Barbara	2 30
O.	5	Sabina	9 43	Sol. op 8. 14′ n. 3. 28′ Tusmørket varer 52′	3 9
T.	6	Nikolaus	10 59		3 51
F.	7	Agathon	N. F.	◐ f. Kv. 12. 36′ Eftm.	4 37
L.	8	Mariæ Undf.	12 16		5 37
		Tegn i Sol og Maane, Luc. 21.			
S.	9	2 S. i Advent	1 36	Rudolph	6 49
M.	10	Judith	2 58		8 9
Ti.	11	Damasus	4 21	☾ nærmest Jorden	9 25
O.	12	Epimachus	5 43	Sol. op 8. 23′ n. 3. 25′	10 28
T.	13	Lucia	6 59	Tusmørket varer 52′	11 23
F.	14	Crispus	O. E.	○ f. M. 4. 19′ Form.	12 12
L.	15	Nikatius	5 36		0 36
		Johannes i Fængsel, Matth. 11.			
S.	16	3 S. i Advent	6 51	Lazarus	1 20
M.	17	Albina	8 6		2 2
Ti.	18	Lovise	9 21	Nemesius	2 42
O.	19	Tamperdag	10 33	Sol. op 8. 29′ n. 3. 25′	3 20
T.	20	Abraham	11 43	Tusmørket varer 53′	4 1
F.	21	Thomas	O. F.	◑ f. Kv. 8. 59′ Form.	4 45
L.	22	Japetus	12 51	Solhverv, korteste Dag. Vinter begynder	5 37
		Johannis Vidnesbyrd, Joh. 1.			
S.	23	4 S. i Advent	1 59	Torlacus	6 38
M.	24	Adam	3 4	☾ fjernest Jorden	7 44
Ti.	25	Juledag	4 9		8 49
O.	26	St. Stephan	5 12	Sol. op 8. 32′ n. 3. 29′ Tusmørket varer 53′	9 45
T.	27	Joh. Evang.	6 11		10 33
F.	28	Børnedag	7 4		11 17
L.	29	Noah	N. E.	● n. M. 1. 50′ Eftm.	11 57
		Farisæerne og de Skriftkloge, Matth. 23.			
S.	30	S. i. J. o. N.	5 9	David	0 18
M.	31	Sylvester	6 19		0 57

Tabel, som viser hvad Klokken er efter Middeltid, naar Solskiven viser 12.

Jan.	1	12	4′	Marts	28	12	5′	Aug.	8	12	5′
„	3	12	5′	„	31	12	4′	„	15	12	4′
„	5	12	6′	April	3	12	3′	„	20	12	3′
„	8	12	7′	„	7	12	2′	„	24	12	2′
„	10	12	8′	„	10	12	1′	„	27	12	1′
„	12	12	9′	„	14	12	0′	„	31	12	0′
„	15	12	10′	„	18	11	59′	Sept.	3	11	59′
„	18	12	11′	„	23	11	58′	„	6	11	58′
„	21	12	12′	„	28	11	57′	„	9	11	57′
„	25	12	13′	Mai	6	11	56′	„	12	11	56′
„	30	12	14′	„	24	11	57′	„	15	11	55′
Febr.	10	12	14′	Juni	1	11	58′	„	18	11	54′
„	13	12	14′	„	7	11	59′	„	20	11	53′
„	24	12	13′	„	13	12	0′	„	23	11	52′
Marts	2	12	12′	„	17	12	1′	„	26	11	51′
„	6	12	11′	„	22	12	2′	„	29	11	50′
„	11	12	10′	„	27	12	3′	Okt.	2	11	49′
„	14	12	9′	Juli	2	12	4′	„	6	11	48′
„	18	12	8′	„	7	12	5′	„	9	11	47′
„	21	12	7′	„	14	12	6′	„	13	11	46′
„	24	12	6′	Aug.	1	12	6′	„	17	11	45′

Okt.	23	11	44′								
Nov.	1	11	44′								
„	14	11	45′								
„	20	11	46′								
„	24	11	47′								
„	27	11	48′								
„	30	11	49′								
Dec.	2	11	50′								
„	5	11	51′								
„	7	11	52′								
„	10	11	53′								
„	12	11	54′								
„	14	11	55′								
„	16	11	56′								
„	18	11	57,								
„	20	11	58′								
„	22	11	59′								
„	24	12	0′								
„	26	12	1′								
„	28	12	2′								
„	30	12	3′								

Forklaring af Beregningen af Klokkeslettet for Høi- og Lavvande.

Ved Beregningen af Klokkeslettet for Høivande og Lavvande tager man først de Tal, der findes i den sidste Række i hver Maaned, og lægger dertil Havnetiden efter den vedføiede Tabel. Den første Talrække i denne Tabel indeholder det hosstaaende Steds Havnetid, den anden angiver Tidsforløbet fra Høivande til Lavvande og den tredie Middelspringflodhøiden i Fod.

Tabel til Beregning af Høi- og Lavvande.

Agger	3	44	5 19	1	Büsum, udenfor Havnen	0 56	6 15	—
Altona	4	54	7 45	8	Cuxhaven	0 43	6 53	12
Amrum	0	55	6 49	9	Dagebøl	1 54	6 54	10
Blaavandshuk	1	19	6 8	6	Dicksander Gat, ved Sydenden af Flakstrømmen	0 36	6 50	—
Blankenese	4	19	7 36	—	Esbjerg	2 32	6 3	—
Blauort Sand	0	13	6 31	—	Fanø, N. O. Pynt	2 17	—	—
Bongsiel	1	48	6 38	12				
Bordelum Siel	2	17	8 37	—				
Brunsbüttel	1	33	7 14	11				

Fanø N. V. Pynt	1 57	—	—	Ording	0 20	7 23	11
„ Midten af Vestkysten	1 6	—	—	Pelvorm	1 32	6 14	12
Frederikshavn	5 37	6 0	1	Pin Aue	3 22	7 34	11
Fredriksstad	2 12	7 34	11	Rendsborg	7 17	7 18	4
Glückstad	2 44	7 13	12	Schulau	4 10	7 32	—
Hals	8 25	4 57	1	Seesand	0 25	6 54	10
Hamborg	5 4	7 48	—	Skagen	5 37	6 6	1
Helgoland	11 45	6 51	10	Skallingende	1 51	—	—
Hirtshals	4 3	6 14	1	Støren Itzehoe	3 35	—	—
Hjerting	2 20	6 5	—	Støren Störort.	2 24	7 17	—
Husum Havn	2 11	7 25	—	Süderoog	0 45	6 44	11
Høier Kanal	2 54	6 33	7	Sydvesthorn	2 18	7 36	9
Krück Aue	3 0	—	—	Sønderhoe	1 57	6 42	5
Kift	1 56	6 15	7	Teufelsbrücke	4 39	7 41	—
Meldorf Havn	1 7	7 45	12	Thorsminde Gab.	3 9	5 35	2
Nordby	2 37	6 4	6	Tvilensleth	3 32	7 27	—
Norderpiep	0 25	6 18	13	Tønningen	1 36	7 11	11
Nymindegab	2 16	5 48	2	Vollervik	0 49	6 45	12
				Vyk	1 56	6 21	10

Exempel: at finde Klokkeslettet for Høivande og Lavvande den 10de Januar ved Agger:

Af Pillen for Høivande i Januar	0	Tim.	36 Min.
Hertil lægges Havnetid for Agger	3	—	44 —
	4	Tim.	20 Min.

Det Udkomne er Klokkeslettet for Høivande om Formiddagen. Er det fundne Klokkeslet større end 12 Timer, da trækkes 12 Timer fra, og det Udkomne er nu Klokkeslettet for Høivande om Eftermiddagen.

Klokkeslettet for det paafølgende Lavvande faas ved til Klokkeslettet for Høivande at lægge Tidsforløbet fra Høivande til Lavvande. Da denne Mellemtid for Agger er 5 Tim. 19 Min., saa indtræffer Lavvande Kl. 9. 39′ om Formiddagen. Blev Lavvandsklokkeslettet større end 12 Tim., da trækkes 12 Tim. fra, og det Udkomne er nu Klokkeslettet for Lavvande om Eftermiddagen.

Trækkes fra de fundne Klokkeslet 25 Min., erholdes derved Klokkeslettene for de næstforegaaende Høivande og Lavvande; lægges derimod 25 Min. til, saa har man Klokkeslettene for de næstfølgende Høivande og Lavvande.

De fundne Klokkeslet ere ved denne Beregning stedse udtrykte i Stedets Middelsoltid.

Formørkelser.

I Aaret 1883 indtræffe følgende Formørkelser:

1) En partiel Maaneformørkelse den 22de April Middag. Den er derfor usynlig for Danmark.

2) En Solformørkelse den 6te Mai, Eftermiddag, som blot bliver synlig paa den sydlige Halvkugle, i Avstralien og den vestlige Del af Amerika.

3) En partiel Maaneformørkelse den 16de Oktober. Denne Formørkelse begynder for Kjøbenhavn Kl. 6. 49′ Formiddag og ender Kl. 8. 40′. Da imidlertid Maanen er gaaet ned Kl. 6. 36′, bliver denne Formørkelse ikke synlig for os.

4) En Solformørkelse om Natten mellem den 30te og 31te Oktober; den er derfor usynlig for Danmark.

Planeterne i Aaret 1883.

Merkur er i Almindelighed Solen saa nær, at den ikke kan ses med blotte Øine. De bedste Tider at søge den paa vil være om Aftenen den 21de Januar, den 14de Mai og den 11te September, da den paa disse Dage har størst østlig Afstand fra Solen. Før Solopgang vil den letteſt kunne iagttages den 3die Marts, den 2den Juli og den 22de Oktober, da den har størst vestlig Afstand fra Solen.

Venus vil i Begyndelsen af Aaret være synlig 3 Timer før Solopgang paa den østlige Himmel, og i Midten af Januar vil den skinne med størst Glands. Dog staar den meget lavt paa Himmelen. Den 15de Februar har den størst vestlig Afstand fra Solen. Paa denne Tid har den østlig Bevægelse i Skytten, gaar i Begyndelsen af Marts ind i Stenbukken og i Slutningen af denne Maaned ind i Vandmanden. Den bliver nu vanskeligere at iagttage, fordi den i de følgende Maaneder nærmer sig Solen. Efterat den den 20de September har været i Konjunktion med Solen, fjerner den sig fra denne i østlig Retning, saa at den i Slutningen af Aaret vil kunne iagttages en kort Tid efter Solnedgang.

Mars er usynlig i Begyndelsen af Aaret. Efterhaanden bliver den mere og mere synlig om Morgenen; i Slutningen af Juli staar

den op ved Midnat. I de følgende Maaneder af Aaret indtræffer Opgangen stedse tidligere paa Aftenen, saaledes i Slutningen af August Kl. 11, i Slutningen af Oktober Kl. 10, i Slutningen af November Kl. 9 og ved Aarets Slutning Kl. 7½. I den Tid af Aaret, da den er synlig, har den østlig Bevægelse; i Mai, Juni, Juli og August gjennemløber den Fiskene, Vædderen og Tyren, i September, Oktober og November Tvillingerne og Krebsen. I December aftager Bevægelsen kjendelig i Løven, hvori den ved Slutningen af Aaret synes at staa stille.

Jupiter befinder sig ved Aarets Begyndelse i Tyren med en meget langsom Bevægelse i vestlig Retning; den bliver stationær i Midten af Februar, hvorefter Bevægelsen bliver østlig. I disse to Maaneder er Planeten synlig den største Del af Natten, men Nedgangen indtræffer stedse noget tidligere, saaledes i Begyndelsen af Marts Kl. 3 om Morgenen, i Midten af April Kl. 1 og i Begyndelsen af Mai ved Midnat. Da den i Begyndelsen af Juli gaar ned med Solen, ophører den at være synlig om Aftenen. I Slutningen af Juli vil den nu blive synlig om Morgenen før Solopgang, da Planeten paa denne Tid staar op 1 Time før Solen. Opgangen indtræffer nu stedse tidligere, i Midten af September ved Midnat, i Slutningen af Oktober Kl. 10, i Slutningen af November Kl. 8 og i Slutningen af December Kl. 6.

Saturn kan i Januar ses den største Del af Natten, men vil formedelst den stedse tidligere indtræffende Nedgang efterhaanden blive synlig i kortere Tid, saa at den i Begyndelsen af Februar kan ses til Kl. 2 om Natten og i Begyndelsen af Marts til henimod Midnat. I Midten af April gaar Planeten ned Kl. 10 og forsvinder derpaa i Solstraalerne, indtil den i Juni begynder at vise sig om Morgenen. I Slutningen af Juli staar den op ved Midnat og fra August til Aarets Udgang vil den være synlig hele Natten. Den bevæger sig hele Aaret igjennem i Tyrens Stjernebillede, hvori den i Midten af August gaar nordlig forbi Aldebaran.

Planetsystemet.

	Siderisk Omløbstid.	Middelafstand fra Solen, naar Jordens Middelafstand (20009000 Mile) antages som Enhed.	Solens Diameter = 186594 Mile. Solens Omdreining 25 Dage og 12 Tim. Masse. Diameter.	(Sol. Masse antaget som Enhed.)	Omdreining.	Planeternes Middelafstand fra Solen, udtrykt i Mile.
	Dage.		Mile.		T. M.	Mill.
☿ Merkur	87.97	0.387	650	1:4348000	24 5	7.7
♀ Venus	224.70	0.723	1640	1:412150	23 21	14.5
♁ Jorden	365.26	1.000	1719	1:354030	23 56	20.0
♂ Mars	686.98	1.524	928	1:2968300	24 37	30.5
♃ Jupiter	4332.58	5.203	19183	1:1050	9 55	104.1
♄ Saturn	10759.22	9.539	16376	1:3512	10 14	190.9
♅ Uranus	30686.82	19.183	7255	1:20574	—	383.8
♆ Neptun	60126.72	30.037	7575	1:17500	—	601.0

Planeternes Drabanter.

Maanen bevæger sig i 27 Dage 8 Timer omkring Jorden i en Middelafstand fra denne af 51800 Mile. Dens Diameter beløber sig til 469 Mile. Mars ledsages af 2, Jupiter af 4, Saturn af 8, Uranus af 4 Drabanter og Neptun i det Mindste af 1 Drabant.

Asteroiderne.

Imellem Mars og Jupiter befinder sig en Mængde smaa Planeter, som kaldes Asteroider, og som ikke ere synlige uden Kikkert. De Opdagedes Antal var i Begyndelsen af Aaret 1882 naaet op til 224, hvis Middelafstand fra Solen ligge imellem 44 og 68 Millioner Mile.

Ifølge Loven af 23de Mai 1873 ere Krammarkederne bortfaldne med Udgangen af Aaret 1882. ☞

1. Kronologisk Markedsfortegnelse for 1883.

(Sluttet 1. Mai 1882.)

F betyder Faar, H betyder Heste, K betyder Kvæg, Kt betyder Kreaturer, S betyder Svin og Fedek betyder Fedekvæg.

Januar.

2. Odense H, Esbjerg Fedek, Holstebro H.
3. Ny Løgten Kt, Skive H.
4. Randers (2) H.
6. Aarhus H.
8. Horsens H.
9. Præstø HKFS, Veile H.
10. Helsinge Kt o. s. v., Kolind Kt, Kolding H.
15. Frederiksborg HK, Sæby H, Løgstør K.
16. Hjørring H, Ulstrup K.
17. Nestved HKKt., N. Sundby HK.
18. Aalborg H, Vinderup K.
19 Thisted H, Hobro HK.
20. Nykjøbing (p. M.) H.
22 Skive HK.
23. Nimtofte HK, Viborg HK.
24. Svendborg H, Randers (2) H.
25. Faaborg H.
26. Aarhus H.
27. Skanderborg H, Lemvig H.
29. Bogense H, Horsens H, Holstebro HK.
30. Asfens H, Ringkjøbing HK, Veile H.
31. Frederikssund HK, Middelfart H, Aarhus Fedek, Fredericia H, Varde HK.

Februar.

1. Odense H, Ribe HK.
2. Kolding H.
3. Aarhus H.
5. Frederiksværk HK, Silkeborg HK.
6. Rødby HK, Skanderborg H, Esbjerg Fedek.,
7. Horsens H, Ny Løgten Kt.
8. Nakskov HKS o. s. v., Odder HK, Veile H.
9. Kolding H.
10. Randers H.
12. Aarhus H, Ribe Kt.
13. Præstø HKFS, Rudkjøbing H, Maribo HK, Skanderborg H, Aars Kt.
14. Frederiksborg HK, Skjelskør HK, Svendborg H, Horsens H, Maarupvad Kt, Mariager Kt.
15. Odense HK, Hobro HK, Veile H.
16. Sæby H, Sjelbro Kt, Kolding H, Viborg HK.
17. Kjerteminde H, Fjerritslev H, Randers H.
19. Nyborg HK, Thisted H.
20. Faaborg HK, Saxkjøbing HK, Nykjøbing (p. M.) H.
21. Nestved HKKt, Asfens HK, Skive HK.
22. Bogense HK, Nakskov HKS o. s. v., Holstebro HK.
23. Middelfart HK, Blokhus Kt, Varde HK.
24. Helsingør Kt, Hjørring H, Fredericia HK, Ribe HK.
26. N. Sundby HK, Aarhus H.
27. Odense (2) HK, Maribo HK, Aalborg H, Skanderborg H.
28. Frederikssund HK, Aarhus Fedek, Grenaa HK, Horsens H.

Marts.

1. Korsør HK, Rudkjøbing HK, Ebeltoft HK, Veile H.
2. Roeskilde HK, Skjelskør HK, Svendborg HK, Ronde Kt, Kolding H.

3. Kjerteminde HK, Randers H, Silkeborg HK.
5. Stege HK, Nyborg HK, Aarhus H.
6. Storeheddinge HK, Vordingborg HK, Bogense HK, Saxkjøbing HK, Skanderborg H, Esbjerg Fedek.
7. Hvalsø Kt, Assens HK, Horsens H, Ny Løgten Kt.
8. Slagelse HK, Ringe HK, Nakskov HKS o.s.v., Veile H.
9. Skibby Kt, Sorø HK, Spørring Kt, Kolding H.
10. Faaborg HK, Randers H, Fredericia Kt.
12. Aarhus H.
13 Præstø HKFS, Ringsted HK, Odense HK, Maribo HK, Skanderborg H.
14. Faxe Kt, Holbæk HK, Kjøge HK, Brobyværk HK, V. Brønderslev Kt, Horsens H, Thirstrup Kt.
15. Frederiksborg HK, Middelfart HK, Stubbekjøbing HK, Hjallerup Kt, Odder HK, Veile H.
16 Roeskilde HK, V. Hassing Kt, Ø. Svenstrup Kt, Veilby Kt, Kolding H.
17. Kjøbenhavn H, N. Sundby Kt, Randers HK, Fredericia HK, Løgstør Kt.
19. Ulstrup Kt.
20. Slangerup Kt, Storeheddinge HK, Rødby HK, Binderup Kt.
21. Nestved HKKt, Hobro Kt, Høver Kt.
27. Ringsted HK, Aarup HK, Aarhus Kt.
28. Holbæk HK, Kjøge HK, Middelfart HK, Thise (2) Kt, Aarhus Fedek, Klovborg Kt.
29. Skjelskør HK, Slagelse HK, Nysted HK, Bræstenbro Kt.
30. Haslev Kt, Sorø HK, Horsens Kt.
31. Frederiksund HK, Hjørring Kt, Veile Kt.

April.

3. Frederiksværk HK, Fuglebjerg Kt o.s.v., Storeheddinge HK, Vordingborg HK, Esbjerg Fedek.
4. Ruds-Vedby Kt, Ny Løgten Kt.
5. Onsbjerg Kt.
6. Aakirkeby HKKt, Roeskilde HK.
9. Farum HK, Silkeborg Kt, Dalager HK.
10. Præstø HKFS, Ringsted HK, Herning Kt.
11. Helsinge Kt o. s. v., Holbæk HK, Kjøge HK, Kolind Kt, N. Snede Kt.
12. Slagelse HK, Nysted HK, Vorbasse Kt.
13. Skjelskør HK, Sorø HK, Holsted Kt, Spørring Kt, Skive Kt.
14. Asnæs Kt o. s. v., Kolding Kt, Viborg Kt.
16. Glæsborg Kt, Lunderskov Kt.
17. Helsingør Kt, Koldby Kt, Ribe Kt.
18. Hirschholm HK o.s. v., Nestved HKKt, Hvidbjerg Kt.
19. Sjelbro Kt, Lemvig Kt.
21. Frederiksborg HK, Holstebro Kt.
23. Lunderskov Kt, Varde Kt.
24. Nykjøbing (p. M.) Kt, Hadsten Kt, Ribe Kt.
25. Frederiksund H, Aarhus Fedek, Foldingbro Kt, S. Omme Kt, Ulfkjær Kt.
26. Anbæk Kt, Fuglsø Kt, Randbøl Kt, Ringkjøbing Kt.
27. Vexø HK, Ans Kt, Odder Kt, Give Kt, Kolding Kt, Tarm Kt.
28. Nykjøbing (p.F.) HK, Hornsyld Kt, Ny HK, Viborg Kt.
30. Thisted Kt, Horsens Kt, Lunderskov Kt.

Maj.

1. Slagelse HK, Dystrup Kt, Esbjerg Fedek, Ribe Kt, Veile Kt.
2. Hadsund Kt, Ny Løgten Kt.
4. Veilby Kt, Kolding Kt, Tarm Kt, Skive Kt.
5. Randers K, Holstebro Kt, Kollemorten Kt.
7. Ringsted HK, Aarhus K, Lunderskov Kt, Varde Kt.
8. Hvalsø Kt, Præstø HKFS, Ribe Kt.
9. Thirstrup Kt.
10. Kjellerup Kt, Hvalpsund Kt, Skals Kt, Gjerlev Kt, Fredericia Kt.
11. Slangerup, Kt, Hobro Kt, Rønde Kt, Trunst Kt, Herning Kt, Kolding Kt.
12. Viborg Kt.
15. Skanderborg HK, Jellinge Kt, Højslev KF, Ribe Kt, Aabro Kt.
16. Nestved HKKt, Sorø HK, Sjelbro Kt, Foldingbro Kt.
17. Storeheddinge H, Anbæk Kt, Lunderskov Kt.
19. Kjøge HKt o. s. v.
22. Skjelskør HK o. s. v.
25. Marstal Kt.
26. Bordingborg HK, Skagen Kt.
28. Høver Kt.
30. Hjørring H, Aarhus Fedek.
31. Sæby H.

Juni.

1. Hjallerup (2) H.
4. Hurup H.
6. Thisted H, Ny Løgten Kt, Sjørup Kt.
7. Nykjøbing (p. S.) H, Nykjøbing (p. M.) H.
8. Slangerup Kt, Skive H.
9. Holbæk HK o.s.v., Silkeborg HK, Lemvig HF.
11. Kjerteminde H, Skanderborg H, Holstebro HF.
12. Korsør HK, Præstø HKFS, Horsens HK, Esbjerg Fedek, Varde HF.
13. Helsinge Kt o. s. v., Maribo HK, Maarupvad Kt, Ribe HF.
14. Kallundborg (3) Uld.
15. Rudkjøbing H.
16. Kjøbenhavn H, Faaborg H, Væreskjøbing H.
18. Randers (2) Uld.
20. Nestved HKKt, Vejen HK.
23. Asens HK.
25. Frederiksborg Kt, Ringsted Kt.
26. Skjelskør (2) Kt.
27. Aarhus Fedek.
28. Hjørring H.
29. Odsløs H.
30. Sorø Kt, Løgstør Kt.

Juli.

2. Grenaa HK, Ulstrup HK.
3. Ebeltoft HK, Hobro Kt, Esbjerg Fedek.
4. Nyborg H, Ny Løgten Kt.
5. Frederiksværk HK, Bogense H, Viborg HK.
6. Slagelse (2) Kt, Randers (2) H.
7. Sakkjøbing Kt.
9. Væreskjøbing H, Aarhus HK.
10. Præstø HKFS, Middelfart HK, Mariager Kt, Salten HK.
11. Kolind Kt, Fredericia HK.
12. Bordingborg Kt, Odense (2) HK.
18. Nestved HKKt.
19. Svendborg H.
20. Roeskilde HK, Vilsund KF.
21. Nykjøbing (p. M.) HKF.
23. Helsingør Kt, Skive (2) HKF.
25. Aarhus Fedek, Lemvig KF.
26. Holstebro KF.
28. Kjøge Kt, Brande K.
30. Varde KF.
31. Ribe KF.

August.

1. Ny Løgten Kt, Vorbasse (2) KF.
7. Esbjerg Fedek.

8. Maarupvad Kt.
14. Præstø HKFS.
15. Nestved HKKt.
28. Ulfkjær KF.
29. Aarhus Fedek, Dalager(2)KF.
31. Herning (2) KF, Ribe K.

September.

1. Frederiksværk HK, Kjøbenhavn H.
3. Tudse Gjæs, Hurup HKF, V. Brøndersleb HKF, Hadsten KF.
4. Faarup KF, Esbjerg Fedek, Aars KF, Bjerringbro KF.
5. Hvalsø Kt, Thisted HKF, Ny Løgten Kt, Randers HKF.
6. Ølstvad HKF.
7. Nykjøbing (p. M.) HKF.
8. Roeskilde Kt, Grindsted KF, Skive HKF.
10. Holstebro KF.
11. Præstø HKFS, Tarm HKF.
12. Sorø HKKt, Kolind Kt, Varde (2) HKF.
13. Frederiksborg HK o. s. v., Egeskov HK, Skræm HKF.
14. Bække HKF.
15. Flauenskjold KF, Kolding HKF, Løgstør KF.
17 Vesterhassing KF, Odder HKF, Ulstrup KF.
18. Aalborg KF, Rønde KF, Binderup KF.
19. Nestved HKKt, Asfens HK, Hobro (2) KF.
20. Middelfart HK, Nysted HK, Løkkensvej KF.
21. Skjelskør HK Frugt, Hørmested KF, Ans KF, Højslev KF.
22. Ringsted Kt, Hjørring KF, Brande KF, Skals KF.
24. Høver Kt, Give KF, Viborg (2) KF.
25. Bogense H, Jellinge KF.
26. Sorø HK, Aarhus Fedek, Hornslyd KF, Randers KF, Silkeborg KF, Fuur Kt.
27. Glæsborg KF, Skanderborg KF.
28. Marstal Kt, Læsø (2) Kt, Grenaa KF, Horsens KF. Skive Rug.
29. Veile KF.

Oktober.

1. Saxkjøbing Kt, Fjerritslev HKF, Sæby KF.
2. Faaborg KF, Dystrup KF, Esbjerg Fedek, Ribe KF.
3. Skibby Kt, Odense (2) H, Hals KF, Hadsund KF, Ny Løgten Kt, Løgstør KF.
4. Ruds-Vedby Kt, Slagelse HK, Nakskov HKS o. s. v., Hjallerup KF, Koldby HKF, Mariager KF, Aars Kt.
5. Aakirkeby HKKt, Fuglebjerg Kt o. s. v., Rudkjøbing HK, N. Sundby KF, Thisted HKF, Gjerlev KF, Fredericia K, Hvalpsund KF.
6. Vordingborg H, Nykjøbing (p. M.) KF, Sjørup KF.
8. Hvidbjerg KF, Skive KF.
9. Præstø HKFS, Lemvig KF, Ribe KF.
10. Faxe Kt, Helsinge Kt o. s. v., Sorø HKKt, Kjerteminde HK, Thirstrup Kt, Bækmarksbro KF, Vinderup KF.
11. Bogense HK, Frederikshavn Kt, Sørring KF, Holstebro (2) KF.
12. Nykjøbing (p. S.) HK, Stege (2) HK, Svendborg KF, Løkken Kt, Anbæk KF, Fuglsø KF, Kolding K.
13. Onsbjerg Kt, Nyborg HK, Hjørring KF, Ebeltoft KF, Herning KF.
15. Farum HK, Storeheddinge H, Jetsmark Kt, Rønde KF.
16. Roeskilde Kt, Aarup HK, V. Brøndersleb KF, Aarhus KF, Ribe KF, Nibe KF.

17. Nestved HKKt, Brobyværk Kt, N. Sundby KF.
18. Holbæk K, Aalborg Kt, Kjellerup Kt, Foldingbro Kt.
19. Asnæs Kt o. s. v., Bræstenbro Kt, Hobro Kt, Kolding K, Videbæk KF.
20. Frederikssund HK, Thim KF, Viborg Kt.
22. Helsingør Kt, Ringsted HK, Klovborg KF, Silkeborg KF, Lunderskov Kt, Ringkjøbing KF.
23. Faaborg HK, Skanderborg KF, Ribe KF, S. Omme KF.
24. Asserns Kt, Horsens KF, Varde (2) HKF.
25. Skjelskør HK, Vordingborg HK, Nakskov HKS o. s. v., Sjelbro KF, Give KF.
26. Veilby KF, Fredericia KF, Veile KF.
27. Randers KF Uld, Kolding KF.
29. Haslev Kt, Hirschholm HK o. s. v., Stubbekjøbing HK, Lunderskov Kt.
30. Ribe KF.
31. Kjøge Kt, Maribo H, Aarhus Fedek, Christianshede Lærred o. s. v., N. Snede Kt.

November.

1. Sorø Kt, Middelfart KF.
2. Frederiksborg Kt, Kolding K.
3. Kjøbenhavn H, Korsør HK, Svendborg HK.
5. Vexø HK, Odense KF, Lunderskov Kt, Nibe Kt.
6. Grenaa Kt, Esbjerg Fedek, Ribe KF.
7. Saxkjøbing HK, Mariager Kt, Ny Løgten Kt.
8. Uggerløse HK, Bogense KF, Nakskov HKS o. s. v.
9. Slagelse (2) Kt, Ringe HK, Hobro Kt, Kolding K.
10. Nykjøbing (p. F.) HK, Randers Kt.
12. Ry Kt, Lunderskov Kt.
13. Præstø HKFS, Rødby HK, Odder Kt, Holsted Kt.
14. Hvalsø Kt, Sorø HKKt, Nyborg KF, Maarupvad Kt.
15. Skjelskør HK.
16. Fredericia Kt, Kollemorten Kt, Skive Kt.
17. Give Kt, Lemvig Kt.
19. Ringsted K, Holstebro Kt.
20. Nimtofte Kt.
21. Nestved HKKt, Kjerteminde HK, Ronde Kt.
22. Odense HK.
23. Holbæk Kt, Trunst Kt.
24. Slangerup HK, Viborg Kt.
26. Hover Kt.
28. Aarhus Fedek.

December.

3. Frederiksværk HK.
4. Esbjerg Fedek.
5. Ny Løgten Kt.
6. Frederikssund HK.
11. Præstø HKFS.
12. Sorø HKKt, Thirstrup Kt.
13. Frederiksborg HKKt o. s. v.
17. Skjelskør HK.
19. Nestved HKKt.

Alfabetisk Markedsfortegnelse for 1883.

Sjælland, Møen og Bornholm.

Aakirkeby, 6 April og 5 Oktbr. Heste, Kvæg og andre Kreaturer. **Asnæs,** 14 April og 19 Oktbr. Kreaturer, Avlsredskaber og hvad Bonden behøver til sin Avlings Drift. **Farum,** 9 April og 15 Oktbr. Heste og Kvæg. **Faxe,** 14 Marts og 10 Oktbr. Kreaturer. **Frederiksborg** eller **Hillerød,** sidste Onsdag i hver Maaned Torvedag med levende og slagtede Kreaturer. 15 Jan., 14 Febr., 15 Marts og 21 April Heste og Kvæg; 25 Juni Kreaturer; 13 Septbr. Heste, Kvæg og Landbovarer; 2 Novbr. Kreaturer; 13 Decbr. Heste og Kvæg, andre Kreaturer og Landbovarer. **Frederikssund,** anden Onsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 31 Jan., 28 Febr. og 31 Marts Heste og Kvæg; 25 April Heste; 20 Oktbr. og 6 Decbr. Heste og Kvæg. **Frederiksværk,** 5 Febr., 3 April, 5 Juli, 1 Septbr. og 3 Decbr. Heste og Kvæg. **Fuglebjærg,** 3 April og 5 Oktbr. Kreaturer, Landprodukter, landlige Fabrikata og Avlsredskaber. **Hasley** Jærnbanestation, 30 Marts og 29 Oktbr. Kreaturer. **Helsinge,** 10 Jan., 11 April, 13 Juni og 10 Oktbr. Kreaturer og Landbrugsgjenstande. **Helsingør,** 24 Febr., 17 April, 23 Juli og 22 Oktbr. Kreaturer. **Hillerød,** se Frederiksborg. **Hirschholm,** 18 April og 29 Oktbr. Heste, Kvæg, Landbrugs- og Husflidsprodukter. **Holbæk,** første Tirsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer; i Tilfælde af Helligdag afholdes Torvedagen den næste Tirsdag. 14 og 28 Marts samt 11 April Heste og Kvæg; 9 Juni Heste, Kvæg og Skovbovarer; 18 Oktbr. Kvæg; 23 Novbr. Kreaturer. **Hvalsø** Jærnbanestation, 7 Marts, 8 Maj, 5 Septbr. og 14 Novbr. Kreaturer. **Kallundborg,** Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. Anden Tirsdag i hver Maaned med Kreaturer. 14 til 16 Juni Uld. **Kjøbenhavn,** Torvedage Mandag og Torsdag med Slagtekvæg, samt Onsdag og Lørdag med Heste og Levekvæg. 17 Marts, 16 Juni, 1 Septbr. og 3 Novbr. Heste. **Kjøge,** første Onsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 14 og 28 Marts samt 11 April Heste og Kvæg; 19 Maj Heste, Kreaturer og Landprodukter; 28 Juli og 31 Oktbr. Kreaturer. **Korsør,** 1 Marts, 12 Juni og 3 Novbr. Heste og Kvæg. **Næstved,** 17 Jan., 21 Febr., 21 Marts, 18 April, 16 Maj, 20 Juni, 18 Juli, 15 Avg., 19 Septbr., 17 Oktbr., 21 Novbr. og 19 Decbr. Heste, Kvæg og Kreaturer. **Nykjøbing,** anden Onsdag i hver Maaned med Kreaturer; 7 Juni Heste; 12 Oktbr. Heste og Kvæg. **Onsbjærg,** 5 April og 13 Oktbr. Kreaturer. **Præstø,** 9 Jan., 13 Febr., 13 Marts, 10 April, 8 Maj, 12 Juni, 10 Juli, 14 Avg., 11 Septbr., 9 Oktbr., 13 Novbr. og 11 Decbr. Heste, Kvæg, Faar og Svin. **Ringsted,** første Tirsdag i hver Maaned, eller, naar denne er Helligdag eller Grundlovsdagen, den næstfølgende Tirsdag, Torvedag med levende Kreaturer. 13 og 27 Marts samt 10 April og 7 Maj Heste og Kvæg; 25 Juni og 22 Septbr. Kreaturer; 22 Oktbr. Heste og Kvæg; 19 Novbr. Kvæg. **Roeskilde,** første Mandag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer; 2 og 16 Marts, 6 April og 20 Juli Heste og Kvæg; 8 Septbr. og 16 Oktbr. Kreaturer. **Ruds-Vedby,** 4 April og 4 Oktbr. Kreaturer. **Skibby,** 9 Marts og 3 Oktbr. Kreaturer. **Skjelskør,** 14 Febr., 2 og 29 Marts samt 13 April Heste og Kvæg; 22 Maj Heste, Kvæg og Landmandens Husflidsprodukter; 26 og 27 Juni Kreaturer; 21 Septbr. Heste, Kvæg og Frugt; 25 Oktbr., 15 Novbr. og 17 Decbr. Heste og Kvæg. **Slagelse,** første Onsdag i hver Maaned, eller, naar denne er en Helligdag, den

næstfølgende Onsdag, Torvedag med levende Kreaturer. 8 og 29 Marts samt 12 April og 1 Maj Heste og Kvæg; 6 og 7 Juli Kreaturer; 4 Oktbr. Heste og Kvæg; 9 og 10 Novbr. Kreaturer. **Slangerup,** 20 Marts, 11 Maj og 8 Juni Kreaturer; 24 Novbr. Heste og Kvæg. **Sorø,** anden Onsdag i Septbr., Oktbr., Novbr. og Decbr. Torvedag med Heste, Kvæg og Kreaturer. 9 og 30 Marts samt 13 April og 16 Maj Heste og Kvæg; 30 Juni Kreaturer; 26 Septbr. Heste og Kvæg; 1 Novbr. Kreaturer. **Stege,** 5 Marts, 12 og 13 Oktbr. Heste og Kvæg. **Storehedding,** 6 og 20 Marts samt 3 April Heste og Kvæg; 17 Maj og 15 Oktbr. Heste. **Tudse,** 3 Septbr. Gaasemarked. **Uggerløse Kro,** 8 Novbr. Heste og Kvæg. **Vexø,** 27 April og 5 Novbr. Heste og Kvæg. **Vordingborg,** 6 Marts, 3 April og 26 Maj Heste og Kvæg; 12 Juli Kreaturer; 6 Oktbr. Heste; 25 Oktbr. Heste og Kvæg.

Fyn, Langeland og Ærø.

Aarup, Skydebjærg Sogn, 27 Marts og 16 Oktbr. Heste og Kvæg. **Assens,** første Onsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 30 Jan. Heste; 21 Febr., 7 Marts, 23 Juni og 19 Septbr. Heste og Kvæg; 24 Oktbr. Kreaturer. **Bogense,** første Torsdag i hver Maaned, eller, naar denne er en Helligdag, den anden Torsdag, Torvedag med levende Kreaturer. 29 Jan. Heste; 22 Febr. og 6 Marts Heste og Kvæg; 5 Juli og 25 Septbr. Heste; 11 Oktbr. Heste og Kvæg; 8 Novbr. Kvæg og Faar. **Brobyværk,** 14 Marts Heste og Kvæg; 17 Oktbr. Kreaturer. **Egeskov,** 13 Septbr. Heste og Kvæg. **Faaborg,** anden Tirsdag i hver Maaned, undtagen Juni, Juli og Avg., Torvedag med levende Kreaturer. 25 Jan. Heste; 20 Febr. og 10 Marts Heste og Kvæg; 16 Juni Heste; 2 Oktbr. Kvæg og Faar; 23 Oktbr. Heste og Kvæg. **Kjerteminde,** første Onsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 17 Febr. Heste; 3 Marts Heste og Kvæg; 11 Juni Heste; 10 Oktbr. og 21 Novbr. Heste og Kvæg. **Marstal,** Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 25 Maj og 28 Septbr. Kreaturer. **Middelfart,** første Tirsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 31 Jan. Heste; 23 Febr., 15 og 28 Marts, 10 Juli og 20 Septbr. Heste og Kvæg; 1 Novbr. Kvæg og Faar. **Nyborg,** første og tredje Onsdag i hver Maaned fra 1 Oktbr. til 1 Maj Torvedag med levende Kreaturer. 19 Febr. og 5 Marts Heste og Kvæg; 4 Juli Heste; 13 Oktbr. Heste og Kvæg; 14 Novbr. Kvæg og Faar. **Odense,** første og tredje Mandag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. Falder en af disse Torvedage paa en Helligdag, forlægges den til den paafølgende Onsdag. 2 Jan. og 1 Febr. Heste; 15, 27 og 28 Febr., 13 Marts, 12 og 13 Juli Heste og Kvæg; 3 og 4 Oktbr. Heste; 5 Novbr. Kvæg og Faar; 22 Novbr. Heste og Kvæg. **Ringe,** 8 Marts og 9 Novbr. Heste og Kvæg. **Rudkjøbing,** Torvedag hver Lørdag. 13 Febr. Heste; 1 Marts Heste og Kvæg; 15 Juni Heste; 5 Oktbr. Heste og Kvæg. **Svendborg,** første Lørdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 24 Jan. og 14 Febr. Heste; 2 Marts Heste og Kvæg; 19 Juli Heste; 12 Oktbr. Kvæg og Faar; 3 Novbr. Heste og Kvæg. **Ærøskjøbing,** 16 Juni og 9 Juli Heste.

Lolland og Falster.

Maribo, 13 og 27 Febr., 13 Marts og 13 Juni Heste og Kvæg; 31 Oktbr. Heste. **Nakskov,** 8 og 22 Febr., 8 Marts, 4 og 25 Oktbr. samt 8 Novbr. Heste, Kvæg, Svin, Gæs og andet Fjerkræ samt Fedevarer. **Nykjøbing,** 28 April og 10 Novbr. Heste og Kvæg. **Ny-**

sted, 29 Marts, 12 April og 20 Septbr. Heste og Kvæg. **Nodby,** 6 Febr., 20 Marts og 13 Novbr. Heste og Kvæg. **Saxkjobing,** 20 Febr. og 6 Marts Heste og Kvæg; 7 Juli og 1 Oktbr. Kreaturer; 7 Novbr. Heste og Kvæg. **Stubbekjobing,** 15 Marts og 29 Oktbr. Heste og Kvæg.

Jylland.

Aalborg Stift.

Aalborg, Torvedag med levende Kreaturer hver Onsdag fra Fastelavn til Paaske og fra Mikkelsdag til Jul. 18 Jan. og 27 Febr. Heste; 18 Septbr. Kvæg og Faar; 18 Oktbr. Kreaturer. **Blokhus,** 23 Febr. Kreaturer. **Dronninglund** eller **Hjallerup,** 15 Marts Kreaturer; 1 og 2 Juni Heste; 4 Oktbr. Kvæg og Faar. **Fjerritslev,** 17 Febr. Heste; 1 Oktbr. Heste, Kvæg og Faar. **Flauenskjold,** 15 Septbr. Kvæg og Faar. **Frederikshavn,** 11 Oktbr. Kreaturer. **Hals,** 3 Oktbr. Kvæg og Faar. **Hjallerup,** se Dronninglund. **Hjorring,** 16 Jan. og 24 Febr. Heste; 31 Marts Kreaturer; 30 Maj og 28 Juni Heste; 22 Septbr. og 13 Oktbr. Kvæg og Faar. **Hurup,** 4 Juni Heste; 3 Septbr. Heste, Kvæg og Faar. **Hvidbjerg,** 18 April Kreaturer; 8 Oktbr. Kvæg og Faar. **Hormested,** 21 Septbr. Kvæg og Faar. **Jetsmark,** 15 Oktbr. Kreaturer. **Koldby,** 17 April Kreaturer; 4 Oktbr. Heste, Kvæg og Faar. **Læso,** 28 og 29 Septbr. Kreaturer. **Lokken,** 12 Oktbr. Kreaturer. **Lokkensvej Kro,** 20 Septbr. Kvæg og Faar. **Nykjobing,** hveranden Lørdag mellem Mikkelsdag og Jul Torvedag med levende Kreaturer. 20 Jan. og 20 Febr. Heste; 24 April Kreaturer; 7 Juni Heste; 21 Juli Heste, Kvæg og Faar; 7 Septbr. Heste, Kvæg og Faar; 6 Oktbr. Kvæg og Faar. **Norre Sundby,** hver Tirsdag fra Oktbr. til Fastelavn Torvedag med Kreaturer. 17 Jan. og 26 Febr. Heste og Kvæg; 17 Marts Kreaturer; 5 og 17 Oktbr. Kvæg og Faar. **Skagen,** 26 Maj Kreaturer. **Skræm,** 13 Septbr. Heste, Kvæg og Faar. **Sæby,** Torvedag hver Lørdag. 15 Jan. og 16 Febr. samt 31 Maj Heste; 1 Oktbr. Kvæg og Faar. **Thise,** 28 og 29 Marts Kreaturer. **Thisted,** Torvedag hver Lørdag. 19 Jan. og 19 Febr. Heste; 30 April Kreaturer; 6 Juni Heste; 5 Septbr. og 5 Oktbr. Heste, Kvæg og Faar. **Vesterbrondersley,** 14 Marts Kreaturer; 3 Septbr. Heste, Kvæg og Faar; 16 Oktbr. Kvæg og Faar. **Vesterhassing,** 16 Marts Kreaturer; 17 Septbr. Kvæg og Faar. **Vilsund,** 20 Juli Kvæg og Faar. **Oslos,** 29 Juni Heste. **Osterswenstrup,** 16 Marts Kreaturer.

Aarhus Stift.

Aarhus, Torvedag hver Fredag med Fedekvæg — saavel Kreaturer som Faar og Svin. 6 og 26 Jan., 3, 12 og 26 Febr., 5 og 12 Marts Heste; 27 Marts Kreaturer; 7 Maj Kvæg; 9 Juli Heste og Kvæg; 16 Oktbr. Kvæg og Faar; sidste Onsdag i hver Maaned Fedekvæg. **Anbæk,** 26 April og 17 Maj Kreaturer; 12 Oktbr. Kvæg og Faar. **Aus,** 27 April Kreaturer; 21 Septbr. Kvæg og Faar. **Bræstenbro,** 29 Marts og 19 Oktbr. Kreaturer. **Dystrup,** 1 Maj Kreaturer; 2 Oktbr. Kvæg og Faar. **Ebeltoft,** 1 Marts og 3 Juli Heste og Kvæg; 13 Oktbr. Kvæg og Faar. **Faarup** Jærnbanestation, 4 Septbr. Kvæg og Faar. **Fuglso,** 26 April Kreaturer; 12 Oktbr. Kvæg og Faar. **Gjerlev,** 10 Maj Kreaturer; 5 Oktbr. Kvæg og Faar. **Glæsborg,** 16 April Kreaturer; 27 Septbr. Kvæg og Faar. **Grenaa,** Torvedag

hver Lørdag. 28 Februar og 2 Juli Heste og Kvæg; 28 Septbr. Kvæg og Faar; 6 Novbr. Kreaturer. **Hadsten,** 24 April Kreaturer; 3 Septbr. Kvæg og Faar. **Hadsund,** 2 Maj Kreaturer; 3 Oktbr. Kvæg og Faar. Markederne holdes paa den nordre Side af Fjorden ved Hovedgaarden Dalsgaard. **Hobro,** Torvedag hver Fredag. 19 Jan. og 15 Febr. Heste og Kvæg; 21 Marts, 11 Maj og 3 Juli Kreaturer; 19 og 20 Septbr. Kvæg og Faar; 19 Oktbr. og 9 Novbr. Kreaturer. **Hornsyld,** 28 April Kreaturer; 26 Septbr. Kvæg og Faar. **Horsens,** første Torsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 8 og 29 Jan., 7, 14 og 28 Febr., 7 og 14 Marts Heste; 30 Marts og 30 April Kreaturer; 12 Juni Heste og Kvæg; 28 Septbr. og 24 Oktbr. Kvæg og Faar. **Hover,** 21 Marts, 28 Maj, 24 Septbr. og 26 Novbr. Kreaturer. **Kjellerup,** 10 Maj og 18 Oktbr. Kreaturer. **Klovborg,** 28 Marts Kreaturer; 22 Oktbr. Kvæg og Faar. **Kolind,** 10 Jan., 11 April, 11 Juli og 12 Septbr. Kreaturer. **Maarupvad,** 14 Febr., 13 Juni, 8 Avg. og 14 Novbr. Kreaturer. **Mariager,** Torvedag hver Torsdag. 14 Febr. og 10 Juli Kreaturer; 4 Oktbr. Kvæg og Faar; 7 Novbr. Kreaturer. **Nimtofte,** 23 Jan. Heste og Kvæg; 20 Novbr. Kreaturer. **Ny-Løgten,** første Onsdag i hver Maaned Kreaturer. **Nørre Snede,** 11 April og 31 Oktbr. Kreaturer. **Odder,** 8 Febr. og 15 Marts Heste og Kvæg; 27 April Kreaturer; 17 Septbr. Heste, Kvæg og Faar; 13 Novbr. Kreaturer. **Randers,** Torvedag hver Onsdag og Lørdag, sidste Dag med Kreaturer. 4 og 5 samt 24 og 25 Jan., 10 og 17 Febr., 3 og 10 Marts Heste; 17 Marts Heste og Kvæg; 5 Maj Kvæg; 18 og 19 Juni Uld; 6 og 7 Juli Heste; 5 Septbr. Heste, Kvæg og Faar; 26 Septbr. Kvæg og Faar; 27 Oktbr. Kvæg, Faar og Uld; 10 Novbr. Kreaturer. **Ry,** 28 April Heste og Kvæg; 12 Novbr. Kreaturer. **Ronde,** 2 Marts og 11 Maj Kreaturer; 18 Septbr. og 15 Oktbr. Kvæg og Faar; 21 Novbr. Kreaturer. **Salten,** 10 Juli Heste og Kvæg. **Silkeborg,** Torvedag hver Lørdag. 5 Febr. og 3 Marts Heste og Kvæg; 9 April Kreaturer; 9 Juni Heste og Kvæg; 26 Septbr. og 22 Oktbr. Kvæg og Faar. **Sjelbro,** 16 Febr., 19 April og 16 Maj Kreaturer; 25 Oktbr. Kvæg og Faar. **Skanderborg,** Torvedag hver Tirsdag. Første Tirsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 27 Jan., 6, 13 og 27 Febr., 6 og 13 Marts Heste; 15 Maj Heste og Kvæg; 11 Juni Heste; 27 Septbr. og 23 Oktbr. Kvæg og Faar. **Spørring,** 9 Marts og 13 April Kreaturer; 11 Oktbr. Kvæg og Faar. **Thirstrup,** 14 Marts, 9 Maj, 10 Oktbr. og 12 Decbr. Kreaturer. **Trust,** 11 Maj og 23 Novbr Kreaturer. **Vejlby,** 16 Marts og 4 Maj Kreaturer; 26 Oktbr. Kvæg og Faar. **Olstvad,** 6 Septbr. Heste, Kvæg og Faar.

Ribe Stift.

Brande, 28 Juli Kvæg; 22 Septbr. Kvæg og Faar. **Bække,** 14 Septbr. Heste, Kvæg og Faar. **Bækmarksbro,** 10 Oktbr. Kvæg og Faar. **Christianshede,** 31 Oktbr. Lærred, Havevarer og Avlingsprodukter. **Dalager,** 9 April Heste og Kvæg; 29 og 30 Avg. Kvæg og Faar. **Esbjærg,** første Tirsdag i hver Maaned Fedekvæg. **Foldingbro,** 25 April, 16 Maj og 18 Oktbr. Kreaturer. **Fredericia,** Torvedag hver Mandag og Torsdag. 31 Jan. Heste; 24 Febr. Heste og Kvæg; 10 Marts Kreaturer; 17 Marts Heste og Kvæg; 10 Maj Kreaturer; 11 Juli Heste og Kvæg; 5 Oktbr. Kvæg; 26 Oktbr. Kvæg og Faar; 16 Novbr. Kreaturer. **Give,** 27 April Kreaturer; 24 Septbr. og 25 Oktbr. Kvæg og Faar; 17 Novbr. Kreaturer. **Grindsted,** 8 Septbr.

Kvæg og Faar. **Herning,** 10 April og 11 Maj Kreaturer; 31 Avg. og 1 Septbr. samt 13 Oktbr. Kvæg og Faar. **Holstebro,** Torvedag hver Tirsdag. 2 Jan. Heste; 29 Jan. og 22 Febr. Heste og Kvæg; 21 April og 5 Maj Kreaturer; 11 Juni Heste og Faar; 26 Juli, 10 Septbr. samt 11 og 12 Oktbr. Kvæg og Faar; 19 Novbr. Kreaturer. **Holsted,** 13 April og 13 Novbr. Kreaturer. **Jellinge,** 15 Maj Kreaturer; 25 Septbr. Kvæg og Faar. **Kolding,** Torvedag hver Tirsdag. 10 Jan., 2, 9 og 16 Febr., 2, 9 og 16 Marts Heste; 14 og 27 April, 4 og 11 Maj Kreaturer; 15 Septbr. Heste, Kvæg og Faar; 12 og 19 Oktbr. Kvæg; 27 Oktbr. Kvæg og Faar; 2 og 9 Novbr. Kvæg. **Kollemorten,** 5 Maj og 16 Novbr. Kreaturer. **Lemvig,** Torvedag hver Lørdag. 27 Jan. Heste; 19 April Kreaturer; 9 Juni Heste og Faar; 25 Juli og 9 Oktbr. Kvæg og Faar; 17 Novbr. Kreaturer. **Lunderskov,** 16, 23 og 30 April, 7 og 17 Maj, 22 og 29 Oktbr., 5 og 12 Novbr. Kreaturer. **Nandbøl,** 26 April Kreaturer. **Ribe,** 1 og 24 Febr. Heste og Kvæg; 17 og 24 April, 1, 8 og 15 Maj Kreaturer; 13 Juni Heste og Faar; 31 Juli Kvæg og Faar; 31 Avg. Kvæg; 2, 9, 16, 23 og 30 Oktbr. samt 6 Novbr. Kvæg og Faar. **Ringkjøbing,** Torvedag fra Paaske til Mikkelsdag Lørdag, ellers Onsdag. 30 Jan. Heste og Kvæg; 26 April Kreaturer; 22 Oktbr. Kvæg og Faar. **Sønderomme,** 25 April Kreaturer; 23 Oktbr. Kvæg og Faar. **Tarm,** 27 April og 4 Maj Kreaturer; 11 Septbr. Heste, Kvæg og Faar. **Thim,** 20 Oktbr. Kvæg og Faar. **Ulfkjær,** 25 April Kreaturer; 28 Avg. Kvæg og Faar. **Varde,** Torvedag hver Torsdag. 31 Jan. og 23 Febr. Heste og Kvæg; 23 April og 7 Maj Kreaturer; 12 Juni Heste og Faar; 30 Juli Kvæg og Faar; 12 og 13 Septbr., 24 og 25 Oktbr. Heste, Kvæg og Faar. **Vejen,** 20 Juni Heste og Kvæg. **Vejle,** Torvedag hver Onsdag. 9 og 30 Jan., 8 og 15 Febr., 1, 8 og 15 Marts Heste; 31 Marts og 1 Maj Kreaturer; 29 Septbr. og 26 Oktbr. Kvæg og Faar. **Videbæk,** 19 Oktbr. Kvæg og Faar. **Vinderup,** 10 Oktbr. Kvæg og Faar. **Vorbasse,** 12 April Kreaturer; 1 og 2 Avg. Kvæg og Faar.

Viborg Stift.

Aabro (Ulstrup Jærnbanestation), 15 Maj Kreaturer. **Aars,** 13 Febr. Kreaturer; 4 Septbr. Kvæg og Faar; 4 Oktbr. Kreaturer. **Bjerringbro,** 4 Septbr. Kvæg og Faar. **Binderup,** 18 Jan. Kvæg; 20 Marts Kreaturer; 18 Septbr. Kvæg og Faar. **Hvalpsund,** 10 Maj Kreaturer; 5 Oktbr. Kvæg og Faar. **Højslev** Jærnbanestation, 15 Maj og 21 Septbr. Kvæg og Faar. **Fur,** 26 Septbr. Kreaturer. **Logstør,** 15 Jan. Kvæg; 17 Marts og 30 Juni Kreaturer; 15 Septbr. og 3 Oktbr. Kvæg og Faar. **Nibe,** 12 Febr. Kreaturer; 16 Oktbr. Kvæg og Faar; 5 Novbr. Kreaturer. **Sjorup,** 6 Juni Kreaturer; 6 Oktbr. Kvæg og Faar. **Skals** (Holmgaard), 10 Maj Kreaturer; 22 Septbr. Kvæg og Faar. **Skive,** 3 Jan. Heste; 22 Jan. og 21 Febr. Heste og Kvæg; 13 April og 4 Maj Kreaturer; 8 Juni Heste; 23 og 24 Juli Heste, Kvæg og Faar; 8 Septbr. Heste, Kvæg og Faar; 28 Septbr. Rug; 8 Oktbr. Kvæg og Faar; 16 Novbr. Kreaturer. **Ulstrup** (i Aars Herred), 16 Jan. Kvæg; 19 Marts Kreaturer; 2 Juli Heste og Kvæg; 17 Septbr. Kvæg og Faar. **Viborg,** sidste Lørdag i hver Maaned og fra Mikkelsdag til Jul hver Lørdag Torvedag med levende Kreaturer. 23 Jan. og 16 Febr. Heste og Kvæg; 14 og 28 April samt 12 Maj Kreaturer; 5 Juli Heste og Kvæg; 24 og 25 Septbr. Kvæg og Faar; 20 Oktbr. og 24 Novbr. Kreaturer.

Hertugdømmet Slesvig *).

Paa Kvægmarkederne maa falholdes Heste og andre Husdyr.

F betyder Faar, H betyder Heste, K betyder Kvæg, Km betyder Kram, Kt betyder Kreaturer, S betyder Svin, Træv betyder Trævarer.

Aabenraa, 6 og 20 Febr., 2 Maj og 20 Juli K; 16–18 Juli Km; 16 Okt K; 25—27 Okt Km; 6 Nov og 17 Dec K. **Arnæs** 29 Maj K; 30—31 Maj Km. **Arnum** 1 Maj og 2 Okt K Træv. **Augustenborg** 30 April Km; 2 Maj K. **Bollerslev** 30 Apr og 5 Nov KKm. **Bredsted** 7—9 Febr Km; 3 Febr, 18, 25 Apr, 2 og 9 Maj K; 21—22 Juni Km; hver Fred. f. 20 Okt til 10 Nov K; 6—7 Dec Km. **Broager** 4 og 5 Maj Km; 4 Maj K; 2 Nov K; 3 Nov Km 2 Dage. **Bromølle** 29 Maj K. **Burg** (p. F.) 25 Juni HSko; 17—20 Okt Km. **Dyrnevit** 14 Juli K. **Eggebæk** 4 Maj og 1 Okt K. **Ekernforde** 5 Febr K; 5 Febr (3) Km; 30 Apr og 18 Juni K; 18—20 Juni Km; 1 Okt K; 1—4 Okt Km. **Fjolde** 14 Apr og 13 Sep KKm. **Flensborg** 22 Jan og 27 Febr K; 4 Marts (8 D.) Km; hver Fred. i Apr og Maj K; 14 Juli og 11 Sep K; 9 Okt (8 D.) Km; 22 og 25 Okt, 1 og 8 Nov K. **Frederiksstad** 4 Maj Km; 23 Juli K; 23 Juli (2) Km; 14 Sep Km; 2 Okt KKm. **Garding** 25—27 Jan Km; 13 Febr K; 21 Juni (3) Km; 18 Sep, 16, 23, 30 Okt og 6 Nov K. **Graasten** 26 Apr og 4 Okt K. **Gram** 9 Maj og 20 Okt KTræv. **Hadersley** 5 Jan og hver Mand. i Fasten til Palmes. K; 16 Marts K; 2 Apr (3 D.) Km; hver Lørd. fra 15 Apr til Pintse K; 18 Juni K; 25—27 Juli Km Fisk; 21 Sep (3) KKm; hver Mand. i de første 7 Uger e. Mikkelsd. K. **Hanved** 1 Maj og 29 Sep KKm. **Husum** hver Torsd. fra 1 Adv. til Hansd. og i 3. til inkl. 7. Uge e. Mikkelsd. (dersom Festd., Onsd. forud), samt hver Onsd. fra Hansd. til Adv. K; 12 Marts, 15 Maj (3) og 17 Sep K; 20 Maj (8 D.) KmUld; 21 Sep (8 D) Km. **Højer** 2 Maj, 18 og 27 Okt KTræv. **Kappel** 23 Febr K; 9 Maj (2) Km; 17—18 Okt Km. **Kliplev** 9 Apr og 10 Sep K. **Krop** 22 Okt K. **Langhorn** 28 Apr KKm; 19—20 Avg KKm; 20 Avg K. **Lyksborg** 5 Juni K; 5—6 Juni Km; 25—26 Sep Km. **Læk** hver Tirsd. fra Fastel. t. Udg. af Juli, samt fra Mikkelsd. t. Jul K; 30 Apr (2) K; 30 Apr (2) Km; 28 Avg og 4 Okt K; 4—6 Okt Km. **Løgumkloster** 20 og 26 Febr K; 4—6 Apr Km; 5 Apr og 2 Maj K; 15 Juni og 18 Juli K; 15—16 Avg Km; 16 Avg og 3 Okt K. **Niblum** 1 og 2 Marts K. **Nordborg** 19 Jan K; 7—8 Maj Km; 1 Maj K; 18—19 Sep Km; 31 Okt K. **Nybol** 29 Jan K; 29 Jan (3) Km; 30 Apr, 7 Maj og 18 Juni K; 20—22 Juni Km; 15 Okt og 5 Nov K. **Oldenswort** 10 Juli, 14 Avg, 11 Sep og 9 Okt K. **Rapsted** 12 Apr og 8 Okt K. **Rendsborg** 10 Jan H; 18—22 Febr Km; 19 Febr HK; 28—29 Apr HK; 24 (5) Juni Km; 25 Juni HK; 23 (5) Sep Km; 24 Sep og 24 Okt (2) HK. **Satrup** 30 Apr og 15 Sep K. **Skjærbæk** 25 Apr og 17 Okt KTræv. **Slesvig** 9 Jan K; 28 Jan (10 D.) Km; 21 Febr, 24 Apr, 1 og 8 Maj K; 1 Sep (8 D.) Km; 5—6 Sep, 19, 26 Okt og 2 Nov K. **Süderstapel** 23—24 Apr og 5—6 Okt KKm. **Svabsted** 4 Okt KKm. **Sønderborg** 1 Marts K; 15 Marts KKm; 24—25 Maj Km; 1 Okt (2 D.) Km; 20 Okt K. **Sønderbrarup** 30 Juli (2) K; 30 Juli (3) Km; 15 Okt K. **Toftlund** 19 Febr og 15 Avg KTræv. o. s. v. **Treia** 13 Apr og 28 Sep K. **Tønder** 8 Jan,

*) Denne Fort. over Marked. i Hertugd. optages her til Underr. for de Beboere i Kongeriget, for hvem disse Markeder kunne have Interesse.

9 Febr K; hver Fred. (naar Festd., Lørd.) fra 3 Marts t. 30 Juni K; 16 Maj (4) Km Uld; hver Fred. fra 1 Juli t. Mikkelsdag K; 6 Avg (2) og 3 Sep K; 1 Okt (3 D.) Km Humle; hver Fred. fra Mikkelsd. t. midt i Dec K. **Tonning** 16 Mai (4 D.) Km; hver Onsd. fra Udg. af Juni t. midt i Nov K; 21 Avg KKm; 15, 22 og 29 Okt, 4 Nov K. **Ullerup** 2 Apr og 26 Okt K. **Vyk** 2 Maj (4 D.) Km; 18 Okt K; 18 Okt (4 D.) Km. **Osterlogum** 4 Maj og 12 Okt K.

Hertugdømmet Holsten.

Ahrensburg 8 Maj og 3 Okt HKKm. **Altona** 12 Marts, 25 Juni, 10 Sept og 10 Dec Km i 3 Dage; 13 Dec (12 D.) Km. Hver Mand., Onsd. og Fred. K. **Altrahlstedt** 17 Sept HKKm. **Bargteheide** 14 Juni og 15 Nov HKKm. **Barmstedt** 12 Marts, 23 Maj, 15 Avg og 30 Okt HKKm. **Beidenfleth** 7 Maj Km. **Bergstedt** 2 Juli og 29 Okt HKKm. **Bornhoved** 18 Juli Km; 30 Okt HK. **Bovenau** 3 Okt Km. **Bramstedt** 25—26 Apr KKm; 26—27 Okt HKKm. **Brügge** 25 Juni Km. **Brunsbüttel** 29 (2) Juni Km. **Burg** 22 Maj og 1 Okt HKKm. **Delve** 15 Marts og 1 Nov HKKm. **Eichede** 16 Okt HKKm. **Elmshorn** 15 Febr HKm; 28 Maj og 1 Okt Km; 1 Nov KKm. **Glückstadt** 22 Apr, 15 Juli og 21 Okt Km. i 3 D. **Grömitz** 15 Marts og 3 Juli Km. **Grube** 7 Maj og 17 Dec Km. **Hademarschen** 21 Apr HK; 22—23 Okt HKKm. **Hamberge** 26 Sept Km. **Haselau** 7 Maj Km. **Haseldorf** 22 Okt Km. **Heide** 29 Jan HKm; 26 Apr K; 10—12 Juli H; 11—12 Juli Km; 24 Sep K; 29 Dec H. **Heiligenhafen** 10 Juli og 19 Dec Km. **Hennstedt** 17 Apr, 19 Sep og 6 Dec HKKm. **Herzhorn** 30 Apr og 30 Juli Km. **Hörnerkirchen** 28 Apr og 15 Okt HKKm. **Hohenwestedt** 16 Marts HKKm; 27 Avg H; 15 Okt HKKm. **Horst** 19 Apr og 16 Okt HKKm. **Itzehoe** 22 Febr H; 4 Marts Km i 4 D; 17 Apr K; 1 Sept H; 7 Sept K; 9—12 Sept Km; 26 Okt K. **Kaltenkirchen** 9—10 Okt KKm. **Kellinghusen** 9 Maj KKm Trøv.; 22 Juni og 1 Avg H; 8 Avg Km. **Kiel** 6 Jan (13 D.) og 11 Febr (4 D.) Km; 11—12 Febr H; 26 Apr K; 1 Juli (4 D.) Km; 1 Juli (2 D.) H; 7 Okt (4 D.) Km; 7—8 Okt H. **Kirchnüchel** 23 Apr og 8 Sept Km. **Krempe** 28 Febr (3) og 24 Okt (3 D.) HKKm. **Leezen** 16 Juli KKm. **Lunden** 4 Apr HK; 4 (2) Apr Km; 4 Okt HK; 4 (2) Okt Km. **Lütjenburg** 27 Febr HKKm; 23 Apr K; 23 Juli HKm; 29 Okt KKm. **St. Margarethen** 15 Juli (4) Km. **Marne** 27—28 Apr Km; 27 Apr K; hver Onsd. f. 2 Maj t. 23 Maj K; 9 Okt K; 9—10 Okt Km; hver Onsd. f. 10 Okt t. 7 Nov K; 28 Dec H. **Meldorf** 5 Marts H; 5 Marts (2) Km; hver Fred. f. 6 Apr t. 25 Maj K; 17 Sept H; 17 (2) Sept Km; hver Fred. f. 5 Okt t. 30 Nov K. **Michaelis-Donn** 1, 8 og 15 Maj K; 15, 19 og 26 Okt. K. **Neuenbrock** 11 Jan og 28 Juli H. **Neumünster** 4 Maj (2) Km; 4 Maj og 21 Avg HK; 21—22 Avg Km; 20—22 Okt K; 20—21 Okt Km; 20 Okt H. **Neustadt** 1 Feb (2 D.) Km; 21 Maj HKm; 24 Sep HK; 29 Okt (3) Km. **Niendorf** 7 Maj og 8 Okt KKm. **Nienstädten** 28 Maj og 24 Sept KKm. **Nortorf** 23 Apr og 12 Nov HKKm. **Oldenburg** 29 Jan H Klover; 19—21 Febr Km; 13—15 Juli HKm; 22—24 Okt Km; 2—3 Nov K. **Oldesloe** 16 Marts, 25 Juni og 10 Sept HKKm; 6 Nov K. **Ottensen** 25 Juni og 20 Avg KKm. **Pinneberg** 13 Marts HKKm; 22 Okt KKm. **Plön** 19—20 Febr Km; 19 Febr H; 28 (3) Maj Km; 28 Maj H; 3—4 Sept Km; 3 Sept H; 5—8 Nov Km; 5 Nov HK. **Poppenbüttel** 12 Sept

HKKm. **Preetz** 29 Jan HKKm; 5 Marts HK; 8 Maj HKKm; 15 Okt HK. **Quickborn** 5 Marts, 26 Juni og 24 Okt KKm. **Reinfeld** 15 Maj og 12 Nov HKKm. **Nellingen** 19 Juni og 10 Okt Km. **Sande** 30 Apr K; 3 Sept KKm. **Schenefeld** 4 Maj HK; 11 Okt HKKm. **Schlamersdorf** 14 Juni HKKm. **Schönberg** 7 Maj og 29 Okt Km. **Segeberg** 18 Jan H; 7—9 Maj, 23—25 Avg og 1—3 Nov HKKm. **Siek** 15 Marts og 5 Dec HKKm. **Steinbeck** 30 Apr og 1 Okt HKKm. **Sülfeld** 20 Juni Km; 31 Okt K. **Tellingstedt** 30 Apr og 25 Okt HKKm. **Trittau** 7 Maj og 22 Okt KKm. **Uetersen** 21 Apr HKKm; 8 Juni Km; 26 Juli og 20 Okt KKm. **Wandsbeck** 16 Apr, 21 Maj, 27 Avg og 8 Okt HKKm. **Wedel** 23 Jan Km; 23 Apr og 25 Maj KKm; 26 Okt KKm Hør. **Kl. Wesenberg** 1 Okt Km. **Wesselburen** 25 Apr og 1 Okt HKKm. **Wilster** 4 Jan H; 26 Apr HK; 31 Juli H; 24 Avg (8 D.) Km; 17 og 24 Okt K.

Hertugdømmet Lauenborg.

Basthorst 5 Marts og 2 Nov Km. **Büchen** 13 Marts Km; 9 Okt HKKm. **Glüsing** 26 Juni HKKm. **Gr.-Grönau** 30 Apr og 24 Sept KKm. **Lauenborg** 13 Febr. K; 29—30 Marts KKm; 16 Maj K; 4—5 Okt KKm; 29 Okt K. **Mölln** 25 Apr K; 12 Juni K; 12 (2) Juni Km; 17 Okt K; 13—15 Nov Km. **Ratzeburg** 26 Febr (3) Km; 7 Marts og 28 Juni K; 16 Juli (3) Km; 24 Okt K. **Sandesneben** 2 Marts Km; 12 Okt Km. **Schiphorst** 24 Apr og 19 Okt Km. **Schwarzenbeck** 30 Marts og 2 Okt K. **Siebenbäumen** 17 Juni og 23 Okt Km. **Zecher** 3 Sept Km.

Ved Plakaten af 5te Avgust 1831 er anordnet: at Den, som gjør Indgreb i det Universitetet i Kjøbenhavn forundte Privilegium paa at forsyne Kongeriget med Almanakker, være sig ved her i Riget at indføre og forhandle fremmede Almanakker, eller ved uden Universitetets Tilladelse at trykke nogen Almanak, skal udrede en Mulkt af 40 til 400 Kr., hvorhos de Exemplarer, hvormed den Paagjældende antræffes, blive at konfiskere, og han endvidere at anse med en Tillægsmulkt af 50 Øre for hvert saadant Exemplar; og det skal paaligge samtlige Politi-Øvrigheder at have nøje Tilsyn med, at der ej gjøres Indgreb i foranførte Privilegium. Ved Kongelig Resolution af 23de Decbr. 1831 bestemmes endvidere, at saadanne videnskabelige, æsthetiske og andre Skrifter, i hvilke en Almanak eller Kalender findes aftrykt, maa herefter fra fremmede Steder indføres og sælges, saafremt det findes, at den i Skriftet indeholdte Almanak eller Kalender udgjør den mindst betydelige eller væsentlige Del af Skriftet; og at det, i Tilfælde af Tvivl om saadan Skriftets Beskaffenhed, skal tilkomme den Kongelige Direktion for Universitetet og de lærde Skoler — altsaa nu Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet — at afgjøre, hvorvidt der kan være Grund til at lade Skriftet anholde og at anlægge Søgsmaal mod Vedkommende eller ikke.

Om Græsmarkernes Behandling — Frøblandinger m. m.

Da man ikke vil kunne have et lønnende Udbytte af Agerbruget, naar man ikke har gode Græsmarker, tør det antages, at følgende Bemærkninger om Græsmarkernes Behandling vil være af almindelig Interesse.

Vil man sikre sig gode fleraarige Græsmarker, er det nødvendigt at fyldestgjøre efterfølgende Fordringer:

1. Jorden maa udlægges i gjødningskraftig Tilstand. — Naar Marken kun gjødes i Brakaaret og derefter bærer 4—6 Kornafgrøder, før den udlægges til Græsning, vil den maaske nok kunne frembære en god Afgrøde af Rødkløver i første Brugsaar (første Aars Mark), men Græsarterne vil kun give et ringe Udbytte. Driften maa derfor indrettes saaledes, at Græsmarken ikke kommer for langt fra Gjødningen. Kan dette ikke ske paa anden Maade, maa Brakmarken nøjes med mindre, og en Del af Staldgjødningen anvendes til sidste eller næstsidste Kornafgrøde, medens enkelte Kornafgrøder fremhjælpes ved Kunstgjødning.

2. Ved Foraarsbehandlingen maa paases, at Jorden bliver tilstrækkelig findelt, saa at Frøet kan finde et for Spiringen gunstigt Leje. Falder Jorden ikke godt for Harven, maa Ringtromlen eller Stangtromlen benyttes, før Frøet saas.

3. Der maa udsaas et tilstrækkeligt Kvantum ægte, rent og spiredygtigt Frø. — Da mange Landmænd endnu søger at slippe for let fra denne Fordring, vil det være nødvendigt at begrunde den noget mere udførlig. Det maa da vel erindres: at, som man saar, skal man høste. At spare paa Frø ved Markens Besaaning er at ødsle med Jord. Paa talrige Græsmarker er Plantedækket endnu saa tyndt, at samtlige Planter kan finde mer end tilstrækkelig Plads paa den ene Halvdel af Marken. Den anden Halvdel henligger altsaa i Virkeligheden ubenyttet i 2—3 Aar eller længere og til Dels udsat for Solstraalernes umiddelbare Paavirkning eller kun beklædt med Ukrudsplanter til Skade for de følgende Afgrøder. — En Græsmark kan, trods al anvendt Omhyggelighed ved Besaaningen, undertiden mislykkes, men mange mislykkede Græsmarker skriver sig alene fra, at man til Besaaningen har benyttet saakaldt billigt Frø, der som oftest i Virkeligheden er meget dyrt, da det ofte er uægte, spirer slet og indeholder Ukrudtsfrø i større Mængde. Før Frøkontrollen og Markfrøkontoret oprettedes, henholdsvis i 1871 og 1873, var det næppe muligt i Frøhandelen at faa brugbart Frø af Arter som Eng-Svingel, Hundegræs, Almindelig Rapgræs, Draphavre, Eng-Rævehale m. fl. Mange Landmænd, som gjorde Forsøg med disse Arter, avlede kun Ukrudt, og endnu findes i den almindelige Frøhandel meget slet Frø, ikke alene af de nævnte, men ogsaa af de almindelig benyttede Arter. Endnu falbydes Arter ofte under urigtige Navne, saa man er let udsat for at komme til at betale mindre værdifulde Foderplanter og Ukrudtfrø med høj Pris. Blød Hejre sælges saaledes tit som Ital. Rajgræs; Alm. Rajgræs falbydes som Eng-Svingel eller som Hundegræs o. s. v. o. s. v. Desuden tilhører en stor Del af det Rødkløverfrø, som gaar i Handelen, den amerikanske Varietet af Tidlig Rødkløver, hvilken Varietet ved de hidtil anstillede Forsøg har givet en mindre, ofte meget mindre Afgrøde og vist sig langt mindre sikker end den evropæiske Varietet af Tidlig Rødkløver. Som Følge af det her anførte maa det tilraades Landmanden at forsyne sig med Frø hos

de Handelshuse, som ikke alene fremlægger Analyse for, at Frøet er ægte, rent og spiredygtigt — thi dette giver endnu ingen Betryggelse — men som tillige indestaar for, at Frøet i alle Henseender er af samme Godhed som i Analysen anført. Det maa vel erindres, at en mislykket Græsmark altid medfører et stort og meget føleligt Tab, og naar man ved at benytte Frø af bedste Varer blot høster 800 Pd. Hø mere pr. Td. Ld. eller har en tilsvarende Forøgelse af Udbyttet i den Tid, Marken henligger til Græsning, vil hele Udgiften til Frø derved være dækket. — Naar hjemmeavlet Frø er vel høstet og godt renset, staar det ikke tilbage for det Frø, som indføres fra Udlandet.

4. Alle Arter (Frøsorter) maa blandes omhyggelig mellem hverandre, paa et Loft eller Logulv, før de udsaas. Frø af Draphavre og fl. er meget tilbøjelige til at hænge sammen. — At en omhyggelig Blanding af Arterne er nødvendig, vil fremgaa af det følgende.

5. Frøet maa fordeles saa jævnt over Marken som muligt. De storkornede Frøsorter af Græsarterne maa derfor saas særskilt og ikke blandes sammen med Saakornet, allermindst hvor dette saas med Haanden. At udsaa Græsfrøet blandet mellem Saakornet med Maskine er langtfra at anbefale, da en Del Frø derved let nedbringes for dybt, men det er langt mere forkasteligt at blande Græsfrøet mellem Saakornet, hvor dette saas med Haanden, thi for hver Saagang bliver der en bred Jordstribe, som ikke bliver dækket med Græs, og naar Kløveren da i andet Brugsaar er gaaet bort, vil en stor Del af Marken ligge blottet. Det forøgede Arbejde ved først at saa Kornet, derefter de storkornede Græsarter og endelig Timothe og Kløverfrøet, vil blive rigelig lønnet ved den forøgede Afgrøde, som faaes af et mere jævnt Plantedække.

6. Marken maa tilsaas med Græs- og Kløverfrø umiddelbart efter Jordens Behandling, og medens Overfladen endnu er fugtig.

7. Frøet maa ikke nedbringes for dybt. — Flere Landmænd synes endnu at nære den fejlagtige Anskuelse, at man ved at nedbringe Frøet dybt kan fremelske mere varige og modstandskraftige Planter, skjønt omhyggelig anstillede Forsøg har vist, at Frøet af Kløver- og Græsarter spirer bedst, naar det kun nedbringes til en Dybde af 1/4—1 Tom. Naar Frø af Alsike, Hvidkløver, Timothe og flere finkornede Frøsorter gives en Dækning af 2 Tom. eller derover, vil ikke et eneste Frøkorn kunne spire frem af Jorden. Af Rødkløver, Rajgræs, Eng-Svingel og fl. vil kun fremgaa et ringere Antal Planter ved en Dækning af 2 Tommer, og nedbringes sidstnævnte Arter til en Dybde af 3—4 Tom., vil heller ikke de kunne fremspire. — Man vil bedst kunne give Frøet en passende Dækning ved først at afharve Marken og tromle den med Ringtromlen, før Frøet saas, og derefter dække dette med et Træk af en let Harve.

8. Frøblandingen maa ikke alene afpasses efter Jordbunden, men tillige indeholde hurtigvoxende og langsomtvoxende Arter i passende Forhold. — Om dette vigtige Punkt vil senere blive givet udførlige Oplysninger.

9. Mislykkede Partier af Græsmarken maa eftersaas til betimelig Tid og med dertil tjenlige Arter. — Kan Eftersaaningen ikke foretages før sidst i August, maa den helst udsættes til det følgende Foraar, eller, hvis Plantedækket er nogenlunde tæt, til første Høafgrøde er bortført. Til Eftersaaning vil i de fleste Tilfælde kunne benyttes en Blanding af Humle-Sneglebælg og Alm. Rajgræs. Frøet af begge disse Arter er billigt og spirer godt paa mere sammenfalden Jord.

10. Udlægsmarken maa om Efteraaret kun benyttes til Græsning, naar Vejrliget er tørt. Er Jorden saa opblødt af Regn, at den opæltes af Kreaturerne, vil det allerbedste Plantedække kunne ødelægges i meget kort Tid. — Afgræsses Marken alt for nær om Efteraaret, vil den give en mindre Afgrøde i første Brugsaar.

Som tidligere fremhævet, maa Frøblandingen afpasses efter Jordbundsforholdene. For fuldt ud at kunne opfylde denne Fordring er et nøjere Kjendskab til de enkelte Arter nødvendigt. Ved i vedføjede Tabel at give Anvisning til Frøblandinger for forskjellig Jordbund har vi søgt at lette Landmandens Arbejde og forebygge større Misgreb, men det maa dog bemærkes, at vi endnu savner Kulturforsøg, forbundne med mere indgaaende Undersøgelser over Arternes Udvikling paa tørre, lette Sandjorder. Desuden vil Beliggenheden, Muldjordernes forskjellige Dybde, Undergrunden, Fugtighedsforholdene, den større eller mindre Mængde af let tilgængelig Plantenæring o. s. v. have megen Indflydelse paa de forskjellige Foderplanters Udvikling. Saaledes er der, for at nævne et Exempel, paa inddæmmet, vel afgrøftet Sandbund med et yderst ringe Muldlag høstet meget store Afgrøder af Alsike- og Rødkløver, fordi Vandstanden kun var sænket 2—3 Fod under Overfladen. Hvis samme Jordbund derimod havde været højere liggende og tør, vilde den ikke have kunnet frembære en Kløverafgrøde.

Landmanden vil derfor gjøre vel i selv at undersøge Plantedækket, optegne de gjorte Jagttagelser og drage sig disse til Nytte, naar samme Mark atter skal besaas.

Frøblandinger til fleraarige Græsmarker. (2—4-aarigt Græsleje)	Gode lermuldede Jorder.	Lavere liggende muldblandet, tørvholdig Jordbund.	Gode sandmuldede Jorder.	Mere tørre Sandjorder.
	Pd. Frø pr. Td. Land.			
Rødkløver	8	„	8– 10	„
Hvidkløver	½—1	„	1—2	1
Alsikekløver	3	„	1—2	„
Humle-Sneglebælg	„	„	„	2—3
Gul Rundbælg	„	„	„	8—10
Italiensk Rajgræs	1½—2	3	1	„
Alm. Rajgræs	3—4	„	4	2—3
Hundegræs	4	5	4	1—2
Eng-Svingel	2	6	1	„
Stivbladet Svingel	„	„	„	8
Blød Hejre	„	„	„	2
Alm. Rapgræs	„	2	„	„
Timothe	3	4	2—3	„
Eng-Rævehale	„	6	„	„
Draphavre	4	„	5	2
Fløjelsgræs	„	„	„	4
Ialt Pd. Frø pr. Td. Land	29—31	26	27	32 30—35

Af nøjsomme Planter til tørre Sandjorder maa først i Rækken nævnes Gul Rundbælg og Stivbladet Svingel, da disse to Arter bedst taale Tørke. Gul Rundbælg har desuden den værdifulde Egenskab, at den holder sig saftfuld, naar Græsarterne bliver tørre, men da den kun er toaarig, vil der kun være

et ringe Antal Planter tilbage i andet Aars Mark; dog holder den sig lidt bedre i Blanding med Græsarter, end hvor den saas ublandet. Foruden de nævnte kan til mere tørre Sandjorder benyttes Blød Hejre (toaarig) og Fløjelsgræs (fleraarig), begge mindre værdifulde Græsarter. Hvor Jordbunden er lidt bedre (helst mærglet) kan medtages Humle-Sneglebælg (toaarig) Alm. Rajgræs og Draphavre (meget varig), og paa endnu bedre Jorder: Hvidkløver, Ager-Hejre (toaarig) og Hundegræs. Paa gode, letmuldede Jorder vil man kunne benytte et langt større Antal Arter.

Til tørvholdig, muldblandet Jord kan følgende Arter anvendes: Humle-Sneglebælg, Blød Hejre, Ager-Hejre, Ital. Rajgræs, Fløjelsgræs, Alm. Rapgræs, Hundegræs, Eng-Svingel, Eng-Rævehale og Timothe. Af disse vil de 4 førstnævnte Arter kun gjøre Nytte i første Brugsaar, medens de 5 sidstnævnte er varige Græsarter. Humle-Sneglebælg er noget usikker, naar Jorden ikke er tilstrækkelig muld- eller sandblandet. Hejrearterne og Fløjelsgræs er mindre værdifulde og medtages derfor kun i større Mængde, hvor Jordbunden er mere løs og af mindre god Beskaffenhed. — Ager-Hejre giver en langt større Afgrøde end Blød Hejre.

Den i foranstaaende Tabel opførte Frøblanding for lavere liggende Jordbund vil med størst Fordel kunne anvendes til de lavere liggende, muldrige, ofte lidt tørvholdige Partier af Markerne, hvor Kløverarterne sjældent vil lykkes. Paa disse Partier vil man ved at benytte denne Blanding kunne høste større Afgrøder end paa den øvrige Del af Marken. — Kan der ikke faas godt Frø af Eng-Rævehale, medtages af Hundegræs og Eng-Svingel 2 Pd. mere af hver.

Til lermuldede Jorder vil med størst Fordel benyttes de i Rubrik 2 opførte Arter. Det er imidlertid ikke nok, at Frøblandingen kun indeholder Arter, som godt kan trives paa den for dem bestemte Jordbund. Blandingen maa tillige, som tidligere fremhævet, sammensættes saaledes, at den indeholder hurtigvoxende og langsomtvoxende Arter i passende Forhold. Denne Fordring er sjældnere sket Fyldest ved de tidligere benyttede Frøblandinger, og Følgen heraf har været, at andet Aars Mark som oftest har ladet meget tilbage at ønske, og tredje Aars Mark har endnu været slettere. — Først ved de i de senere Aar anstillede Undersøgelser over Plantedækket paa et meget stort Antal Græsmarker har det klart kunnet paavises, hvorledes Frøblandingen maa sammensættes, for at Markerne kan give tilfredsstillende Afgrøder i andet og tredje Brugsaar.

Som den mest værdifulde Plante for Græsmarkerne maa Rødkløveren selvfølgelig altid medtages i større Mængde paa Jorder, hvor den vil lykkes, da den i første Aars Mark baade giver en god Afgrøde ved første Slæt og rigelig Eftergræsning, men man maa altid være forberedt paa, at den for største Delen vil være gaaet bort i andet Aars Mark. Paa et større Antal Græsmarker, som undersøgtes i Aarene 1878—81, var saaledes i andet Markaar kun 23 Rødkløverplanter tilbage af hvert 100, som fandtes i første Aars Marker, og i tredje Aars Marker var næppe 1 Plante af 100 tilbage. Frøblandingen til fleraarige Marker maa derfor sammensættes saaledes, at den indeholder et større Kvantum Frø af langsomtvoxende Arter, som giver Rødkløveren god Plads i første Aar, medens de senere hurtig buster sig mere, saa de udfylder Pladsen, efterhaanden som Rødkløveren forsvinder.

Hvidkløveren giver i Reglen mindre Græsning, end det ser ud til, hvorfor der næppe vil være noget tabt ved helt at udelukke denne Art af Blandingen paa Jorder, hvor den ikke trives særdeles godt.

Alsikekløveren kan derimod under gunstige Forhold paa lavereliggende Jorder give en lige saa stor Afgrøde som Rødkløveren ved første Slæt. Den er ogsaa lidt mere langsomtvoxende og varig, gjør derfor ofte god Nytte i andet Aars Mark og fryser aldrig op om Vinteren, selv om Jorden er stærkt leret og ikke tilstrækkelig tørlagt.

Italiensk Rajgræs giver paa kraftig Jord en god Afgrøde ved første Slæt og rigelig Eftergræsning, men holder sig i Reglen kun i første Aars Mark, hvorfor den kun kan medtages i mindre Mængde til fleraarig Græsning.

Almindelig eller Engelsk Rajgræs er mere nøjsom og mere varig end Ital. Rajgræs, men giver ogsaa en mindre Afgrøde end denne, navnlig er Eftergræsningen i mere tørre Aar kun ringe midt paa Sommeren, og i andet Aars Mark er Alm. Rajgræs altid svagere end i første Aars Mark, hvorfor man ikke vil kunne skaffe sig gode fleraarige Græsmarker ved kun at benytte Kløver og Rajgræsarterne alene. Naar man derimod tillige i Blandingen medtager Eng-Svingel, Hundegræs, Draphavre og Timothe, som alle er mere langsomtvoxende, haardføre og varige Arter, vil man opnaa et langt bedre Resultat, ja tredje Aars Græsmark vil endog ofte blive bedre end andet Aars, i det de 4 sidstnævnte Arter, som alt bemærket, bukker sig mere og mere og optage Pladsen i andet og tredje Aars Mark, efterhaanden som Kløver- og Rajgræsarterne forsvinder eller bliver svagere.

Dette vil ret blive iøjnefaldende, naar man, før Græsmarken skal slaaes, udsøger sig flere Steder, hvor Plantedækket hverken er ringere eller bedre end i Almindelighed paa den øvrige Del af Marken, og paa disse Steder opgraver alle Planter paa flere Smaastykker, $^1/_2$ Alen lange og brede, tæller hver Art for sig, afskærer dem dernæst $1^1/_2$ - 2 Tom. over Roden og vejer Toppen. Ved en saadan Undersøgelse af Plantedækket paa et stort Antal Græsmarker, der var besaaede med en lignende Frøblanding som den i foranstaaende Tabel først anførte, viste det sig, at Rødkløveren i 18 første Aars Marker gjennemsnitlig udgjorde 45 Pd. af hvert 100 Pd. Grønfoder som blev afhugget ved første Slæt; i alle andet Aars Marker derimod kun 12 Pd. og i alle tredje Aars Marker næppe 1 Pd. af hvert 100 Pd. Grønfoder. Alle Kløver- og Rajgræsarter udgjorde tilsammen i alle første Aars Marker gjennemsnitlig 82 Pd., i andet Aars Marker 41 Pd. og i tredje Aars Marker kun 13 Pd. af hvert 100 Pd. Grønfoder, som høstedes paa disse Marker ved første Slæt. I Modsætning hertil udgjorde Eng-Svingel, Hundegræs, Draphavre og Timothe tilsammen ikke mere end 16 Pd. af hvert 100 Pd. i alle første Aars Marker, men i andet Aars Marker udgjorde de samme Arter allerede 56 Pd. og i tredje Aars Marker ikke mindre end 86 Pd. af hvert 100 Pd. Grønfoder ved første Slæt, og dog var der af disse 4 Arter kun saaet $10^1/_2$ Pd. ialt mod $12^1/_2$ Pd. af Kløverarterne og $4^1/_2$ Pd. af Rajgræsarterne, ialt $27^1/_2$ Pd. pr. Td. Ld. — Det her anførte vil være tilstrækkeligt til at vise, hvor nødvendigt det er at medtage et passende Kvantum Frø af ovennævnte, langsomtvoxende og varige Arter i Blandingen til de fleraarige Græsmarker, ligesom det vil ses, at disse Arter ikke med Fordel kan benyttes i Blanding med Kløver og Rajgræs til enaarige Græsmarker, fordi de kun giver et mindre Bidrag til Afgrøden i første Aars Mark. Endnu maa tilføjes, at Eng-Svingel, Draphavre og Hundegræs giver langt bedre Eftergræsning end Timothe og Alm. Rajgræs og en større Afgrøde ved første Slæt end sidstnævnte Art. Draphavre og Hundegræs

er desuden mere haardføre mod Tørke, saa disse Arter kan voxe ret frodig i tørre Aar, naar Timothe og Rajgræs er nær ved at hentørre, og endelig giver de mere tidlig og sikker Græsning om Foraaret. Paa Marker, hvor disse Arter er benyttede i Blandingen, har Kvæget i de sidste Aar kunnet finde rigelig Græsning 2-3 Uger tidligere om Foraaret, hvorved meget Kraftfoder er sparet, navnlig paa større Gaarde, samtidig med at Udbyttet af Mælkeriet er blevet forøget. Flere Husmænd, som i de sidste Aar have benyttet Eng-Svingel, Draphavre og Hundegræs i Frøblandingen til fleraarige Marker ved Siden af de ældre Blandinger, er ogsaa derved blevne belærte om, hvilket forøget Udbytte der kan faas af de ældre Græsmarker ved Benyttelsen af passende Frøblandinger.

Til énaarige Græsmarker er det langt lettere at tilvejebringe gode Frøblandinger. Paa gode muldrige Jorder vil man med Fordel kunne benytte 10—12 Pd. Rødkløver og 8—10 Pd. Ital. Rajgræs pr. Td. Ld. Denne Blanding giver ikke alene en stor Afgrøde ved første Slæt, men ogsaa rigelig Eftergræsning. Er Jordbunden mindre muldrig eller mere udslidt, ombyttes Ital. Rajgræs med 8—10 Pd. Alm. Rajgræs, og hvor Forholdene særlig taler derfor, kan tages 4 Pd. Alm. og 4 Pd. Ital. Rajgræs i Blanding med 12 Pd. Rødkløver. Hvor Jordbunden er mere tør, men for øvrigt nogenlunde kraftig, vil man kunne benytte 12 Pd. Rødkløver, 6 Pd. Alm. Rajgræs og 6 Pd. Draphavre, ialt 24 Pd. Frø pr. Td. Ld., og paa Jorder, der er saa tørre, at Rødkløveren ikke ret kan trives, maa man først forsøge at ombytte denne Art med det samme Kvantum Frø af Humle-Sneglebælg, eller, hvis sidstnævnte heller ikke ret vil lykkes, med Gul Rundbælg. Til tørre Sandjorder kan saaledes benyttes en Blanding af 16 Pd. Gul Rundbælg og 8—10 Pd. Fløjelsgræs pr. Td. Ld. — Endelig vil man til sildig Slæt kunne benytte 12 Pd. Sildig Rødkløver, 6 Pd. Ager-Hejre og 2—4 Pd. Timothe, ialt 18—20 Pd. Frø pr. Td. Ld.

Hvor man vil have 2 énaarige Græsmarker i hver Omdrift, gaar det dog ikke an at benytte Rødkløveren til begge Marker, da Følgen heraf snart vil blive, at den fuldstændig mislykkes. Man maa derfor til den ene Mark benytte Humle-Sneglebælg og Rajgræs. En Blanding af 10-12 Pd. Humle-Sneglebælg og 8-10 Pd. Ital. Rajgræs, i alt 20 Pd. pr. Td. Ld., vil ved første Slæt kunne give en lige saa stor, ja ofte en større Afgrøde end den føromtalte Blanding af Kløver og Rajgræs, men Eftergrøden vil blive mindre og navnlig lille i Juli, bedre hen paa Efteraasmeren. Er Jorden ikke kraftig nok til at frembære en god Afgrøde af Ital. Rajgræs, maa Alm. Rajgræs benyttes, skjønt Eftergrøden herved vil blive endnu mere formindsket. Denne Ulempe vil dog ikke kunne afhjælpes, idetmindste vil en Blanding af Timothe og Rajgræs ikke give en større Afgrøde. —

Orslev pr. Skjelskør.

P. Nielsen.

Frøavl.

Det er en Kjendsgjerning, at det danske Landbrug har udviklet sig betydeligt i de senere Aar, en omhyggeligere og mere rationel Driftsmaade gjør sig mere og mere gjældende, og alt, hvad der kan forøge Landmandens Indtægter, bliver nøje forsøgt; men paa et Omraade staar vort Landbrug uforsvarlig langt tilbage, nemlig med Hensyn til Frøavl. Og dog er der intet der, dreven paa en indsigtsfuld og omhyggelig Maade, vil vise sig mere lønnende, ligesom vort Fædreland ejer de Betingelser — frugtbar Jordbund, Fugtighed og tilstrækkelig Sommervarme —, der kræves, for at Frøavl kan lykkes.

I England, Tyskland, Frankrig, Italien, Holland og flere Lande har Frøavlen allerede i mange Aar været dreven med stor Fordel, og Norge, Finland og navnlig Sverige ere i de sidste Aar ogsaa komne godt med.

Til Bevis paa hvorledes især Sverige aldeles har overfløjet os paa Frøavlens Omraade, maa vi anføre, at Sverige for Tiden har 17 Frøkontrolanstalter — vi kun en — og at det aarlig udfører ikke ubetydelige Masser Frø af en saadan Kvalitet, at det allerede har vundet et anset Navn paa Verdensmarkedet. Vi danske derimod udfører endnu intet Frø, der er værd at tale om, skjønt vore klimatiske Forhold ikke staa under, og vore Jordbundsforhold langt staa over vort Nabolands. Men vi have jo ogsaa Raad til i Udlandet aarlig at kjøbe for c. 6 Mill. Kroner Frø!

Der er imidlertid i den senere Tid herhjemme vaagnet en Bevægelse for at fremme denne vigtige Sag; flere Frøavlerforeninger ere fremstaaede, nidkjære Talsmænd ere traadte frem, og praktiske Forsøg ere udførte i vort Fædrelands forskjellige Egne, og vi haabe, at denne Bevægelse maa blive støttet og fremmet saaledes, at den kan blive til Gavn for vort Landbrug og derved til forøget Velsignelse for vort kjære Fædreland.

I Haab om at et Par Ord om denne Sag vil finde velvillige Læsere, skulle vi tillade os at fremføre nogle enkelte Raad og Vink.

Naar der tales om Hjemmeavl af Frø menes derved, at man selv avler al Slags Frø til Mark- og Havebrug, som under almindelige Forhold kunne komme til fuld Udvikling og Modenhed herhjemme. Hertil maa regnes vore almindelige Kløverfrø- og Græsfrøsorter, Rodfrugtfrø samt ikke faa Sorter Have- og Blomsterfrø. Foreløbig er kun Talen om at avle det tilstrækkelige til Landets eget Forbrug, men at man ogsaa

ved at avle større Masser og ved at bringe Varen til den størst mulige Fuldkommenhed maa arbejde med det Maal for Øje at kunne optræde paa Verdensmarkedet, er en Selvfølge. Vi haabe, at dette Maal maa naaes, og hvad der mulig vil hjælpe dertil er, at Frø, avlet i et nordligere Klima, besidder Fortrin, som de sydeuropæiske Landes Frø ikke har. Dette synes ogsaa at kunne spores af den Kjendsgjerning, at f. Ex. svensk Frø betales med højere Priser end tysk, fransk eller italiensk.

Skal Frøavlen drives med størst Fordel, da maa vi bort fra den af vore Frøavlere hidtil brugte Fremgangsmaade: at lade et mindre Hjørne af Kløvermarken eller Græsmarken staa til Frø efter at man forud har taget 3 à 5 Kjærve. Det skal nemlig nok vise sig, at Jorden saa langt hen i Sædskiftet er bleven baade udpint og i den Grad uren, at Frøet i Regelen bliver en meget daarlig Handelsvare trods anvendt Flid ved Rensningen.

I den nyere Driftsmaade, Vexeldrift, hvori forekommer Rodfrugtdyrkning og Staldfodring har Frøavlen ret hjemme. Tænker man sig, at man vintergjøder sin Roemark, holder Roerne fuldkommen rene ved Lugning og især Hakning, pløjer om Efteraaret Roetoppen ned som Gjødning og næste Aar saaer Byg, da er man sikker paa at avle en fortrinlig Bygafgrøde; men saaer man dernæst det Kløver- eller Græsfrø i Byggen, som man ønsker at avle Frø af, da er der Haab om, at denne Afgrøde vil lykkes; thi Jorden er i Gjødningskraft og kan frembringe kraftige Planter, og den er ren, saa kun ubetydeligt Ukrudt vil vise sig i Frømarken.

Som nogle almindelige Regler skulle vi anføre:

1. Driv en hel Indtægt med Frø — ved mindre Stykker gaar der for megen Arbejdskraft til Spilde.
2. Dyrk kun en Sort Frø og søg at bringe denne Aar efter Aar til større Fuldkommenhed.
3. Lad Frøindtægten følge saa nær som muligt efter Brak eller Roer.
4. Vælg en Frøsort som egner sig for Jordbunden og som tillige har god Udsigt til at kunne afhændes med Fordel.
5. Sørg for det bedst mulige Stamfrø.
6. Foretag i Regelen Tærskningen paa Sejl i Marken efter at den nødvendige Vejring og Eftermodning har funden Sted og læg Frø med Avnerne tyndt udbredte paa et tørt Loft og lad først Rensningen foregaa om Vinteren, naar Markarbejdet standser.

Disse almindelige Regler maa antages at kunne gjælde baade for den større Landmand, der vel nærmest vil lægge sig efter at avle Kløver- og Græsfrø og for Husmanden, som vi særlig ville tilraade at avle Roefrugtfrø og Havefrø, som jo med Udplantning af Roer, Hakning og vanskeligere Indsamling af Frø kræver mere Arbejde, men som ogsaa til Gjengjæld giver forholdsvis større Udbytte.

Foruden de Markfrøsorter, som hidtil have været dyrkede af enkelte Frøavlere herhjemme nemlig: Engelsk Rajgræs, Timothe, Agerhejre (Kæmpegræs) og fildigmodent Rødkløver, ville vi anbefale: Alsikke, Hvidkløver, Høj Havre, Eng Svingel, Rapgræsser, italiensk Rajgræs og især Hundegræs.

Dette sidste Græs bliver nemlig meget søgt i de sidste Aar og vil sandsynligvis noget fortrænge engelsk Rajgræs. Det synes ogsaa at være et fortrinligt Græs med sin frodige Vækst, sine mange Rodblade, der egner sig fortrinlig til Afgræsning. Frøet er tilmed meget kostbart i Forhold til andre Græssorter; men der er ogsaa den Ulempe ved Avlen, at det giver kun sparsomt Frøudbytte første Aar, derimod betydelig mere andet og tredje.

I Haab om at disse Linier maa give Støtet til at flere og flere Landmænd faa Syn paa denne Sags Vigtighed og virksomt søge at fremme den, skulle vi endnu kun til Slutning anføre, at en væsentlig Hindring for at Frøavlen kan komme til en fyldig Udvikling har hidtil vore daarlige Omsætningsforhold været, idet Frøavleren ofte havde Vanskelighed ved at afhænde sine Varer. For at afhjælpe dette fremstod forrige Aar „Dansk Frøhandel", oprettet af Mænd i forskjellige Livsstillinger og støttet af Landmænd, med det Formaal for Øje at levere ægte, uforfalsket Frø til forholdsvis billige Priser fra Udlandet samt af al Evne virke for Hjemmeavlen af Frø især ved at lette Omsætningsforholdene.

Vi tilbyde derfor Frøavlere Vejledning og Raad, dels gjennem Foredrag, dels ved personlig Nærværelse af et af Firmaets Medlemmer (som paa en Rundrejse i Sverige for Tiden søger at gjøre sig bekjendt med Frøavlens Standpunkt der), naar Rejseudgifterne dækkes, samt giver Anvisning paa Maskiner og i det hele ved Raad og Daad søger at fremme Sagen.

Frøavlere, som ønske, at vi skulle omsætte Frøpartier for dem, bedes indsende Prøver med Opgivelse af Kvantumets omtrentlige Størrelse til os om muligt i Oktober, da vi fra den Tid begynde vore Indkjøb i Udlandet.

Kolding d. 12. Juli 1882

Dansk Frøhandel.

Kartoffelsygen.

Kartoffelsygen er i Aar optraadt ualmindelig tidlig. Den søges allerede nu sjældent forgjæves paa nogen Kartoffelmark i Kjøbenhavns Omegn, og der er saaledes Udsigt til, at den atter i Aar vil gjøre betydelig Skade. I Fjor kunde Skaden paa Knoldene her i Landet anslaas til ca. 3 Millioner Kroner, og det er altsaa betydelige Værdier, der staa paa Spil. Men, i Henhold til hvad der er forelagt i Skriftet: „Kartoffelsygen kan overvindes", kan det nu med fuld Bestemthed siges, at det ligger i Landmandens egen Haand at forhindre, at han lider nogen væsentlig Skade ved Sygdommens Angreb paa Knoldene, thi selv det stærkeste Angreb kan saa at sige fuldstændig og med største Sikkerhed overvindes ved den Hypningsmaade, som i nævnte lille Bog findes beskreven. Der er rimeligvis en Del Landmænd, som have rettet sig efter de givne Anvisninger, men for mere end 99 af 100 er Sagen endnu ukjendt, skjønt Pressen med sjælden Enstemmighed har anbefalet Sagen til den almindelige Opmærksomhed, den i saa øjensynlig høj Grad fortjener. Efter mit System forlanges der, at man første Gang skal ophyppe en aldeles flad og lav (ca. 4 Tom.) Kam omkring Rækkerne, en Hypning, som jeg har givet Navnet „Produktionshypning", og saasnart mindste Spor af Sygdom viser sig i Bladene, giver man den anden Hypning, „Beskyttelseshypningen". Denne kan udføres enten fra den ene Side alene, og Toppene gives da en maadeholden Bøjning til modsat Side, saaledes at de i det mindste beholde en halv opret Stilling, eller man hypper fra begge Sider uden Bøjning af Toppen. I begge Tilfælde maa Jordkammen være saa høj, at de øverste Knoldes øverste Flade strax efter Hypningen ere dækkede med 5 Tm. Jord. Man bør strax overbevise sig om, at dette Maal virkelig naaes. Man behøver hertil kun at stikke en Pind i Jorden ved nogle Kartoffelplanter efter Hypningen, ved derpaa at skrabe Jorden tilside, indtil man kommer ned til de øverste Knolde, kan man med en Tommestok, der i Forvejen helst affættes paa Pinden, nøjagtig maale Dækningens Størrelse. Naturligvis vil denne altid være noget forskjellig ved forskjellige Planter, men Variationerne ere dog ikke ret store, naar Hypningen er vel udført og naar en regelmæssig Fladhypning er gaaet i Forvejen.

Den ensidige Hypning med bøjet Top har givet de bedste Resultater, og denne Hypningsform har jeg derfor betegnet som „fuldstændig Beskyttelseshyp-

ning". Der kræves i smaa Kulturer kun et almindeligt Hyppejærn; ved større Kulturer kan hele Systemet kun gjennemføres godt ved Hjælp af den dertil særligt konstruerede Hyppeplov „Beskytteren", der er patenteret her i Landet og i alle større kartoffeldyrkende Lande. I Øvrigt maa jeg om yderligere Anvisning henvise til den allerede nævnte Afhandling, da en nærmere Beskrivelse her vilde kræve for megen Plads.

Siden Udgivelsen af denne Afhandling har jeg uafbrudt fortsat mine Undersøgelser, og jeg skal her tillade mig at anføre et Par Forsøgsrækker, som paa ny have bekræftet Hovedpunkterne i de allerede offentliggjorte Meddelelser.

Ved den almindelige Hypning dækkes de øverste Knolde i Reglen kun med ½ à 2 Tm. Jord, gjennemsnitlig i alt Fald ikke med over 1½ Tm., medens Beskyttelseshypningen fordrer 5 Tm. Dækning, der sukcessivt ved Sammensynkning og Nedglidning i Reglen reduceres til 4 Tm. Kartoffelsygen beror paa Angrebet af en Svamp, som paa Bladene fremkalder de bekjendte mørkebrune Pletter; Svampen danner her sit Frø, Sporene, som i umaadeligt Antal falde til Jorden og føres med Regnvandet ned til Knoldene, paa hvilke de spire og derved gjøre dem syge. Jorden tilbageholder i overordentlig Grad Sporerne. Ved Tælling under Mikroskopet har jeg fundet, at 1 Tomme god muldleret Jord sammentrykt til ¾ Tm. af 30,000 Sporer (Svampefrø), holder ca. 28,000 tilbage og kun lader 2000 gaa igjennem. Skjønt dette jo er en kraftig Rensning, vil man dog heraf indse, at ½ à 2 Tm. — den sædvanlige Hypning — er et meget for ringe Dække til at beskytte Knoldene. Men et 5 Tm.s Jordlag, sammentrykt til 4 Tm., beskytter mere end Tusinde Gange saa godt, thi igjennem et saadant Jordlag slap kun 1 à 2 af 30,000 Sporer igjennem. Det er derfor intet Under, at jeg har faaet følgende Resultater af Forsøg i Urtepotter. Paa Bunden af nogle Urtepotter lagdes Kartofler; i nogle af Potterne dækkedes de med 1½ Tm., i andre med 5 Tm. Jord. Dette gjælder for god Jord. I andre Potter prøvedes dels Strandsand, dels vestjydsk Sandjord fra Fanø. Her anvendtes kun 1½ Tm. og 3 Tm. Dækning, idet jeg tidligere ved mikroskopiske Undersøgelser har bevist, at Sand, og navnlig fint Sand, holder Sporerne bedre tilbage end god Jord. Hver Potte blev besaaet med ca. 150,000 Svampefrø, der i Løbet af ca. 3½ Time nedskylledes med 20 mm. (ca. ¾ Tm.) Vand, hvilket svarer til et saa stærkt Regnfald, at det kun meget sjældent haves i Løbet af et Døgn; det er nemlig lig ca. Trediedel af

den Vandmængde, der pleier at falde i hele August Maaned. Der anvendtes 15 Kartofler i hver Potte. Resultaterne vare:

Ved Dækning med 1½ Tm. Jord, svarende til almindelig Hypning, blev

ved god Jord ..... 15 Knolde syge (alle),
= Strandsand .... 12 — —
= Fanø Sand .... 10 — —

Ved 5 Tm.s, for Sandjord 3 Tm.s Dækning, blev
ved god Jord..... ingen Syge,
= Strandsand.... do.
= Fanø Sand.... do.

Heraf ser man altsaa det høje Jorddækkes aldeles afgjørende Virkning (stemmende med Markforsøgene fra i Fjor), dernæst at grovt Sand beskytter bedre end god Jord, og fin Sandjord bedst. Forsøget er gjort med usammentrykt Jord. Jeg har ved Mikroskopet godtgjort, at sammentrykt Jord beskytter endnu bedre end løs. Dette bekræftes af følgende Undersøgelse med Dækning af 3 og 4 Tm. af samme „God Jord" dels sammentrykt, dels usammentrykt. Resultaterne vare:

4 Tm. sammentrykt ingen syge af 15,
4 = usammentrykt 2 — = do.,
3 = sammentrykt 1 — = do.,
3 = usammentrykt 7 — = do.,

Forskjellen mellen sammentrykt og usammentrykt Jord er her meget iøjnefaldende; Sandjordens bedre Evne til at holde Sygdommen borte fra Knoldene træder ogsaa her tydeligere frem; thi ved 3 Tm. løs god Jord vare næsten Halvdelen syge, medens ingen bleve syge ved Dækning med 3 Tm. Sand; alt var ens, undtagen Jordsmonnet.

Jeg har gjentaget de samme Forsøg i en større Skala og faaet aldeles tilsvarende Resultater. Paa min Anmodning har Dansk Frøkontrol overværet disse Forsøg.

Jeg skal for Pladsens Skyld ikke gaa ind paa en nærmere Beskrivelse af disse Forsøg, men kun nævne, at jeg her for første Gang har undersøgt tørveagtig Jord. Overfor Sygdommen forholdt den sig omtrent som god lermuldet Jord; ved Dækning med 1½ Tm., sammentrykt til ca. 1¼, bleve i 3 Tilfælde henholdsvis 12, 14 og 11 Kartofler syge af 25 — Sporevandet var nemlig mindre stærkt —, hvorimod ved 4 Tm., sammentrykt til ca. 3 Tm., ingen bleve syge i 2 Tilfælde og kun 1 i et Tilfælde. Et 5 Tommers Jorddække over øverste Knolde maa altsaa ogsaa for saadan tørveagtig Jord anses som et fuldt betryggende Beskyttelsesmiddel.

Om de i Praxis opnaaelige Resultater henviser jeg til Markforsøgene i den nævnte Afhandling. Meget stærke Sygdomsangreb bleve næsten her fuldstændig tilbageslaaede.

I to Henseender have kun faa Landmænd endnu i Aar beredt sig paa en virksom Beskyttelseshypning. Rækkerne staa i Reglen noget for tætte, og der er ikke forud hyppet fladt, men almindeligt. Alligevel maa jeg tilraade, at man ved en Extra-Hypning saa meget som muligt nærmer sig til den beskrevne Beskyttelseshypning. Vel kan man ikke herved opnaa saa gode Resultater, som ved fra Begyndelsen af at gjennemføre hele Dyrkningssystemet; men jeg tvivler dog ikke om, at der kan opnaas en ikke ringe Virkning ved nu at give Kartoflerne saa høj en Hypning, som Forholdene tillade, for saa vidt ikke Bladsygdommen allerede forud har frembragt betydelig Skade, hvilket kun kan bedømmes paa Knoldene en Uges Tid efter at Svampefrøet er ført ned i Jorden.

Paa Grundlag af samtlige mine Forsøg og talrige Undersøgelser tror jeg mig berettiget til at udtale, at Kartoffelsygdomsspørgsmaalet nu er løst i sine praktiske Hovedpunkter. Der staar kun det store Arbejde tilbage at bringe Sagen til almindelig Kundskab, for at den saa saare let gjennemførlige Forandring i Dyrkningsmaaden kan indføres overalt i vort Landbrug.

Kjøbenhavn, den 20. Juli 1882.

J. L. Jensen.

I Wilhelm Priors Hof-Boghandel samt i alle Boglader faaes:

Kartoffelsygen

kan overvindes ved en simpel og let udførlig Dyrkningsmaade, bevisliggjort ved Forsøg og tilsvarende Undersøgelser

af J. L. Jensen.

Pris 1 Kr. 50 Øre.

Ved Aarsskiftet.

aalænge Hjærtet haaber og
har en Længselsrøst,
Et Haab, en Længsel, véd
jeg, vil fylde dette Bryst:
Jeg haaber paa den Hæder,
som venter end mit Land,
Jeg længes efter Lykken, at
værne om dets Strand.

Vidtom min Higen bar mig, jeg foer i Øst og Vest,
Men altfor snart jeg mærked', at hjemme var der bedst;
I hvad der løfter ude, fik jeg kun liden Del —
Mit Land mig under Skatten og skjænker mig den hel!

Den Storbedrift, der adled' det gamle danske Navn;
Den Kjærlighed, der stilled' alt Barnets mindste Savn;
Den Sang, der hæver Sjælen højt over Døgnets Larm;
Den Tro paa Ret og Sandhed, der væbner Mandens Arm;

Og den Naturens Ynde, som gjør mit Hjærte godt,
Saa snart kun Øjet hviler paa Skov bag Bæltet blaat;
Og Løftelsen, der luttrer, naar kun man voxer fast
Der, hvor Ens Fa'er har virket, hvor Moderhjærtet brast —

Det Alt mit Land jeg skylder! Saa tag, min Moder! Du
Tributen, jeg Dig rækker idag med sønlig Hu,
Mens rødmende jeg skrifter, at Du blev vraget tidt
For fremmede Sirener, der lokked' sødt og blidt:

Saa længe Hjærtet haaber og har en Længselsrøst,
Et Haab, en Længsel stedse skal fylde dette Bryst —
Ja, Haabet om den Hæder, som venter end mit Land,
Og Længslen efter Lykken, at værne om dets Strand!

Carl Andersen.

Fru Rigborg.

Det var en maaneklar Sommernat i Aaret 1599. Dagen havde været varm; nu bragte Natten Køligheð.

Der var baade lyst og tyst oppe paa Uglebjærg ved Højby i Fyen. Kun en svag Vind strøg over Bakken og gyngede de dugvaade Gyvelbuskes Toppe ved den Vej, eller rettere det Hjulspor, som over Bjærget førte ned til Aaen og Lindvedgaard.

Det var ikke langt fra Midnat. Allerede i et Par Timer havde enhver af Omegnens Beboere ligget i sin Seng, og enhver Lyd var forstummet undtagen Vandets Brusen nede ved Lindveds Mølle-sluse, der lød som en dæmpet Vuggesang for den slumrende Natur.

Nede i den skovbevoxede Dal glimtede Aaens Strøm sølvhvid, hvor ikke de høje Skrænter med de ludende Træer skjulte den, saaledes som Tilfældet var nede ved Lindvedgaard. Dette gamle Herresædes lave Bygninger skimtedes under de ærværdige Ege og Bøge, hvis Kroner ragede op over dem.

Der var intet levende Væsen paa Uglebjærg undtagen en Hare, som sad mellem Buskene og klippede med Ørerne, nydende den Tryghed, Natten skjænkede den; og muligt over-

vejede den, hvor den skulde søge sit Foder. Dens Hu stod nok til Ove Eriksen Bildes Kaalhaver; thi da en Raslen bagved den skræmmede den op, satte den af Sted ned gjennem Krattet ad Lindvedgaard til.

Strax efter at den var forsvunden, viste der sig to Ryttere over Bakkens Kam. Der holdt de og lode Hestene puste. Den forreste bar en kort Kappe, en hvid Fjeder vajede fra hans Hat, Sølvsporer blinkede paa hans Hæle, og han bar Sværd ved Lænd. Hans Aasyn var fagert, men alvorsfuldt og blegt. Den bøjede Næse havde en ædel Form, det studsede brune Skjæg og det krøllede Haar var vel plejet. De blaa Øjne vare glansfulde og livlige, men Udtrykket i dette Øjeblik mørkt.

Det var Herren; men den anden i den graa Vams med den ubefjedrede Hat og den korte Daggert ved Siden, det var hans Svend.

Herren saa neppe ud til at være fem og tyve Aar gammel, men Svendens Haar var graat, og hans furede, vejrslagne Ansigt vidnede om mange Aars Strabadser og møjsommelige Tjeneste. Lige fra Drengealderen af havde gamle Henning været knyttet til den samme Slægt og tjent først Rigets Marsk, Holger Ottesen Rosenkrantz paa Boller, og nu hans yngre Søn Frederik Holgersen til Rosenvold, just ham, som holdt foran ham og stirrede saa sorgfuldt ned ad Lindvedgaard til.

„Jeg maa derned, Henning," udbrød han omsider og vilde sætte sin Hest i Gang; men Henning sagde:

„Lad det hellere fare, Herre! Vend Hesten i Sønder og lader os ride ad Svendborg til."

„Af Flint maatte mit Hjærte være, kom jeg ikke," svarede Hennings Herre.

„Betænk dog," sagde Henning, „at I noget nær er en fredløs Mand; bedst da at salvere sig og lukke sine Øren mod dem, der bede om at tøve."

„Sandt nok," svarede Frederik Rosenkrantz. „Dog mærkede vi ikke paa vort Ridt hidindtil til nogen Forfølgelse. Kongelige Majestæt seer vel selv helst, at jeg rømmer Landet, og er der da ikke stor Hasard at løbe ved dette mit Ridt til Lindvedgaard."

„Jo dog," sagde Henning. „Ove Bilde er Eder sikkert gram, fordi I har krænket hans unge Frænke. Vent intet godt af ham!"

„Lige meget," svarede Hennings Herre. „Jeg bærer

ved mit Bryst Rigborgs Skrivelse, som hun skrev med grædende Taarer og beder mig deri at komme, at hun kan faa skue mit Aasyn blot end een Gang i dette Liv og lægge vort usalige Barn i mine Arme. Hver Nat fra nu af, skriver hun, venter jeg dit Komme og faar ej Søvn i mine Øjne, før Du har været her."

Han tav et Øjeblik og sagde saa:

„Jeg kjender Huset, Henning, og véd, hvor Rigborg har sit Logement. I det røde Kammer ved den gamle Lind, skriver hun. De sove nu sikkert alle trygt dernede, og der er ikke højt til Vinduet. Jeg lister mig derhen gjennem Haven; tyst vil jeg komme og gaa derfra. Gaar det, som jeg ønsker, da skal Ove Bilde aldrig erfare, at jeg i Nat har været paa Lindvedgaard."

Saa red han, fulgt af Henning, ned ad Bjærget, og snart havde de naaet Aabredden og Møllebroen. Over den vilde han ikke ride, for at ikke Bulderet skulde vække Gaardens Hunde. Han steg af Hesten, gav Henning Tøjlen og bød ham tøve her, indtil han kom tilbage.

„Det skal ikke staa længe paa," sagde han.

„Lad mig binde Hestene og følge Eder," bad Henning, „der kunde tilstøde Eder noget."

Men hans Herre vinkede afværgende med Haanden, gik raskt over Broen og forsvandt under de høje Træer paa den anden Side.

Han gik hurtigt ad en Fodsti gjennem Lunden og sagtnede først sine Skridt, da han naaede de af Buxbomhække indfattede Blomsterparketter oppe ved Stuehuset.

Der blev han et Øjeblik staaende og saa op til Huset, som laa der med sine lave, røde Mure, sit stejle Tag, de høje Skorstene og smalle Vinduer, selv nu i det klare Maaneskin skummelt at se til og ikke uligt et Fængsel; men var dog for hans Hjærtes elskede blevet et Asyl, som barmhjærtigt havde aabnet sig for hende. Her, til sin gode Moster, Elsebeth Skram og hendes Husbonde Ove Bilde, var hun tyet hen for at dølge sin Skam, og ikke til sit Fædrenehjem, Egeskov, hvor hun af sin strænge Fader maatte vente den haardeste Medfart; thi om nogen Mand i Landet havde et haardt Hjærte og et grumt Sind, saa var det vel Laurids Brokkenhuus paa Egeskov.

Frederik Rosenkrantz vilde nu liste sig hen til den gamle Lind, som stod tæt ved Huset; men da han i det samme hørte en af Hundene gø inde paa Gaarden, veg han tilbage i Skyggen af Træerne og tøvede.

Pinlige Tanker foer gjennem hans Hoved, mens han stod og lyttede.

Han mindedes den Stund, da han første Gang, nu for halvandet Aar siden, havde set Rigborg Brokkenhuus, da hun lige var kommen til Hove som den yngste af Dronning Anna Cathrinas Jomfruer, knap femten Aar gammel og dog en fuldvoxen Jomfru, sund, kraftig og blomstrende, med gule Lokker om sit stolte Hoved, overgivent Livsmod i de blaa Øjne og daarende Smilehuller i sine runde Kinder, hvorlunde en rasende Elskov strax havde betaget ham, og han, ophidset ved Kappestriden med sin Medbejler, Ejler Markvardsen Bille fra Hvidkilde, der lige som han selv var i Kongens Brød som

Hoffinde, havde ladet sig henrive til den Synd, som nu havde styrtet ung Rigborg og ham i Ulykke.

Hans Brøde var stor; og, da den var begaaet i Kongens Gaard, Majestætsforbrydelse; den kunde, om Gaardsrettens strænge Bud skete Fyldest, koste ham hans Hals eller hans Ære og to af hans Fingre. Dog kunde Kongen benaade ham; men for Rigborg var der ingen Naade at vente, saa vist som hun vilde blive dømt i sin Faders Vold, og saa stor var Laurids Brokkenhuus's Forbitrelse over Datterens Fejltrin, at hun sikkert vilde blive indespærret og komme til at hensukke sine Dage i et haardt Fængsel.

Bittert maatte under disse Omstændigheder Gjensynet blive og Skilsmissen tung. Aar kunde det vare, inden han atter turde vende tilbage fra de fremmede Lande, hvor han nu søgte hen for at undgaa sin Straf, om det ellers nogen Sinde vilde ske, at han fik Æresoprejsning.

Hunden havde alt tiet noget, og Stilheden vakte omsider Frederik Rosenkrantz af hans mørke Grublen. Han gik forbi den gamle Lind hen til Vinduet og pikkede sagte paa Ruden.

Strax hørte han et dæmpet Udraab, og det begyndte at pusle inde i Kammeret. Saa blev Vinduet sagte aabnet, og han saa' en hvid Haand og en rund Arm, som han kjendte saa godt. Hyllet i et Klæde viste sig et Aasyn, der vel var blegt, men ellers ikke skæmmet af Græmmelse, som han havde forestillet sig det, og et Par dejlige Øjne, der i Nattens dæmpede Lys syntes ham helt mørke, straalede ham i Møde.

„Gud have Lov!" sagde Rigborg med hvisken de Stemme, „men jeg vidste, at Du vilde komme."

Saa bøjede hun sig ned til ham og gav ham et Kys, der var som Balsam for deres Hjærtes dybe Vunde og udslettede mange tunge Dages og søvnløse Nætters bitre Ve. Derpaa samtalede de nogle Øjeblikke med hinanden.

„Nu, da jeg har gjensét Dig," sagde hun, „stiger mit Mod. Lad Menneskene dømme, som de ville, for Gud er Du min Husbonde. Jeg véd ikke af nogen anden Mand og, hvad der end sker, vil jeg af ingen vide, mens jeg er oven Jorden."

„Hav Tak for din Trofasthed," svarede han med bevæget Røst, „og tilgiv mig, som bragte denne Elende over Dig! Give Gud, Rigborg, at alt engang maa vorde godt, at jeg kan trykke Dig til mit Bryst som min rette, ægteviede Hustru."

„Det maa vel ske engang," svarede hun fortrøstningsfuldt. „Hvor rasende Fader end er, saa maa han dog vel komme til Besindelse og give sit Minde til vort Ægteskab, at min og vor Slægts Ære kan blive gjenoprettet."

Frederik Rosenkrantz sukkede, og en dyb Vredesrødme foer over hans Aasyn. Med Harme tænkte han paa, hvad han vidste, men ikke havde Hjærte til at sige hende, nemlig om al

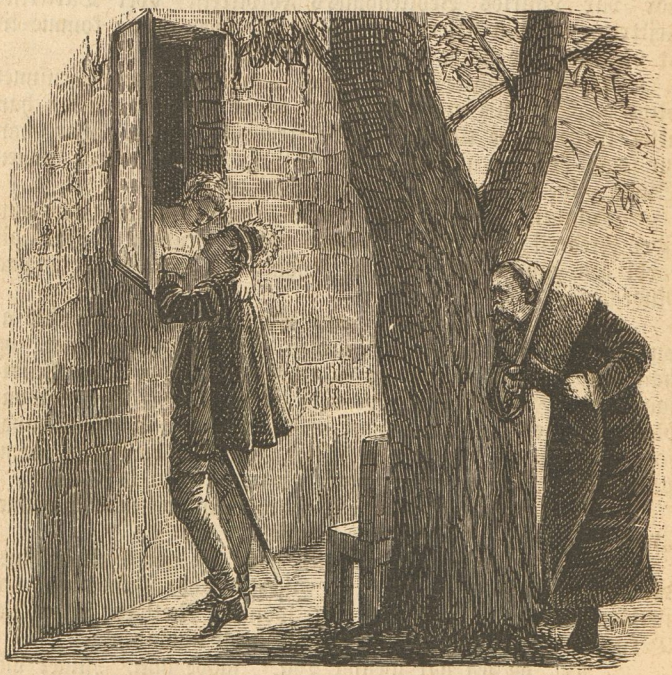

den Sladder, som nu var i Gang, og som rejste den svære Beskyldning mod hende, at hun ogsaa havde været Kong Christians Elskerinde, og at han selv havde ladet sig bruge til at dække Kongens Skam med sin egen. Just dette troede hendes Fader, og deraf hans rasende Forbitrelse.

Han fik Bugt med sit Sindsoprør, tilsmilede hende kjærligt og vilde just hente en liden Bænk, der stod under

Linden, for ved Hjælp af den at stige ind ad Vinduet til hende; thi ikke vilde han gaa derfra uden at have sét sin spæde Søn, som alt var døbt og havde faaet sin Farfaders Navn Holger; men som han gik hen imod Linden, da kom en Mand i en sid Paltsrok og med et draget Sværd imod ham. Han maatte have staaet og luret bag Linden.

Det var Ove Bilde selv; men hans Tilsynekomst var et rent Tilfælde. Han havde ikke kunnet sove, og da han hørte Hundens Gøen, var han staaet op og gaaet ud for at se, om muligt en eller anden Tyv eller Krybskytte listede sig gjennem hans Have.

Han og Frederik Rosenkrantz gjenkjendte strax hinanden. Ove Bildes brede, djærve Ansigt med de store runde, graa Øjne udtrykte oprigtig Forbavselse. Nathuen sad skjævt paa hans skaldede Hoved, Paltsrokken var gleden til Side, saa det saaes, at han ikke havde givet sig Tid til at tage Hoser paa, og saa pudsigt var det hele Syn, at havde Sagernes Stilling ikke været saa alvorlig, vilde Frederik Rosenkrantz bristet i Latter.

„Ej se," udbrød Ove, „er det Eder, Frederik Holgersen! Jeg mente Eder paa Farten ud af Riget for at salvere Eder og havde allermindst ventet at se Eder her."

„Just det burde I ventet," svarede Frederik, „om I da tiltror mig Hjærte i Livet; men ikke turde jeg gjøre Regning paa en gjæstmild Modtagelse; derfor er jeg kommen som en Tyv om Natten; lader mig dog ikke gribe som en saadan, at I véd det!"

„Morbroder," sagde Rigborg bønligt, „hav Medlidenhed med os og lad Frederik gaa ukrænket herfra!"

„Nu, nu, Børn," svarede Ove Bilde godmodigt, „hvorlunde skulde jeg i den Position, jeg her staar og uden en Mand til Hjælp, kunne gribe en rasker Ungersvend som Frederik Holgersen? Inden jeg fik mine Svende vaagne og paa Benene, vilde han jo være langt herfra; men for min egen Person, da staar min Lyst ikke til Sværdhug, og mig huer vel de Ord, Frederik, I der sagde om, at Hjærtet trods Faren har drevet Eder herhid, til Eders lidet Barn og dets usalige Moder. Gaa da ind med; vi ville tale et Alvorsord med hinanden."

„Hav Tak, Morbroder," sagde Rigborg, „kaldte I mig end usalig, det jeg end ikke er!"

Saa skød hun Vinduet til, og Frederik Rosenkrantz fulgte Ove Bilde gjennem en Løndør ind i Huset.

Han blev ført ind i et ledigt Kammer og bænket der. Hans Vært tilbød ham Vederkvægelse med Mad og Drikke, men skjønt Tilbudet med Tak blev afslaaet, gik Ove Bilde dog ind i Sovekamret for at lade sin Hustru vide, hvem der var kommen til Huse.

Strax kom han igjen, tog Plads paa Bænken ved Frederik Rosenkrantz's Side, og nu samtalede de en Stund med hinanden i det lille Kammer, som kun oplystes af Maanens Skin.

„Min Forlængsel efter at faa Eder i Tale har været stor," sagde Ove Bilde, „og vilde jeg skikket Bud efter Eder, havde vi ikke fra Rigborgs Moder faaet Brev med den Tidende, at I var flygtet og rømt af Landet."

„Jeg har været paa Rosenvold," svarede Frederik Rosenkrantz, „for at ordne mine Anliggender og vilde derfra Sønder paa og ud af Riget. Dette var paatrængende og lod sig gjøre, da ingen forfulgte mig; men man skal ikke friste Gud; og vilde jeg da ikke vovet mig tilbage hertil, havde jeg ikke paa Rosenvold fundet en Skrivelse fra Rigborg, den hun sendte mig tilbage med den Budsvend, der havde bragt hende min Afskedshilsen, og som vidste, hvor jeg drog hen. Herfra drager jeg til Svendborg for at skibe til Kiel og saa videre til Hamborg, hvor jeg agter at dvæle en Stund, om jeg der kunde spørge godt Nyt her hjemme fra, det jeg dog saare frygter ikke vil ske."

„Nej," sagde Ove Bilde, „alt spaar det værste; men Frederik, hvor kunde I dog gjøre dette og krænke denne gode unge Jomfru, min kjære Frænke? Hvorlunde kom det dog?"

„En ond Aand foer i mig," svarede Frederik Rosenkrantz med sorgfuld Røst. „Skylden er min, og jeg bør fri Rigborg, det meste jeg kan; men siges maa det dog, at hun var overmodig og gjækkede mig og Eders Frænde, Eiler Markvardsen, paa een Gang, saa ingen af os ret vidste, hvem hun var god; og en Dag fattedes der kun lidet i, at jeg havde rendt min Kaarde gjennem hans Liv."

„Ak ja, ja!" sukkede Ove Bilde; „Rigborg havde vel ondt ved at klare for sig; ilde er det for et femtenaars Barn at komme til Hove!"

„Nu," vedblev Frederik Rosenkrantz, „end dog hun svoer, at det var mig, hun havde kjær og blot holdt gode Miner med Ejler, fordi hun vidste, at hendes Fader var ham god og ønskede at give hende til ham, saa hun ikke aabenbart turde vise ham af, saa troede jeg hende ikke. I min Galen-

skab trængte jeg hende da saa haardt, at hun gav sig hen til mig og derved beviste, at hun i Sandhed havde mig kjær."

„Gud naade for Tider, vi leve i!" udbrød Ove Bilde. „Stor maa Sædernes Forfald være, naar en christeligt optugtet og vel lært Jomfru som Rigborg saa kunde kaste Dyd og Ære bort! Var hun dog hos Dronning Anna Catharine i gode og dydige Hænder; men hvo kan vogte paa den Jomfru, der ikke vil vogte sig selv?"

Som han sagde dette, gik Døren op, og hans Hustru, Elsebeth Skram, traadte ind.

Hun havde mellem Hænderne en Træbakke, hvorpaa stod et tændt Lys, en Kande Vin, to Bægre og et lidet Fad med Bagværk. Lysets Skjær faldt lige paa hendes Aasyn, hvis Træk hverken vare fine eller skjønne, men bare Dydens og Ærbarhedens rene Præg, og hendes blaa Øjne lyste mildt. Hun, saa vel som Rigborgs Moder Karen, vare tugtige og dannede Kvinder; det kjendtes paa dem, at en af Danmarks bedste og mest retskafne Mænd, Peder Skram, Danmarks Vovehals, havde været deres Fader, og en af sin Tids mest udmærkede Kvinder, Elsebeth Krabbe, deres Moder.

Saa følte da ogsaa Frederik Rosenkrantz ved Synet af Karen Pedersdatter saa dybt sin Skam, at han næppe vovede at se paa hende. Han havde rejst sig, men stod der stum og med nedslagne Øjne, da hun lod sin Røst høre og sagde:

„Kommer I end ikke med Ære til vort Hus, Frederik Holgersen, I skal dog ikke gaa tørmundet og uvederkvæget herfra."

Da brød det frem, som dybt bevægede hans Hjærte.

„O, kjære Fru Karen," sagde han, „Hjærtens Tak have I for Eders Venlighed, men fornemlig for Eders Godhed mod stakkels Rigborg og vort usalige Barn!"

„For hendes Skyld gjorde jeg det, ikke for Eders," svarede Fru Karen lidt skarpt, men føjede dog til: „Kan den Ulykke, I har anrettet, gjøres god igjen, da kun paa een Vis. For at erfare Eders Sindelag i den Sag, gik jeg herind."

„I skal finde," udbrød Frederik Rosenkrantz, „at min Vilje er den bedste. Vil I, Ove Eriksen, forunde mig her i Eders Nærværelse at mødes med Rigborg og se min lille Søn?"

„Nu," svarede Ove Bilde, „lad det da ske; men inden Sol gaar op, maa I være herfra."

„I have Tak," svarede Frederik Rosenkrantz. „En Stund eller to er nu meget værdt for os; men nu mindes jeg min

gamle Svend, Henning, hvem jeg efterlod med Hestene ved Møllebroen. Maa han komme hid og med Dyrene nyde Gjæstmildhed her den korte Stund, vi dvæle her?"

Ove Bilde gav sit Samtykke med et Nik og gik ud for at vække sin Kammerdreng, at han kunde løbe ud til Henning og hente ham.

Mens Ove Bilde var borte, sagde Frederik Rosenkrantz til Fru Elsebeth:

„Jeg ønsker intet hellere, end at gjøre Rigborg til min Hustru, om det blot maa forundes mig. Tro det, kjære Frue, at der i mig ikke har været Niddingstanker eller Argelist; det var en Hjærtets og Sansernes Forvildelse, og mangen Gang har det raabt i mit Hjærte: kunde det vorde ugjort!"

„Jeg haabede, at det forholdt sig saa," svarede Fru Elsebeth, „og tror Eder nu, da I siger det. Kunde jeg nu formaa Ove til at drage til Egeskov og forsøge at tale Laurids til Rette, saa han giver sit Samtykke til Eders Ægteskab, vilde da det være Eder til Pas?"

„Visselig," svarede Frederik Rosenkrantz. „Gud lønne Eder for det gode Tilbud og Tak have Eders Husbonde, om han vil gjøre det!"

Nu kom Ove Bilde, og Fru Elsebeth gik; men hun vendte snart tilbage og havde da Rigborg med sig.

Hun traadte ind med sin spæde Søn i sin Favn, blussende som en Rose. Elsebeth Skram tænkte og sagde det ofte siden, at ingen Sinde i sit Liv havde hun set et mere fagert Syn, end da Rigborg Brokkenhuus den Nat traadte ind med det slumrende Barn ved sit Bryst.

Der var dem, der ikke led, at hun sagde det, strænge Kvinder med skarpe Tunger; men de maatte da høre, hvad der skurrede end værre i deres Øren, naar den gode Fru Elsebeth føjede til:

„Ikke var det Skamrødme, der i den Stund farvede stakkels Rigborgs Kinder, men Kjærlighedens og Moderstoltheds Blus; og det skal siges, om I end ville laste mig derfor, at da hun rakte Barnet til dets Fader, da var der et Helligheds og Renheds Skjær over hendes fagre Aasyn."

Men da hun gjorde det, vaagnede Drengen og gav sig til at græde. Dybt bevægedes hans Fader ved at høre Barnets spæde Røst, og aldrig glemte han det yndefulde Syn, da Rigborg nu vuggede Barnet i sine Arme og sang det i Søvn.

Ofte siden paa Valen, naar Kartoverne dundrede om

ham, og Livet stod paa Spil, da lød den Vuggesang som en himmelsk Tone i hans Øren og drog hans Tanke over Bjærge og Have til det fjærne Fædreneland, hvor han havde maattet efterlade det, som var ham det dyrebareste paa Jorden.

Da Dagen gryede, skiltes de; hun blev sorgfuld tilbage, men dog ikke uden Haab om et Gjensyn i Glæde og Ære, og

han drog Sønder paa med bedre Mod og et lysere Sind, end han havde tænkt sig det muligt, da han kom.

De gode Mennesker, hvem de skyldte denne Nats korte Fryd og det Glimt af Haab, som oplivede deres Mod, de drøftede den næste Dag deres Sag uforbeholdent med hinanden.

„Argt er det lige fuldt," sagde Ove Bilde til sin Hustru, „og sætter Klik paa Slægten, ja paa den ganske Stand,

Ikke mindes jeg Mage til dette, at en fri Ungersvend og en god Jomfru, hvis Hu stod til hinanden, forsete sig saa grovt og uden sømmelig Bejlen og ret Ægtevielse faldt i Armene paa hinanden."

„Nu," svarede Elsebeth, „jeg kan ikke bjærge Rigborg, men Du maa dog vel mindes, at vi have set det, som værre er; som med Margrethe Axelsdatter paa Rugaard, der holdt til med ufri Mænd, der ikke vare værdige at løse hendes Skotvinge, og løb saa med en af dem til Norge. Saa dybt har dog Rigborg ikke fornedret sig; og kan hendes Skam dækkes med et lige Ægteskab, maa det blot nu lykkes Dig at vinde Laurids over og formaa ham til Rimelighed."

„Jeg vil forsøge det," svarede Ove, „spaar end det, vi have fornummet fra Karen, ikke godt."

Deri havde han Ret; thi Rigborgs Moder havde nys skrevet, at saa rasende var hendes Husbonde over deres Datters Fejltrin, at da hun vovede at sige et Ord til Forsvar for Rigborg, var det ikke langt fra, at hun havde faaet Hug, saa sandt Laurids alt havde Stokken i sin løftede Haand, men betænkte sig dog og lod hende slippe.

Derpaa tænkte Ove Bilde, da han den næste Dags Aften, sindigt ridende paa sin Pasgænger og ledsaget af sin Svend, nærmede sig Egeskov.

Der var ogsaa andre Ting, der randt ham i Hu, slemme Pletter paa det Skjold, som hans Svogers berømmelige Fader, Rigsmarsken Frants Brokkenhuus, Daniel Rantzovs tappre og dygtige Kampfælle, havde efterladt saa rent. Der var noget om Drukkenskab og Slagsmaal og, hvad der var værre end det, nemlig om en Kvinde, hvem Laurids Brokkenhuus havde myrdet i Kjøbenhavn, en skummel Sag, som aldrig ret var bleven opklaret; men ingen tvivlede om, at Laurids Frantsen jo havde gjort det.

Da det stolte Hus paa Egeskov, som Frants Brokkenhuus havde bygget, viste sig for Ove Bilde, og det stærke Porttaarn og de skjønne, sammenbyggede Gavle, luende i Aftenrøden, spejlede sig i Borggravens blanke Vand, da fremmanede det i hans Sind Billedet af en større Tid, end den nærværende og Mindet om bedre Mænd, end dem, der nu levede.

Dog bestræbte han sig for at se Tingene fra deres lyseste Side. Han undskyldte sin Svoger med det hidsige Sind, han havde af Naturen, og hans store Legemsstyrke, der fristede ham til at bruge Vold.

En Kæmpe var Rigborgs Fader; ingen Mand paa hans Tid kunde staa sig imod ham; og han havde givet et mærkeligt Bevis paa sine Kæmpekræfter, af hvilket der gik et stort Ry, saa alle frygtede ham; thi han havde i sin Porthvælving ladet ophænge en stærk Jernkjæde, og undertiden, naar han kom hjem, da tog han fat i Kjæden og formaaede at løfte baade sig og Hesten op. Nogle sagde endogsaa, at der hang et Jagthorn i Kjæden, og at han da tillige blæste i det for at kalde Gaardens Folk sammen.

Dog var dette nu kun et Sagn fra hans Ungdomsdage. Havde han end virkelig gjort det Kunststykke, saa gjorde han det ikke mere. Nu var han ikke ung længer, besværet af sit Legemes Fedme og svagelig.

Han var dog trods alt, hvad der sagdes ham paa, en høvisk Mand og ikke til daglig, naar intet særdeles ophidsede ham, nogen Bøddel. Ove Bilde havde aldrig havt noget udestaaende med ham og mindedes rosomme Dage, han havde tilbragt i hans Hus.

Saa galen, tænkte han, da han nærmede sig Vindebroen, kan Laurids da ikke være, at han ikke skulde besinde sig og vægre sig ved at dække sin egen Datters Skam.

Saa red han da med nogenlunde godt Mod ind paa Gaarden, og det gik glat nok med Gjensynet og Velkomsten. Laurids Brokkenhuus lod helt mild og viste, at han skjønnede, hvilke en Værts Pligter vare, og at hans gode Svoger, Ove Eriksen, i og for sig var ham en velkommen Gjæst; men dog var Ove ilde til Mode ved den store Venlighed og tvungne Munterhed. Et Vredens Ord vilde været ham kjærere, al den Stund det dog var ham altfor besynderligt og forekom ham meget ildevarslende, at Rigborgs Fader lod, som om han slet ikke vidste, at hun var paa Lindvedgaard, og end ikke nævnede hendes Navn, som var hun død for ham.

Men hans Hustru, Karen Skram, hun var sandelig ikke munter. Hun nikkede sorgfuldt til Ove Bilde, da hun bød ham velkommen, og trykkede hans Haand; og siden ved Aftensmaaltidet foer hun sammen, naar hendes Husbonde talte hende til, og paa hendes Røst kunde man høre, at hun var nær ved at briste i Graad.

Da brød Ove Bilde omsider Isen.

„Ikke for intet, Laurids," sagde han, „er jeg draget hid. Du gætter vel nok, af hvad Aarsag jeg er kommen, og hvis Ærende jeg gaar."

Laurids Brokkenhuus, som havde talt Bægret dygtigt

til, sad der blussende af Vin og stirrede paa ham med et mørkt Blik.

„Lad det hellere fare," svarede han omsider; „der vil intet godt komme deraf."

„Det er din Datter, dit eget Kjød og Blod, det gjælder, Laurids," sagde Ove.

„Hun er en Skjøge," udbrød Laurids og satte Bægeret haardt i Bordet; „spar Dig al Umage og bed ikke for hende! Hun er tyet til Eder, og deri gjorde hun klogt; men jeg faar hende vel om en Stund i min Vold; da skal hendes Ryg smage Hundepidsken, og hun skal blive spærret inde for Resten af sit Liv. Mellem fire Vægge skal hendes Skam dølges, og der kan hun græde over sin Synd og bedre sig. Din og Elsebeths utidige Medlidenhed vil blot bestyrke hende i hendes Letfærdighed."

„Jeg frygtede jo nok, Laurids," svarede Ove Bilde sindigt, „at vi vilde faa Utak, fordi vi viste Rigborg Barmhjærtighed og ikke jog hende fra vor Dør. Jeg bør vel heller ikke forundre mig over, at din Harme strax blev stor; den er retfærdig; men dog bør Du tæmme den, at den ikke river Dig hen til uchristelig Strænghed. Et Barn, som fejler af sit Hjærtes Svaghed, er ingen forhærdet Synderinde, og naar hun viser Anger, som Rigborg gjør, da —"

„Ikke giver jeg en Klipping for hendes Anger," udbrød Laurids Brokkenhuus, „og ikke fejlede hun af Svaghed, hun var alle sine Dage en vilter Tøs."

„Kun lystig af Sind, men i al Tugt og Ære, Laurids," vovede Rigborgs Moder at sige.

„Tugt og Ære, Pyt!" svarede Laurids og sendte sin Hustru et hvast Blik. „Nu, Æren er fløjten, og det er ikke godt at tage Ære ud, hvor der ingen er inde."

„Den er der dog," sagde Ove Bilde, „har den end faaet en Rift. Vis hende Naade, Laurids og hjælp hende at bjærge sig. Hør nu mit Ærende! Frederik Holgersen var hos os paa Flugten forgangen Nat og lod os vide, at han er villig til at ægte Rigborg. Er Du en vis Mand, da giver Du dit Minde dertil og gaar i Forbøn hos Kong Christian for Frederik. Da vil kongelige Majestæt sikkert ikke gaa i Rette mod ham, og bliver din Datter end ikke gift med Ære, saa gjøres hun dog til en ærlig Kvinde."

Laurids Brokkenhuus saa' paa sin Svoger med et spydigt Smil og sagde:

„Jo, jo! Kongelige Majestæt vilde gjærne spare Frederik,

om han kunde, og det har vel sin Aarsag! Jeg siger ikke mere; men nu gjætter Du, hvi jeg kaldte Rigborg en Skjøge."

„Tro ej den Sladder," udbrød Ove Bilde i stor Harme, „jeg tør gjøre min Ed derpaa, at det er skammelig Bagvaskelse."

„Sværg Du fra nu af og til næste Paaske, om Du vil," svarede Laurids, „jeg bliver dog ved min Tro; og for at Du ikke mere skal bemøje Dig med den Sag, vil jeg lade Dig vide, at Henrik Gjøe sendte mig forgangen Dag Brev og gik paa Majestæternes Vegne i Forbøn for Rigborg; men jeg gav til Svar, at Retten maatte have sin Gang, og saalunde har jeg lukket Bagdøren for den kongelige Skalk, som satte denne Plet paa mit Skjold og vanærede mit Hus."

„Dette," udbrød Ove Bilde, „er Galmandsværk og over al Maade grumt. Den Sladder om Kongen og Rigborg, som Du godtjender, tvinger kongelige Majestæt til for sin egen Æres Skyld at lade Loven fuldbyrdes i al sin Strænghed."

„Det jeg just ønsker," raabte Laurids Brokkenhuus vildt, „alle til Skræk og Advarsel, som ville sende deres unge Døtre til Hove!"

Da taug Ove Bilde, og der blev ikke vexlet mange Ord mere mellem ham og Rigborgs haardhjærtede Fader; men han talede venligt med hendes Moder og gjorde, hvad han formaaede, for at trøste hende og opretholde hendes Mod.

Den næste Morgen drog han hjem, og da Rigborg fik at vide, at han intet havde udrettet, blev hun bleg om Kind, men fattede sig dog og sagde:

„Jeg burde vidst det; der var ej Naade at vente og bliver ikke Naade for mig, mens Fader er over Jorden. Han har nu maget det saa, at jeg maa glæde mig til hans Død."

Det fik hun endnu mere Aarsag til, end hun dengang forestillede sig; thi hendes Faders Svar til Marskalken, Henrik Gjøe, i hvilket hans Mistanke til Kongen var at læse imellem Linierne, bevirkede, at Sagen blev greben an med stor Strænghed.

Kongen sendte en Høvedsmand og tolv Bøssefkytter til Hamborg, hvis Øvrighed udleverede Frederik Rosenkrantz. Han blev ført til Kjøbenhavn og holdt fængslet paa Slottet, indtil Dommen var falden.

Den blev, som man maatte vente det. Rigborg blev dømt sin Fader og tilkommende Værge i Vold, og at holdes

fængslet for sin øvrige Levetid og Frederik Rosenkrantz at være ærerløs og miste sine to Fingre.

Hun stod ikke til at frelse, men for hans Vedkommende kunde den kongelige Mildhed træde til. Han blev benaadet paa det Vilkaar, at han drog af Riget og gav sig i den tyske Kejsers Tjeneste for at fægte mod Tyrken.

Han tilskrev Rigborg en kjærlig Afskedshilsen, men det Brev blev opsnappet af hendes Fader og kom hende aldrig i Hænde; thi mens hendes Ven nu maatte lade sig føre ud af Riget, gik hun til det, som værre var, at staa Ansigt til Ansigt med sin forbitrede Fader.

Hun fik dog den Trøst, at hendes Moder hentede hende fra Lindvedgaard; thi Laurids selv fængsledes til Stuen af Gigt.

Fuld af Smerte og Fryd paa een Gang var Gjensynet mellem Moder og Datter, thi Rigborg, Fru Karens yngste Barn, havde stedse været hendes Yndling, og mange skjønne Drømme havde Moderen drømt om den Æresdag for hendes Hus, da en saa fager Brud skulde udføres derfra; og det var den sidste Datter, hun havde at give bort.

„Gud gav mig det bedste tilsidst og nødigt slipper jeg det," havde hun sagt til sin Søster Elsebeth, da Rigborg sendtes til Hove; „men hun bjærger sig vel, thi hun har ikke blot Fagerhed, men Forstand og Mod fremfor nogen af sine Søstre."

Og dog vare disse alle, baade Ane, Elsebeth, Birgitte og Karen blevne lykkeligt gifte og hjemfarne og gjorde Slægten Ære, mens Rigborg nu med Skam skulde vende tilbage til Hjemmet for at lide sin haarde Straf.

Smertelig var Skilsmissen fra de gode Frænder paa Lindvedgaard, og da Rigborg sidste Gang trykkede sin lille Søn til sit Bryst, da var hun saa mod i Hu, som om hendes Hjærte skulde briste. Hendes Fader vilde ikke taale Barnet paa Egeskov og havde svoret en dyr Ed paa, at han aldrig vilde se det for sine Øjne; men Rigborg havde dog den Trøst paa Lindvedgaard at vide det i Moster Elsebeths kjærlige Hænder, og at hun gjennem sin Moder kunde faa Tidender fra det.

Paa Hjemfarten gjenvandt hun sit Mod og beredede sig i Aanden paa at staa den Dyst igjennem, der ventede hende paa Egeskov. Ikke græd og klynkede hun, men hendes Moder, da de, agende i deres Karm, langsomt nærmede sig Gaarden.

Det var en mørk og sludfuld Novemberaften, og det tyktes Fru Karen, at selve Himlen græd over deres Elende.

„Jeg gruer for det Møde, Rigborg," sagde hun; „din Fader slaar Dig til Skamme. Gud se i Naade til Dig i denne Kvide, stakkels Barn!"

„Jeg tager ej Hug," svarede Rigborg med blegnende Kind og tindrende Blik, i det hun stak Haanden i sin Barm; „jeg siger Dig, han rører mig ikke!"

Nu rullede Vognen med et Bulder ind i Porten og standsede der. Rigborgs Fader stod ikke der for at tage imod dem, som de havde ventet; men den gamle Hushovmester, Povel, var der og lod dem med sorgfuld Røst og et skrækslagent Blik vide, at hans Herre ventede dem i Hallen.

Da samlede Fru Karen alt sit Mod, steg af Karmen, tog Rigborg ved Haand og gik derop.

Hun fandt sin Husbonde staaende henne ved Bordet, og paa det laa hans Hundepisk.

„Her er hun, Laurids," sagde hun med skjælvende Røst; „vis hende nu Barmhjærtighed, saa sandt Du selv haaber Barmhjærtighed af Herren paa Dommens Dag."

Men der stod intet at læse om Barmhjærtighed i Laurids Brokkenhuus's haarde Ansigt. Han greb Piften, og hans mægtige Skikkelse nærmede sig Rigborg langsomt og tungt. Benene vare nu svage, men i Armene var der Kræfter nok, og vel maatte en værgeløs Kvinde grue for at falde i hans Hænder.

Nu lod hans dybe Røst sig høre, og han sagde koldt og fast, som han stedse viste sig, naar hans Harme gik dybest:

„De sige, Rigborg, at Du fejlede som et Barn i Uvidenhed; nu, da skal Du og faa den Tugt, man giver Børn!"

Men Rigborg veg tilbage for ham, indtil hun havde naaet Væggen. Der blev hun staaende, og da han nærmede sig for at tage fat i hende, da stak hun Haanden i sin Barm, ligesom hun havde gjort i Karmen, men da hun atter drog den ud, blinkede der en Dolk i den.

„Ikke lader jeg mig piske som en Tjenestekvinde," sagde hun med fast, men dæmpet Røst. „Gjør I et Skridt endnu, Fader, da støder jeg Dolken i mit Hjærte, og det vil da vorde sagt om Laurids Frantsen: nu har han undlivet sin egen Datter, en Kvinde til foruden den anden!"

Kun han hørte disse Ord, thi Rigborgs Moder stod skrækslagen i den anden Ende af Hallen.

Han blev graa om Kind, og hans Læber bleve hvide. Saa veg han fra hende, vaklede tilbage til Bordet, kastede Pidsken der, sank om i sin Hyndestol og sagde:

„Nu, til hvad Gavn Hug? Jeg skal for Sanden nok tæmme Dig dem foruden!"

Og hun fik at fornemme, at han forstod Kunsten. Hun blev straks indespærret i et lidet Kammer i andet Stokværk,

som var gjort rede til hende. Selv laasede han Døren og tog Nøglen til sig. For at den ikke skulde blive aabnet oftere, end nødvendigt, havde han ladet skære et Hul i Døren, gjennem hvilket Føden blev hende rakt. Vel fik hun paa Moderens Forbøn en Pige til sin Opvartning; men ingen Sinde i de fem Aar, mens hendes Fader levede, kom hendes Fod udenfor Fængslets Dør, og kun sjældent lykkedes det hendes Mode-

at bringe hende Trøst og Efterretninger fra hendes Barn; thi Tjenestepigen var en hadsk og vranten Kvinde, sin Herre blindt hengiven og saare paapassende.

Men hver Dag, saa længe hans aftagende Helbred tillod det, kom Laurids selv til Døren og stirrede paa Rigborg gjennem Hullet, ofte uden at sige et Ord. Hun ræddedes for hans onde Blik, og nu angrede hende det Ord om den myrdede Kvinde, hun havde ladet falde. Det tilgav han hende aldrig; det pustede stedse til Hadets Glød i hans Hjærte.

Men han lod hende ikke lide Nød. Han var aabenbart bange for, at det skulde siges ham paa, at han havde forkortet hendes Dage ved Hunger. Dog vilde hun foretrukket Nød og anden Pine for den Kval, hver Dag at se hans onde Ansigt ved Hullet i Døren.

Ogsaa i anden Henseende havde hun kjøbt Friheden for legemlig Mishandling dyrt; thi hendes Fader antog naturligvis, at hun paa en eller anden Maade havde faaet nærmere Kjendskab til hans Misgjerning i Fortiden, og det var aabenbart af Frygt for, at hun skulde sladre, at han holdt alle borte fra hende. Ingen blev indladt til hende, undtagen Pigen og Præsten, naar han gav hende Nadverens Sakramente, og da var hendes Fader altid selv til Stede.

Hvo kan skildre disse fem lange Aars Kvaler, som den ulykkelige „indemurede" Rigborg maatte døje? Det unge, sunde Blod brusede i hendes Aarer ved Manglen paa legemlig Bevægelse. Hun løb ofte frem og tilbage i Kamret som et vildt Dyr i sit Bur, og mere end én Gang tænkte hun paa at rende Panden mod Væggen, eller paa anden Maade hente sig Døden og faa Ende paa sine Lidelser.

Dyb Anger, Løftelse i Bønnen, lystig Vildskab, stum Fortvivlelse vexlede hos hende. Snart lød der dybe Suk og Klagetoner, snart Elskovsviser, snart Dødssalmer fra hendes Fængsels Gittervindue og gav Gjenlyd i den nære Skov. De forbidragende lyttede rædde til disse sære Toner, og ingen, som kunde undgaa det, satte mere sin Fod paa Egeskov. Alle de gode Mænd og Kvinder, som før saa ofte havde søgt Tidkort i det gjæstfri Hus og oplivet Hallen ved deres Nærværelse, holdt sig nu helst derfra, og Laurids Brokkenhuus's Alderdomsdage bleve øde og sørgelige.

Først mod Slutningen af hans Liv, da Alder og Sygdom gjorde ham sløv, formaaede Rigborgs Moder at skaffe hende Lindring og Tidkort med Haandarbejde og Læsning.

Da kom der Ro over hende; hun bar sin Ulykke med

Værdighed, og Haabet om bedre Tider levede op i hendes Hjærte. Vel var ikke noget Brev eller nogen Hilsen fra hendes Ven naaet til hende, men hun havde dog faaet at vide, at han tjente med Ære i Kejser Rudolfs Hær, og at det gik ham vel.

Saa skete det en Dag, at Nøglen raslede i hendes Dør, den gik op, og hendes Fader stod for hende. Nu var han ikke mere den ranke Kæmpe, men krumbøjet og kom humpende ved en Stok.

Han stod og stirrede paa hende, og hun saa' paa ham, ikke skrækslagen, som forhen, men med et fast Blik.

Det var nu en Stund siden han havde set ind til hende; han havde ligget afmægtig i sin Seng, og det kjendtes paa hans gustne Ansigt. Hvad mon han vilde?

Havde han maaske faaet Nys om de Velgjerninger, hendes Moder havde fordristet sig til at bevise hende? Kom han for at tage Rok, Baldyreramme og Bøger fra hende? Men han ofrede ikke disse Gjenstande et Blik.

Vilde han se, hvorledes hun havde skæmmet sig i sit Fangenskab og fryde sig derover? Hun havde et lidet Spejl og vidste godt, at skjønt hun ikke var tæret hen, tværtimod, saa var dog hendes Ungdoms Fagerhed veget fra hende. Græmmelsen havde ristet sine Runer i hendes fordum saa glatte Ansigt, hendes gule Haar var graanet og hendes Blik skarpt og uden Blidhed.

Eller havde han en ond Tidende at bringe hende? Ja, det maatte det være, og i det denne Tanke slog ned i hende som et Lyn, sprang hun op og sagde:

„Hvad vil I, Fader? Sig dog et Ord!"

„Nu, giv Stunder," svarede han med sin dybe, skurrende Røst; „jeg bringer Dig Tidender fra Frederik Holgersen."

„Er han død?" raabte hun og blev bleg.

„Der sagde Du det," svarede han og føjede til med et ondt Smil: „nu er Du vorden Enke!"

„I lyver!" raabte hun.

„Nej," svarede han, „var jeg ikke vis i min Sag, da vilde jeg for Sanden ikke umaget mig hid og slæbt mit usle Legeme herop; og nu skal Du faa ret Besked. Han fik i Vaaren et Hug i sine Fingre, der gik Brand i Saaret, og det blev hans Død; han hviler nu i Vor Frue Himmelfarts Kirke i Prag."

Da sank Rigborg om paa sin Stol og brast i Graad.

„Ja, vel maa Du nu græde!“ vedblev den gamle med det samme onde Smil. - „Du har luret og ventet paa min Død, jeg véd det vel, at Du kunde faa ham kaldt hjem, saa Du kunde smykke Dig med en løjet Æres Skin og lade Dig føre som Brud til Guds Alter af ham og indbilde Verden, at han skulde være dit Barns Fader; men han maatte paa Baare før jeg, saa der vorder intet af det Mummespil.“

Rigborgs Øjne bleve tørre. Hun saa' paa sin Fader med et vildt Blik; havde hun havt sin Dolk endnu, kunde hun stødt den i hans Bryst; men den var for længe siden taget fra hende.

„Nu,“ foer den Gamle fort, „han fik sin Straf, den han havde fortjent, om ikke for andet, saa for den Løgn.

Det maa fryde hans Herre, hvilke tro Tjenere han haver til at dække hans Skyld med samt deres egen og bære den ganske Byrde. Gud har staaet paa kongelige Majestæts Side og selv fuldbyrdet hans Dom; thi viid, at Frederik Holgersen fik just Saar og Brand i de Fingre, han efter Domfældelsen skulde miste. Det maa dog vist have kildret en Kjende i Hans Naades Fingre ved den Tidende, saa sandt de fornemmelig burde været afhuggede, om der var sket ham hans Ret."

Rigborg værdigede ikke sin faderlige Bøddel et Svar; men der var noget i hendes faste Blik, som fik ham til at slaa Øjnene i Gulvet.

Mumlende en Ed humpede han derfra og laasede for sidste Gang selv hendes Fængselsdør. Hun saa' ham aldrig mere, thi kort efter døde han. Han gik som den sidste Mand af sin berømmelige Slægt, men uden Ære, i sin Grav.

De Ligklokker, som ringede over ham, forkyndte hans Datter, vel ikke Lykke, men dog Frihed og Fred. Hendes Fængselsdør aabnede sig, maatte hun end en Stund endnu leve i bundne Kaar og afsondret fra Verden.

Men efter hendes Moders Død, som indtraf nogle Aar senere, kom Oprejsningens Dag for hende; thi hendes Sødskende lod hende tage fuld Arv, og Nybøllegaard blev hendes Ejendom og det Sted, hvor hun henlevede Resten af sine Dage, over fyrgetyve Aar, i Tugt og Ære.

Hendes Søn Holger blev en tapper Kriger, først i fremmede Fyrsters Sold, siden i sin rette Konges Brød. Kong Christian tog ham til Naade og gav ham hans Faders Navn og Slægtens Vaaben at føre. Ved Sønnen kom tilsidst Glæde og Trøst til hans ulykkelige Moder.

Men da hun ved al sin Færd i hele sit øvrige Liv viste, at hun havde været en bedre Skæbne værd, saa kappedes ogsaa nu hendes Frænder om at vise hende deres Medfølelse. De gave hende en ægteviet Hustrues og ret Enkes Ære, idet de stedse benævnede hende Fru Rigborg, og hun gik agtet af alle i sin Grav.

H. F. Ewald.

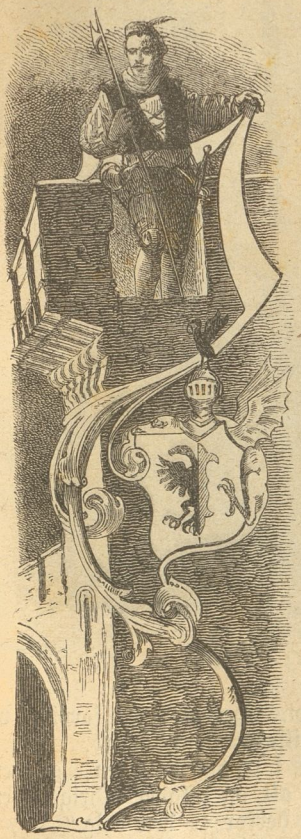

Den gamle Fruerstue.

Af

Henning Fox.

„Der var kun faa Brysker, og de vare onde."

den store Fruerstue paa Søholm sad Fru Kristense ved sit Sømmebord. Frem og tilbage gik Naalen med den blinkende Guldtraad og klare Silke; det skarlagenrøde Fløjel, som var spændt over Baldyrerammen, kastede et lyst Rosenskjær op paa de hvide Fingre, hver Gang de kom det i Møde; men bagved laa Skumringen tyst og dæmpet over de mørke Paneler, de store Skabe og Stenkaminen med dens Urner og Smykkekar.

Paa en lav Hyndestol lige over for Fru Kristense sad en lyshaaret Ungmø med Hænderne i Skjødet og fulgte med fordybet, tankefjærnt Blik den travle Naal. Det var velbyrdige Jomfru Karen Høg fra Lundsgaard, som denne Eftermiddag aflagde Søholm et kort, tilfældigt Besøg. Samtalen var standset; man hørte kun Naalens Stik i det svære udspændte Fløjel og det dybe Aandedrag af en stor, sovende Mynde, som laa udstrakt foran Kaminen.

Omsider rev Jomfru Karen sig løs fra sine stumme Tanker; et dybt Suk undslap hende; hun rettede flygtigt paa sin Perlesnor og sagde dæmpet:

„I har da aldrig elsket hinanden."

Fru Kristense løftede Ansigtet. Fint og blegt med dybe, mørkebrune Øjne og en smal, bøjet Mundvige.

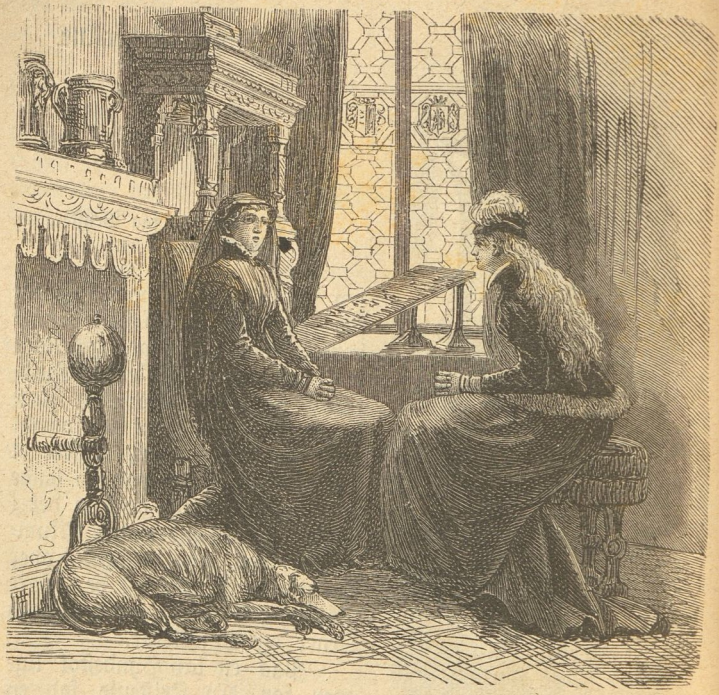

„Jo, Karenlille. Det har vi. Det veed jeg forvist, vi har. Men det er længe siden", tilføjede hun bittert.

„Længe siden! Og der staar i Evangeliebogen, at den ægte Kjærlighed taaler alt, tilgiver alt og aflader aldrig. Den er en Gnist af Guds eget Væsen; derfor er den evig."

„Jeg skal kortelig fortælle Dig mit ganske Levnetsløb, og det skal være min Tak til Dig, fordi Du ikke red min Port forbi. Haaber jeg saa, Du ogsaa en anden Gang titter indenfor, naar Du atter rider til Flenstofte. Det er nu en rum Tid siden, at nogen af Bryskernes Slægt besøgte Søholm."

„Det Slægtskab er det ufornødent at tænke paa."

Fru Kristense lod sin Naal hvile, lænede sig tilbage imod Hyndet og begyndte:

„Jeg var paa din Alder, Karen, da jeg første Gang saae Ejler Gregersøn paa en stor Vogejagt, Fader holdt. Der

var ved saadan Lejlighed mange rige og ansete Herremænd forsamlede paa Krængerup; men der var blandt dem alle ikke en saa dristig Jæger, saa kyndig Skytte som Ejler, og hans Navn var i alles Munde. Derhos var han høj og stærk, fuld af lystige Indfald, og der var ingen, der kunde opføre en Dans som han. Kort for inden havde han arvet Holmegaard efter sin Fader og blev snart en velseet Gjæst paa Krængerup. Jeg var ikke den eneste, som tyktes om ham. Men jeg var af de rige Skinkelers Slægt, og Holmegaard var ingen synderlig stor Ejendom; da det derfor omsider gik op for Fader, hvem de hyppige Besøg egentlig gjaldt, lod han Ejler Gregersøn vide, at hans Datter kunde vente sig et Par Herregaarde i Medgift, og at den, der agtede at bejle til hende, mindst maatte have lige saa meget. Ejler forstod halvkvæden Vise og kom i lang Tid ikke til Krængerup, og da han endelig kom, var det for at byde Farvel og meddele os, at han havde besluttet at drage udenvælts. Der blev intet talt mellem os, men da Fader spurgte ham om Aarsagen til hans Beslutning, svarede han: „Fordi min Devise er: Alt eller Intet." Derhos saae han langt og bønligt hen paa mig, og jeg gav uden ret at vide det et lidet Nik som til Svar. Paa det ventede jeg saa i sexten Aar, Karen, medens han tumlede sig i Krig og Orlog langt fra Danmark. Gud bedre for hvad han vandt ved sin lange Udenlandsfærd; men der han kom hjem, var han uventet bleven Arving til de tvende Gaarde Højsholt og Skannørshave efter en gammel Moster, og nu var der intet til Hinder for at drikke Fæstensøl med Kristense Skinkel. Frøbjerg og Søholm var Medgiften. Kort efter døde Fader, og min Broder blev Husbonde paa Krængerup. Men Ejler Gregersøn havde været i en ond Skole, det fik jeg snart at mærke. Saa mange Vidnesbyrd end han gav paa sin Kjærlighed i den første Tid, saa higede han dog stedse efter Tummel. Det var bleven ham lig en anden Natur, og Stalbrødre var der flere end nok af, som uden Møje droges til. De gjorde til sidst ingen Forskjel paa Nat og Dag; det gik fra Drikkelag til Drikkelag, og jo vildere, jo voldsommere, jo galere det var, desto bedre huede det Ejler. Han var til Tider som besat af onde Aander, alt Samliv imellem os var forbi. Saa endelig kom den skrækkelige Nat, da de stormede Fruerstuen, da han rød af Drik ravede hen til min Seng og bød mig staa op og skænke for dem. „Skam Dig, Ejler Bryske!" raabte jeg rystende af Harme. „Vel har jeg nemmet for længst, at Du ganske har vendt dit Sind fra mig, men

om Du ikke har drukket hver Gnist af Vid og Sans bort, skulde Du dog blues ved at byde din Hustru sligt." — „Lad al Snakken fare!" raabte han, „og kom flux ud. Det gjælder et Væddemaal, skjønner Du." Jeg begyndte paa et Svar, der ikke var blidere end mit første, da han styrtede frem, rev fat i min Arm og skreg: „Dine Ukvemsord kan Du spare. Kommer Du ikke med det gode, tager vi Dig, som Du er. Det svæ'r jeg om min Faders Sjæl." Derpaa trak han med et Ryk Spærlagnene for og vendte sig mod det hele drukne Kobbel. Een! talte han og sparkede med sin Støvlehæl til en Bænk, saa det gav et stort Bulder. „To! Naar jeg siger Tre, skal Du være paa Pletten; Stadsen se vi ikke paa." Jeg maatte lystre, forstaar Du vel. Imidlertid begyndte de at slaas og trættes; det gav mig nogen Frist; endnu inden han raabte Tre, stod jeg paa Gulvet der ude; men alt dansede rundt for mit Syn; det var, som om jeg stod blandt en Flok Djævle. Fra den Stund hadede jeg ham, Karen. Men der jeg atter slap bort fra dem, gik jeg ned i Borgestuen, vækkede Iver Axelsøn, som da tjente mig for Smaadreng, og sagde til ham: „Stat op, Iver! Læg Sadlen paa min Rideheſt og ligesaa paa din egen. Vi drage flux herfra." Saa red vi til Frøbjerg den samme Nat. Men næste Dag, da han havde sovet Rusen ud, kom han ridende og begjærede at faa mig i Tale. Det kan være, han fortrød sin Adfærd; jeg kunde ikke vinde mig over til at tage imod ham. Med uforrettet Sag drog han igjen bort; men inden Ugen var omme, fik jeg Bud om at flytte fra Gaarden. Ejler Gregersøn havde i Terningspil tabt den til Knud Pedersøn. Da kan Du vel skjønne, Karen-lille, at til Holmegaard gik jeg ikke, men til min Broder paa Krængerup. Og saa blev der gjort Skilsmisse imellem os, og jeg beholdt Søholm. Jeg veed ikke, om jeg i hele den Sag har handlet utilbørligt, om jeg i hin Nat skulde have taalt alt, tilgivet alt, fordraget alt? Tykkes Du ikke, det kan have en Grænse?"

Karen stod op og lagde sin Arm om Fru Kristenses Hals; hendes Øjne var blanke af Taarer. „Stakkels kjære Fru Kristense!" sagde hun blødt og deltagende; „hvor Du har maattet dolere udi din Ægtestand. Det er fast, som havde dit Levned ikkun de to Blade: Længsel og Lidelse."

„Jeg forsøger at hefte eet Blad til endnu: Hengivelse. Med Guds Hjælp haaber jeg, det maa lykkes mig."

„O paa Holmegaard rase de værre, end nogen Sinde tilforn. Næsten hver Nat kunne vi hen over Søen høre dem

skrige og synge. Tror Du ikke alligevel, han føler Ruelse — ja maaske endog Elskovs Længsel, Fru Kristense. Saa søger han paa den Vis at døve sin Samvittigheds Røst."

„Esge Brok er nok en af hans trofaste Følgesvende. Hvad siger Anna Sten Bryskes til, at hendes Broder fører saadant et Levned?"

„Der tales lidet om ham paa Lundsgaard; han kommer der og saare sjældent, thi han liges ej synderlig godt med sine Svogre. Men det sidste, vi hørte fra Holmegaard var, at Ejler Gregersøn havde maatte sælge Skannørshave. Den tog de Kræmmere af Odense."

Henimod Aften tog Jomfru Karen Afsked med Fru Kristense og red fra Søholm fulgt af sin Rideknægt. Da hun nærmede sig Fruerlunden, tren en høj Ungersvend ud fra Buskene og aabnede Borgeleddet, forinden Rideknægten naaede derop.

Jomfru Karen red frem i løvgrøn Engelst Kjole og Fløjels Trøje kantet med Graaværk. Paa Hovedet bar hun en liden Baret med hvid Fjeder, og under den flød det lyse udslagne Haar ned over Nakke og Skuldre. Hun rakte sin Haand frem til Hilsen; den stramme Dyreskinds Handske gik højt op paa Armen og var udsyet med Guld og Perler.

„Er I her?" sagde Karen straalende mildt. „Det var mig en stor Forraskelse, Iver Axelsøn. Jeg havde nu opgivet alt Haab om at skulle faa sagt Eder Farvel."

„Man nemmer deraf, at man ingen Sinde bør opgive Haabet," svarede den unge Adelsmand. Han var en fjærn Slægtning af Fru Kristense og ellers af de den Gang temmelig ubekjendte Juelers Æt. „En kjøn Hoppe, I der har," vedblev han og klappede Dyret paa Halsen. „Rider I stærkt, Jomfru Karen? Jeg kunde have Lyst til at kaploebes med Eder gjennem Skoven."

„Det var artigt."

„Men ikkun i Skridt."

Naa saaledes," udbrød Karen og lo. „Det skal I have Tak for, at I vil følge mig gjennem Skoven."

Hvad der ellers videre blev talt imellem Iver Juel og Karen Høg, kan ingen vide; thi Rideknægten holdt sig et Stykke tilbage, indtil de omtrent vare komne til Udkanten af Skoven. Da standsede Karen sin Hest og vinkede, at han kunde ride forud.

Saasnart han var kommen dem forbi, rakte Karen Haand til Iver. Han beholdt den i sin, medens de begge i Tavshed

fulgte Svenden med Øjnene, til han forsvandt bag Stammerne.

„Mon han nu aner noget?“ sagde Karen og saae skjælmsk hen paa sin Ledsager. „Lo han ikke i Skjægget, der han red os forbi!“

„Hvem kan vide, hvad han har oplevet i Borgestuen paa Søholm. Han red os forbi i glade Fremtidsdrømme.“

„Nu holde vi vore gedult i tvende Aar; saa er jeg fuldmyndig og kan vælge mig til Husbond, hvem jeg vil. Og da bliver jeg ikke paa Lundsgaard en Sejersstund længer.“

Hun bøjede sit Ansigt ned imod hans.

„Farvel, Hjærte Karen! Hav tusende Godnat!“

Hun samlede Tøjlerne i sin Haand, gav Hesten et let Rap med Ridepisken og red bort i dansende Spring. Iver Axelsøn drev ind i Skoven; han maatte være ene en Stund

med al sin Fryd og Lykke. Uden ret at vide hvordan, var han omsider kommen om paa den anden Side af Gaarden, hvor Skoven kun ved en lille smal Rosengaard var skilt fra Fruerstuen. Han blev det først vaer, da han saae Lyset blinke ud fra Vinduerne deroppe; det var nu bleven ganske mørkt og paa Tide at komme under Tag. Just som han i denne Hensigt rev sig løs fra de fængslende Tanker, sprang en høj Mandsskikkelse frem bag en mægtig Eg og forsøgte at løbe bort. Iver Axelsøn, der i sin Glædesrus følte sig stærk til at binde an med hvem som helst, var i eet Spring efter ham og greb ham med et fast Tag i Skulderen.

Manden vendte sig. Overrasket slap Iver sit Tag og stammede:

„Ejler Gregersøn! Er det Eder?"

„Holdt Du mig for en Vildttyv, Iver?"

„Det var ej langt fra. Dog maa jeg alvorligen spørge: Hvad har I her at gjøre? Vil I Fru Kristense ondt?"

„Ved den volde Gud! Ved min Ære, Nei! Slig Bøsevig er jeg ikke, Iver. Jeg kommer fra Højsgaard; min Hest bandt jeg hist henne. Jeg vilde kun — — ja jeg vilde vel egentlig ingen Ting — allermindst dog noget ondt."

„Jeg vil tro Eder paa Eders Ord, Ejler Gregersøn."

„Vil Du saa og love til intet Menneske at nævne, at Du traf mig her?" spurgte han med en underlig Klang i Stemmen.

„Det lover jeg," svarede Iver.

Nu er der et bredt Engdrag, gjennem hvilket den tynde, stenede Holmehavebæk bugter sig mod Aaen, men for tre hundrede Aar siden var der blank Sø med kratbevoxede Holme og sivgroede Bredder, og den Gang som nu var i Øst de høje skaldede Banker, hvor „Verninge ligger til Sjune", og de tætte milevide Skove paa den modsatte Bred. Her stod Herreborgen Lundsgaard med sine tykke Ringmure, paa alle Sider omgiven af Sø og Grave. Midt i Borggaarden knejsede et mægtigt firkantet Taarn med fortrøde, knudrede Sider, rustne Jernankre og smalle Vinduer, indesluttende i sine trende Stokværk Stegers og Borgestue, Fruerstue og Herremag, Jomfrukamre og Riddersal. I Kreds om Taarnet og trykkede tæt

op til Ringmuren laa Stalde og Kornkamre, Badstue og Smedje under deres stejle Halvtage; men den mærkeligste Bygning herinde var et vældigt gammelt Bulhus med Vægge af brungraa Egestammer, brede Svalegange og udskaarne Gavlbrande. Det kaldtes „den gamle Fruerstue", men havde i umindelige Tider været uden Beboere.

I midterste Stokværk af Taarnet laa „Stens Mag", og her træffe vi Husherren selv, den mørke, ordknappe Sten Ottesøn af de Bryskers Slægt, saa og hans ugifte Broder Trud, der havde sin Bolig paa Gaarden. Brødrene vare af Alder henimod de fyrre; de havde begge et langt, brunrødt Skjæg og kortklippet sort Haar. Hvem der ikke kjendte dem nøjere, forvexlede dem ofte med hinanden.

„Saasom jeg er hendes Formynder, Trud", sagde Husherren for Bordenden.

„Det er skinbarligt", svarede Trud med Ryggen mod Kaminen.

„Det er ej heller for tidligt, at Du gifter Dig."

„Gaar det ilde, da er det tidsnok."

Samtalen faldt tungt og med Ophold mellem de ordknappe Mænd.

„Du faar Flenstofte med hende. Du gjør bedre Gifte end Karen, men jeg veed, Du vil intet forøde af, hvad Du faar i Hænde; derfor kan jeg drive paa denne Handel."

„Du skal staa hendes Slægt til Regnskab. Det er skinbarligt."

„— Saasom jeg er hendes Formynder."

Der blev atter en længere Standsning; da hørte man en Lyd, som om en faldt ude paa Vindeltrappen, derefter Støj paa Gangen; endelig bankede det haardt paa, og Døren gik op.

Den indtrædende var en lavstammet Mand af Midalder med et rødt, glinsende Ansigt, kort graasprængt Skjæg og store, stærkt hvælvede Øjne.

„En sakramentisk Trappe," brummede han og rakte Haand til Brødrene. „Jeg skulde blot et Øjeblik indenfor og se til Eder. Hvordan lever Søster Anna?"

Det var Sten Ottesøns Svoger Esge Brok paa Skovsbygaard, en stor Bondegaard ved den sydlige Vig af Søen.

„Hvor kommer Du fra?" spurgte Sten og skjævede uvilligt til sin Gjæst.

„Du højeste Hjælper! Ja hvor kommer jeg fra?" Han

rømmede sig vældigt, lod sig falde paa en af de højryggede Stole ved Kaminen og skød Hatten tilbage i Nakken.

„Lang mig noget at drikke, Trud! Hvad Du har nærmest for Haanden."

Medens Trud gik ned til Skjænkebordet for at efterkomme Opfordringen, vedblev Esge:

„Jeg kommer fra Hes-, nej Højsbjerg, for tusende Syger Højsholt, mener jeg. Ingen Pokker kan snart længer hitte Rede i det. Ja, mine gode Frænder! I leve nu tugtelig og sædefuldt her inden Eders skjæve Ringmur og veed lidet af, hvad der foregaar omkring Eder. Var I ikke budne til det store Gilde paa Holmegaard?"

„Fa:broder langledes ved at byde Folk, som aldrig komme. Trud og jeg skjøtte intet om Ejler Gregersøns Gilder."

„For en Ufærd, hvor I taler om Eders gjæve Frænde! Husker I ikke paa, at det er Jer, der er Arvinger til den ganske Herlighed, naar Ejler engang vorder tør i Halsen. — Tak, allerkjæreste Trud! Hvad har Du i Kruset?"

„Øl," svarede Trud og rakte det frem.

„Naa Herregud! Naar det ikke er alt for tyndt — — det er jo ogsaa Guds Gaver." Her blev det en rum Stund tyst i Stuen, medens Esge drak. Endelig satte han Kruset fra sig paa Kanten af nærmeste Stol og begyndte paany:

„Det var det — — Aevi!" afbrød han og drejede sig brat for at se efter Kruset, der i samme Nu, han slap det, var falden paa Gulvet og nu trillede ind under Stolen, medens en Olstrøm flød hen over de sorte og hvide Astrak. „Staar, min Sjæl, Kruset stille og vælter om. — Naa, lad ligge, Trud! det er dog for silde at redde Ollet. Havde jeg drukket det, var det ikke bleven spildt. Men det var dette Gilde. Der var naturligvis Niels Krag, Jeppe Pedersen paa Hesbjerg, Lavrids Knudsøn af Voldsgaard, Mikkel Basse paa Borreby og den tykke Lindvedmand. Ja Død og Pølse! Vi snakkede før om Arven; I skal dog ikke for tidlig skræppe ad den, thi i Nat røg Højsholt."

Begge Brødrene fór op som snogebidte.

„Højsholt! Har han nu skilt sig ved den?"

„Hvad fik han for den?"

Disse tvende Spørgsmaal faldt paa samme Tid.

„Som jeg siger, kjære Frænder! I sidder her og kurer i Eders Rottehul og veed ikke, hvad der gaar for sig i Verden. Det var ellers en Syges Kommerse, maa I tro. Vi kommer lige fra Lidkjøbet."

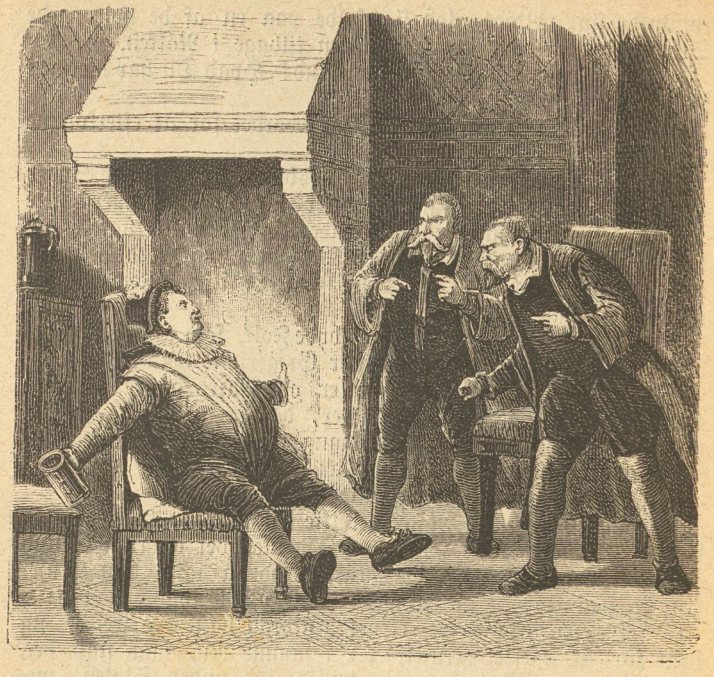

„Hvad fik han for den?"

„Hvem kjøbte den?"

„Jeppe Hes-, nej Højs-, jo Hesbjerg. Det er umuligt at samle noget efter slig en Nat, Børn. Det var en Byttehandel forresten. Det gik lige op."

„Fik han Hesbjerg i Bytte?"

„Nej, min Sjæl, fik han ikke Hesbjerg i Bytte. Han fik Jeppe Hesbjergs hvide Ridehoppe."

„Det er vel Løgn!" raabte Sten. Men Trud tav denne Gang helt stille. Han blev ikkun noget bleg under Øjnene.

„Løgn er det ikke, for jeg mærker endnu helt vel Lidkjøbet baade i Hoved og Ben. Vi red naturligvis til Hesbjerg i sluttet Trop. Jeppe maatte gjøre Gildet. Og saa til Højsholt, Ejler i Spidsen paa sin ny Hoppe. Det var en fuldkommen Moro, kan I tro."

„Frøbjerg, Skannørshave, Højsholt — —" mumlede Sten og saae mørkt hen paa Broderen.

„Ker Eder intet om det, gode Frænder!“ sagde Esge og rejste sig. „Arvegods er Narregods. I kan dø førend Ejler begge to. Han har jo nu hverken Kone eller Børn, efter som Konen en gladelig Nat undrendte, og saa moroer han sig, og kærer sig ikke saa overvættes om, enten der bliver lidt eller meget tilovers, enten hans Ligklæde bliver af Fløjel eller Vadmel.“

„Højsholt for en Ridehoppe!“ mumlede Sten fremdeles. „Han er jo ganske fra Vid og Samling.“

„Det er skinbarligt,“ sagde Trud.

„Ja jeg har ikke været af Klæderne i halvandet Døgn, saa jeg skal videre frem,“ sagde Esge Brok og rejste sig. „Hvor gjorde Du af Krusset, Trud?“ Han tog et Par Baglænstrin. „Mig tyktes, jeg levnede en Draabe.“

„Det smed Du jo paa Gulvet,“ svarede Trud i ondt Lune.

„Naa, lad saa fare. — Du ser ud, som var Du ikke karsk, Trud. Du trænger til nogen Moro og frisk Luft. Jeg skal komme her en af de første Aftener og tage Dig med. Niels Krag og jeg have en liden Skjerts for; vi skulle over til Verninge og besøge en Syges dejlig Tøs; hun bor i et lille Hus lige ved Søen. Det var Niels, der havde saadant subtiligt Paafund. Vi ro da en Nattestund ud fra Skovbygaard, anfalde Huset og bortføre Pigen. Dog ej længer end til Holmegaard. Saa skal Ejler gjøre Gildet bagefter.“

„Tag Jer i Agt, at ikke hendes Fader knækker Halsen paa Eder,“ sagde Sten. „Jeg kjender ham. Han er stærk som en Oxe.“

„Faderen gaar stundom til Gjelskov, hvor han har en Datter, som er Deje. Det skaffer Niels Krag os Rede paa, naar den belejlige Tid er. Du skal med Trud. Vi isøre os Mummedragter forstaar Du. To Ugleskrig er Tegnet. Niels slaar Ugletriller, saa det er Lyst at høre paa.“

„Min Nattero er mig kjærere, Esge. Have I og det samme Tegn for Ejler, eller skal han ikke med?“

„Min Sjæl skal han med. Vi lægge til ved Broen under de store Elle og saa møder han flux, naar han hører Niels Krags Triller. Tror Du Ejler Gregersøn lader slig Moro gaa fra sig? Men det var det Ol, Hjærte Maag, Du lovede at bringe.“

Endelig kom Esge Brok afsted. Trud gik med og fik ham lykkeligt ned ad Vindeltrappen. Da han atter traadte ind, raabte Broderen ham i Møde:

„Dette er et dravels Finantseri, Trud! Jeg er ikke til Sinds at taale det." Han gik heftigt op og ned ad Gulvet. „Ikke blot øder han det, som med rette engang er vort, men hvor længe kan det vare, inden han gaar fra Holmegaard som en arm Tigger, og da bliver det os, som skulle trækkes med ham."

„Det er skinbarligt," svarede Trud og stillede sig igjen med Ryggen til Kaminen.

„Nu er ikkun Holmegaard tilbage af de fem. Skal vi da intet gjøre for at redde den?"

„Vi kunne jo gjøre det, Esge foreslog. Men vi maa da helst være ene to og gjøre det i Aften."

„Hvad mener Du?"

„To Ugleskrig var Tegnet. Vi lægge til ved Broen under de store Elle. Saa kommer han; saa et Klæde i Halsen paa ham og lidt godt Reb ved Haanden. Saa ro vi ud igjen, og ikke en Hund vil gjø deraf."

„Dette maa nøjere overvejes", svarede Sten.

En blid Augustaften, tvende Dage efter Esge Broks Besøg paa Lundsgaard, kom Fru Kristense ned ad „Strædet", der fra Fruerlunden førte til hendes Gaard. Naar Veiret og Føret tillod det, var det hendes Sædvane at gaa sig en Aftenvandring alene ind igjennem Skoven og ned til den friske lille Sø, efter hvilken Gaarden bærer sit Navn; hun var da ikkun fulgt af sin store gule Mynde. Midt i Strædet mødte hende Iver Axelsøn.

„Jeg beder Dig, gode Frænke, at Du vil forunde mig en Samtale, medens vi her ere alene", sagde Iver og standsede. „Ingen har vist mig saa stor Godhed som Du; derfor fortror jeg mig ganske til Dig."

Fru Kristense vendte om og svarede: „Saa gaa vi op ad Strædet sammen. Vi ere da uforstyrrede."

Iver Axelsøn ledte om Ord. „Vilde Du fortryde paa, at jeg søgte mig anden Tjeneste, gode Frænke, om vel jeg intet Steds faar det saa godt som her?"

„Ingenlunde, Søn. Det er mere end een Gang kommen mig i Tanke, at Du burde andet Steds hen. Her er intet for Dig at nemme af saadanne Færdigheder, som det tilbør unge Adelsmænd at kjende. Søg Dig kun Tjeneste hos en

djærv og dygtig Herremand! Hvo veed, om Du ej derved kan bane Dig Vej til Hove eller paa anden Maade gjøre din Lykke. Hvem har Du tænkt paa?"

„Du vil maaske undre Dig, naar jeg siger det."

„Min Broder paa Krængerup er sandt at sige ikke den Mand, Du kan have størst Fromme af at tjene; men der er Niels Jørgensøn paa Lammehave. Han nævnes overalt som en retskikket og formaaende Mand, som han og i mange Aar med Hæder tjente ved Hove. Om vel jeg ikke kjender synderligt til den Gren af vor Slægt, stod det dog til at forsøge."

„Hav storlig Tak for din gode Vilje, men — —"

„Tal kun frit, Iver!"

„Jeg vilde helst til Lundsgaard, om det lod sig gjøre, for — —"

„Det har jeg intet at sige til", svarede Fru Kristense koldt. „Du veed i hvad Forhold Bryskerne og jeg staa til hinanden. Dog undrer det mig storlig, at dit Valg kan falde paa Lundsgaard."

„Du kan have Ret til at undres, gode Frænke! men — —"

Fru Kristense afbrød ham igjen og talte med heftigere Røst, end det ellers var hendes Sædvane. „Hvad venter Du at kunne lære paa den lille, skumle Gaard af en havekjær og indesluttet Husbonde. Hovskik og Ridderskab næppelig."

„Allerkjæreste Frænke! Det er ingenlunde for den Sags Skyld, jeg attraar at komme til Lundsgaard; men Karen Høg og jeg have fattet Elskov til hinanden. Ej sandt! Ogsaa Du er Karen god."

„Naa saadan er det sat. Det kunde Du have sagt forlængst. Men mener Du, at Sten Ottesøn giver sit Samtykke til Trolovelsen."

„Det gjør han vistnok sidst af alt; tværtimod frygte vi for, at han har udset sin Broder til Karens Fæstemand. Men er det saa, da ræddes jeg for den Tanke, at hun er værgeløs iblandt de Mænd. Jeg tiltror dem alt."

„Og hvad venter Du at kunne gjøre?"

„Derfor maa Gud og Lykken raade. Tvinge hende til Trud Ottesøn skulle de allenfals ikke, saa længe jeg er hos."

De hørte raske Fodtrin bag sig. En bondeklædt Mand med Bylt paa Nakken var dem snart paa Siden, hilste og gik forbi. Strax efter sagtnede han sin Gang, keg hen over Skulderen og spurgte:

„Har Herskabet hørt om Ulykken paa Holmegaard?"

„Hvilken Ulykke?" spurgte Iver Axelsøn.

„Ejler Gregersøn er druknet, siges der."

„Gud være hans Sjæl naadig!" aandede Fru Kristense og blev i sin Betagethed staaende som rodfæstet.

„Hvor har Du hørt det?" spurgte Iver.

„Det hørte jeg igaar, jeg var i Verninge. Han var just gaaet ned i sin Borgestue og sad der og pratede med Svendene, da der i det samme lød ligesom Ugleskrig udenfor. Saa sagde Ladefogden: „Nu spørge vi ond Tidende, eller ogsaa faa vi Storm." — „Agter Du paa Ugleskrig?" spurgte Herremanden og lo. Strax derpaa stod han op og gik udenfor. Der blev dog ikke agtet videre derpaa, men næste Morgen var han endnu ikke kommen tilbage, og nu blev der Uro paa Gaarden. Man opdagede, at den ene af Baadene ved Broen var borte; det ledede Tanken hen paa Søen. Ladefogden og et Par Karle gik ud med den anden Baad, og de begyndte at søge. Ganske rigtigt. Ved den nordre Side fandt de først hans Hat, der var dreven ind mellem Sivene; længere om laa Baaden med Kjølen i Vejret; men Liget er endnu ikke fundet. Hans Frænder paa Lundsgaard have ogsaa været ude med Baade og Folk; de have gjennemsøgt hver Krog og Bugt langs hele Bredden, men forgjæves. Der er jo ogsaa dem, der mene, at det ikke hænger saa rigtigt sammen med de Ugleskrig. De formode, at det er den onde selv, der har kaldt paa ham, og at han stod saadan i Pagt med ham, at han maatte lystre. Det er vel ikke godt at sige noget om."

Manden bød Godnat og fortsatte sin Gang imod Skoven. Fru Kristense og Iver Axelsøn vendte om og gik langsomt tilbage imod Gaarden uden at mange Ord vexledes imellem dem. Den næste Dag bemærkede Iver, at hans Frænke var klædt i dyb Sorg, men Ejler Gregersøns Navn blev ikke nævnet imellem dem.

Saa forløb der to Aar. Trud Bryske boede paa Holmegaard og Sten som forhen paa Lundsgaard; men hvorledes Farbroderen var kommen af Dage var aldrig ret bleven oplyst.

Det var en blæstfuld Aften i Oktober med tætte, brunkantede Lagskyer; hist og her i Risterne blinkede en enlig Stjerne med gult, skærende Lys. Oppe paa Vægtergangen, der løb langs med Ringmuren om Lundsgaard gik Kuren med sin Partisan paa Skulderen. Det var Iver Axelsøn. Nu og da

stod han stille og spejdede ned imod Borggaarden, nu og da vendte han sig mod et af de smalle Skydeskaar paa Brystværnet og saae ud over den urolige, blygraa Søflade. Atter gik han et Stykke frem; han stod nu over for „den gamle Fruerstue", der skummel og øde rejste sin mørke Bjælkegavl tæt op til Vægtergangens Inderkant. Slig en Nattevagt yder Rum for mangehaande Tanker, og det var just paa dette Sted, Iver undfangede den, at benytte det ubeboede Hus til Stævnemøder med Karen. Der var i Højde med Vægtergangen en liden Luge i Fruerstuens Gavl, vel spigret fast, men dog ej anderledes, end at den uden synderlig Umage lod sig aabne. Iver havde ikke gjort Tjeneste som Nattevægter paa Lundsgaard ret mange Gange, før han anstillede sin Undersøgelse. Han valgte en maaneklar Nat. Efter at have aabnet Lugen, krøb han ind. Gjennem søndrede Steder paa Taget faldt Maanelyset bredt og skarpt og lod ham finde Vej mellem Stolper og Stiver til Trappen, der førte til Frammersæt. Her var Døren til det store Rum, der fordum havde tjent Gaardens Kvinder til Opholdssted; desuden Indgangsdøren med det svære rustne Laasetøj. Med et stærkt Tag i den krumme Opstander tvang han Holderen tilbage og lukkede op ud til den mørke Svalegang. Det maatte være en let Sag for Karen uset at liste sig hid fra den nære Taarndør, helst naar Natten var mørk, og dette Frammers tilbød dem da et Skjulested, hvor de trygt og uhindret kunde tilhviske hinanden, hvad de i Mellemtiden havde drømt og frygtet og haabet.

Saa stod da Iver med Partisanen paa sin Skulder og spejdede ned imod Borggaarden og lyttede efter det aftalte Signal. Trud havde i den senere Tid været ofte paa Lundsgaard og Karen været mere forsigtig og frygtsom end ellers. Det var over en Maaned siden, han havde vexlet Ord i Enrum med hende; han haabede saa mindeligt, hun denne Nat vilde komme.

Og hun kom. Gjennem det stærke Brus fra Skoven opfangede hans Øre Lyden af en trillende Sten og strax efter hørte han to sagte Smaaslag paa Sprinkelværket, der løb om Svalen. Ad den nu velkjendte Vej ilede han hurtigt ned i det mørke Frammers og aabnede Døren. En slank Kaabeskikkelse smuttede ind, og Døren lukkede sig atter.

„Endelig, allerkjæreste, har jeg Dig igjen", udbrød Iver i dæmpet Tone. „Men denne Tilstand maa have Ende. Jeg kan ej udholde længer at bære Maske."

„Den kan faa Ende, før vi ønske det. Trud var her igaar

og har endelig efter langt Samraad med sin Broder besluttet at tage mig til Hustru."

„Saa er nu det sket, vi mest af alt have frygtet. Hvorledes stod det af?"

„Aa, gode Iver! Da der kom Bud, at Sten Ottesøn vilde tale med mig, blev jeg saa angest, at jeg næppe kunde staa paa mine Ben. Der sad saa Fru Anna og Sten og Trud, og det var Sten, som spurgte, og begge skulede og skelede de, og Fru Anna saae ud, som om Tyrken var i Landet. Det var, som om mit Hjærte sad mig i Halsen; jeg kunde ikke faa et Ord frem."

„Karen, Karen! Du sagde dog ikke ja."

„Nej, det gjorde jeg visselig ikke. Aa men jeg er saa ulykkelig, Iver. Hvad skal jeg gjøre? Jeg bad om at maatte overveje det ærefulde Tilbud i tre Dage, jeg vidste ej andet Raad; det trak dog Tiden ud, tyktes mig."

„Du maa samle dit Mod, al din Kraft og Styrke, Karenlille. Det vil blive nogle svare Dage, men bag dem ligger al Livets Lys og Lykke, naar Du ikkun staar fast. Mindes Du end, hvad Du før har sagt, at naar Du blev fuldmyndig, fortøvede Du ingen Sejerssstund længer paa Lundsgaard?"

„O Gud, naar det stod til mig! Men hvor skal jeg slippe herfra. O Iver, om vi i denne Nat, om vi kunde flygte herfra? Fru Kristense paa Søholm tog nok imod os."

„Det vilde komme os dyrt at staa. Disse Brysker fare ikke med Lempe, om vi krydse deres Planer. Sten Ottesøn vilde gjøre sin Frænderet gjældende og kunde ad lovlig Vej hindre Dig i at ægte en slig arm, forløben Svend som jeg, der i Utide var rendt af min Tjeneste. Nej, Hjærte Karen! Du faar gaa den ganske Skjærsild igjennem. Du faar sige Trud et bestemt nej, derhos bede din Formynder om Lov til at forlade Gaarden, da Du efter dette helst vil hjem til dit eget. Vil han da hindre Dig deri — —"

„Hvor kan Du tvivle derom?"

„Saa drager Du lønlig herfra, og dertil skal jeg forhjælpe Dig. Vorder det opdaget, kan han jage mig af Tjeneste, og det skal jeg da være velfornøjet med. Saa tager jeg Tjeneste hos Dig, Karenlille."

„O min Gud! Jeg tør ikke, jeg kan ikke. Vredes ikke paa mig, allerkjæreste Iver! Men det nytter ikke at jætte, hvad man ej kan holde, og jeg føler, at naar den Stund rinder op, jeg skal svare, da faar jeg ikke Mod til at sige nej."

„Saa sig ja, naar Du heller vil det," svarede Iver mut.

„Iver, Iver! Gjør mig ikke mere uglad, end jeg forud er."

„Du kan ende din Ulykke, hvad Dag Du vil. Det koster Dig ikkun et Ord; men det Ord tør Du ikke udtale, enddog hverken Sten eller Trud kunne krumme et Haar paa dit Hoved."

„Du nærer allenfals ingen Frygt derfor."

„Kan ogsaa være, Du tænker, at slig haveløs Svend som jeg kan kjøbes for dyrt."

Karen stod tavs op fra hans Skjød. Der blev en pinlig Pavse, i hvilken man kun hørte Blæsten med dens stigende og døende Brus i Skovtoppen.

Da kom der en Lyd ovre fra Taarnet. Det var, som om en Dør blev lukket op; men det kom nede fra.

Aandeløst lyttede de. Et stærkt Vindstød jog som en buldrende Torden ned igjennem Skorstenen og tabte sig i en lang, hendøende Tuden. Vejrhanen oppe paa Taarnets Tag hvinede paa sine Hængsler med korte, vedholdende Skrig; en Jernlænke ude ved Vindebroen raslede og slog med smaa Mellemrum.

Da lød en underlig, skurende Lyd hen under deres Fødder. Karen næsten sank i Knæ af Skræk; Iver rejste sig i stærk Spænding. Det var i Overtroens Tidsalder; den gamle Fruerstue var Skuepladsen for mange af Borgestuens Æventyr, der var sat Lys brænde ved Midnat, der var hørt Sukke og Klagelyd fra dens øde Rum, og man vidste at fortælle om Grunden til det alt, — Grunde som det 16de Aarhundrede fandt mere end tilstrækkeligt fyldestgjørende.

Et svagt Bulder lød inde fra Fruerstuen, og i det samme faldt et Lysskjær gjennem Nøglehullet ud i Frammersæt. Iver bøjede sig lydløst og tittede ind ad Hullet; den smalle Lysstraale viste Karen, hvis Blik i Rædselens hele Spænding søgte at læse i Ivers Ansigt, et Glimt af pludselig Undren. Saa hørte hun listende Fodtrin derinde, et Smæk som af en løssluppen Fjeder, saa Traadd, der fjernede sig ned ad som paa en Trappe. Derefter blev alt stille.

Iver rejste sig.

„Det var Sten", hvifkede han hurtigt. „Han kom ad en Lem i Gulvet og steg ind i den gamle Alkove. Der maa være en hemmelig Dør. Du maa fort, inden han kommer igjen, hvis han gjør det. Jeg vil vide, hvad han har for. Gaa, Hjerte Karen og tilgiv mig, om jeg har fortørnet Dig ved mine bitre Ord. Vi finde vel paa Raad."

Han aabnede sagte Døren og skød hende ud. Hun bad ham mindeligt at gaa bort med det samme; men han trykkede kun tavs hendes Haand til Farvel og lukkede efter hende.

Derpaa indtog han sin forrige Stilling med Øjet til Nøglehullet, — spejdende og lyttende. Der forløb ikke mange Minutter, før han atter hørte de sig nærmende Trin. Han saa atter Skikkelsen stige ud af Alkoven med Lygten i den venstre Haand og en Spand eller noget lignende i den højre. Atter steg han ned ad Gulvlemmen; stor og spøgelseagtig tegnede hans Skygge sig paa den modstaaende Væg, sank stedse dybere. Lemmen faldt i med et lidet Bulder; Lyset forsvandt.

Han hørte igjen den skurende Lyd under sine Fødder, som om den hemmelighedsfulde Nattevandrer i bøjet Stilling sneg sig gjennem en underjordisk Gang hen imod Taarnet. Da alt var bleven stille, hentede han Portlygten og stod snart paany i det mørke Frammers. Han slog Ild og fik tændt. Sagte aabnede han den ulaasede Dør til Fruerstuen og gik ind. Stuen var tom, ikkun til venstre den mørke, hemmelighedsfulde Alkove og i Krogen ved samme Side den store aabne Skorsten, gjennem hvilken Blæsten hylede. Først undersøgte han Gulvet; men Lemmen var saa godt skjult, at det næsten var

umuligt at afgjøre, hvilke Fliser der dækkede den. Den lod sig kun aabne nedenfra. Han saae sig om efter en Gjenstand, noget tungt, som han kunde vælte over, for at sikre sig fra denne Kant, men fandt intet; saa steg han ind i Alkoven saaledes, som han havde set Skikkelsen gjøre det.

Der laa en Del muggent Halm og nogle Brædestumper paa Gulvet; men Bagvæggen fremviste intet Spor af nogen tænkelig Dør; her var ikke engang Panel, kun de raat tilhuggede Tømmerstokke, den ene over den anden. Det var Tømmer, der holdt sine tre Fod eller lidt mere i Firkant, altsaa Vægge af forsvarlig Tykkelse om end af Træ. Han lyste med Lygten højt og lavt, oppe og nede; men der var ikke Søm eller Knast, der kunde vække Mistanke; han vovede at banke paa Væggen med en Kno, men Lyden forraadte ingen Hulhed. I godt en Alens Afstand fra Alkovens Gavlvæg var en Lægtestump sømmet lodret fast paa Bagvæggen, som om Alkoven oprindelig havde været kortere og dette Lægtestykke dannet en Støttelinie for Gavlhjørnet. Det var umuligt, syntes han, at komme gjennem denne Væg. Altsaa gav han sig i Færd med at undersøge Gulvet, men det med Halm og Fjælle overstrøede Rum kunde strax opgives; Skikkelsen havde ikke opholdt sig med at lægge alt det til rette, og desuden var det meningsløst at komme fra en underjordisk Gang og stige op i Fruerstuen for tæt ved Siden af at stige ned igjen. Raadvild lyste han atter op med Lygten, og greb tilsidst i haabløs Opgivelse fat paa den ovennævnte Lægte, som eneste Fremspring paa den trodsige Væg. Til hans Forundring gav den efter; han klemte af al Magt til med sine Fingre, tog endnu et Greb og stod med den i Haanden. Det første, han derefter opdagede, var en temmelig aaben Sprække, som Stykket fuldstændig havde skjult; det andet var en liden blank Metalknap. Nu var alt ham aabenbart. Her var altsaa en Dør; Hængslerne laa paa den udvendige Side, og Dørsprækken skjultes af Gavlvæggens Kant. De tilsyneladende Tømmerstokke vare gjennemsavede Planker. Men hvad var der inde, som ikke taalte at komme for Dagens Lys? Hvi gik Sten Bryske her ved Nattetide og luskede om? Hvad bar han til eller fra i dette øde Hus? Forventningen om, hvad det næste Minut skulde afsløre, pressede den kolde Sved frem paa hans Pande. Var han paa Spor efter en Forbryders Hemmelighed maaske? Hans Haand skjælvede, da han støttede Knoerne mod Væggen for med Tommelfingeren at trykke paa den hemmelige Fjeder.

Berøringen med den kolde Metalknap gik ham som et

Naalestik til Hjærtet; i det samme gled Væggen tilbage; en kulsort Baggrund aabnede sig. Iver holdt Lygten op og stirrede ind i en snever Gang; med Dolken i højre Haand steg han over den høje Tærskel. Til venstre spærrede den indadgaaende Dør; til højre strakte Gangen sig frem. Langsomt begyndte han sin Vandring med Lygteskjæret rettet mod Gulvet foran sig. Endelig stod han foran en Trappe, der førte ned i Jorden; de mørke Stensliser vare fugtige og blanke. Varsomt steg han ned. Da han havde naaet Bunden lyste han atter op. Stensatte Mure til venstre og ligefor; til højre atter en Dør, en lav, stærk Dør med vældigt Jernbeslag, Nøglehul uden Nøgle og ovenfor det en Jernhasp fængslet til Dørstolpen ved en uhyre Hængelaas.

„Saa det var det hele", tænkte Iver og stirrede paa den store Laas med en Fornemmelse af Slaphed, Skuffelse. „Altsaa hans Pengekjælder. Her gaar han ned og tæller sine Grunker, naar han ikke ellers kan sove. Hm! — Traf han mig her, kunde han lade mig gribe som en Tyv og hænge. Her er næppelig noget at dvæle længer efter."

„Hvad er der nu igjen?" lød pludselig en hæs, skrattende Røst inde fjærnt bag Døren.

Iver troede i første Øjeblik, at han skulde blive vanvittig af Skræk, saa uventet, saa forfærdelig kom denne hule Røst fra et Sted, hvor han intet levende Væsen anede.

Han evnede ikke at faa et Ord frem, enddog han prøvede derpaa. Saa hørte han slæbende Fodtrin nærme sig Døren.

„Glemte Du kanske nys at høre til mit Befindende? Du længes vel saare efter, at den Smule Liv, jeg har tilbage, skulde slippe op, for at Du kunde spare din Mad, eller grubler Du maaske paa, om — — Det var dog ilde", vedblev Stemmen med en brusten Latter, „om Du skulde faa Frændemord paa din Samvittighed, Sten!"

Iver troede at kjende denne Røst. Han lagde Munden til Nøglehullet og sagde dæmpet:

„Jeg er ikke Sten Ottesøn. — Men hvo er I?"

Halvt et Hyl af Overraskelse fulgt af en lang Stilhed. Saa lød Stemmen tæt ved Døren, skjælvende og bønlig:

„Vil Du hjælpe mig?"

„Det vil jeg visselig, om det er muligt. Men hvo er I?"

„Jeg er Ejler Bryske. Vil Du saa?"

„Ejler Gregersøn! Du forbarmende Gud! I er ikke druknet? Sidder I her i denne gyselige Hule?"

„Hvem er Du? Mig tykkes før at have hørt det Mæle."

„Jeg er Iver Axelsøn. Det sidste, vi saas, var i Søholmskoven."

„Det er da altid til stor Forraskelse, naar vi to mødes. Men hvi lukker Du ikke Lugen op; saa tales vi lettere ved."

Iver blev nu vaer, at der var en saadan midt paa Døren. Han rev Krampen op og aabnede den lille Luge.

„Gjennem dette Hul faar jeg min Mad", sagde Fangen og stak et stort, udtæret Ansigt frem i Lygteskjæret med et Urede af sort Skjæg og Haar.

Taarerne steg Iver op i Synet ved at se dette elendige Skyggebillede af sin fordums Husbonde.

„Hvorlunde er I kommen her, Ejler Gregersøn?" spurgte han i stor Deltagelse. „Vi troede saa vist alle, at I var omkommen paa Søen."

„Jeg er kommen her, skal jeg sige Dig — hm!" Han

greb med sine Hænder i Lugekarmen og støttede Hagen paa dem, medens han med et glasagtigt Blik stirrede ud i Ivers Ansigt. „Ser Du, Iver, naar man kommer til at sidde alene nede i sligt et Hul — hvor mange Aar er det siden, jeg druknede?"

„Det var to Aar i August; nu ere vi i Oktober."

„Dog ikke mere; men alligevel. To Aar og et Par Maaneder er en lang Ensomhed. Tankerne mylre paa og lade sig ikke vise bort; man er værgeløs i alle Maader. Og saa holder jeg nu for, at dette er kommen over mig for mine Synders Skyld. Sten og Trud vare at agte som Redskaber i Guds Haand; arge Skalke ere de begge, men til dette kunde Herren bruge dem. Han vilde ikke, jeg skulde omkomme i min Ugudelighed, men gav mig dette Hul til at sidde og gruble i med en ond Samvittighed til Selskaber. O Miskundheds Fader!" udbrød han og knugede de magre Fingre i hinanden. „Om det maatte være nok! Om jeg atter maatte se Dit velsignede Solens Lys. Jeg skulde saa vist blive en anden, en hel anden end den, jeg var!"

„Hvorlunde fik de Eder i Vold?" spurgte Iver.

„Ak, jeg skulde jo paa en Galmandsfærd med Niels Krag og Esge Brok; — den Gang var det dog ikke mig, som havde fundet paa det, — og naar Tegnet lød, skulde jeg møde ved Søen. Gud aleneste maa vide hvordan, men da jeg kom, blev jeg overmandet og slæbt hid; en af Baadene kæntrede de og lod drive et Stykke med, min Hat rev de af mig og kastede over Bord. Det var snildelig beregnet det hele. — Men hvordan vil Du faa mig ud, Iver?"

Iver tog et Tag i den store Hængelaas, som han under Samtalen uvilkaarlig havde omfattet med sin venstre Haand; han havde sat Lygten fra sig paa en Affats i Muren.

„Ja hvordan?" gjentog han og saa paa de svære Jærnlukker.

„Forlader Du mig atter, og aner Sten Ottesøn Uraad, da undliver han mig hernede og begraver mig med det samme."

„Det kan ikke være stort over Midnat; vi have endnu sex Timer forhaanden. Hvor agter I at tage hen?"

„Til Langesø", svarede Ejler. „Der bor min næreste Frænde."

„Men Vejen til Langesø er lang, og vi have ingen Heste. Ej heller har I synderligt mange Kræfter, maa I tro."

„Slipper jeg ikkun ud af dette Hul, Iver, og faar Broen bag mig, da vinder jeg vel op til Mikkel Skytte i Naarup.

Han var min Fader en tro Svend og har og før vist mig et Venskabsstykke. Der hvile vi ud en Stund og faa Heste, der kunne bære os fort."

„Allerførst maa vi have en Fil. Jeg tænker ikke, det skal have stor Vanskelighed at slide Laasebøjlen over."

„Hvis en Jærnstang skulde være nærmere ved, da maatte og Øjet, som Hængelaasen er stukken igjennem, kunne trækkes ud, naar Du stak Jærnet ned mellem Haspen og Døren og klemte ordentligt til."

„I har Ret. En Jærnstang ligger her inde i Alkoven; den har i sin Tid været Skodde, nu kan den du til Brækjærn."

Iver var hurtigt igjen tilbage og tog uden Tøven fat paa Arbejdet. Det svære Jærnøje, der var rustet fast i sin Egeplanke, modstod de første Tag, men endelig gav det sig med en kort skrigende Lyd og veg Linie for Linie for ethvert af Iver Axelsøns stærke Ryk.

Fangen fulgte med spændt Opmærksomhed. I samme Nu Haspen var skilt fra Døren, havde han Greb i den indvendige Laas, og Døren gik op. Faa Øjeblikke efter vare de i det fri. Ad en lille Bagport i Ringmuren, som vendte ud imod Søen, kom de ned til denne; her laa altid et Rofartøj bundet. Ejler steg støttet af Iver først ud i Baaden; Iver greb Aaren og stødte fra.

Lykkelig og vel naaede de den modsatte Bred og sloge ind paa Alfarvejen efter Naarup og Skovsbygaard. Men Ejlers Kræfter vare udtømte, saa det gik kun langsomt frem ad.

Han maatte nu have fuld Rede paa, hvorledes Iver havde opdaget hans Fængsel, og Iver dulgte ikke for ham Aarsagen til sit Nattebesøg i den gamle Fruerstue. „Og saa sige Du mig endnu et, inden jeg drager fra denne Egn," vedblev Ejler med lidt usikker Stemme: „Hvorlunde lever hun — — Fru Kristense. Er hun karsk?"

„Jeg veed ej andet", svarede Iver.

„Hm! Du var jo paa Søholm, der det rygtedes, at jeg var omkommen. Hvad sagde hun til det! Lo hun højt og raabte: „Det havde han fortjent, den Bøsevig."

„Hvor kan I tro sligt om Fru Kristense. Tag mig det ikke ilde op, Ejler Gregersøn! men I har dog vist aldrig kjendt stort til den Kvinde, som engang var Eders Hustru."

„Kan være, Du har Ret, Søn. — Allenfals har Du maaske kjendt hende nok saa godt. Hvad vilde hun sige, tror Du, dersom hun vidste, at vi to gik her? — Jeg har været en Djævel imod hende, Iver."

„Jeg tror, hun dvæler helst ved den Tanke, at I engang har elsket hende."

„Gud velsigne hende!" udbrød Ejler og knugede hæftigt Ivers Arm, som han støttede sig paa. „Ja ved den volde Gud! Højere end nogen anden Kvinde har jeg elsket hende, og hun fortjente det. Sexten lange Aar ventede hun paa mig; men jeg var hende ikke værd. Jeg var bleven en anden, der jeg kom hjem, end der jeg drog ud, og det vidste hun ikke. Jeg har forspildt, forødet hendes ganske Liv, jeg har gjort det imod hende, som jeg aldrig igjen kan gjøre godt. Du holder vel meget af hende, Iver?"

„Hvor kan jeg andet!"

„Husker Du, den Gang, vi mødtes i Fruerlunden. Jeg kom fra Højsgaard. Jeg kunde ikke holde det ud. Jeg mente, jeg paa en eller anden Maade skulde faa hende at se. Saa vilde jeg styrte frem for hendes Fødder og tigge hende om Tilgivelse. Fortæl hende det engang, Iver, naar Du ser hende. Sig, hun maa ikke dø, før hun har givet mig det altsammen til."

De vare omsider naaede Mikkel Skyttes Gaard. Ejler sank ned paa et Par Halmknipper under Væggen, medens Iver fik Husbonden vækket og ham kortelig alt fortalt.

Mikkels Kone opvartede med det bedste Huset, formaaede, derefter kom Ejler Bryske i Seng. Iver strakte sig et Par Timer paa Bænken, men i Dagningen stod han op, fik en Hest hos Mikkel og red af Sted til Søholm.

Fru Kristense blev højlig forundret ved at se Iver Axelsøn saa tidlig paa Dagen. „Det har sine gode Grunde", svarede Iver. „Jeg har taget mig Orlov den ganske Dag og trænger nu mere end forhen til et godt Raad; thi Trud Bryske er endelig bleven paa det rene med sig selv og har bejlet til Karen."

„Se, se!" svarede Fru Kristense, „det var en stor Nyhed. Hed det ikke ellers, at han havde kastet sine Øjne paa Ide Hardenberg, den lamme."

„Men hun døde saa."

„Er Ide død? Nu ja, det var kanske bedst for hende. Men Karen? Hvad Svar havde hun at give Trud Bryske?"

„Aa hun havde ikke Mod til at svare enten ja eller nej. Hun bad om at maatte overtænke den Sag."

„Hvor længe er det nu, I have været trolovede, Du og Karen?"

„Det var to Aar i Sommer."

„Ja nu husker jeg; det var ved samme Tid, vi modtoge Budskabet om Ejlers Død.“

Iver havde lagt Mærke til, at Fru Kristense hyppigt ligesom søgte Lejlighed til at føre Samtalen hen paa sin Ægtestands Dage ved at benytte denne Begivenhed som Udgangspunkt. Under hans seneste Besøg havde hun flere Gange talt om den Tid, da Iver var hendes Smaadreng paa Holmegaard, og hun skyede nu aldrig at nævne sin Husbonds Navn.

Ejler greb Lejligheden og svarede:

„Dette gaadefulde Budskab, ja. Jeg kan aldrig forlige mig med den mærkelige Omstændighed, at man ingen Sinde fandt hans Lig, hvor meget der end blev søgt. Man veed jo slet ikke, om Ejler Gregersøn virkelig er død.“

„Hvor falder Du paa den Tanke, Iver?“

„Om han nu var dragen til et fremmed Land for at begynde et nyt Liv. Har Du aldrig tænkt Dig, at han en Dag kunde komme igjen?“

„Min Gud, nej!“ udbrød Fru Kristense og stirrede næsten forskrækket hen paa Iver. „Hvor falder Du paa slige Tanker? Det er nu over to Aar siden, Ulykken skete, og ingen har hørt det mindste om ham siden; var han rejst herfra, han kunde dog ikke sporløst forsvinde.“ Derpaa sænkede hun Stemmen og sagde mildt og vejende: „Jeg holder ogsaa mest af at tænke mig ham død, Iver.“

„Og saa møde ham hisset“, fortsatte han, „der hvor ingen Synd og Misforstaaelse skiller, og favne ham igjen og sige: „Nu er jeg Din indtil evig Tid“, thi, gode Frænde! jeg er forvisset om, at Du elsker ham end.“

„Ja visselig elsker jeg ham“, udbrød Kristense grædende. „Alt det, som har skilt os, er noget, der senere er kommen imellem, noget som ikke hørte ham selv til. O jeg beder saa mindeligt, at han dog maa have givet sin Sjæl Forbarmeren i Vold; da skal endnu en Fæstensdag oprinde for os, renere og skjønnere og end mere frydefuld end den første.“

„Men jeg tror ikke, at Ejler Gregersøn er død,“ sagde Iver og greb Fru Kristenses Haand.

„Gode Gud! Du siger det saa sælsom sikkert, som vidste Du mere, end Du siger. Tal, kjæreste Iver! Veed Du noget, har Du drømt noget, eller er der hændet Dig noget ellers. Lad mig vide alt! Lad mig være den første, Du nævner noget for.“

„Han er ikke død. Din Husbond lever som en nedbøjet,

angergiven Mand med ikkun det ene Ønske at ile til Dig og anraabe Dig om Tilgivelse."

„Aa nej! Aa nej!" raabte Fru Kristense og knugede sine Hænder mod Hjærtet. „Er det muligt! Skynd Dig! Før mig til ham! O hvor jeg higer efter at kunne hvile ud ved hans Bryst! — Tror Du ikke, at jeg har noget at angre? Tror Du, hele Uretten er paa hans Side? Hvor er han, Iver? Lad os skynde os til ham!"

Iver fortalte nu alt, hvad der var hændet; en halv Time senere sad han og Fru Kristense til Hest og red med tvende Følgesvende og en Haandhest nord paa til Mikkel Skyttes Gaard.

Ejler Bryske vaagnede efter en lang og styrkende Søvn. Han iførte sig i Hast sine Klæder og traadte ud i Stuen.

„Ha, Mikkel!" raabte han med noget af sin gamle, stærke Stemme, idet han gav sin Vært Haandslag; „Du kan ikke fatte, hvilken Fryd det er at se Dagens Lys igjen og aande Frihedens Luft. Hvor har vi Iver Axelsøn henne?"

„Han kommer vist snart", raabte Mikkel, der stod midt paa Gulvet med en Sax i Haanden, i Færd med at prøve dens Bid. „Naa, I vil saa til Langesø, Ejler Gregersøn?"

„Det vil jeg. Og Du lover mig to gode Heste, der kunne bære os derhen inden Aften?"

„Det skal I nok faa, men det er vel ikke Eders Agt at ride herfra, saaledes som I for Øjeblikket ser ud. Eders Frænder paa Langesø, tænker jeg, vilde rædde slaa Døren i for Jer, naar de saae sligt Vildmandshoved."

„A ha! Nu forstaar jeg, hvad Saxen har at betyde. Men Du har vist Ret, for vi kjendte ikke stort til Hovskik det Sted, jeg kommer fra."

„Sæt Eder da her, saa skulle vi snart raade Bod derpaa. Nu, jeg ser, det er lige saa galt fat med Eders Klæder, eller hart ad værre. — Luk Kisten op, Morlille! og tag mine Hævdsklæder frem. Jeg tænker de maa kunne passe Jer nogenlunde. Er de end ikke med Puffer og Baldyringer, som I før har havt dem, saa ere de dog hele og rene. — Og saa min Brudeskjorte, Sidse! Og Skoene! Lad os faa det hele!"

En Stund efter traadte Ejler Gregersøn frem i fornyet og forynget Skikkelse med kortstudset Haar og Skjæg efter den Tids Mode, iført snevre brune Klædeshoser og blaa Kjole med

Krusmanschetter. Hans store stærke Skikkelse var noget bøjet, Ansigtsfarven gusten og Trækkene slappe, men til Gjengjæld havde han mistet det Overmaal af Fyldighed, det sløve i Blikket, som i hans Velmagts Dage kun altfor øjensynligt bar Vidnesbyrd om hans vilde, udsvævende Levned. Mikkels Kone var just i Færd med at fuldende Paaklædningen ved at befæste de store Sølvspænder paa Skoene, da man hørte Hestetrampen udenfor. Saa som man i de Dage endnu ikke kjendte til Vinduer i Bønderhusene, kunde man ikke se, hvem de kommende vare, men Mikkel fik paafaldende travlt med at fjærne de sidste Pjalter og ilede derpaa uden for. Ejler Gregersøn prøvede at gaa frem og tilbage i sine nye Sko; han svingede med Armene, rettede paa Manschetterne og skuede vel tilfreds ned ad sin Person, alt under gjentagne Udbrud af en kort, rusten Latter

som Udtryk for en stille, indre Hjærtensglæde. Men just som han var midt i denne Selvbeskuelse og Selvprøvelse, gik Døren op, og Fru Kristense traadte over Tærskelen. Ejler stod et Øjeblik som maalløs af Overraskelse; saa skød et straalende Glimt ud fra hans Øine, han udbredte sine Arme og trykkede sin i Møde ilende Hustru til sit Bryst.

„Min hjærteelskede, allerkjæreste Kristense!" raabte han. „Kommer Du her! — Saa har Du da ganske tilgivet mig alt det onde, jeg har voldet Dig, al den Sorg og Græmmelse, jeg har bragt over Dig, alle mine mange og svare Misgjerninger! Dette er mere end jeg hartad kan bære. Og jeg staar her og holder Dig i mine Arme, i Stedet for jeg burde ligge for dine Fødder i Anger og Ruelse! O min Kristenselille! Hvorlunde lever Du dog? Har Du mig endnu kjær?" Og han blev ved at tale, snart i stormende Glæde, snart i skjælvende Bevægelse, medens hun tavs og stille hvilede ud i hans Favn og lod sine Taarer rinde. En rum Tid vare de alene i Stuen; men saa omsider aabnede Mikkel Døren, og Iver spurgte med et Smil, om de skulde sidde i Sadlen; det var jo en lang Vej til Langesø.

„Nej, min brave Iver!" svarede Ejler Bryske. „Nu ride vi til Søholm i Stedet, og naar vi næste Gang atter ride langvejs ud sammen, tænker jeg det vorder Flenstofte og ikke Langesø."

Saa snart Ejler Gregersøn med sit Følge var kommen til Søholm, skikkedes der ridende Bud af Sted, det ene til Krængerup for at hente Fru Kristenses Broder, det andet til Lundsgaard og Holmegaard efter Sten Ottesøn og Trud. Og inden det endnu var bleven Aften, var et Forlig bragt til Veje: Ejler svor paa Evangeliebogen ikke at søge Oprejsning for sit forsmædelige Fangenskab, men Trud og Sten maatte fraskrive sig alle Fordringer paa Arv efter deres Farbroder og overdrage al deres Ret til Iver Axelsøn, hvorhos Sten Ottesøn den samme Aften trolovede sin Myndling Jomfru Karen Høg med bemeldte arme og havesløse Ungersvend.

KAREN.

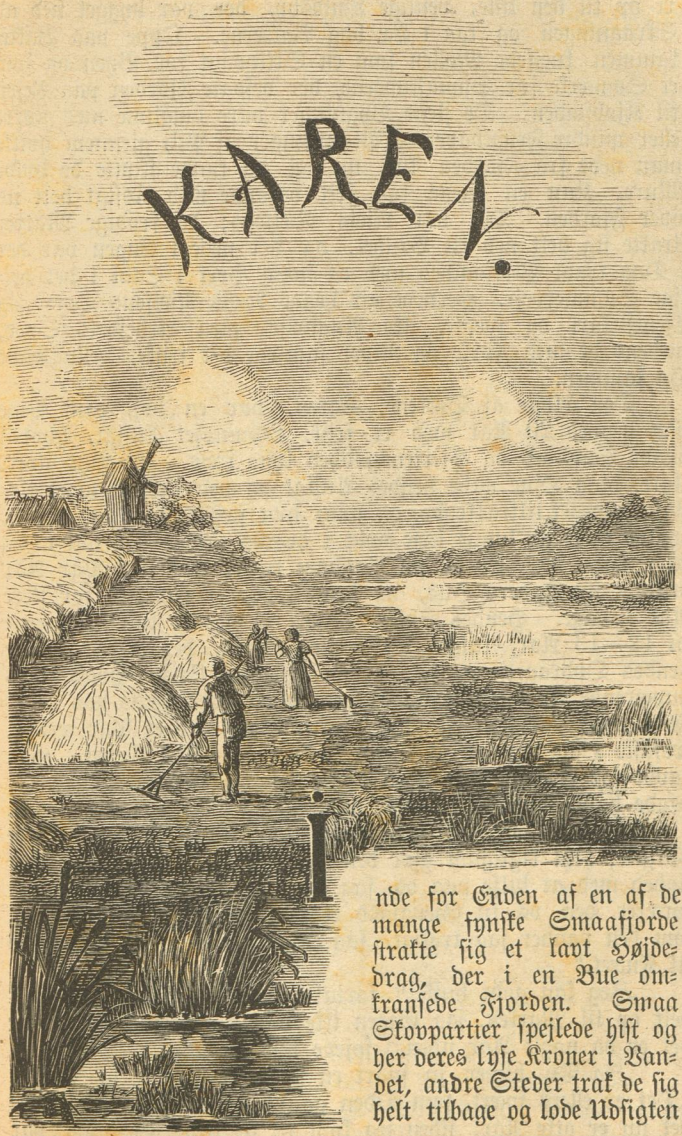

I nde for Enden af en af de mange fynske Smaafjorde strakte sig et lavt Højdedrag, der i en Bue omkransede Fjorden. Smaa Skovpartier spejlede hist og her deres lyse Kroner i Vandet, andre Steder trak de sig helt tilbage og lode Udsigten

ri op til den lille, venlige Landsby, der var bygget ned ad Skraaningen og laa i Læ bag Bakkerne. Oppe paa Bakkekammen knejsede Møllen som en Skildvagt for Byen og som et Sømærke for Smaaskuderne, der besøgte Fjorden paa Vejen til Kjøbstaden. De fleste Bygninger vare omgivne med større eller mindre Frugthaver og Plantninger af Pil, gjennem hvilke man nede fra Fjorden kun nu og da kunde skimte de hvide Mure. Kun en eneste laa frit deroppe med Udsigt helt ud over Fjorden. Det var Niels Nielsens; de frodige Marker strakte sig helt ned til Vandet, og der nede i Engen var der i Dag travl Virksomhed med at sætte Høet i Stak i det dejlige Sommervejr. Hernede gik begge Niels Nielsens Døtre og Tjenestekarl og svedte, ikke Angstens, men Arbejdets Sved, medens de med Forke og River samlede det friske, vellugtende Hø sammen.

Den ældste af Døtrene, Karen, var en høj, rank Pige paa henved 20 Aar med et frisk, rødmusset Ansigt, hvoraf baade Sundhed og Hjertensgodhed lyste frem. Et Par store, klare, blaa Øjne gave hendes Ansigt og hele Væsen noget livligt og meget tiltrækkende, og naar hun fæstede dem paa nogen, syntes man at kunne læse dybt i hendes Sjæl, saa aabne og rene vare de. Trods sin Ungdom havde hun i et Par Aar bestyret sin Faders Hus, da hendes Moder var død for flere Aar tilbage. Hendes Søster Trine, en munter lille Pige paa en 12—13 Aar, fulgte altid med Karen, der ogsaa ledede hendes Opdragelse og var hende i Moders Sted. Hvad deres nuværende Forbundsfælle, Jørgen, angik, der tjente hos deres Fader, da var han en ung, kraftig Karl med et Par ærlige, trofaste Øjne og af et meget sindigt og solidt Væsen. Han havde for et Par Aar siden aftjent sin Værnepligt, hvad der baade havde givet ham noget mandigt og tillige et friere Væsen.

„Vi maa dog i Grunden være glade ved Stranden," sagde Jørgen; „thi rigtignok gjør den sig stundom alt for stor Ulejlighed med at hilse paa os, saa det svier til Kornet; men saa forærer den os til Gjengjæld Aar efter Aar et Stykke Eng, som den vander saa troligt, saa vi næsten kunne gaa i Hø til Knæet."

„Jeg kan godt huske," fortalte Karen, „at Stranden gik helt op til Marken, saa Engen ikke var ti Skridt bred. Men det er da nogle Aar siden," føjede hun til.

„Ja Du bliver jo snart en gammel Pige," lo Jørgen. „Det er ellers svært, som Tiden gaar! Hvem skulde tænke, at det nu er otte Aar, siden jeg kom til at tjene her. Da var

Du kun en bitte Skoletøs, knap saa stor som Trine, og nu er Du jo snart en gammel Husmoder."

„Det var da godt, Du ikke ræsonnerede over mig som Husmoder," sagde Karen; „det taaler jeg ikke, saa bliver Du sat paa Smalkost. Det er begribeligvis min Stilling, der gjør, at jeg føler Alderen trykke mig; thi saadanne Folk som Du og dine Lige kunne nok gjøre En gammel før Tiden. Men enten Du nu fortjener det eller ej, skal Du vel ligefuldt have Mellemmaden."

Med Madkurven imellem sig lagde de sig nu til Hvile ved en af Høstakkene. Et behageligere Kryderi kunde man ikke let faa end det friske, duftende Hø; derhos havde man lige for sig Fjorden, hvor der altid var en bestandig Kommen og Gaaen af Skibene, medens Fiskerbaadene vippedes op og ned derude for ogsaa paa deres Vis at drage Næring af det store Hav. Det var dog vistnok mere det nyttige end det skjønne ved Havet, der gjorde Indtryk paa dem, hvad vi ogsaa have set af det foregaaende.

Lejrede om Madkurven aabnede den unge Husmoder for Indholdet; men det maa dog ikke alt have været fuldkommen til hendes Tilfredshed; thi hun ledte rundt om i alle Kroge og fandt dog ikke, hvad hun søgte.

„Jeg mener saa bestemt, at jeg kom din lille Lærke i Kurven, Jørgen, og nu kan jeg ikke finde den," udbrød hun. „Hvad gjør vi nu ved det? Du kan vel ikke faa Maden til at glide uden din Snaps?"

„Jeg saa nok Flasken staa hjemme i Vinduet," sagde Jørgen; „men jeg tænkte, vor Moer var vred, siden den ikke kom med."

„Nu burde Du kjønt miste, naar Du har saa slette Tanker om mig," truede hun. „Men vi faa vel lade Naade gaa for Ret, lille Trine, for ikke at faa et surt Ansigt at se hele Eftermiddagen."

Med Mellemmaden i Haanden travede saa den lille hjemad for at udrette sit Ærende, medens de andre gave sig i Færd med Maaltidet. Det gik meget tavst en Tid.

„Jeg tænker ikke," begyndte Karen endelig, „at Fader bliver vred, selv om han kommer hjem før os og ser, at jeg har byttet med Pigen i Eftermiddag. Jeg havde meget mere Lyst til at komme herned ved Stranden i det dejlige Vejr end til at gaa hjemme, koge Nadver og skure Bøtter."

„Han kommer saamænd ikke tidlig hjem," mente Jørgen. „Du raader jo tilmed, naar han ikke er hjemme. Og saa er

det ogsaa fornøjeligere at have Dig med, saa gaar Tiden saa rask."

„Nu vil Du vist være rar," drillede Karen ham, „fordi Du var uartig før."

„Nej, det er min Hjertens Mening, Karen," forsikrede han med Varme.

Atter faldt han i Tanker; han sad og stirrede en Stund ud over Stranden paa Skibene, der glede forbi, og der undslap ham et Suk.

„Det var hentet lang Vejs fra," udbrød Karen med et Smil. Hvad var det, der laa Dig saa tungt paa Sinde? Dersom det da ikke var Hemmeligheder," lagde hun til.

„Aa, nej," svarede han. „Jeg sad og tænkte paa det Skib, der sejler ude, paa, hvad jeg vilde gjøre, hvis det var mit."

„Saa vilde Du vel sælge det," faldt hun ind. „Hillemænd, hvor Du saa blev rig; Du kunde vel kjøbe Dig en hel Gaard for alle de Penge."

„Mine Tanker vare langt fra Penge den Gang. Jeg tænkte derimod paa en Sejltour, jeg i saa Fald vilde gjøre. Det skulde blive en Rejse for hele Livet."

„Hvor tør Du betro Dig til det falske Vand? Der holder jeg ikke af at komme."

Pludselig tog han sig sammen og rejste sig halvt op; der kom et ejendommelig spændt Udtryk i hans Ansigt; hans Øjne lyste med en underlig Glans, saa Karen rødmede, da han fæstede dem paa hende. „Jeg tænkte paa noget, jeg længe har tænkt paa, Karen, men som jeg aldrig har sagt for nogen, knap nok turdet sige for mig selv. Nu kan jeg ikke gjemme det alene længere; nu maa jeg spørge Dig: „Karen, holder Du af mig?"

Skjønt det nok anede hende, hvad der vilde komme, blev hun dog blussende rød og slog Blikket mod Jorden. Han havde grebet hendes Haand, og hun lod ham beholde den; nu var det hendes Øjne, der søgte ud i det fjerne, hun turde ikke se paa ham. Et sagte Haandtryk mindede hende om, hvor pinlig Tavsheden blev ham, og hun hvislede:

„Jeg har altid holdt af Dig, Jørgen, lige fra jeg var lille."

Et trofast Haandtryk besegledе Pagten, og Jørgen tilføjede meget bevæget: „Gud i Himlen give os begge Velsignelse heraf for vort hele Liv."

Med straalende Blikke betragtede hun Jørgen og læste i

hans Ansigt Gjenskinnet af den Lykke, der opfyldte hende; Haand i Haand sad de og drømte og glemte helt Maaltidet.

„Nu skal jeg fortælle Dig, Karen," sagde han, „hvad jeg tænkte paa før, da Du spurgte mig derom. Da drømte jeg, at Skibet derude var mit, og at jeg førte Dig langt bort til et fremmed Land, og der byggede vi os et Hjem."

„Men hvorfor skulde vi rejse, Jørgen? Der er dog bedst her, hvor vi ere kjendte og have vor Familie."

„Det var kun, lille Karen, i Fald jeg ikke maatte faa Dig for din Fader, at jeg tænkte derpaa; thi han vil sagtens ikke blive synderlig glad ved en Svigersøn, der ikke har en Gaard. Tror Du saa, min lille Pige, at Du kunde forlade ham og følge mig, hvis det er din Fader imod?"

„Fader kan ikke undvære mig," forsikrede hun, „og han holder altfor meget af mig, til at han vil være vor Lykke imod."

Længere kom hun ikke i sine Betragtninger, da de noget borte hørte En komme syngende. Nu huskede de paa lille Trine, som de havde glemt, og de fik atter fat paa det afbrudte Maaltid, medens det hurtig blev aftalt, at deres Kjærlighedsforhold for det første skulde holdes hemmeligt. De vare begge unge og kunde nok vente en Stund endnu, da de nu vare sikre paa hinandens Kjærlighed.

„Det var i Grunden Synd af mig," sagde Jørgen, „at vi lode den lille løbe den lange Vej. Da Du var gaaet ud i Kjøkkenet, kort før vi gik herned, listede jeg Flasken op af Kurven og gjemte den, for at jeg kunde komme til at tale ene med Dig. Du kan tro, jeg har i den sidste Tid lagt mange Planer til at træffe Dig ene."

„Hvem skulde tro, at Du var saa udspekuleret. Jeg fristes næsten til at tage mit Ord tilbage, naar Du er saa lumsk," sagde hun, men saa i det samme saa skjælmsk ud, at han dog ikke følte nogen overvættes Frygt derfor.

Da kom Trine med Lærken. „Din Skaal, Karen!" sagde Jørgen.

Nu gik der et Aars Tid, i hvilken de unge vogtede nøje paa sig selv, saa det kun var sjældent, de kom til at udtale sig for hinanden; men der var heller ingen, der anede noget. Traf det sig saa, at de vare ene, da havde de ogsaa meget at betro hinanden, saa Tiden løb altfor hastigt. Karen gav sig helt hen i sin Kjærlighed, og hele Verden viste sig for hende i Rosenskjær, belyst af hendes Forhaabninger; Jørgen holdt sikkerlig lige saa meget af hende; men han havde allerede prøvet en Del Modgang, saa ung han end var, og var derfor næppe saa forhaabningsfuld. Han var et Husmandsbarn og havde siden sin Konfirmation været ude blandt fremmede og set mange af sin Barndoms Ønsker gaa op i Røg; et Husmandsbarn kan ogsaa bygge Luftkasteller. Men det havde saa igjen givet ham Karakterstyrke og en Mandighed, som kun faa i hans Alder var i Besiddelse af. Det var denne, Karen altid havde agtet hos ham, og som havde draget hende til ham; derfor saa hun op til ham og lod sig lede af ham. Hun havde en Følelse af, at han vilde kun, hvad der var Ret, og kjendte dette langt bedre end hun, saa hun kunde lide paa hans Meninger.

I Reglen plejede Niels Nielsen hver Søndag Eftermiddag at gaa en Tur ud i Marken for at se, hvorledes alt stod til,

og dette var den bedste Tid for de elskende, thi saa var lille Trine gjærne ude at more sig. Saaledes vare de da ogsaa en Søndag Eftermiddag i Forsommeren ene hjemme og i en meget fortrolig Samtale.

„Tror Du ikke, Karen," spurgte han, „at det er bedst, at vi fortælle din Fader, at vi ere gode Venner? Vi havde langt mere Glæde deraf, naar vi ikke skulde holde det hemmeligt, og jeg vil helst, at Folk skulle kjende mig, som jeg er."

„Jeg synes, det er saa morsomt, at ingen andre vide, at vi holde af hinanden. Naar Folk faar det at vide, er det næsten, som jeg ikke ejede Dig helt. Nu koster det Opfindsomhed at kunne komme til at tale med Dig; naar vi kunne tale sammen hver Dag, saa længes vi vist ikke saa meget derefter."

„Nu siger Du da noget, Du ikke mener; jeg vil haabe, min Pige, at vi altid baade maa længes efter at tales ved og have noget at sige hinanden. Men Du har dog vist lige saa vel som jeg en Følelse af, at vi gjøre noget, vi ikke have Lov til; først naar din Fader har givet sit Samtykke, høre vi rigtig hinanden til."

„Du har vel sagtens Ret deri," svarede hun. „Du er jo baade den ældste og den klogeste."

„Saa maa jeg ogsaa nok fortælle din Fader det nu?" spurgte han. „At jeg ikke har havt noget imod, at vi have holdt vort Forhold skjult, er alene begrundet i Frygt for, at han skulde nægte sit Samtykke."

Men den Tilladelse, han nu fik, behøvedes i Grunden ikke; det skulde komme helt anderledes, end de anede.

Niels Nielsen var nemlig paa sin sædvanlige Runde stødt sammen med sin Nabo Ole Jørgensen, til daglig Dags kaldt Ole Jørgen, der ogsaa var ude at fryde sig over sine Herligheder. Det var en lille, halvgammel Pebersvend paa henved et halvt hundrede Aar, hvis runde, rødmussede Ansigt straalede end stærkere ved Gjenskinnet fra det tykke, røde Haar. Han havde i sine unge Aar været ude som Gaardbestyrer og bevarede fra denne Tid af et noget flottere Væsen end sine Jævninge, gik til Søndags med „udskaaren" Vest og Krave, og skjønt hans hele Dannelse var rent udvortes, gav det ham i Befolkningens Øjne en noget større Anseelse, saa hans Ord havde mere Vægt end andres. Det var imidlertid langt fra, at han i virkelig Dannelse var forud for de andre; hans Syn var lige saa snevert, og hans Interesser lige saa faa som deres. Han var af Naturen hidsig og forlangte, at alt skulde

bøje sig for hans Vilje. Med sine Naboer kom han dog ret godt ud af det, da det var sindige og skikkelige Folk; men det skulde ikke være godt at staa under ham.

„God Dag, Ole!" lød Niels's Hilsen, „saa Du er ogsaa kommen ud at se til Sæden."

„Ja, jeg er, Nabo, og det ser jo meget fornøjeligt ud, skjønt man jo dog før har set det bedre."

„I de sidste Par Aar maa vi da ikke klage," mente Niels Nielsen; „da ere vi Bønder jo gaaet temmelig frem med de gode Kornpriser. Og Du har mindst Grund til det, Ole, saadan som dit Korn staar."

„Hm! Aa, ja," lød Svaret. „Det er ellers længe siden, Du var omme at se til vort; Du kan jo gaa med en Omgang."

Saa besaa de to Mænd alle Herlighederne herude. Især bleve Kreaturerne grundig betragtede. Det var altsammen meget godt; men Ole vidste det ogsaa og saa det gjennem Egenkjærlighedens Briller yderligere forherliget. Alt, hvad der kom i hans Hænder, fik, blot ved denne Omstændighed, en hel anden Glans og forhøjet Betydning, saa intet kunde maale sig dermed. Med Stolthed præsenterede han sine Heste, og for at de ret skulde vise sig til deres Fordel, fik hver af dem et venskabeligt Spark af deres ikke blødhjærtede Ejer. Det nedsatte ikke Dyrene, men det afnødte hver Gang et „Aa, aa!" fra den langt mere medlidende Nabo.

„Følg nu med hjem, Niels!" sagde Ole, „saa skal Du se Kalve, der har vasket sig."

„Jeg skulde nok ellers hjem til vort eget," svarede denne, men fulgte dog med.

Efter at ogsaa disse vare beundrede, fulgtes de to Mænd ind for ogsaa at lade Oles gode Sager inden Døre vederfares Retfærdighed, og et Øjeblik efter finde vi dem i Sengekamret bænkede om en forsvarlig „Mellemmad" med Tilbehør. I Begyndelsen gik det noget stille, og Værtens Opfordring til Niels Nielsen om at spise og drikke var den eneste Samtale, der førtes.

„Nu har Du faaet det godt i Orden altsammen," begyndte Niels Nielsen. „Der er snart ikke en Pind, uden at den er paa sin Plads."

„Det er ogsaa det, jeg arbejder for, Niels," svarede Ole. „Det koster Penge og Anstrængelse; men vi, der have været ude, maa jo være foran og vise Vej. Hvem skulde ellers lyse op for Eder!"

„Ja, det er jo givet," lød Svaret.

„Her er blevet tomt, siden min Søster rejste," begyndte Ole efter en lille Pavse.

„Ja, Du savner hende vel alle Steder," svarede Niels Nielsen. „Det var ogsaa i en Fart, hun blev gift."

„Aa, det var nu ikke paa den Maade, jeg mente," fortsatte Ole; „men hun tog saa meget med herfra, saa der er bleven saa tomt i alle Kroge."

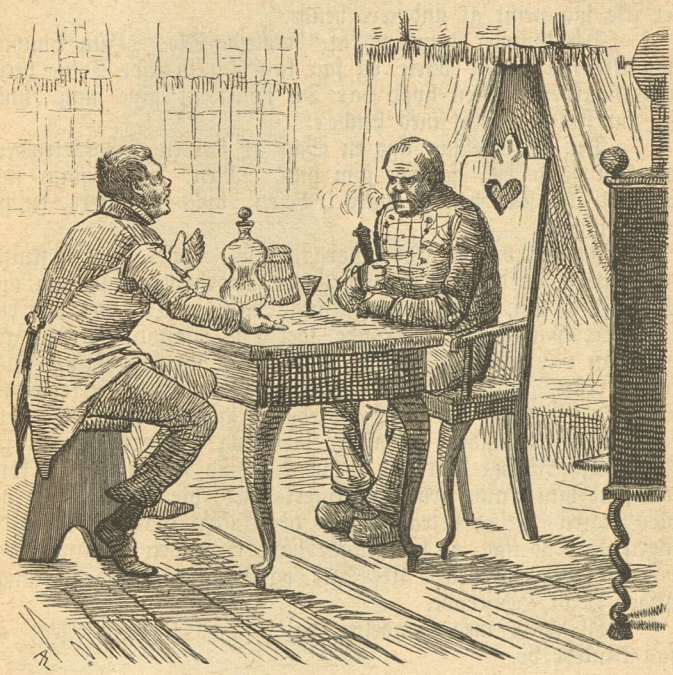

„Du har jo Ære af, at Du kunde give hende saa meget med."

„Jeg savner hende da ogsaa en hel Del," vedblev Ole, „og jeg har i den sidste Tid tænkt saa smaat paa at forandre mig. Dersom der da ellers er noget Fruentimmer, der vil have mig," lagde han til og saa med et selvtilfreds Smil ned ad sig, et Blik, hvori hele hans Uimodstaaelighed laa udtrykt.

„Du skulde da ikke kjende nogen, der vilde gaa ind til mig, Niels?“

„Det var der vel nok, der vilde,“ mente denne; „men Du vil vel ikke have alle og enhver.“

„Hvad mener Du om jer Karen? Hun er værd at sætte ind i en god Gaard!“

„Karen!“ udbrød Niels Nielsen, i Virkeligheden overrasket ved dette Forslag. „Det var rigtignok ikke mine Tanker, at hun skulde ud af Gaarden. Hun passer nu Huset, saa det er ikke saa nemt at undvære hende.“

„Det kommer I nok ud af,“ trøstede Ole. „Hun kommer saa ikke saa langt bort, og saa kan Du jo lade Trine blive ved Gaarden. Men hvad har Du tænkt at give mig, hvis jeg nu skiller Jer af med hende?“

„Det er ikke saa lige en Sag at faa en Stedfortræder, der kan passe det, saadan som hun. Men, det forstaar sig, jeg vil ikke staa hendes Lykke i Vejen, hvis vi ellers kunne blive enige.“

Saaledes var da Hovedspørgsmaalet ordnet, og nu skulde man synes, at de mere underordnede Spørgsmaal, saasom om Medgift o. lgn. snart maatte kunne endes. Og dog var det hele flere Gange ved at strande, idet Ole paastod, at efter alt det, han var kommen af med, var Niels Nielsens Tilbud altfor karrigt, og han viste en for en Elsker beundringsværdig Sejghed i at pine det ene Hundrede ud af sin vordende Svigerfader efter det andet. Omsider blev dog alt ordnet, og til Hvid og Skilling var det bestemt, hvad Karen skulde føre med; at hun skulde bringe sit Hjærte med, blev ikke omtalt og blev sagtens ogsaa betragtet som overflødigt Gods; det faldt ingen af dem ind, at hun kunde have en anden Mening; det var jo desuden heller ikke Skik og Brug at spørge de unge Piger i saa Henseende.

„Til Lykke med Handelen da,“ sagde Niels Nielsen, og saa klinkede de.

Niels Nielsen var i de sidste Aar bleven mageligere end tidligere; han var jo ogsaa bleven ældre og var ikke længere den første om Morgenen. Derimod havde han faaet anbragt Klokkestrænge til Tyendets Værelser. Naar han nu havde faaet sit Mandskab paa Benene, tændte han gjærne Piben og nød da i fulde Drag Tilværelsens Behageligheder, indtil han havde sat Kronen paa det hele ved Nydelsen af den dampende Kaffe,

som Karen regelmæssig bragte ham paa Sengen. Dagen efter, at den vigtige Handel med Ole Jørgen var sluttet, var Nydelsen dog ikke fuldt saa ublandet; thi han var i Tvivl om, hvorledes han skulde gjøre Meddelelsen derom til Karen. Morgenen egnede sig bedst dertil, da han saa var vis paa at være ene med hende. Det var dog en usædvanlig og vigtig Sag, og alt, hvad der paa nogen Maade laa udenfor den jævne daglig-

dags, en Gang tilvante Færd, forstyrrede kjendeligt hans Sinds Ligevægt. Der kunde gaa Aar hen, uden at der indtraf noget saadant. Piben gik ud flere Gange under denne Hjærneanstrengelse, og han kløede sig i Hovedet for at holde Rede paa Tankerne.

„God Morgen, Fader," sagde Karen og viste sig i Døren med Kaffen. Hun beredte sig allerede til at gaa igjen, da han anmodede hende om at vente.

„Tøv lidt, Karen! Der var noget, jeg vilde sige."

Da han igjen tav, spurgte hun: „Er det noget, Karlene skulle gjøre? Skal jeg kalde paa Jørgen?"

„Nej! Hm, hm," begyndte han igjen; „Ole Jørgen kommer nok herom paa Lørdag."

„Naa," svarede Karen, som endnu ikke anede Vigtigheden af denne Meddelelse.

„Ja, og det kunde være, der kom nogle flere," vedblev han.

„Saa faa vi nok travlt i disse Dage, naar vi saaledes skulle have fremmede. Det har jeg slet ikke tænkt paa."

„Hm! hm!" rømmede han sig, „Ja det er jo saadan, her skulde jo være Jagilde med Jer to."

„Med mig!" udbrød hun og blev aldeles bedøvet ved Nyheden; saa uventet kom det hende, at hun i første Øieblik ikke kunde sige noget. Niels Nielsen fortsatte da, som om den Ting med det samme var afgjort.

„Ja, jeg traf ham i Gaar, og saa forlangte han Dig. Det er jo en farlig god Gaard, og han er baade dygtig og mere end de fleste Bønder, saa I kunne jo komme godt ud af det."

„Er det dit Alvor, Fader?" spurgte Karen, der ikke kunde tro paa Muligheden af saaledes at være bleven givet bort uden sit Vidende og Vilje. At noget lignende var skeet der i Byen før, vidste hun nok; det var vel endog det sædvanlige; men dels var det noget, der ikke altid kom for Dagen, da der sjælden blev gjort alvorlig Modstand fra Brudens Side, dels troede hun, at hendes Stilling som Husets Herskerinde og hendes Indflydelse paa Faderen skulde have forhindret noget saadant for hendes Vedkommende, da Faderen i alle andre Ting havde vænnet sig til at spørge hende til Raads. Hun antog det derfor endnu halv Vejs for en Spøg.

„Hvorfor skulde det ikke være mit Alvor? Faa Du nu Huset i Orden til Gildet, saa skal jeg nok sørge for det andet."

„Nej, Fader," sagde hun og tog Mod til sig; „det kan jeg ikke. Jeg havde aldrig troet, at Du havde givet mig bort, uden at jeg anede det."

Hun fremkom nu med alle de Indvendinger mod Ægteskabet, hun kunde finde, og først og fremmest fastholdt hun, at hun ikke følte den mindste Tilbøjelighed for Ole Jørgen, og uden dette vilde Ægteskabet efter hendes Mening blive uudholdeligt. Dette afviste hendes Fader imidlertid som de sørgelige Følger af hendes Romanlæsning, „Kjærestehistorier", som

han kaldte dem, og henviste hende derimod til sit eget lysende Exempel, hvor det var gaaet meget lykkeligt uden Kjærlighed. Naar hun først blev gift og fik sit eget Hus at varetage, var han overbeviist om, at deslige Griller snart vilde forgaa. Nu maatte Karen da rykke frem med den vægtigste Grund til sin Vægring, at hun havde givet sig hen til en anden, og det var under jomfruelig Rødmen og med sænket Blik, at hun fremstammede sit Hjærtes Hemmelighed for Faderen. Besynderligt nok modtog denne Efterretningen herom med Ro; han troede endnu at kunne besejre hendes Indvendinger, men beklagede kun, at hun ikke havde sagt det tidligere, da han saa muligvis kunde have føjet sig efter hende.

„Nu har jeg givet mit Ja til Ole," sagde han, „og det kan jeg ikke tage igjen. Det gaar nok altsammen, skal Du se, naar Du bare tager det lidt roligt."

„Nej, Fader!" forsikrede hun bestemt. „Jeg gjør det aldrig; jeg tager heller ikke mit Ord tilbage."

„Hvem er det ellers, der har snakket Dig det for?" spurgte han.

Da Karen aabent vedgik, at det var Jørgen, hun elskede, blussede Vreden op i ham.

„Det var ikke saa galt for ham, kunde han faa en rig Gaardmandsdatter. Og Du tror, det er andet end dine Penge, han render efter! Saa skulde jeg vel gaa fra Gaarden med det samme, for hvad kan han føde Dig paa!"

„Det have vi ikke tænkt paa, Fader. Vi ere begge unge og kunne endnu vente en god Stund."

„Ja saadan er det! I have ikke andet i Hovedet end den tossede Sludder om Kjærlighed, I have læst Jer til. Dersom vi gamle ikke vare klogere, endte I nok allesammen i Fattighuset."

Det var til ingen Nytte, at Karen tiggede og bad sin Fader om hans Minde, og lige saa unyttig var al hendes Veltalenhed for at overbevise Faderen om Jørgens Dygtighed. Da det var den praktiske Side af Forholdet, Faderen udelukkende havde Øje for, mente hun at kunne omstemme ham ved at fremstille det som heldigt, selv saaledes betragtet. Han indrømmede Jørgens Dygtighed som Tjenestekarl; men i Egenskab af Svigersøn fandtes han aldeles ubrugelig; thi bag hans Bejlen til Karen saa han med al sin Stands Mistænksomhed i dette Stykke, trods Pigens Forsikringer, et slet skjult Angreb paa hans Gaard eller i det mindste hans Penge.

Inderlig bedrøvet gik hun til sin Gjerning, ledsaget af sin

Faders gjentagne Opfordring til at tage Sagen koldblodigt og blot træffe de fornødne Forberedelser. Det saas hele Dagen, at der hvilede noget trykkende og næsten knugende over hende; hendes Ven saa det med Bedrøvelse; men Faderen vogtede med den yderste Opmærksomhed paa dem, at intet Ord blev vexlet mellem dem i Enrum. Det bares Jørgen for, at deres Hemmelighed maatte være røbet, og ude i Marken, hvorhen han af en lignende Forsigtighed blev beordret, udkastede han den ene Plan efter den anden til at vinde sin Brud. Dog Dagen sneg sig hen, og Aftenen kom; den samme Beklemthed, om muligt forøget, hvilede over dem alle, og Niels Nielsens Aarvaagenhed var usvækket. Først efter at have forvisset sig om, at de alle vare gaaede til Ro, søgte han selv Hvile, træt efter den usædvanlige Anstrengelse, det efter alles Sigende skal være at vogte unge Piger. — Men hvordan havde Karen det? Hendes Faders Haardhed havde overvældet hende, saa hun gik som i Drømme, og de i hans Øjne saa smilende Udsigter svævede som en uhyggelig sort Sky over hende. Ole Jørgen stod for hende som et Uhyre, der ved hendes Faders Bistand vilde rive hende fra Jørgen, der var altfor svag til at kunne gjøre alvorlig Modstand. Dog dæmrede det lidt efter lidt i hendes Sjæl; thi det stod klart for hende, at den paatvungne Bejler kunde hun aldrig give sin Haand; hun maatte da selv sætte sig til Modværge, selv rejse en uoverstigelig Hindring. Der var intet andet at gjøre, følte hun, end at flygte; hun mindedes, hvorledes hendes Veninde, Præstens Datter, der var bosat i Hovedstaden, saa tidt havde opfordret hende at besøge sig. Til hende vilde hun ty, saa kom der vel med Tiden bedre Dage for dem, og bedst var det ogsaa for hendes Hjærtes Ven, at han ingen Del havde i hendes Plan. I Følelsen af, at det vilde vare længe, før de saas igjen, havde hun derfor om Aftenen trods Faderens Nærværelse i en underlig alvorlig og inderlig Tone sagt: „Godnat, Jørgen!" da de skiltes. Føjet til den ualmindelige Stemning, der hele Dagen havde hvilet over Huset, forøgede det dennes Uro, og han tilbragte en søvnløs Nat.

Da alt var roligt, og Søvnen blidelig havde betaget det hele Hus, som hun troede, rejste Karen sig fra sit Leje, pakkede nogle faa Klædningsstykker i en lille Pakke og listede sig ud af Huset. Det var en besværlig Gang for hende, og det var, som sagde hun sit Hjem Farvel for stedse. Hvert Hus, hvert Træ paa Vejen hilste hende som gamle bekjendte og nikkede Farvel til hende.

„Ja, Farvel," sukkede hun; „Gud véd, naar jeg skal hilse Eder „God Dag" igjen. Men det faar saa at være; jeg kan ikke begrave mig omme i Ole Jørgens Gaard. Han regner mig sagtens ikke for mere end et af sine Dyr; hvor fin han saa er paa det, bryder jeg mig dog slet ikke om al den Stads. Og saa skulde jeg bedrøve min Ven! Nej, saa længe Jørgen holder af mig, skal jeg være ham tro; saa maa Fader sige, hvad han vil."

Saaledes arbejdede det i hendes lille Hjærte, og hun kæmpede en lang Kamp for at forsvare sin Beslutning mod de Anker, hun godt følte, der kunde rejses mod den.

„Hvad mon Mathilde vil sige, naar jeg kommer; men hun vil nok tage godt imod mig og hjælpe os."

I Daggry naaede hun Byen; der laa Skibet med Damp oppe, som ventede man kun paa, at hun skulde komme og en halv Time efter stod det ud af Fjorden. Solen var nylig kommen op og kastede sine Straaler hen over det stille, blanke Vand; hele Naturen laa saa stille, som var den endnu ikke vaagnet fra Nattens Blund; kun Fuglene inde i Skoven begyndte at synge deres Morgensange. Nu kom man ud for hendes Hjem. Deroppe laa alt saa fredeligt og stille; Morgensolen kastede sine Straaler op paa den gamle Gaard, og de hvide Mure sendte en Solstraale tilbage lige ud til hende.

„Nu ere de vist ved at staa op; bare jeg kunde se hjem. Hvad mon de ville sige, naar de nu vaagne og savne mig?"

Men fremad gled Skibet; alt derhjemme blev mindre og mindre og tilsidst forsvandt det i det taagede fjærne. Da listede der sig en Taare ned ad hendes Kinder, og hun gik ned i Kahytten for at være ene med sine Tanker.

Nogle Dage efter finde vi en Eftermiddag Niels Nielsen siddende for Bordende i Dagligstuen i en meget højtidelig Stemning. Den ualmindelige Begivenhed, at der i Dag var kommen et Brev, havde havt de foreløbige Følger, at Piben var bleven tændt, og Brillerne komne for en Dag. Delt mellem Frygt og Haab betragtede han Brevet meget omhyggelig udvendigt, før han aabnede det. Det anede ham, at det gjaldt Karen, for hvem han nu havde været urolig i flere Dage. Urolig havde han været; vel var han sig ikke nogen Brøde bevidst overfor sit Barn; det var jo kun hendes eget Vel, han paa sin Maade vilde fremme, og i Alvor mente han at have gjort det saa grumme godt for hende. Men han var

lige fuldt ængstelig over, hvor hun kunde være blevet af, ja frygtede endog det værste, at hun i Fortvivlelse havde taget sig af Dage. I sin Beklemthed havde han aabnet sit Hjærte for sin Nabo, der jo var interesseret i Sagen.

„Du kan være fuldkommen rolig," havde denne sagt. „Hun kommer nok igjen. Det ærgerligste er kun, at det varer saa meget længere, inden hun kan komme om til mig; jeg kan daarligt undvære hende. Skulde hun ogsaa have gjort en Ulykke paa sig selv, var det da værst for mig. Du skulde jo af med hende alligevel. Men det har saamænd ingen Nød."

Han kunde ikke skjule for sig selv, at Oles Ord havde gjort et vist uhyggeligt Indtryk paa ham; thi Tabet var dog i saa Fald størst for ham, skjønt Ole mente det modsatte, gaaende ud fra, at det vilde falde vanskeligt at finde en saa rig Pige. Nu vilde der sagtens komme Lys i Sagen, og han var derfor spændt paa, hvad Brevet monne indeholde.

Med Møje fik han sig stavet igjennem det; det var fra Karens Veninde og berettede om, hvorledes hans Datter var kommen til hende og havde bedt hende for det første om Tilhold og dernæst om at tale hendes Sag. Det indeholdt dernæst en Fremstilling af Betydningen af gjensidig Tilbøjelighed mellem Ægtefolk, en Skildring, der slet ikke passede for den, det var rettet til, da han ikke var i Besiddelse af den nødvendige Modtagelighed for deslige Beviser. Det lettede dog en Sten fra hans Hjerte at vide sit Barn i Behold, og kunde han end ikke forstaa eller billige Aarsagen, var han dog ikke langt fra at beundre hendes Raskhed. Han havde ikke følt sig vel i sit Hjem, siden hun havde forladt det; hun kunde paa sin egen stille Maade gaa og hygge om ham; nu var der saa uhyggelig tomt alle Steder, og saadan vilde det jo ogsaa blive, om hun blev gift med Ole. Dennes ufølsomme Svar havde derhos gjort et stærkere Indtryk paa ham, end han vilde tilstaa for sig selv. Nu kom hertil den Bestemthed, hvormed hun havde handlet, som overbeviste ham om, at det var Alvor med hendes Vægring. Han vidste ikke, hvad han skulde gjøre.

Rygtet om Brevet, der var kommen, var ogsaa naaet Ole Jørgen, hvorfor han mod Aften aflagde et Besøg hos Niels Nielsen. Efter at de sædvanlige Hilsener og almindelige Talemaader vare overstaaede, rykkede Ole frem med sit Ærende.

„Naa, hvor er saa Tøsen bleven af?"

„Ja, nu kan Du selv se," lød Svaret, idet han overrakte ham Brevet til Gjennemlæsning.

„Det var jo et rart Brev det," sagde Ole. „Hvad siger Du til al den lange Snak?"

„Ja, hvad skal jeg egentlig sige til det?"

„Det er da let at blive klog paa!" svarede Ole.

Nu var Niels Nielsen under Paavirkning fra den modsatte Side. Alt, hvad der havde rørt sig hos ham til Fordel for Datteren, turde han ikke komme frem med overfor Ole; thi det vejede intet i dennes Øjne, og han vilde kun have gjort det hele latterligt som uværdigt Føleri for en Mand. Denne var derhos sin vordende Svigerfader overlegen i Veltalenhed, og han blev paa en vis Maade betragtet som en Ære for den ganske By og sat op til, saa det var ikke behageligt at bryde med ham. Da Ole nu appellerede til hans Ordholdenhed og fremdrog sine mange store Fortrin fremfor Jørgen, blev Niels's oprindelige Syn paa Sagen derved kjendelig styrket, og den øjeblikkelig vakte Medlidenhedsfølelse med Datteren fornægtet.

„Saa faar jeg vel skrive saadan," sluttede Niels Nielsen. „Men Du vil vel nok hjælpe mig dermed, Ole, for jeg duer ikke stort til det Arbejde?"

Atter blev der da fældet Dødsdom over Karens Kjærlighed, endog af dem begge i Forening; denne Gang maatte Niels Nielsen dog til Dels overtale sig selv til at tro, at det var rigtigt, hvad han havde gjort. Da Samvittigheden var beroliget i denne Henseende, sov han de retfærdiges Søvn.

Oppe hos en af Hovedstadens Præster træffe vi en Maaneds Tid efter to unge Mennesker, en Karl og en Pige; han er en kraftig bygget Ungersvend med et aabent, venligt Ansigt, hun en kjøn, rødmusset Bondepige i sin hjemlige Stadsdragt, der endnu ikke havde bøjet Knæ for den lumske Mode. Et Par trofaste blaa Øjne hvilede med rørende Tillid paa hendes Ledsager. Det var Jørgen og Karen, der her havde fundet hinanden midt i Hovedstadens Larm. Han var bleven forvist hendes Faders Hus, og da han havde faaet sin elskedes Opholdssted at vide, var han rejst hid for at tale med hende. Mathilde, hendes Veninde, havde nu opfordret dem til at gifte sig, saa vilde de nok med Tiden blive forsonede med hendes Fader; det var vel nok deres højeste Ønske at blive forenede, men de havde næppe tænkt sig saa hurtigt at blive

Mand og Hustru. Dog da Veninden gjorde hende det klart, at først da var hun sikker paa sin Ven, da nemlig hendes Fader, selv om han ogsaa hævede den nu paatænkte Forbindelse, en anden Gang kunde gjentage det samme Forsøg, gik hun ind derpaa. Hos Mathilde var hun bleven meget vel modtaget; men alligevel havde hun følt sig saa ene og betaget af Tomhed i den store By, hvis Travlhed og Færden

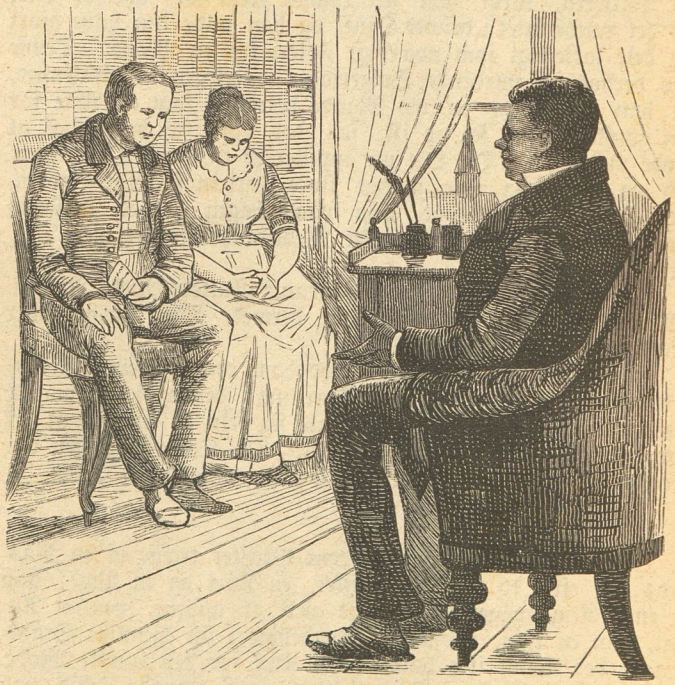

var en fuldstændig Modsætning til Livet hjemme i den fredelige Landsby, som hun længtes tilbage til, og først da Jørgen kom derover, kom der mere Ro over hende.

Den Præst, de havde opsøgt, var en ung Mand, der tog meget forekommende imod dem og spurgte, hvormed han kunde være dem til Tjeneste. Jørgen fremsatte da deres Ønske om at blive viede.

„Hvis De har de fornødne Bevisligheder i Orden, skal

det være mig en Fornøjelse at besegle den Pagt, jeg kan se, De allerede har sluttet."

Jørgen overleverede de medbragte Dokumenter, som han antog vare tilstrækkelige.

„Det er meget godt," svarede Præsten. „Men der mangler dog èt. De maa endnu skaffe mig en Tilstaaelse fra Deres Bruds Fader, at han intet har mod Ægteskabet."

„Den faa vi aldrig," svarede Jørgen. „Er den ogsaa aldeles nødvendig?"

„Jeg maa ikke vie Dem uden den."

Da Overtalelse var forgjæves, spurgte Jørgen:

„Tror De ikke, at en af de andre Præster vilde gjøre det?"

„De kan saa gjærne forsøge det; men jeg forsikrer Dem, at ingen vil gjøre det, da det er ulovligt. Og desuden var det en daarlig Begyndelse paa Deres Ægteskab at have forledet et Menneske til at begaa en Ulovlighed."

Det var en ny Skuffelse for de to, der havde gjort sikker Regning paa nu ikke mere at skulle skilles. Jørgen satte i Kortheb Præsten ind i deres Forhold til Karens Fader, og Taarerne traadte frem i Pigens Øjne, da alt syntes at sammensværge sig imod deres Forbindelse. Det gjorde Præsten ondt, at han var nødt til at nægte dem Opfyldelsen af deres Ønske, da deres jævne Væsen og ærlige Ansigter havde tiltalt ham, og han saa deres gjensidige Tilbøjelighed.

„Paa den Maade kan det ikke gaa, mine Venner," sagde han. „Loven maa ske Fyldest. Jeg skal imidlertid gjærne hjælpe Eder, saa godt jeg formaar, da jeg er glad ved at støde paa Kjærlighed hvorsomhelst, og jeg har en Talisman, som jeg nok tror, skal gjøre sin Virkning. De kan høre op til mig om nogle Dage, saa tænker jeg at kunne glæde Dem."

„Bare det var saa vel," sukkede Jørgen.

„Stol først og fremmest paa ham, fra hvem al Kjærlighed har sin Kilde. Han er altid rede til at hjælpe, hvor han træffer sand Kjærlighed, naar I bede ham derom."

„Hvad er jeg Dem skyldig for Deres Ulejlighed?" spurgte Jørgen, da de vilde tage Afsked.

„En Kone, haaber jeg, om ikke ret lang Tid," svarede Præsten.

Det var dog mærkeligt, saa begavet Niels Nielsen blev med Breve i denne Tid; nu var der igjen et. Dette var ogsaa fra Kjøbenhavn, saa han paa Poststemplet; men dog

var det en helt anden Haandskrift. Det var ingenlunde behageligt med de mange Skrivelser; det voldte ham Hovedbrud, og muligvis havde han ogsaa en lidt ond Samvittighed; thi det anede ham, at det igjen angik Karen. Han var slet ikke lysten efter at læse det, og nølende brød han Seglet og stavede sig frem. Præster udmærke sig som bekjendt sjelden ved en god Haandskrift, og da Niels Nielsen tilmed var lidet bevandret i at læse Skrift, varede det en Stund, før han kom til Ende med Skrivelsen. Brevet, der var holdt i en meget alvorlig Tone, indeholdt, som vi vide, en Anmodning om hans Samtykke til de unges Ægteskab. Han skildrede Forældrenes Synd i at modsætte sig deres Børns Ønsker, naar disse bares af en ren og sand Kjærlighed, som han havde faaet Indtrykket af at være til Stede her. Og til Slutning tilføjede han, at hvis Niels Nielsen fremdeles vægrede sig, vilde han gaa til Kongen for at anholde om Fritagelse for det ellers lovbefalede Samtykke.

„Til Kongen!" sagde Niels Nielsen. „Hm! hm! Skal det nu gaa saa vidt!"

Og han hensank i Grublen over Brevet, under hvilken Piben gik ud. Det stod for ham som noget grueligt, om Sagen skulde for Kongen, hvilket Præsten ganske rigtigt havde tænkt sig. Kongen var i de Tider for Bonden et halvt overnaturligt Væsen, ikke noget ondt Væsen, men dog et saadant, med hvilket man gjorde bedst i ikke at have det mindste at skaffe. Det var endnu den Gang den enevældige Konge, hvem al Magtfuldkommenhed her paa Jorden var forbeholdt.

„Nej, det er for galt!" sagde han og stirrede hen for sig. „Det er vel saa det bedste, at det gaar, som hun vil."

Nu dukkede det igjen frem med fornyet Kraft alt, hvad der talte til Fordel for Datteren, nu, da han var ene og atter paavirket til Gunst for hende. Hver Gang Billedet af Jørgen fremstillede sig, var det rigtignok, som fik han et Sting i Brystet ved Tanken om hans Uformuenhed og om Folkesnakken; men saa saa han igjen Karen, der smilede glad til sin Fader, og lidt efter lidt vænnede han sig til Tanken om hende som Jørgens Hustru. Saaledes sad han som i Drømme i flere Timer.

Nu stod der kun ét tilbage, nemlig at faa Ole Jørgen til at give Afkald paa Karen; thi sit Ord vilde han ugjærne bryde. Hen under Aften gik han derfor om til sin Nabo, hvem han traf hjemme.

„Nu har jeg igjen faaet Brev om Karen," begyndte Niels Nielsen.

„Hun synger vel endnu paa den gamle Vise?" spurgte Ole.

„Ja, og Jørgen er ogsaa kommen derover, saa de vil nok giftes."

„Aa, de lader vel nok være," mente Ole Jørgen. „Hvad skulle de leve af! Hun er nok for godt vant til at sidde i en Indsidderstue."

„Ja, hvad skulle vi gjøre ved det, Ole? Her skal Du se Brevet."

„Aa, Du er da intet Barn vel!" sagde Ole efter Gjennemlæsningen, „som saadan en Præst kan kyse Livet af. Du ved jo nok, det gaar aldrig saa galt, som Præsten prædiker."

„Men hvis han nu gaar til Kongen?"

„Hvad tror Du, han bryder sig om den Sag! Vær Du kun bare rolig; hun giver sig nok tilsidst. Det er lutter Spræl altsammen."

„Det vilde jeg dog nødig have," vedblev Niels Nielsen, hvem det bestandigt foresvævede som noget skrækkeligt, om Kongen skulde blandes ind deri.

„Du har forkjælet hende, har Du," udbrød Ole i en noget opirret Stemning, da han fandt, at der ikke blev taget det tilbørlige Hensyn til hans dyrebare Person. „Derfor tror hun, hun kan rende med Dig, og saa le de begge to af Dig bagefter. Hun kan have godt af at blive kjørt med strammere Tøjler."

Det var dog mere, end selv den sindige Mand kunde døje; det var desuden at tage ham paa et af de ømmeste Steder at foreholde ham hans Opdragelse af sine Børn. Nu kunde han ikke styre sin Vrede længere, og saa brød det endelig løs, hvad der laa og gjærede derinde mod Naboen. Han bebrejdede ham hans Ubarmhjærtighed selv mod hans egne Dyr og ukjærlige, haarde Udtalelser, som han aldrig havde tiltroet ham.

„Hos Dig blev hun vist ikke forkjælet, Ole," sluttede han. „Du forkjæler nok ikke andre end Dig selv. Men jeg tror nu, at jeg har baaret mig fejl ad hele Tiden, og Karen har vist Ret, naar hun ikke vil have Dig. Det faar være usagt, hvad vi to have aftalt desangaaende."

„Og saa regner Du ikke den Skam for noget," foer Ole op, „som overgaar mig, da enhver ved, hvordan det stod sig mellem os!"

„Du maa nok lægge Skammen over paa mig," sagde

Niels Nielsen, idet han rejste sig for at gaa. „Nu tror jeg dog, Karen skal slippe for Skaden."

Da han kom hjem, stod lille Trine i Døren og tog imod ham.

„Gaa Du ind og pak al din Stads sammen, min Pige," sagde han med en usædvanlig Venlighed. „I Morgen rejse vi to til Kjøbenhavn til Karens Bryllup."

Chr. Vestergaard

Hos Kunstneren.

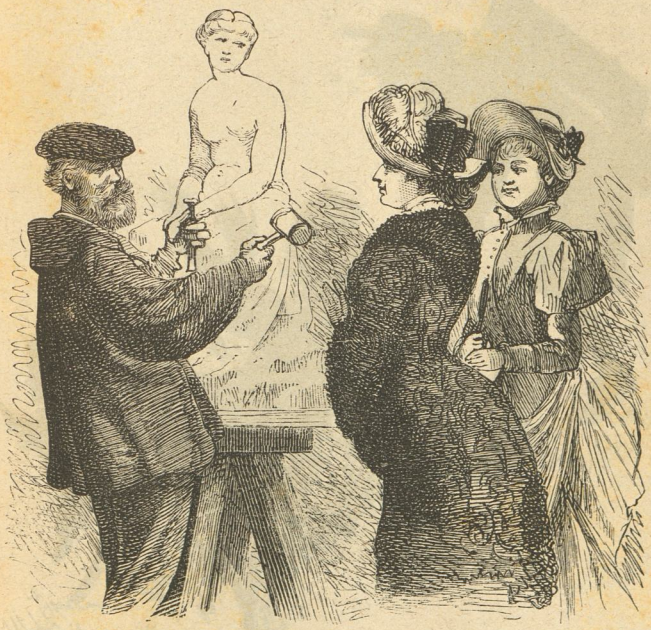

Damen: Gud hvor det maa være svært at lave saadan en Figur, Hr. Professor.

Billedhuggeren: Aah, man hugger blot alt det bort af en Marmorblok, som ikke hører til — og den er færdig.

Damen: Nej! er det muligt! jeg havde dog aldrig tænkt mig det saa let.

Saa nu troer jeg dog nok jeg fik den.

Nikolaj Frederik Severin Grundtvig.

Den ottende Oktober 1771 fejredes der en mærkelig Højtid i en sjællandsk Landsbykirke. Det var et dobbelt Bryllup. Den gamle Præst, der stod for Alteret, var Fader til begge Brudene. Det var to unge Præster, som han gav sine Døtre til. To andre unge Præster, Sønner af den gamle, vare Forlovere. En tredje Søn, som ikke havde naaet at komme i Kjolen, var Kirkens Degn. I de Tider vare Degnene gjærne Studenter, der ikke havde faaet Attestats; det var sagtens ogsaa Tilfældet med Degnen i Vallekilde og „Hørre". Paa Kortene læser man „Hørve"; men alle Egnens Folk siger „Hørre". Det sagde ogsaa Grundtvig, hvis fædrene Frænder man kan gjøre Bekjendtskab med ved at se indenfor i Vallekilde Kirke paa den omtalte Højtidsdag. Vallekilde Kirke ligger nord for den nu udtørrede Svinninge Vejle og allersydligst i Odsherred. Naar man gaaer fra Kirken forbi Vallekilde Folkehøjskole op paa den mægtige „Tinghøj", kan man mod Øst se Lammefjorden og mod Vest Sejerøbugten med Øen, hvoraf den har sit Navn; langt imod Nordøst kan man skimte Sjællands Odde, der har givet Navn til det store Herred imellem Fjorden og Bugten, med det gamle Dragsholm Slot, med Egebjerggaard, som den Gang var Bolig for Inspektøren paa de kongelige Godser, og med Staden Nykjøbing. Fra denne By vare Grundtvigerne udgaaede. Morten Tuesen, der døde samme Aar, som den tyske Trediveaarskrig udbrød, og hans Søn Jørgen Mortensen, havde været Borgemestre i Nykjøbing. En Søn af den sidste, Hans Jørgensen, som Aar 1700 døde som Byfoged og Konsumtionsforvalter i Nykjøbing, havde optaget Tilnavnet Grundtvig, uden at det er oplyst, hvordan han kom til det. Fra ham stammede en Slægt, der igjennem det attende Hundredaar skulde knytte sig lige saa trofast til sjællandske Landsbypræstegaarde, som deres Fædre i det syttende havde knyttet sig til Raadhuset i Nykjøbing. Jørgen Grundtvig var Præst i Kregome, paa den østlige Side af Isefjorden ved Frederiksværk. Han døde som en kraftig Mand 1712. Det var hans Søn Otto, der i sit Livs Aften skulde staa i Vallekilde Kirke, omgivet af fire unge Præster, hans Sønner og Svigersønner. Der er sikkert gaaet mange Minder igjennem den ærværdige Mands Sind ved denne Højtid. Hans Livsvandring havde ikke været let. Det var ikke blot sin Fader, han tidlig mistede. Fader- og moderløs var han, da han gik i Roskilde Latinskole, og

om der end var brave Mennesker der i Byen, som hjalp til med at give ham Føden, saa har han dog baade savnet et sorgfrit Udkomme og et venligt Tilholdssted. Det maa man slutte af hans Sønnesøns Fortælling om, at han maatte bære Vand om Morgenen for at tjene sit Ophold, og at han maatte gaa ud til Landsbygilderne med Byens Spillemænd for at stille sin Lyst til Musiken:

Mens dit Rum var tomt i Skolen,
sørgede for Dig Fiolen;
men med Strængeleg Du drog
altid hjem til Spand og Bog.

Ungdomsaarene i Kjøbenhavn har da heller ikke været uden Torne, og da han saa naaede at blive Præst, maatte han leve i 28 Aar „som en Robinson", sagde han selv, paa Sejerø. Det var et haardført, men ogsaa et haardt Folk der ude paa Øen i Kattegat. De vare slemme til at svire, og Kniven sad løst i Skeden hos dem. En Gang havde en af dem, Jens Langkniv, truet Otto Grundtvig med det blinkende Vaaben. Men han havde blottet sit Bryst med Raabet: „Saa stik da!" Da lod Jens Haanden synke. Men Præsten sagde: „Din Kryster, som tør true, men ikke stikke!" Og dermed tog han Karlen i Nakken og satte ham ud af det aabne Vindu. En saadan Præst passede til Sejerøboerne. Troen paa det evige Livs Fred kunde høres igjennem hans Orgelsang og Tordentale, skrev Sønnesønnen, og

I dit Blik den var til Skue,
der Du vendte nogne Barm
kjæk mod den forvovne Arm,
som med Staal Dig turde true.

Længe efter at han havde forladt Øen, kunde man se gamle Mænd derovre fra blotte deres Hoveder, naar de hørte Otto Grundtvigs Navn. Den gamle Præst har haft dobbelt Grund til at dvæle ved Minderne fra Sejerø paa den lyse Højtidsdag i Vallekilde; thi den ene af hans Sønner, Jørgen, var nu Præst derovre og havde bragt ham friske Hilsener derfra. Men naar han saa vendte sig fra Minderne om de trange Tider til Lykke-Varslerne, der straalede om hans Livs Aften, da har han sikkert med særlig Glæde set paa sin Datter Frederikke Severine og hendes Brudgom, den 27aarige Magister Nikolaj Edinger Balle, der nys var ordineret til Sognepræst i Kettrup og Gjøttrup i Hanherrederne, men

som under sit Ophold ved Universiteterne i Leipzig og Göttingen (1765–70) havde vundet et videnskabeligt Navn, der aabnede Udsigt til en langt betydeligere Livsgjerning, end at være Landsbypræst i Aalborg Stift; men var det, som man sagde, efter hans Fæstemøs Bøn, han havde søgt dette Embede, saa vidnede det igjen om, hvor kjær Landsbypræstens Datter var hans Hjærte. Den anden Brudgom, Hans Chr. From, var Præst i Viborg. Den fjerde unge Præst, Kr. Johan Ottosen Grundtvig, var Sognepræst paa Sjællands Odde. Da han er Faderen til Slægten Grundtvigs Kronstud, vil han oftere blive nævnt i den følgende Fortælling. Men inden vi forlader den gamle Præst i Vallekilde, som døde Aaret efter at han havde oplevet den skjønne Festdag, er det værd at staa stille ved den gamle Erfaring, at Slægtligheden hyppigt kjendes stærkest i andet Led. N. F. S. Grundtvig lignede mere den djærve Otto Grundtvig end den stilfærdige Johan. Hans Kaar blev ogsaa lysest i hans Livs Aften, og paa ham passede den Skildring, han gav af Farfaderen i dette Vers:

Bjærgmand af Lutheri Lag,
flink han grov i rige Aarer,
førte frem til Lys og Dag
Guld, som blinker, men ej daarer.

Johan Grundtvig blev født paa Sejerø 1734. Han var Kapellan i Egebjerg fra 1760 til 66, derpaa Sognepræst i Odden indtil 1776; da blev han forflyttet fra det nordvestligste til det sydøstligste Hjørne af Sjælland, idet han blev Sognepræst i Udby og Orslev ved Vordingborg. 1768 havde han holdt Bryllup med en Datter af Inspektøren paa Egebjerggaard, Kathrine Marie Bang, der var fjorten Aar yngre end han. Om hendes nærmeste Fædre er der ikke saa meget at sige som om hendes Mands. Men dersom man kan stole paa, hvad Bangerne fortalte, saa hørte de til en af Danmarks ældste og navnkundigste Adelsslægter. Henrik Steffens var en Søsterson af Kathrine Marie Bang, og han skriver i sine Livserindringer, at den Bang'ske Slægt skulde høre til Hvideslægten ligesom Biskop Absalon; til Bevis derpaa tjente hans Moders Signet, som bar det samme Mærke, som Kjøbenhavn har arvet fra den store Roskilde-Biskp. Oluf Bang, der 1517 vandt Adelsbrev i Udlandet og var Borgemester i Middelfart, er en af Bangernes Stamfædre; men at Slægten har haft lige saa meget med Jylland at gjøre som Grundtvigerne med Sjælland, kan man vel slutte af, hvad N. F. S. Grundt-

vig et Steds har skrevet, at hans Herkomst delte ham mellem Sjælland og Jylland. — De to ældste Børn af Ægteskabet mellem Johan Grundtvig og Kathrine Marie Bang døde i den spæde Alder. Af deres andre fem Børn overlevede kun to Forældrene, Otto Grundtvig (født 1772, død som Sognepræst i Gladsakse ved Kjøbenhavn 1843) og den elleve Aar yngre Nikolaj Frederik Severin. To Brødre, der var imellem dem, døde i en ung Alder som Præster paa Guineakysten, og Søsteren, der var født 1780, døde 25 Aar gammel i sit Hjem. Man kan af disse Oplysninger skjønne, at Johan Grundtvig ikke mindre end sin Fader har søgt at faa alle sine Sønner ind i Præstestillingen, og at hans Hustru var godt nok enig med ham derom, fremgaar af, hvad hendes yngste Søn i et Digt til hende har fortalt om Biskop Balles Visitats hos sin Svoger i Vaaren 1783:

Det var i den Præstebolig
under Lind med Ruder smaa,
under Moderhjærtet rolig
og usynlig end jeg laa,
der var Gilde, der var Gjæster,
der og over breden Bord
alt for Bispen mellem Præster
faldt om mig det første Ord.

Spottefuglen tog til Orde:
„Det betvivles vel omsonst,
hvis en Søn det skulde vorde,
er han født til boglig Konst,
ikke sandt, han er den fjerde,
Moderhjærtet ham vel glad
tæller alt iblandt de lærde,
fuldt er Lykkens Kloverblad."

Moder! Du det selv bekjender,
hed og harmefuld Du blev,
alt som dine gamle Frænder,
naar med Slægten Spot man drev;
over Bord Du fluks lod klinge,
kjæk i Tro, men og lidt stolt:
„Skal min sidste Trøje springe,
bli'r han dog til Bogen holdt"

Denne Bispevisitats maa for øvrigt have været en mærkelig Højtidsdag for Præstefolkene i Udby. Det har været en stor Glæde for Johan Grundtvig at see sin Svoger paa denne Maade; i Paasken samme Aar var han, kun 38 Aar gammel,

bleven ordineret til Harboes Eftermand paa Sjællands Bispestol. Men de har i deres Samtaler ogsaa med Vemod dvælet ved Mindet om den Kvinde, der havde rakt Balle Haanden i Vallekilde Kirke, men som var død for mere end et Aar siden. Dermed staar det vel i Sammenhæng, at da den yngste Søn blev født i Udby Præstegaard den 8de September 1783, blev han opkaldt baade efter Biskoppen og efter dennes første Hustru. Men han blev i Hjemmet kun kaldt Frederik. For dette Navn havde hans Moder Forkjærlighed, da det mindede hende om den kjæreste af hendes Brødre, Frederik Bang, som var Overlæge ved Frederiks Hospital. Det var denne Professor Bang, som ved at gifte sig med Enken efter en Bestillingsmand ved Hospitalet, blev Stiffader til den bekjendte Læge, Ole Hieronymus Mynster, og til den endnu mere ansete Biskop, Jakob Peter Mynster. Kunde Grundtvig kalde Balle Onkel, da kunde han for saa vidt ogsaa kalde Mynster Fætter; den bekjendte Frue paa Bakkehuset, Kamma Rahbek, nævner da ogsaa Grundtvig som „Fætteren" i sine Breve til Mynster, som hun plejede at kalde „Onkel Job". Baade til den ypperste af den ældre og til den ypperste af de jævnaldrende i det danske Præsteskab var Grundtvig knyttet med saa nære Baand, at han kunde have gjort Regning paa al fornøden Bistand til selv tidlig at vinde en betydelig udvortes Stilling, og det vilde han med sine store Evner ogsaa have naaet, dersom han havde kunnet følge med „Strømmen" eller i alt Fald ikke havde følt sig dreven til at stille sig afgjort imod den, eller — som man vel ogsaa kunde sige — dersom han ikke havde været bestemt til at bryde Banen for noget nyt, der kun langsomt skulde trænge igjennem.

Paa en underlig Maade blev Grundtvig fra lille af forberedt til sit Livskald som Digter og Historieskriver. Den danske Natur lyste for hans Barneøje i sin fagreste Skikkelse. Der er en stor og smuk Have ved den venlige gamle Præstegaard i Udby. Den anselige hvide Kirke knejser højt paa en Bakke, og derfra har man en prægtig Udsigt over Landsbyen, der breder sig neden for, til de store Bøgeskove rundt omkring, til Vandet syd for Sjælland og til Falster paa den anden Side. Det jævne sjællandske Folkemaal med de mange fyndige Ordsprog og Vendinger mødte Præstesønnen i den gamle Barnepige Magdalenes Mund, hvem han 1825 priste som sin „Sprogmesterinde". Valdemars-Taarnet

over Vordingborg By mindede ham om Fædrelandets Fortid, og Striden imellem Skolelæreren, der holdt med Robespierre, og Degnen, der stod paa Kongedømmets Side, om hvad der vel vilde komme ud af den Krig, Franskmændene havde begyndt 1791, vakte tidlig Drengens Opmærksomhed for Samtidens verdenshistoriske Begivenheder. Mest Betydning for ham fik dog Samlivet med hans ædle Moder. Til hende har han sunget:

Baaret har Du under Hjærte
alt mit Syn og al min Sang,
født til Verden dem med Smerte,
Skjalden af dit Skjød udsprang;
i de gamle Heltedage
gjennem Dig han har sin Rod,
Sans for Sang og Syn for Sage
fik han med dit Adelsblod.

Men hvad der end har været ham medfødt som Arv efter hende, saa har hun tidlig søgt at give det Næring. Hun lærte ham at læse, og hun læste sammen med ham den ene Bog efter den anden og talte med ham om det læste. Var der saa noget, hverken han eller hun forstod, saa søgte de til Faderen, som

gav Besked om, hvad vi gjemte,
til han kom, forstandig, blid,
o! hvad var vi, om vi glemte
slig en hellig Gammenstid?

Det er til at forundres over, hvad de to, Moder og Søn, gjennemlæste med hinanden, inden han blev ni Aar gammel. De læste en Verdenshistorie, der var oversat fra svensk af Jakob Baden, med Spørgsmaal og Svar som i en Katekismus, dernæst en anden Verdenshistorie af Abraham Kall, en Bog af Suhm om Nordens ældste Historie, Ramus' Norges Historie, Lyskanders danske Kongers Slægtebog, Holbergs Kirkehistorie og en Bog om Martin Luther, som ret blev Drengens Helt. Moderen gjennemgik ogsaa den kristelige Børnelærdom med ham; men i Bibelen læste han meget paa egen Haand.

Da Forældrene fandt, han trængte til mere ordnet Undervisning, sendte de ham til den Mand, som havde været Huslærer for de ældre Sønner, og som de fra den Tid havde Tillid til. Han var rigtignok bleven Præst paa den jyske Hede, og fra Sydsjælland til Midtjylland var en lang Rejse

for en Dreng, som endnu ikke havde fyldt ni Aar. Men Præstefolkene havde nu ikke Lyst til at prøve nyt, og ved dette Vovestykke kom de, uden at ane det, til paa en særegen Maade at forberede hans Fremtid. Den danske Digter skulde i sit Barnesind ogsaa modtage Indtryk af den alvorlige jyske Natur; han skulde tidlig fatte Kjærlighed til Lyngheden og Bakkestrøgene og Aaløbene. Han skulde i en Alder, hvor det endnu var muligt, komme i et fortroligt Forhold ogsaa til det jyske Folkemaal. Og Jellinghøjene skulde hjælpe ham til at fæste Øjet paa Begyndelsen af Danmarks Middelalder, som Valdemarstaarnet havde peget for ham paa dens Slutning. Hans Lærer Laurids Feld boede i Thyregodlund Præstegaard vesten for de ejendommelige Højdedrag, hvorfra baade Gudenaaen og Skjernaaen kommer. Thyregod mindede ligesom Jellinghøjene om Dronning Thyre. Paa de aarlige Rejser imellem den jyske Præstegaard og Hjemmet har den lille Dreng seet mere af det sydlige Jylland end Vejle-Egnen. Med Præsten Feld har han besøgt Salling og kunde som gammel Mand endnu mindes, at der var mange Storkereder paa Tagene i Skive. Endnu en lille Ting knytter sig til hans Drengeaar i Thyregod. Han „morede sig over Bierne". Det kan især kjendes paa et af hans Digte „Sværmeriet", at han har lagt nøje Mærke til deres Liv. Men sin bekjendte Sang til Jyllands Pris: „Der er et Land saa kosteligt", — vilde han aldrig have skrevet, om han ikke selv havde været hjemme, hvor „Rugen gror paa Heden, fri for Klinte og for Hejre, og vorder Mel paa Møllesten, hvordan det end mon vejre". — Latinlæsningen blev en Hovedsag for ham, medens han gik i Skole hos Laurids Feld. Historiebøger som Arild Hvidtfeldts Danmarks Krønike og Møllmanns jødiske Historie blev han dog ved at læse med stor Iver, men — klagede han siden — ikke længer med den Barnlighed, som da han sad hos sin Moder i Udby. Han læste paa denne Tid ogsaa Fortællingerne i „Tusend og en Nat" og blev en stor Beundrer af Holbergs Komedier og Niels Klim. Verdensbegivenhederne fulgte han fremdeles, og ved Tidsskrifter og Smaabøger, som i et Læseselskabs Pakker kom til Præstegaarden, fik han nys om den Kamp for gammeldags Kristendom, som Balle i de Aar maatte bestaa med Horrebov og andre Rationalister. Han ønskede sig at være voxen for som Væbner at kunne stille sig ved den djærve Kæmpes Side. Den Kingo'ske Salmebog var ikke i Thyregod som paa Sjælland bleven afløst af den „evangelisk-kristelige", og den gamle Nyaarssalme: „Guds Godhed

ville vi prise", greb ham stærkt, især da de Slutningslinjer der blev gjentagne:

I Jesu Kristi Navn
vi bede Dig saa saare:
Giv os et fredeligt Aare,
Dig til Ære og os til Gavn!

Fra 1798 til 1800 gjennemgik Grundtvig „Mesterlektien" eller øverste Klasse i Aarhus Latinskole, og disse to Aar stod siden for ham som den mørkeste Tid i hans Liv. Da glemte han „ikke blot Napoleon og Aviserne, men Kirkehistorien, Kirkegangen og Børnelærdommen over Kjedsommeligheden, Tobakspiben, Kortspillet og Dagdriveriet med Skolebøgerne under Armen". Han stræbte vel at fordrive Kjedsommeligheden ved at gjøre Vers og ved at læse i Kejser Karls og Olger Danskes Krønike og i Suhms Bog om Odin — nogle af disse Bøger læste han højt paa et Skomagerværksted —; men

der og Barneskyggen svandt,
intet morsomt mer jeg fandt,
lagde Bogen under Stolen
og udsov mig gjennem Skolen.

Da han kom til Kjøbenhavn, var han smittet af Tidens selvkloge, vantro Tankegang, og han fandt i det theologiske Fakultets Høresale intet, der kunde hjælpe ham ud af den. Han skyndte sig med at lære, hvad der var nødvendigt for at faa sin Examen, og tog den med bedste Karakter i Oktober 1803. Imidlertid førte han ikke, hvad man kalder et uordentligt Liv. Han kunde 1812 skrive til J. P. Mynster: „Arvet Alvor, Fattigdom, Stolthed og Ærgjerrighed holdt mig langt borte fra Verdens Lystighed; jeg var en Farisæer af den strængeste Sekt, og jeg kan sige, at et „moralsk Menneske" var det Ogenavn, jeg bar i Verden, og bar det med Stolthed." Disse Aar af hans Liv blev heller ikke uden Betydning for ham. Fra Toldboden havde han været Vidne til anden April-Slaget 1801. Han blev Medlem af Studenterkorpset, og Bornholmeren Skovgaard, som der blev hans Kammerat, og som han kalder sin tidligste Ungdoms eneste Ven, gjorde ham opmærksom paa de gamle Krøniker af Saxe og Snorre, og efter at have læst dem fik han ogsaa fat paa Eddabøgerne. I 1802 kom Henrik Steffens til Kjøbenhavn; Grundtvig saa ham hos sin Morbroder, Professor Bang, men var for undselig til at søge nærmere Bekjendtskab med

sin allerede navnkundige Frænde. Hans Forelæsninger hørte han imidlertid fra først til sidst; ingen Universitetslærer havde før kunnet fængsle ham. Men Steffens talte med en saadan Ild, at Grundtvig maatte lytte. Da Oehlenschläger, vakt ved Samtalerne med Steffens, fremtraadte som Digter, havde han i Grundtvig en opmærksom Læser. Men baade Steffens og han havde ogsaa i Grundtvig en skarp Kritiker. Der skulde gaa en Tid hen, inden han fattede, hvad Kanontordenen paa Kongedybet og Steffens Tale havde at betyde for ham og for hans Fæderneland, inden han forstod Oehlenschlägers Fingerpeg paa den straalende Top, hvorfra vi er sjunken, og hvor vi skal op, inden han kunde skatte de gamle Minders Betydning for Efterslægten, som han for første Gang synede, hvor de laa gjemte i de gamle Bøger. Først maatte han ud af den Ungdoms-Forvildelse, han som Olding beskrev med disse Verslinjer:

Jeg sværmed vel i yngre Dage,
skjønt aldrig for Napoleon,
og foer, som jeg maa end beklage,
langt mer med Vind end fløj med Aand.
Jeg sværmed for det franske Væsen,
det vindigste af alt paa Jord,
som sig den Frihed tog, ved Næsen
at tage baade Aand og Ord.
Jeg sværmed for den tyske Klarhed,
et Vejrlys, skabt af bare Luft,
som gjaldt en Gang, trods al sin Barhed,
for en guddommelig Fornuft.

Da det ikke vilde lykkes for Grundtvig at faa noget at bestille, saa han kunde blive i Kjøbenhavn, tog han imod en Huslærerplads hos Kaptajn Stensen Leth, Ejeren af Egelykke paa Langeland. Der kom han over i Begyndelsen af 1805, og allerede i dette Aar mødte der ham noget, der fik afgjørende Betydning for hele hans Udvikling. Ved at tænke tilbage paa det skrev han i 1824:

Jeg drømte, at Staven
var over mig brudt,
af Verden til Graven
og Glemsel forskudt.

Det var en haabløs Forelskelse, som gjorde, at Livet mistede sin Herlighed for ham. Men under den dybe Smerte, der

greb ham, lærte han paa ny, at han havde et Hjærte. Minderne fra Barneaarene vaagnede op, og Ungdomsforvildelsen veg bort. Og da han saa, halvt ved et Tilfælde, fik Oehlenschlägers poetiske Skrifter i Hænderne og deri læste Vaulundurs Saga og Aladdin, var det, som Poesiens Verden aabnede sig for ham, og hvad han havde hørt af Steffens, fik Betydning for ham. Han blev selv Digter. — Det var ikke mange Mennesker, han færdedes imellem. Ligger Langeland til en Side fra de større danske Landsdele, saa ligger igjen Egelykke affides paa den lange smalle Ø. Naar man fra Rudkjøbing følger Landevejen gjennem Tranekjær By og forbi det gamle høje Tranekjær Slot, kommer man nord for dette til Bøstrup Kirke og Præstegaard. Lidt nordligere endnu bøjer der en Vivej af mod Vest til Egelykke. Den smukke Fru Constance Stensen Leth og den vittige Præstekone i Bøstrup, Madam Lorentse Graae, var vel de to Mennesker, Grundtvig talte mest med, og de havde stor Indflydelse paa ham. Men det Mismod, der trykkede ham, gjorde, at han helst var ene med sig selv eller med sine Bøger. Saa gik han da gjennem Skoven og over Marken til den høje Skrænt, Kysten danner sydvest for Gaarden, til „Strandbakken ved Egelykke", hvor det sang i ham:

Herlig mangfoldige Syn
ud over spejlklare Flade!
Turø og Taasing og Fyn
skuer jeg her fra mit Stade;
bag mig den venlige Gaard
med sine Mure saa hvide,
kranset af Skovene, staar
lun under Bakkernes Side,
lys mod det bølgende Hav.

Her kunde Bølgernes Sang mellem Stenene dæmpe paa Uroen i hans Sind. Eller han prøvede paa at fordybe sig i Nordens Oldtid, for at muligt hans Liv, hvoraf han selv ingen Glæde turde vente, kunde faa Betydning for andre; det haabede han, kunde ske, om han kunde faa Lykke til for sine Landsmænd at fremstille den svundne Herlighed, hvoraf han mente at se stærkere Glimt, jo mere han grundede over de gamle Skrifter. For at faa de Bøger, han trængte til, skrev han til Universitetsbibliothekaren, Professor Rasmus Nyrup, og denne kom ham venligt i Møde. Men det var dog ikke blot nordiske Oldkvad og Sagaer, han granskede i. Han syslede ogsaa ivrigt med de tyske Digteres og Tænkeres Bøger, og især følte han sig da tiltalt af Samvittigheds-Filosoffen Fichte og af Dig-

teren Schillers historiske Skuespil. I Rahbeks Tidsskrift Minerva lod han trykke nogle mærkelige Afhandlinger især om Fædrenes Billedsprog; men til et theologisk Tidsskrift skrev han et djærvt Stykke imod den lollandske Biskop Bøisens Forslag til en ny Alterbog, hvori han vedkjendte sig sin kristne Barnetro.

Saa kom 1807 Englændernes Hærtog imod vort Fædreneland. Da blev der et krigersk Røre paa Langeland. Man forsøgte at føre Tropper fra Halvøen og Fyn over Smaaøerne til Sjælland. Blandt de Sø-Officierer, som havde med Transporterne at gjøre fra Langeland til Lolland, var den unge Villemoes, Helten fra Kongedybet. Grundtvig traf ham ved Hovedkvarteret paa Tranekjær og sluttede Venskab med ham. Digteren spurgte Søkrigeren, hvordan han havde været til Mode under Skjærtorsdagskampen. „I Kampen," svarede Villemoes, „havde jeg kun Tanke om min Pligt; men, da jeg lagde ind til Bommen, og man jublede ad mine lasede Sejl, da var jeg stolt!" Villemoes fik ogsaa Lejlighed til at give Prøver paa sit Mod under Tjenesten, han havde paa Langeland, og Grundtvig sang derom. Det var intet Under, at han, da Villemoes havde fundet Heltedøden paa vor sidste Orlogsmand, Prins Kristian, i Kampen ved Sjællands Odde, kom til at synge hans Gravsang i de underlig vemodige Toner, som sikkert vil leve, saa længe Bølgen ruller om Danmarks Rige.

Da der om Vinteren efter Flaadens Tab blev holdt Baller og Maskerader paa de langelandske Herregaarde, som om der var Fred og ingen Fare, blussede Harmen op hos Grundtvig. Han skrev sin første lille Bog: „Maskeradeballet i Danmark", og søgte at aabne sine Landsmænds Øjne for den truende Dødsfare. Der var ingen Hjælp imod den, om de ikke vilde lade højere Kræfter hjælpe dem, den Aands, som var over Fædrene, og Helligaandens.

Tidlig paa Aaret 1808 brød han op fra Langeland og rejste over Lolland og over Falster, hvor hans Broder Otto levede som Sognepræst og Provst, til Sjælland. Udby Præstegaard holdt ikke længe paa ham. Kjøbenhavn vinkede. Nu kunde han vente at træffe Mennesker indenfor Hovedstadens Volde, som forstod ham, og deri blev han ikke skuffet. Han fikFribolig paa Valkendorp hs Kollegium og blev Historielærer i det schouboeske Institut. Povel Dons var vel den første af de unge, der kom ham i Møde med fuld Forstaaelse; der var faa, som med mere Hjærtelighed sluttede sig til det aandelige Røre herhjemme i dette Hundredaars Gry, og hans Minde

vil derfor leve med hans Venners, Grundtvigs og Ingemanns. Den bekjendte danske Sproggranker, Kristian Molbech, blev Grundtvigs Ven og gjorde Fodtur med ham i Sorø-Egnen. Paa Kollegiet fandt han to trofaste Kammerater i den senere kjøbenhavnske Professor Frederik Kristian Sibbern og den senere norske Professor Svend Hersleb. Grundtvig blev en vel set Gjæst i de Huse, hvor man fulgte livligt med det aandelige Røre, saaledes hos de to Normænd, Professorerne Treschow og Sverdrup, og hos Juristen Anders Sandøe Ørsted, der var gift med Oehlenschlägers begavede Søster Sophie; det er et Vidnesbyrd om, hvor vel set Grundtvig var i denne Kreds, at der kunde være Tale om at lade ham oplæse et af de Mesterværker, Adam Oehlenschläger havde sendt hjem fra Udlandet. Selv skrev Grundtvig baade Bøger og Smaastykker i Bladene, og han havde Læsere, der skjønnede paa ham. 1808 udkom hans „Nordens Mythologi" og 1809 „Optrin af Kæmpelivets Undergang i Nord", og det kan give en Maalestok for de Forventninger, man nærede om den unge Digter, naar man læser, hvad Sverdrup 1811 skrev til Sibbern: „Det lader, som om det æsthetiske Publikum deler sig imellem Oehlenschläger og Grundtvig." Hjærteforgen, han havde gaaet igjennem, havde banet Vejen for hans Ungdoms stolteste Dage, da han saa Solen opgaa over Norden „til et prægtigt Morgensyn":

I sin Glans fra Moder arvet,
Skjaldesolen, tændt paa ny
til Skinsalve, regnbuefarvet,
skabte om den sorte Sky,
klædte Bjærgene i Lue,
saaed Guld paa hver en Tue,
sleb til Spejl det store Hav.

Men for at forstaa Grundtvigs senere Livsgang er det nødvendigt at minde om, at han fra Digterbjerget, hvorpaa han i de Dage tronede med de andre, som var bleven vakte af Steffens og Oehlenschläger, uden Skaansel slyngede poetiske Lynstraaler imod Folk af den gamle Skole som Professor Sander, og at han derved vakte en Bitterhed imod sig hos mange Mennesker, der kun ventede paa en Lejlighed til at bryde aabent frem.

Grundtvigs gamle Fader, der snart havde været Præst i 50 Aar, trængte haardt til Hjælp, dersom han skulde beholde

sit Embede. Men det var ikke let for ham at faa en Kapellan, som kunde arbejde sammen med ham. Den yngre Slægt havde jo for det meste vendt sig fra den kristne Tro, hvortil han bekjendte sig. Baade han og hans Hustru har næret det Ønske, at deres yngste Søn skulde komme hjem og hjælpe ham. Dette bevægede den unge Digter til i Foraaret 1810 at holde sin Prøveprædiken. Professor Peder Erasmus Müller, der ligesom Grundtvig dyrkede Fædernelandets Historie, skulde bedømme hans Tale, og han var den eneste Tilhører, han kunde vente. Det faldt ham da naturligt at føre frem, hvad han i stille Timer sagde til sig selv, naar hans Tanke kom til at dvæle ved Kirkesagen i Danmark. Müller gav ham Udmærkelse for Prædikenen, og Grundtvig, der plejede at lade trykke, hvad han skrev, naar det ikke var Ting, han agtede at bearbejde videre, udgav den saa med Titelen: „Hvi er Herrens Ord forsvundet af hans Hus?" Mod al Forventning blev den „revet bort og læst af hele Hovedstaden". Det kom for Dagen, at man ikke blot lagde megen Vægt paa, hvad der kom fra den 26aarige Forfatters Pen, men at der ogsaa var mange, som havde et Horn i Siden paa ham. Endel af Kjøbenhavns Præster, og imellem dem H. G. Clausen, som snart efter blev Stiftsprovst, agtede Grundtvigs Prædiken for at være „et aabenbart Skandskrift" mod hele den danske Statskirke, og indgav en Klage over ham til Kancelliet, som den Gang havde de kirkelige Sager under sig. Dette gav Anledning til en Forhandling, som altid vil være mærkelig i Danmarks Kirkehistorie, men som dog havde mindre Betydning i Grundtvigs Liv end en indre Kamp, der vel stod i Sammenhæng med den ham paaførte Forfølgelse, men dog var begyndt hos ham, inden han havde faaet den Irettesættelse af Universitetets Rektor, hvormed Bulderet endte i Januar 1811.

„En Aften i Efteraaret 1810" — fortalte han selv over 50 Aar efter — „sad jeg alene paa Valkendorphs Kollegium og læste i Kotzebues Historie af Prøjsen, som var den nyeste over dette Land, og som jeg, skjønt jeg dybt foragtede Navnet, mente som Lærer i Historien af Pligt at maatte benytte; men jeg var ikke kommen længere end til det trettende Aarhundrede, da de tyske Riddere indtog og med Sværdet kristnede Prøjsen; thi her havde Kotzebue plantet en af sine Giftblomster under, hvad han kaldte „det visne Kors", og dermed løb det mig koldt ned ad Ryggen, saa jeg ikke blot smed Bogen fra mig, men sprang op som greben af en mægtig Aand, der kaldte mig til Reformator. Derpaa fulgte et Par Maaneder af

stolt, men stille Sværmeri, hvori jeg første Gang siden min Barndom for Alvor læste Bibelen, især Profeterne, Luthers og Kingos Salmer, bad og grublede over, hvordan en Reformation, især med Pen og Blæk, i vore Dage lod sig udføre. Dette Sværmerliv endtes pludselig, da jeg med et blev sønderknust ved de Spørgsmaal: Er Du selv en Kristen? og har Du dine Synders Forladelse? — Samvittighedsspørgsmaal, der faldt mig som Stene, ja som Klipper paa Hjærtet. Da lukkede jeg alle Bøgerne, lod alle stolte Planer fare og skyndte mig hjem til min gamle Fader."

Dette er den gamle Mands Fortælling om den anden store Gjennembrudstime i hans Liv. Det ligger nær at stille den sammen med den, han oplevede paa Langeland. Og Forskjellen er da vel den, at han 1805—7 blev aandelig vakt; men 1810—11 blev hjærtelig grebet af Kristentroen. Da han 1824 saa tilbage paa sit forgangne Liv, skildrede han den Trængsel, hvorunder han led paa Valkendorphs Kollegium, med disse Ord:

> Mig tyktes, at Staven
> var over mig brudt,
> til værre end Graven
> af Herren forskudt.

Det er let at se Forskjellen imellem disse Ord og de før anførte, hvori han beskrev sin Hjærtesorg i 1805—7. Første Gang, han ret var i Nød, fandt han sig som i Gravens Nat. Men anden Gang, da manglede det ikke paa Lys; men han mærkede det pinligt, at „Lys uden Varme er Helvedes Kval". Havde han været højt oppe, saa blev han dybt ydmyget. Sibbern maatte følge ham hjem til Udby, og det var, som skulde han blive sindssyg. Den gamle Fader var frimodig. Han har vel ængstet sig over den Lykke, Sønnen gjorde i Hovedstaden, om han ogsaa kunde taale den. Og det gik, som han ventede. Sønnen vandt sin Helsen igjen, og Valle, som havde taget sin Afsked som Biskop, var sagtens alligevel den, der fik sat igjennem, at N. F. S. Grundtvig ved Pintsetid 1811 blev ordineret til Kapellan i Udby og Orslev i Sjællands Stift. Der er vel ikke mange Kandidater, for hvem Ordinationen har haft den Betydning, som den havde for Grundtvig; den var ham Vidnesbyrdet om, at Gud havde ikke slaaet Haanden af ham, men baade kjendtes ved ham og vilde bruge ham

Han gik da frimodig ud til sin Præstegjerning, som han

røgtede med stor Iver. Han tog sig af Børneundervisningen i Sognene som af Prædikegjerningen. Han søgte at hjælpe paa de flittige Skolelæreres knappe Kaar, og han var som Faderen god at komme til for Fattigfolk. Men nogle Bøger, som han havde begyndt, fuldendte han ogsaa. Til dem kan man regne Nytaarsgaven Saga, som vidner om den dybe, vemodig glade Stemning, hvori han begyndte sin Præstegjerning. Den tilegnede han Elisabeth Blicher, som han fæstede til sin Brud i sit første Kapellanaar. Om to andre Bøger er det vist, at de var mindst halv færdige, før han blev Præst. Den ene er en Digtning „Optrin af Asers og Norners Kamp", hvori han opfriskede det gamle Vølsungsagn; men han kunde nu ikke give det fra sin Haand „uden at sætte et Kors ovenpaa Bavtastenen", uden at tildigte nogle Optrin, hvori kristne Vidner forkyndte Hedningerne deres Tro, som han selv ønskede at forkynde den for sin vantro Samtid. Bogen kom ud med en Tilegnelse til Povel Dons, som var den af hans Venner, han troede bedst forstod den Vending, der var foregaaet hos ham. Den anden Bog var en Verdenshistorie, som han havde bestemt at bruge ved sin Undervisning i Skolen. Men idet han skulde gjøre den færdig med en Skildring af den nyere Tid, forekom det ham, at han maatte oplyse, hvordan Vantroen havde udviklet sig og faaet Magt ude og hjemme, og han fremsatte da uden Sky sin Mening om en Mængde navnkundige Forfattere, uden at bryde sig om, hvor vidt de levede endnu eller ej. Denne Verdenskrønike fra 1812, som nu til Dags er en Sjældenhed, der kun kan købes i dyre Domme, vakte saa stor Forbitrelse, at Grundtvig havde Grund til at tro, han havde faaet en Mængde Retssager paa Halsen for personlige Fornærmelser, som han skulde have tilføjet Folk, dersom ikke Stats-Bankeroten havde givet vedkommende andet at tænke paa. Men da han nu efter sin Faders Død (5te Januar 1813) vendte tilbage til Kjøbenhavn, mærkede han snart, at hans Modstanderes Tal var mægtig forøget. Det var ikke blot de gamle Spidsborgere, mod hvem han havde kæmpet, da han laa paa Valkendorphs Kollegium, der stod skarpt overfor ham. De Præster, som havde klaget over ham, og som ikke var fornøjede med, at han slap med en temmelig intetsigende Irettesættelse for sin Prøvepræditen, lagde Stød for hans Fod ved efterhaanden at faa alle deres Embedsfæller i Kjøbenhavn og tilsidst ogsaa Præsten paa Frederiksberg til at nægte ham at prædike i sit Sted, saa at han anden Juledag 1815 maatte tage Afsked med de frivillige Tilhørere, der

havde samlet sig om ham. Men ogsaa de yngre, han tidligere havde kunnet regne for sine Medkæmpere imod Tidens Aandløshed, tog for en stor Del Parti imod ham. Hans Kristian Ørsted og Kristian Molbech skrev skarpt imod ham. Til Jakob Peter Mynster og Adam Oehlenschläger havde han 1812 skrevet Breve fra Udby for at mane den første til at tage en bestemtere Holdning mod Kristentroens Fjender og for at advare den anden imod Forvildelse paa sin Digterbane; men han havde derved kun naaet at støde dem begge fra sig, og Kamma Rahbek, der følte sig draget til Grundtvig, havde svært ved paa en Gang at være Ven med „Onkel Job" og „Fætteren". Endnu i Helligtrekongerdagene 1814, da det var paa Tale, at Studenterne frivillig skulde melde sig som Soldater for at være med at hindre Norges Skilsmisse fra Danmark, endnu den Gang fandt Grundtvig Ørenlyd hos mange af dem — deriblandt Povl Møller —, da han fremsatte det Forslag, at kun de skulde slutte sig sammen, som virkelig troede paa en levende Gud; de skulde danne et Samfund med det Formaal at oplive denne Tro hos deres Landsmænd, med det samme de vakte dem op til at kæmpe for Fædernelandet. En Eftervirkning af den Rørelse i Hjærtet, ogsaa andre end de, der udtrykkelig sluttede sig til hans Samfund, havde følt ved hans Tale, mente Grundtvig at finde deri, at der fra den studerende Ungdoms Side blev ydet adskillig Støtte til Udgivelsen af Snorres og Saxes Krøniker, som Grundtvig paa denne Tid paatog sig at fordanske. Men det viste sig, at det kun var hel flygtigt, de unge havde vendt deres Sind til ham. Og i de Aar, som nu kom, var der snart kun to Mænd, han omgikkes med, Juristen Treschow, der var frisindet nok til at overse alt, hvad der skilte dem fra hinanden, og den unge Digter B. S. Ingemann, der med inderlig Hengivenhed knyttede sig til ham.

Det var egentlig et Selskab, der var stiftet til at fremme „Norges Vel", som havde truffen Aftale med Grundtvig om at oversætte Snorre. Men da nu Norge blev skilt fra Danmark, blussede hos Grundtvig Kjærligheden til hans særlig danske Fæderneland op med en Styrke, han hidtil ikke havde kjendt, og han kunde ikke faa det over sit Sind, at lade Snorre komme ud paa dansk uden i Saxes Selskab, og dette blev gjort muligt ved den Medbør, der en Stund i 1814 fyldte hans Sejl. Men foruden disse Krøniker, som skulde oversættes

fra Islandsk og Latin, var der endnu et Værk fra det gamle Nord, som en formuende fynsk Godsejer (Bülow paa Sanderumgaard) halvvejs nødte ham til at oversætte og udgive paa sin Bekostning; det var Bjovulfs-Drapen, der var skreven paa Oldengelsk og i de Aar for første Gang var bleven trykt, og det i Danmark. Snorre og Saxe og Bjovulfs-Drapens Skjald: det var da Grundtvigs egentlige Selskab i en Aarrække. Men at leve med dem var at leve med de døde. Naar Grundtvig oversatte Sangen hos Saxe, hvori Asmund, der havde ladet sig levende begrave med sin døde Fostbroder, fortæller, hvordan det var gaaet ham, da tænkte han paa sin egen Skæbne:

Hvad Under, at bleg jeg er vorden om Kind,
i Grube, i Gru og i Kvalme,
for Gravlandets giftige, dræbende Vind,
maa Ungdommens Roser vel falme.
ja mellem de døde i Gravmulmen skjult
hvert levende Øje maa vel vorde hult!

Saa længe han følte, at man dog fulgte hans Arbejde med nogen Deltagelse, holdt han Haabet ved Live, om at han ved disse Bøger kunde virke til det danske Folks Opvækkelse af Dvale. Han kaldte frem i sit Minde alle de fyndige Ordsprog og Mundheld, han havde hørt af den gamle Magdalene i Udby og af de jyske Bønder, for at lægge dem i Munden paa de gamle Sagamænd. Han opnaaede virkelig at faa nogle Bøger frem, der vil høre til de letteste læselige og mest fornøjelige for Børn og Menigmand i mange Slægtled. Men snart kom han til at mærke, at det var faare faa, der læste disse Bøger. Han søgte at sætte sig i Forbindelse med Læseverdenen ved at udgive andre Bøger, hvoriblandt jeg kun skal nævne den fortræffelige Nyaarsgave „Heimdal" med den jyske Rimkrønike, Verdenshistorien fra 1817 og Tidsskriftet „Dannevirke" (I—IV); men han gjorde da den Erfaring, at Læserne heller ikke havde Lyst til at følge ham saa dybt i „Tankegraven", som han selv steg ned ved de filosofiske Betragtninger, der var Hovedsagen i Tidsskriftet. Var han fra 1815 bleven en Præst uden Prædikestol, saa tegnede det ogsaa til, at han skulde blive en Skribent uden Læsere. Han søgte at trøste sig ved et Ord af en berømt tysk Forfatter: „Skriv for de døde, det er for dem, Du elsker i Fortiden, de skal komme igjen som Efterslægt." Men med hans inderlige Trang til at gribe kraftigt ind i det virkelige Liv var det ham ikke

muligt at slaa sig til Ro dermed. Et Par enkelte Gange dukkede han i disse Aar op for at tage Del i Dagens Pennefejder. Den ene Gang var under Striden imellem Baggesen og Oehlenschläger, da tolv af de unge — den saakaldte Tylvt — paa en i Grundtvigs Øjne drengeagtig Maade kastede sig over Baggesen. Da var vel egentlig Grundtvigs senere Kampfælle, Jakob Kristian Lindberg, den, der bidrog mest til at faa ham ud af Hulen, og de Indlæg, som han skrev i Striden, skattes i alt Fald i vore Dage højt, om de end den Gang især indbragte ham Spydigheder fra Povl Møller. Men mærkeligt er det at se, hvor glad Baggesen, der før havde maalt hvasse Klinger med Grundtvig, blev ved at faa en Haandsrækning af ham. Han skrev følgende Rim om Grundtvigs Saxe:

Her kommer danske Mester Erik frem
i frisk og sejg og smidig Kraft saa fage,
som om han, skjult bag Ovnen i sit Hjem,
til Poges Tugten havde lagt i Lage.
Jeg haaber, naar vor Yngel ham har smagt,
den efterhaanden daglig sig vil bedre
og, om ej danne sig, dog faa lidt Agt
for Danskhed, Dannesprog og danske Fædre.

Siden var det for Ingemanns Skyld, Grundtvig kom frem i Døgnpressen. Da var det, Johan Ludvig Hejberg skrev Rimet:

En Kapellan kan gammel blive
og holde sig ved Haab i Live —

hvorom Grundtvig som Olding kunde sige, at det var gaaet vidunderlig i Opfyldelse, tvært imod hvad han tænkte, der spottede med hans Haab. Disse Pennefejder, som det nu kan tage lang Tid at sætte sig ret ind i, afbrød kun kort Grundtvigs indelukkede Liv med det strænge Oversætter-Arbejde, der stadig faldt tungere og tungere paa ham, saa disse Aar blev den tredje afgjørende Trængselstid i hans Liv, som han da ogsaa har beskrevet med Ord, der minder om dem, hvormed han beskrev de andre:

Jeg følte, skjønt Staven
slet ikke var brudt,
mig dog som til Graven
fra Kirken nedskudt.

Hvad kom der saa ud af denne hans tredje Kamp? Første Gang, han var i Nød, var det, at Aandens rige Verden

aabnede sig for ham. Anden Gang, da det saa fort ud, kom han til at føle, det kun er den kristne Tro, der skjænker Hjærtet Fred. Tredje Gang kom han til at erfare, hvor stor Forskjellen er mellem Skrift og Ord, at den er som mellem Død

Nikolaj Frederik Severin Grundtvig.
Født den 8de September 1783.
Død den 2den September 1872.

og Liv. Naar han siden arbejdede med saa vedholdende Iver for, at der skulde oprettes folkelige Højskoler som Værksteder for en levende Oplysning paa Modersmaalet, da kunde han støtte sig til den dyrekjøbte Erfaring, han havde gjort, at det

ikke nyttede at skrive de allerbedste Bøger paa Modersmaalet, naar der ikke var nogen, som ved deres Tale kunde vække Sansen for de Ting, som Bøgerne indeholdt Oplysning om.

I Grundtvigs trange Tid, fra 1814 og videre, fik han for øvrigt de første Beviser paa Frederik den sjettes kongelige Gunst, der egentlig aldrig siden svigtede. 1818 var der en Forhandling i Gang om, at han skulde være Præst i Aalborg. Stiftamtmanden og Biskoppen derovre havde givet deres Samstemning til det, Kancelliet havde udfærdiget Indstillingen, og alt syntes at være i Orden. Der blev endogsaa gjort et Gilde et Sted i Kjøbenhavn, hvor nogle aalborgske Stormænd skulde spise sammen med Grundtvig for, saa snart Udnævnelsen kom — og den maatte komme samme Dag — at kunne drikke Aalborg-Præstens Skaal. Men der blev ikke noget af. Frederik den sjette, hvem det virkelig laa paa Sinde at faa Krønikerne frem, frygtede for, det skulde gaa i Staa, naar Grundtvig kom til Aalborg, og satte sig derfor imod Kancelliet. Bagefter var Grundtvig hos Kongen og sagde til ham: „Deres Majestæt ved, at jeg har syslet en Del med de gamle Skjalde.“ — „Og ikke uden Held!“ sagde Kongen. — „Men“, blev Grundtvig ved, „en Ting har jeg ikke lært af de gamle Skjalde, at leve uden Embede.“ — „Saa faar vi skabe et,“ sagde Kongen. Og nu bevilligede han Grundtvig en fast aarlig Understøttelse af Statskassen, som satte ham i Stand til (i Avgust 1818) at gifte sig. 1821 kaldte han ham dernæst til Sognepræst i Præstø, hvorved det blev føjet saa, at han var i sin kjære Moders Nærhed i hendes sidste Levedage; hun døde i Præstø den 17de September 1822. Men da Grundtvig ved en Audiens sagde til Kong Frederik, at naar han nu føjede Kongen i at gaa til Præstø, haabede han, at Kongen ved Lejlighed vilde føje ham ved at kalde ham tilbage til Hovedstaden, saa blev dette vel optaget, og efter halvandet Aars Forløb blev Grundtvig residerende Kapellan ved Vor Frelsers Kirke i Kjøbenhavn.

Nu kunde han da atter føre Ordet i Hovedstaden, og Tilhørere savnede han ikke; men han mærkede ikke stor Virkning af sin Tale. Det var ikke blot ham, der under den lange, sjælden afbrudte, Syssel med Bøger, der var skrevne i tre forskjellige døde Sprog, var bleven sløvet. Men der var, som en Eftervirkning af Krigen, en Dødhed og Sløvhed snart over alle Folk, der var en Ængstelighed hos dem, der stod for

Styret, hver Gang det mindste Røre mærkedes, og der laa et Tryk over Handelsmænd og Haandværkere, over Godsejere og Bønder, saa al Slags Bedrift kunde see ud til at gaa i Staa. Dette virkede ogsaa paa det aandelige Liv. Den Uvilje, som før havde herskет imod den kristne Tro, var vel overvunden ved Mynsters Virksomhed som Prædikant i Frue Kirke. Men i Grundtvigs Øjne var Modstanden bleven afløst af Sløvhed, og han spurgte sig selv: Hvad skal jeg dog gjøre for at bringe Røre i den døde Sø? Ingemanns Digtning om Valdemar den Store og hans Mænd virkede mægtigt til at oplive hans Mod, som man kan see af hans Digt „Nyaarsmorgen" fra 1824. Men da den unge Professor H. N. Clausen syntes at vinde den studerende Ungdom for sin i Grundtvigs Øjne helt rationalistiske Lære og 1825 fremsatte den i en stor Bog om Katholicismen og Protestantismen, fandt han det rigtigt at træde op imod ham. At han imidlertid gjorde det saa skarpt som i det navnkundige „Kirkens Gjenmæle", hang sammen med, at han haabede med det samme at kunne vække Opmærksomhed for Herrens Ord i Daabspagten som det uforanderlige Vidnesbyrd om, hvad der er den sande, det vil sige den historisk nedarvede Kristendom, om hvilken enhver da i sin Samvittighed maa afgjøre, om han vil erkjende den for virkelig Sandhed eller ej. Det var gaaet op for ham, at der paa denne Maade blev en Mulighed til at komme ud af den Forvirring, hvori Lægfolk var stedt, naar en Præst eller Lærer udgav et og en anden et andet for at være Kristendom, og det laa ham paa Sinde at hjælpe alle, som trængte til det, at finde en fast Grund at bygge paa og et Ord, hvorefter de kunde prøve Aanderne. Hvad han saaledes havde ønsket, naaede han ikke. „Kirkens Gjenmæle" blev opfattet som et rasende ubilligt Angreb imod en ung Universitetslærer, og man fandt det i sin Orden, at denne anlagde Sag imod Grundtvig for Fornærmelser, der var tilføjede ham under hans Embedsvirksomhed. Grundtvig krævede Sagen afvist, da han formentlig kun havde handlet efter sin Embedsed, som forpligtede ham til af al Magt at bekæmpe falsk Lære. Da denne Paastand ikke blev taget for gyldig, nedlagde han sit Embede og kom da ikke til at prædike paa Tusendeaarsfesten for Ansgars Komme til Danmark, som han havde forberedt ved sin vakre Bog om „Kong Harald og Ansgar", og til hvilken han havde fornyet den gamle Dagvise: „Den signede Dag, som vi nu seer af Havet til os opkomme." Og nu kom der, kan man vel sige, en fjerde Trængselstid i Grundt-

vigs Liv, da han længe var i Tvivl, om han skulde blive her i Dannark eller udvandre til Norge, og hvis han blev her, om han da skulde bryde ud af Statskirken eller ej. Udfaldet paa Injurieprocessen var, at han maatte betale en Pengebøde, og at han kom under Censur, og det sidste havde nær bragt ham til helt at ophøre med sin Forfattervirksomhed; da han skrev sit „literære Testament", anede han næppe, at hans rigeste boglige Arbejde var Fremtiden forbeholdt. Paa denne Tid kom han atter op til Frederik den sjette. Kongen havde kaldt Grundtvig „et ildsprudende Bjærg", sagtens fordi Udbruddet i „Kirkens Gjenmæle" var kommen saa pludselig efter en lang stilfærdig boglig Virksomhed; men han havde ikke tabt sin Godhed for ham. Han spurgte ham da meget deltagende, om hvad han nu bestilte. Grundtvig svarede dertil: „Ingen Ting, Deres Majestæt! og jeg ved ikke heller, hvad det skulde være, uden Majestæten vilde sende mig til Engelland, at undersøge de angelsachsiske Haandskrifter, som ogsaa for Dannark kan være af Vigtighed." Kongen tog ham paa Ordet. For det nærmeste Aar var Rejse-Understøttelserne uddelte. Men 1829 kom Grundtvig virkelig til England, og de to følgende Aar med.

Disse Englandsrejser modnede hos Grundtvig, hvad der vel maa regnes for Frugten af den sidste lange Trængselstid, hvori han var stedt, den levende Forvisning om, at Aandens Virksomhed igjennem Ordet kun kan naa sit Maal til Gavns, hvor baade Taler og Tilhørere er stillede frit over for hinanden, og nu kunde han (i Skriftet fra 1834 om „den danske Statskirke, upartisk betragtet") foreslaa den Løsning af den indviklede Kirkesag, som han aldrig siden opgav, og hvoraf en Del, 20 Aar efter, blev ført ind i Livet ved Loven om Sognebaandets Løsning. Nu fremsatte han ogsaa den ene Gang efter den anden, mere og mere bestemt, hvordan han mente den borgerlige Knude skulde løses. Hovedmidlet dertil skulde være en folkelig Højskole i Soer, hvor han da gjærne selv vilde bruge de Kræfter, han havde tilbage. Dette Ønske fik han aldrig opfyldt; men som han ved sine før omtalte Oversættelser havde begyndt at lægge Midlerne til Rette for de folkelige Højskoler, der i vore Dage skulde samle Landboernes Ungdom, saaledes fortsatte han det, især i Trediverne, ved sin omarbejdede Mythologi, ved sin Haandbog i Verdenshistorien og ved sine mange historiske Sange. Omtrent paa samme Tid bearbejdede han gamle og digtede ny Salmer, hvoraf han har efterladt den danske Menighed en uskatterlig Rigdom. Fra 1832 til 1839 virkede

han som fri Aftensangsprædikant i Fredriks-Kirken paa Kristianshavn, fra 1839 til Søndagen før sin Død (2den September 1872) som Præst ved Vartov Hospital, hvor han tillige samlede en fri Menighedskreds om sit Vidnesbyrd. Da han holdt sin Gyldenaarsfest (sit Jubilæum) som Præst 1861, fik han af Kong Frederik den syvende Titel som Biskop; Kristian den ottende, hvis ædle Gemalinde allerede hørte Grundtvig i Frederiks-Kirken, havde strax efter sin Tronbestigelse gjort ham til Ridder. Andre Udmærkelsestegn fik han ikke. Den eneste Hædersposst i sit Fædreland, han „har attraaet, men ogsaa heftig attraaet" lige fra sin Barndom, var at blive „kongelig Historiograf"; den opnaaede han ikke.

Grundtvigs første Hustru, som trofast havde baaret tunge Dage med ham, døde 1851. Anden Gang giftede han sig med den højt begavede Enkefru Toft, født Carlsen, som dog allerede 1854 døde og blev begravet paa Aasen ved gl. Kjøgegaard, hvor Grundtvigs Støv siden blev bisat. Hans tredje Hustru, der overlever ham efter trofast at have plejet ham i hans svage Alderdom, var Enke efter Geheimeraad Reedtz.

Fra Slutningen af Trediverne var Grundtvigs Indflydelse paa det danske Folk i stadig Vækst. Hans ejendommelige Livsførelse havde, som foran paavist, fjærnet den ene Kreds af Mennesker efter den anden fra ham, paa samme Tid som den modnede hans Livsbetragtning. I de Aar, han gjorde sine Englands-Rejser, følte han sig som Kristoffer Kolumbus, der gik med en stor Tanke, som maatte kunne gjennemføres, men uden at han hos nogen fandt den Forstaaelse og Bistand, der behøvedes, for at hans Plan kunde blive til Virkelighed. Juristen N. M. Spandet, den lærde Sprogmand J. Kr. Lindberg og de unge Præster Gunni Busck og Peder Andreas Fenger sluttede sig inderligt til ham i hans Trængselsaar og støttede ham, hver efter sin Evne, og blandt Tilhørerne i Frederiks-Kirken blev der flere og flere unge Theologer, der siden som Præster skulde vedkjende sig at være Grundtvigs Lærlinger. Men især fra 1838 lysnede det for ham. Da blev han løst fra Censuren. Og da han saa efter Opfordring holdt en Række historiske Foredrag („Mandsminde"), samlede han en stor og taknemlig Tilhørerkreds. Opvakte Lægfolk som Peder Larsen Skræppenborg — saaledes blev han kaldt, før han satte Bo i Dons — sluttede sig til ham og banede Vej for hans og hans Præstevenners Vidnesbyrd i de Kredse, hvor de havde Indflydelse. Naar Grundtvig siden talte ved Folkefester, som paa Skamlingsbanke 1844, ved Studentermøder,

som det i Kristiania 1851, naar han blev valgt til Rigsdagsmand, som i Præstø 1848 eller i Kjærteminde 1855, — da mærkede han mere og mere, at han ikke stod ene. Og naar han paa sine gamle Dage den ene Gang efter den anden stod omgivet af kirkelige Venner fra hele Landet i tusendevis, saa blev det klart, at han dog var naaet videre frem ad sin enlige Vej, end om han, ved sine arvede Familieforbindelser med Biskopperne Balle og Mynster, var bleven hævet til høje Embeder. Han har da ogsaa takket den Alraadende baade for Modgangen og Medgangen paa den lange, mærkelige Livsbane, han fik at vandre, om hvilken vi tør haabe, at den skal blive til den danske Menigheds, det danske Folkelivs og hele Højnordens Tarv igjennem de Tider, der følger efter Aarhundredet, som nu er forløbet fra den store aandelige Høvdings Fødsel.

Grundtvig er ofte bleven malet, saaledes 1847 af Constantin Hansen, og i en Alder af omtrent 80 Aar af Marstrand. Det er især ved Stentryk af Marstrands Billede, ved Fotografier af Lønborg og ved Olietryksbilleder efter et Maleri af Ley, at der er bleven rig Lejlighed, ogsaa for dem, der ikke har set ham selv, til at danne sig en tydelig Forestilling om hans Olding-Skikkelse. — Det er efter et Billede, som C. A. Jensen har malet af Grundtvig i Aaret 1831, at det i denne Levnedstegning optagne Træsnit er udført. Man kan ved at betragte det faa et Indtryk af, hvordan han saa ud, da hans Livsudvikling ved Englands-Rejserne havde faaet sin væsentlige Afslutning, og da han som en enlig, men stærk Kæmpe skulde begynde sin frugtbareste Livsgjerning. Under et Billede, som noget nær er fra samme Tid, og som skyldes Eckersberg, har Ingemann skrevet disse Verselinjer:

Med Sagastav og Petersværd i Haand,
han arved' Saxos Blik og Kingos Aand.
Fra gamle Nord hans Øje saa mod Østen,
og Aander har han vakt med Kæmperøsten.

L. Schrøder.

Hexen fra Skanderup.

Fortælling af Emanuel Henningsen.

Det var en Eftermiddag ved Midsommerstid, at Ove Høeg, Lave Høegs Søn paa Skanderupgaard, red ind gjennem Skoven, som den Gang bredte sig mellem Hovedgaarden og Landsbyen. Den unge Mand, hvis kraftige Skikkelse sad som støbt i Sadlen, var hensunken i dybe Tanker; han havde givet Hesten fri Tøjler; den gik efter sit eget Hoved hen ad den ujævne Skovvej, standsede hist og her for at nippe en Tot Græs af, der groede ved Siden af Vejen, og spidsede Ørene, naar en eller anden usædvanlig Lyd, fremkommen ved en nedfaldende tør Gren, lod sig høre inde fra Skoven. Til sidst drejede den om ad en Sidesti, der fra Vejen snoede sig ind gjennem Krattet. Kvistene, der slog den unge Mand i Ansigtet, vakte ham op af hans Tanker, han strammede Tøjlerne, paaskyndede Hestens Gang og blev kort efter holdende ved Foden af en Høj, fra hvis Top tre mægtige Ege hævede deres Kroner højt op over Underskoven.

Med et let Spring svang han sig af Sadlen, lagde Tøjlen løst over Dyrets Hals og steg op paa Højen, hvor han tog Plads paa en gammel Træstamme, Stormen havde fældet, og som var bleven liggende paa Pladsen. Skovtyve havde bjærget det meste af Toppen, men selve Stammen var endnu i Behold, den havde været Tyvene for drøj en Mund-

fuld, skjønt de øjensynlig baade havde haft Øxe og Sav med sig.

En kort Stund efter, at Ove havde taget Sæde, lød der Trin inde fra Krattet; den unge Mand rejste sig hurtig og vendte Øjet i Retning af Lyden. Strax efter gled der et Udtryk af ærgerlig Skuffelse hen over hans Aasyn, og han satte sig atter ned paa sit Sæde, mumlende et Par Ord, som ikke var synderlig smigrende for den Person, der, fløjtende en Drikkevise mellem Tænderne, kom slentrende op ad Højen.

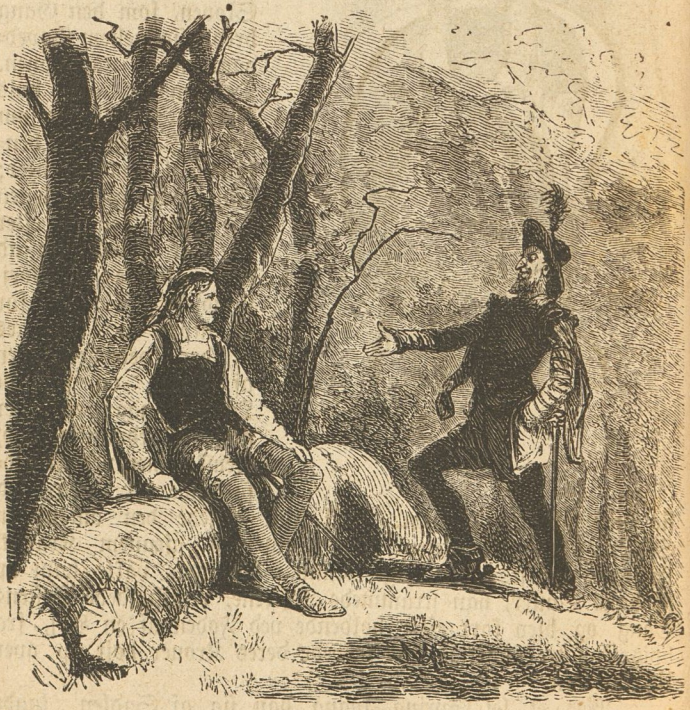

Det var en mager, knoklet Skikkelse med en spids Næse, taagede Øjne og et stridt Fipskjæg paa den kantede Hage. Han var iført en temmelig lurvet Dragt, Hoserne hang i Aal om de tynde Lægge, et Par rustne Sporer klirrede paa hans

skjævhælede Støvler, en lang Dyrendal dinglede ham ved Siden. Paa Hovedet bar han en gammel, opkrammet Filthat, fra hvilken en forpjusket Fjer nikkede ved hvert Skridt, han tog.

„Syntes jeg ikke nok, det var Jer Skimmel, som græssede der nede," tog han til Orde, efter at have hilst paa Ove og modtaget et ligegyldigt Nik til Svar. Han satte sig ned paa Træstammen i nogen Fraſtand fra den unge Mand, tørrede Sveden af sin Pande med sit Ærme og vedblev: „Aahaa, hvor det er lummert i Aften; vi faar Torden til Natten."

„Det er troligt nok," sagde Ove ligegyldigt.

„Jeg saa, hvor den trak op der øster ude, da jeg gik over de Fristrup Enge. Ok, ok! sikke Enge! Du gode Gud, mine Tænder løber i Vand, naar jeg tænker paa den Drift Stude, som gik og daskede om der nede og næppe gad røre det dejlige Græs, saa smældfede de var. De skal i Morgen gaa sønder paa. Ja, Jens Lunge forstaar at faa noget ud af Ejendommen ... Han blankede mig af til sidste Hvid i Tærninger, den tykke Gris," lagde den talende til med et Suk.

„Saa havde I vel kun liden Fornøjelse af Eders Besøg paa Fristrup, Henneke Kruse?"

„Det vil jeg dog ikke sige," svarede Henneke, „al den Stund jeg nød den Ære og Opmærksomhed, der sømmer sig for en af min Stand, og god Levemaade i det hele ... Ingeborg Lunge kredenſede Bægrene for os ... en Helvedes skjønne Pige, den Ingeborg, en Rejsning som en Sølvpoppel og Øjne som sorte Glimmerstene ... Lykkelig den Bejler, der fører hende hjem!"

„Det er vel, som man tager det," bemærkede Ove tørt.

„Hun kommer ikke nøgen i Hus, hun!" vedblev Henneke Kruse uforstyrret. „Sjælden saa jeg bonnere Udstyr med Lintøj, Dækketøj, Bolster og Sølvtøj i alle Maader, og hun er eneste Arving til Gaarden og alle dens Herligheder."

„Det turde dog være usikkert, thi hvem svarer for, at Kristoffer Lunges Datter ikke en skjønne Dag staaer frem og gjør Fordring paa Gaarden?"

„Aa nej, aa nej," svarede Henneke med et Smil, medens han strøg sig om det stride Fipskjæg, „det gjør hun vist ikke, eftersom Jens Lunge har Beviser i Hænde paa, at hun døde i hendes spæde Barndom. Han agter da ogsaa nu med det første at faa sin Ret til Ejendommen lovlig stadfæstet

med Skjøde og Skrift... Nej, salig Kristoffers Datter holder sig nok der, hvor hun er. Et sært Kvindfolk, hendes Moder, at hun saadan lod Pigebarnet forsvinde og haardnakket nægtede at give Oplysning om hende, selv paa sin Sotteseng."

„Hun havde saa vel sine Grunde, kan jeg tro," sagde Ove, „ellers maa Folk have løjet Jens Lunge skammelig paa. De sagde, at han efterstræbte Barnets Liv for at faa Gaarden i Arv, og at Enken i sin Angest ikke vidste andet Raad."

Henneke Kruse smækkede medynksomt med Tungen og klappede sig paa de tynde Ben.

„Ja, hvad siger vel ikke Folk!" svarede han. „Skulde en gaa efter den Snak, Folk stiller op, saa saa det galt ud i Verden for et ærekjært Menneske. Sagde de tyvebrændte Kanailler ikke, at det var mig, som havde overfaldet Kræmmeren nede i Hulvejen og tømt hans Pung, endda jeg den Stund laa til Sengs af Kolden med Surdej i Nakken og under Armhulerne!... Nej, Folkemunde har hverken Hoved eller Hale, og at Jens Lunge aldrig har haft Del eller Skyld i, at Kristoffers Datter forsvandt, det er nu saa vist, som der sidder en ærlig og retskaffens Mand her, som hedder Henneke Kruse!"

Ove saa om til ham med et halvt Smil og sagde:

„Er I ikke bange, at Dyrekøllen bliver kold, inden I naar til Skanderupgaard?"

Henneke Kruse lettede paa sig.

„I minder mig om, at jeg har hastelig Ærende at udrette paa Gaarden; det havde jeg rent glemt," udbrød han og slog sig for Panden. „Hm, at jeg kunde glemme det... Jeg vil give Jer Gud i Vold, Ove Høeg, og møder I en eller anden fager Ellefrue, naar I rider hjem, saa hils hende fra mig!"

Dermed ilede han ned ad Højen og tog Retning ud mod Skovvejen. Næppe havde han naaet denne, før han med et blev staaende stille og rettede sin leddeløse Skikkelse, medens hans Ansigt fik et Udtryk som en lysten Ræves, naar den ser en Høne komme gaaende, uden Anelse om nogen Fare. Fra en Sidesti var en ung Pige netop bøjet ud paa Vejen, og paa hende var det, at Henneke Kruse fæstede sine taagede Øjne. Hendes Kjole, der var forarbejdet af hjemmevævet Tøj, laa i bløde Folder om hendes slanke, velformede Skikkelse; Hovedklædet havde hun skubbet tilbage paa Grund

af Varmen, og en Fylde af lyse Lokker, der omfattede et fintformet Ansigt med friske røde Kinder, kom til Syne.

Henneke blev et Øjeblik staaende, betagen af Beundring, derefter satte han Haanden i Siden, og med sirlige Skridt, der mindede en Del om en Hanes Trippen hen over en Mødding, gik han den unge Pige i Møde. Ved Lyden af hans Trin sæstede hun et Par Øjne, mørkeblaa som Havet, paa hans ranglende Skikkelse og blev staaende ubestemt og ængstelig.

„Oj, oj!" sagde Henneke Kruse, „er min allersødeste Dueunge der, mit lille Kattepus, der blev saa forskrœmt den anden Dag og blev borte i Ellemosen! ... Hvorfor flyede Du for mig, mit Dukkeben, al den Stund Du dog kunde se, det var en ædelig Herre, der kaldte ad Dig og vilde have Dig i Tale?"

Han rakte en af sine lange knortede Hænder frem og klappede hende paa Kinden. Hun gjorde forskrœkket et Skridt tilbage og blev blodrød:

„I lade mig gaa, Herre," sagde hun ængstelig.

„Ja, vist saa," svarede Henneke, „tror Du, jeg vil spise Dig, mit Lamseben ... saa nysselig Du er ... og her gaar Du og slider Vadmel og Hvergarn som en anden Bondekvind ... Oj oj, hvad siger Du om at age i Karm med fire Springere for og at gaa i Silke og Fløjel? Skal den rare lille Henneke Kruse stadse Dig op som en Naadigfrue, naar hun om Helligdagene kjører til Kirke, og alle Bønderne staar og nejer sig ved Synet af al den Herlighed og Velmagt? ... Oj oj, bitte Du, sikken et frydeligt Leben vi to saa skal føre i Herlighed og Glœde!"

Den unge Pige stirrede mere og mere forskrœkket paa ham; hendes Rødme var bleven afløst af Bleghed; hun saa sig om efter en Udvej til Flugt.

„O hvor alle dine Veninder vil sprikke af Misundelse," vedblev Henneke, i det han forsøgte at liste en af sine lange Arme om den unge Piges smalle Midje, „de vil slide sig Haaret af Hovedet, fordi den rare Henneke Kruse ikke lod sine Øjne falde paa en af dem; de vil hyle og jamre, saa det er en Ynk ... Oj oj, hvad er det nu for Knuder, mit søde Hjærteben! Du vil da vel aldrig skrige op, fordi en ædelig Herre gjør Dig den Ære at kysse Dig?"

Han havde slaaet Armen om hende, og hun vred sig fortvivlet for at slippe løs. Henneke havde Læs med at holde hende fast; han syntes, det var Synd at tage for

haardt paa hende; men da hun til sidst i sin Skræk slog ham af al Magt i Ansigtet, blev han vred og tog fat for Alvor. Hans gulladne Ansigt med det stride Skjæg og de taagede Øjne bøjede sig nærmere og nærmere ned mod hendes. Hun mærkede hans af Vin- og Øldunster svangre Aande i sit Ansigt og skreg højt, saa det gav Gjenlyd gjennem Skoven.

„Ja, skrig . . . skrig, min søde Drossel," sagde Hennecke ophidset, „Du slipper dog ikke alligevel . . . Øj øj, lad nu den Daasken være, Kylleben, det kan jo aldrig nytte det mindste. Se saa, kom nu!"

Den unge Piges Kræfter var næsten udtømte, det flimrede for hendes Øjne, hun følte sig en Afmagt nær. Endnu en Gang udstødte hun et fortvivlet Raab om Hjælp og slog

Voldsmanden i Øjnene med den svage knyttede Haand. I samme Nu sprang Ove Høeg ud paa Vejen, greb Henneke i Nakken og kylede ham som en Klud hen ad Vejen.

Den unge Mands Ansigt var blodrødt af Vrede, da han greb den unge Piges Hænder og spurgte:

„Har han gjort Dig Fortræd?"

„Nej nej," svarede den unge Pige ængstelig, „han gjorde mig kun ræd."

Ove slap hendes Hænder og traadte hen foran Henneke, der fortumlet efter Faldet nu stod og børstede Støvet af sine Klæder og brummede for sig selv.

„Er I bleven Kvindeskjænder paa Jeres gamle Dage, Henneke Kruse," tog Ove til Orde med en Røst, som dirrede

af Vrede, „siden I bryder Vejfreden for en ung Pige. Vogt Jer vel for nogen Sinde at komme hende for nær, hvis I ellers har den Smule Liv kjært, der endnu er tilbage i Jer ranglede Krop!“

„Oj oj,“ svarede Henneke og rettede sig, i det han lagde Haanden paa sin Dyrendal, „koldt Vand i Blodet, Ove Høeg, naar I taler til Henneke Kruse. I skulde ellers ikke forgjætte, at jeg med Sliren her spiddede Povl Munk til Panelet i Aaby Kro, endda ingen figtede bedre end han; jeg vilde nødig undlive Jer Faders eneste Søn.“

„Truer I!“ raabte Ove og trak blank.

„Nej nej, Ove Høeg, nej nej!“ sagde Henneke og trak sig et Skridt tilbage, i det han strakte Haanden afværgende frem for sig. „I er for ung til at figte med en gammel øvet Karl som mig; jeg vil ikke give Jer Fader graa Haar ved at lægge hans Barn i en tidlig Grav . . . I skal have Fred for mig; jeg vil glemme det hele; det vil jeg, Fanden baldyre mig, at jeg skal bande paa det!“

„I maa for mig glemme det eller huske det, som I selv vil,“ udbrød Ove haanligt og stak med et Stød Kaarden i Skeden igjen. „Og nu maa I pakke Jer af Sted, det forteste I kan, om I ellers ikke vil have, at jeg skal hjælpe Jer paa Vej.“

„Jeg har sagt, at jeg vil glemme det hele,“ gjentog Henneke, „I er ophidset og min gode Freund Lave Høegs eneste Søn . . . Men for en anden Gangs Skyld skal I dog mindes, hvordan jeg bar mig ad med de tre Lanseknægte, der sad og doblede i Svendstrup og sagde, at Henneke Kruse snød dem. Den første knækkede jeg Skallen paa med en Vinkande, saa han aldrig rejste sig mere, den anden . . .“

„Kommer I fort!“ afbrød Ove ham og lagde atter Haanden paa Kaardehæftet.

„Naa, ja ja, I kjender jo Historien . . . Ja, vist gaar jeg . . . Hvad er det for Dikkedarier, I seer jo, jeg gaaer . . . God Fornøjelse!“ raabte han henne ved Svinget. Dermed var han borte.

„Den Usselryg!“ sagde Ove og tog atter den unge Piges Hænder i sine. Hun havde staaet og støttet sig til et Træ, medens han og Henneke talte sammen; nu begyndte hun at græde. „Vær rolig, Karen, han vil aldrig vove at gjøre Dig forskrækket mere.“

Han lagde Armen om hende, kysede Taarerne af hendes Øjne og talte trøstende til hende som til et Barn. Saa

førte han hende om ad Skovstien til Højen og bragte hende til Sæde paa Træstammen.

„Jeg tør aldrig komme her ud mere, Ove," sagde hun. „Den anden Dag mødte jeg ham der omme ved Skovmosen og slap med Nød fra ham."

„Vær kun rolig," svarede Ove med et Smil, „han vil ikke paa ny komme Dig nær; han er lige saa fej som skrydende."

„Desuden," vedblev Karen, uden at tage Hensyn til hans Forsikring, „hvad skal dette lede til? Du er en fornem Herre, og jeg en fattig Præstedatter. Min Fader raadede mig den anden Dag fra at gaa i Skoven. „Der er Ulve paa to, som er værre end de paa fire," sagde han."

„Og jeg er saadan en slem Ulv, stakkels Karen?" sagde Ove. „Jeg kunde have Hjærte til at lægge dit Liv øde?"

„O nej, Ove," svarede hun og saa tillidsfuldt op til ham, „der er jo ikke den i Verden, jeg stoler saa trygt paa som paa Dig ... Men til Tider bliver jeg saa tung om Hjærtet ved at tænke paa Fremtiden, alt er mig da saa øde og trøstesløst ... Den anden Nat drømte jeg, at jeg sank ned i Hængemosen; jeg raabte om Hjælp og arbejdede for at komme op, men dybere og dybere sank jeg, indtil jeg kun havde Hovedet og Armene oppe. Da fik jeg med et Øje paa Dig, men Du var bunden fast til et af Træerne og sled forgjæves i dine Baand. Jeg følte, hvorledes Krybet der nede i Dyndet snoede sig om mig og trak mig dybere og dybere ned ... saa vaagnede jeg og var fast ved at kvæles af Angest."

„Hvad har vel en saadan Drøm at betyde! Der er jo ikke Gran af Mening i den. Du, som har gjennemstrejfet Mosen paa Kryds og tværs for at søge efter Lægedomsurter, og som kjender hver Plet af den, — Du skulde synke i!"

„Nej, det er heller ikke det, jeg er ræd for; men en Drøm kan ligesom en Lignelse iklæde Virkeligheden Billeder."

„Det er noget Snak, rent ud sagt," afbrød Ove hende, i det han med sin ene Haand bøjede hendes Hoved tilbage og kysfede hende, „og nu vil vi ikke tale mere om det ... Hvorledes gaaer det med den lille syge Dreng der nede i Landsbyen?"

„O, han er rask, helt rask," svarede hun med et glad Smil, der lyste op i hendes smukke Ansigt, „og han var dog saa meget syg."

„Det er jo rene Hexekure, Du stiller an!"

Hendes glade Smil forsvandt med et, og Rødmen veg bort fra hendes Kinder.

„Ved Du ogsaa, Ove, at onde Mennesker kalder mig en Hex?" sagde hun alvorlig. „Og dog ved jeg ikke andet, end hvad Moder har lært mig."

Den unge Mand brast i en munter Latter.

„Saa er Du den sødeste og smukkeste lille Hex, Verden nogen Sinde har set," sagde han. Men da han saa hendes Øjne fyldes med Taarer, vedblev han kjærligt: „Hvad vil Du kere Dig om, hvad ondskabsfulde Mennesker kalder Dig. Har Du ikke Løn nok i den Glæde og Velsignelse, Du med dine Lægeurter har spredt ud i mangt et Hjem, hvor der var Sygdom og Nød paa Færde! Den Tid er forbi, da man brændte ulykkelige Kvinder, fordi de vidste lidt mere end andre. Hvad vil Du da bryde Dig om slig taabelig Snak!"

„O nej, men det gjør mig dog saa ondt," sagde Karen bedrøvet.

De sad endnu en Stund og talte sammen, saa tog de kjærlig Afsked med hinanden og skiltes for denne Gang. Karen skyndte sig hen ad Stien, der førte forbi Mosen ned til Landsbyen. Da hun gik forbi Smaahusene, som laa forrest i Byen, kom Børnene løbende ud ad Dørene og samlede sig om hende, Forældrene hilste hende med smilende Ansigter; til dem alle havde hun et venligt Ord til Gjengjæld. Man saa let, hun var alles Yndling.

En gammel Kone kom rokkende ved en Stok, smilede og nejede.

„Gaaer det nu bedre med Værken, gamle Mo'er?" spurgte Karen.

„Aa, Gud velsigne Jomfruen, det gaaer saa meget bedre, siden jeg hver Aften drikker et Afkog af Urterne," svarede den gamle, som nu begyndte at give en vidtløftig Beskrivelse af sin Tilstand. Karen hørte taalmodig paa hende og gik derefter videre.

Endelig stod hun ved den lave Præstegaard, der laa nær op til Kirkegaarden. Solen var ved at gaa ned, dens sidste Straaler glødede paa Husløgene oppe paa Mønningen og gød et rosenfarvet Skjær over Storken, som stod der oppe ved sin Rede med Halsen krummet og det ene Ben trukket op under Bugen, et Billede paa Velvære, Fred og rolig Tilfredshed.

Da hun traadte ind ad Porten, kom hendes Fader

Hr. Jens Terkelsen gaaende hende i Møde over Gaarden. Han var nu snart en gammel Mand, men ikke des mindre en kraftig Skikkelse. Hans graa Haar var tykt og svært og faldt ned paa de brede Skuldre, der endnu bar Vidne om betydelig Muskelstyrke. I gamle Dage havde man da ogsaa kaldt ham „stærke Hr. Jens", og man fortalte, at det var hændet mere end en Gang, at han med et Slag af sin store Haand havde lukket Munden paa en og anden, der vilde drive Spot med hans Kjole. Han var for en halv Snes Aar siden kommen sønder fra og havde afløst sin afdøde Broder som Præst i Skanderup, hvor han baade havde gjort sig respekteret og afholdt.

„Du har været længe borte," sagde Hr. Jens, i det han lagde sin Haand mildt paa hendes Hoved, „derved er Du gaaet glip af at gjøre Bekjendtskab med Jens Lunge og hans Datter Ingeborg. De var her for at se paa en Gravsten inde i Kirken."

„Jens Lunge!" gjentog Karen forundret. „Jeg troede, han var din Uven, Fader."

„Min Ven er han ikke," sagde Præsten med et Smil. „Han fortalte, at han nu vil erhverve Skjøde paa Gaarden, men kan hænde, det slaar ham fejl."

„Hvad faaer saa Kristoffer Lunges Datter, naar hun kommer?"

„Hun er død, siger Jens Lunge, kan dog ogsaa hænde, han tager fejl deri ... Har Du ellers hørt, at der tænkes paa et Gifte mellem Ingeborg og Ove Høeg?"

„Nej," svarede Karen dæmpet. Hun følte, hvorledes alt Blodet fo'r hende til Hjærtet og vendte sig bort fra Faderen for at skjule sin pludselige Blegnen.

„Et meget passende Parti, hvis Jens Lunge ejede Fristrup, men som det nu er, bliver det næppe til noget."

Karen drog Vejret lettere, og efter at hun og Faderen endnu havde vexlet et Par Ord sammen, gik hun ind for at varetage sine husmoderlige Pligter. Præsten havde mistet sin Hustru for fire Aar siden, og Karen havde fra den Tid af bestyret Husvæsenet i Præstegaarden. —

Samme Aften sad Henneke Kruse og Lave Høeg oppe i Stuen paa Skanderupgaard og underholdt sig med hinanden. Luften var trykkende varm, ikke et Vindpust bevægede Bladene paa Træerne i Haven uden for Vinduerne, ude i Øst trak der langsomt mørke Skyer op over Himmelen. Lave havde trukket Støvlerne af og lagt Fødderne op paa en Stol foran

sig, medens han med opknappet Vams og foldede Hænder hvilede magelig tilbagelænet i sin læderbetrukne Armstol og af og til tørrede Sveddraaberne bort fra sin Pande. Hans Øjne, der i dette Øjeblik var smaa og søvndrukne, lukkede sig af og til, og hver Gang dette skete, forvildede Hennecke Kruses knoglede Haand sig hen til hans Vinkrus. Hennekes Krus var tømt for længe siden.

Henneke havde talt vidt og bredt om al den Herlighed og Velstand, han havde set hos Jens Lunges paa Fristrup, og var atter kommen tilbage til Onskeligheden af et Parti mellem Ove og Ingeborg Lunge, et Æmne, der i den sidste Maaneds Tid stadig var blevet drøftet mellem ham og Lave. At Henneke Kruse havde saa stor Interesse af, at dette Giftermaal kom i Stand, laa ganske simpelt i, at han af Jens Lunge havde faaet Løfte om Udbetalingen af et klækkeligt Salær paa Bryllupsdagen, noget, hans Pungs slunkne Tilstand gjorde højst ønskeligt for ham. Han havde kun de Indtægter at tage til, som han af og til slumpede sig til ved Spillebordet, ellers levede han som Snyltegjæst rundt om paa Herregaardene, hvor hans magre Skikkelse og pralende Historier var lige godt kjendte.

„Ja, naar Jens Lunge har Skjøde paa Fristrup, saa er det den Ting," sagde Lave med sin hæse Røst.

„Det faar han lige saa vist, som jeg sidder her!" udbrød Henneke. „Den Ting er klar nok; men værre er det med Ove."

„Haa haa, det klarer sig i alle Dele, naar jeg først lægger rigtig Pres paa ham."

„Ja, det kunde dog være, det ikke gik saa glat, som I tror, for han er nok fangen andensteds," mente Henneke. Han fortalte nu paa sin Maade om Mødet i Skoven og vedblev: „Jeg gik Fanden ikke min Vej, men snusede om i Krattet og saa dem sidde oppe paa Højen og kysses og gjøre Dikkedarier. Jeg har hørt, at hun skal kunne hexe; om hun nu havde forvendt Drengens Hoved?"

Laves Øjne var blevne større og større under Hennekes Fortælling, og da denne var endt, sad han ret op i Stolen og var lysvaagen.

„Det var Satan!" sagde han urolig. „Det var i mine unge Dage, at et Kvindfolk saadan tog mig fangen, saa jeg gik rent fra Samlingen; jeg vilde ligefrem gifte mig med hende, jeg, Lave Høeg ... rent ædderspændt gal var jeg ... gifte mig med en Bondekvind ... Naa, de gamle var

klogere ... sendte mig paa Rejse og giftede hende væk ... men lige godt, skrupgal var jeg sku ... saadan ligesom en Ramler i Maaneskin ... Naa, ja det maa vi have undersøgt."

Han klappede med Laaget paa Vinkanden og sendte den Svend, der kom ind, hen efter Ove.

„I kan gaa ind i Sidestuen, Henneke Kruse," sagde Lave, „I kan gjærne lade Døren staa paa Klem."

Næppe havde Henneke fulgt denne Anvisning, før Ove traadte ind.

„I vil tale med mig, Fader?"

„Ja vel, ja!" svarede Lave og rømmede sig. „Naa, hvad er det saa for Historier med Dig, Du? Du render i Skoven og kysses og kvinkelerer med hende, den unge Hex i Præstegaarden? ... Naa, jeg har ogsaa været ung og tager det ikke saa nøje med saadan noget ... naar det er paa det løse, som det sømmer sig en ædelig Herre ... Se, der er nu Ingeborg Lunge ..."

„Hun kan være god for sig, Fader," afbrød Ove ham, „men mellem hende og mig bliver det ikke til noget ... Og hvad nu Karen angaar," vedblev han, i det Rødmen steg op i hans Kinder, „saa er hun for god til at være et Legetøj for mig. Hun holder af mig, og jeg af hende ... jeg tager ingen anden Brud."

Lave var ogsaa bleven rød i Hovedet, Vreden kogte i ham, men han havde for megen Respekt for Ove til at give den Tøjlerne.

„Naa ja, det vil jeg dog se," sagde han og vinkede til Sønnen, at han skulde gaa. Ove traadte i det Sted nærmere og greb hans Haand.

„Hun er saa god og smuk som den lyse Dag, Fader," sagde han mildt. „I vil komme til at holde af hende, naar I lærer hende at kjende."

„Gaa til Hækkenfeldt ... jeg vil Fanden, vil jeg!" udbrød Lave med det afmægtige Raseri, en svag Karakter gribes af, naar den møder en Modstand, den ikke ved, hvorledes den skal bryde.

Ove smilede og forlod Stuen.

„Der ser I selv," sagde Henneke, i det han traadte ind.

„Ja saagu'," svarede Lave og foldede trøstesløst Hænderne om sin Mave, „hvad skal vi nu fange an? ... Drengen er forgjort, han har det skinbarlig, ligesom jeg havde det i mine unge Dage, før jeg ægtede hans salig Moder ...

Kan vi ikke brænde den Hex der nede i Præstegaarden? Det vilde jo ligefrem være en priselig og god Gjerning i alle Maader."

„Det er forbudt i Lov og Anordning," sagde Henneke Kruse. „Men der var vel en anden Maade at fange Sagen an paa."

„Ja, noget maa der, Gud han hjælpe mig, gjøres," ytrede Lave grædefærdig, „ellers gaar Drengen hen og gifter sig med hende lige for min Næse, han har jo sin Arv efter Moderen at tage til... Jeg kjender ham, han er Moderen op ad Dage... og hun var sej, Henneke... rent forbandet... ingen Ting at stille op med hende. Hvad var det saa, I vilde sige, Henneke?"

Der glimtede Ondskab frem af Henneke Kruses taagede Øjne, da han efter nogen Betænkning atter tog til Orde:

„At byde Præsten gifte hende bort, nytter næppe noget; det vilde desuden tage for lang Tid..."

„Ja ja ja, det duer ikke. Hr. Jens er heller ikke at spøge med, han slog tre Fortænder ud paa Ole Munks Ridefoged det andet Aar, fordi han vilde drive Spads med ham."

„Vi maa gjøre Ove kjed af hende."

„Ja ja ja, lille Henneke, det var det... det var det! Men jeg kjender ham... han holder ved hende!"

„Ikke naar hun har været i vore Hænder," sagde Henneke. Han bøjede sig hen til Lave og hviskede ham længe i Øret. Laves Øjne blev mere og mere runde, og der lejrede sig til sidst et fornøjet Smil om hans Mund.

„Aa haa haa," sagde han og gned sine Hænder, „I er en Helvedes Hund, Henneke Kruse... det vilde jeg aldrig have fundet paa... Men kommer vi ikke i en slemme Ulykke bag efter?"

„Ti Mark i Mulkt, om Hr. Jens ellers søger Oprejsning, men Ove tager hende aldrig."

„Det gjør han ikke, det er nu vist nok."

Resultatet af denne Raadslagning var den, at da Karen den følgende Dag kom ind i Skoven for at samle Urter, brød der fire Mænd, af hvilke den ene var Henneke Kruse, ud fra Krattet og kastede sig over hende. Trods den unge Piges fortvivlede Modstand blev hun bastet og bundet og ført til Skanderupgaard. Da Lave Høeg fik Bud om, at Rovet var lykkedes, og at de udsendte nærmede sig med Pigen, førte han Ove op i Kammeret i Hjørnetaarnet, under

et opdigtet Paaskud, og spærrede ham inde der bag Laas og Rigler.

„Hvad mener I med det?“ spurgte den unge Mand harmfuldt, da han mærkede, at han var narret.

„Det skal Du nu ret snart faae at vide,“ svarede Lave uden for Døren. „Hold bare Øje med Gaarden, saa skal Du se Løjer, min Dreng.“

Dermed fjærnede han sig ned ad Trappen, og Ove gik hen til Vinduet og lod Blikket svæve rundt i Gaarden. Der var intet særligt ualmindeligt at opdage der nede; han saa kun, at Folkene stod opstillede i en Klynge, og at en af Karlene stod og puslede henne ved Træhesten. Et Par Hønse-

hunde laa og folede sig midt i Gaarden, indtil de med et begge rejste sig og fo'r gående hen mod Porten.

Oves Blik fulgte den Retning, de tog, og han udstødte pludselig et Skrig af Skræk og Vrede ved det Syn, der mødte ham. Ind gjennem Porten kom tre Mænd slæbende med Karen, der, halv sansesløs af Angest, næppe mægtede at støtte paa sine Fødder. Hendes Arme var bundne sammen, hendes Hovedklæde faldet af, og det bølgende Haar rullede opløst ned over hendes Skuldre. Hendes Ansigt var ligblegt, og hendes Øjne fulde af navnløs Gru.

Med et Sæt var Ove henne ved Taarndøren og ruskede i den af al Magt; men han indsaa snart, at han ikke kunde rokke den af Stedet. Han hamrede paa Plankerne for at hidkalde en, der kunde aabne for ham, men ingen hørte hans Hamren eller Raab.

Saa løb han tilbage til Vinduet, stak Armen ind mellem Jærnstængerne og slog Ruderne ud, saa de faldt klirrende ned i Gaarden. Han saa vel nogle af Folkene løfte Hovedet i Vejret ved Lyden og kaldte paa dem, men ingen syntes at høre hans Røst; det var rimeligvis blevet dem forbudt at give sig af med ham. Han bed Tænderne sammen og saa ned.

Alt imens var Karen ført hen til Trappen, paa hvis øverste Affats Lave Høeg stod med Haanden i Siden og ventede paa hende. Hun kastede sig paa Knæ og søgte at hæve de bundne Arme i Vejret.

„O, Herre, frels mig fra disse Mennesker!" stammede hun med blege Læber.

„Frelse Dig!" gjentog Lave. „Jo, Du var mig en skjønne en at frelse . . . paa Træhesten skal Du, og saa kan Du for mig ride til Bloksbjærg, om Du vil! Har Du ikke besnæret min Søn med dine Kunster, saa han er gaaet fra Vid og Sans og ikke vil sit eget bedste . . ."

„Naade! Naade!" jamrede Karen.

„Ja, vist saa . . . Hør, Henneke, gjør det heller af i en Fart," sagde Lave og tørrede Sveden af sin Pande, „for det er ækelt at høre hende jamre saadan . . . Bare et lille Ridt og saa løbe med det . . . vi vil ikke være for strænge ved hende."

Et Udtryk af Foragt krusede Henneke Kruses tynde Læber, og han vinkede til sine Medhjælpere, hvis svinglende Bevægelser vidnede om, at de langt fra var ædru. De greb atter fat paa hende, og hun udstødte et hjærteskærende Skrig.

I det samme lød der en vældig Røst oven fra:

„Den Mand er Dødsens, som rører hende fra denne Stund! Hun er min Brud!"

Mændene gav forskrækket slip paa Pigen og saa i Vejret. Oves dødblege Ansigt glimtede frem bag Jærnstængerne. Henneke Kruse lo og sagde:

„Det er kun Junkeren, der morer sig i Taarnkammeret. Han sidder bag Laas og Slaa og gjør ingen Hund Fortræd ... Tag saa ved Hexen, Folk, og lad os se, om hun forstaaer at ride lige saa godt som de gamle Hexekvinder."

Atter bøjede Mændene sig efter den knælende, hvis Blik med usigelig Hjærteangst var fæstet paa Herremanden, der stod og trippede paa Trappestenen og tørrede Sveden af Panden, men i samme Nu rullede de hen ad Jorden til hver sin Side, ramt af en Næve, hvis Kraft bragte deres Hjærner til at snurre. Præsten Hr. Jens stod høj og bydende ved sin Datters Side.

„Hvem vover at røre denne ædelbaarne Kvinde!" raabte han med en Røst, der rungede over Gaarden.

Lave Høeg blev graableg i Ansigtet.

„Hvad ædelbaaren! En ledelig Hex er hun!" sagde han og saa sky paa Præsten.

„Denne Kvinde er Karen Lunge, Kristoffer Lunges ægtefødte Datter og Arving til Fristrup!" sagde Hr. Jens. „De Uslinger og Kvinderøvere, som har forulempet hende, skal visselig ikke gaa Ram forbi ... Rejs Dig, Karen, Du skal kun knæle for Gud!"

Han løftede hende op, løste hendes bundne Hænder og lagde beskyttende sin Arm om hende.

„Vi tales nærmere ved, Hr. Lave," sagde Præsten til den bestyrtede Herremand, der som et Billede paa Raadvildhed stod og trippede frem og tilbage „Gud trøste den, der formener os Adgangen her fra!"

Med disse Ord gav han sig med Karen paa Vejen ud af Gaarden. Herremanden saa sig om efter Henneke Kruse, men denne var ingensteds at opdage. Han stod nede i Stalden og lagde Sadlen paa sin Hest. Sagen var tabt, det indsaa han grandt; det gjaldt nu kun om at slippe helskindet der fra.

Uden at give sig Stunder til at tage Afsked med Lave Høeg, sprang han i Sadlen og jog ud af Gaarden ad Fristrup til. Det gamle kantede Dg kjendte ikke sin Herre igjen, thi næppe vilde det omskifte den vilde Galop med sin sædvan-

lige sindige Pasgang, før den havde hans rustne Sporer i Sidebenene.

Han saa sig hvert Øjeblik tilbage over Skuldrene, men paa Grund af det bakkede Terræn kunde han ikke se videre langt. Han bandede sig selv, fordi han ikke havde givet sig Tid til at paalægge Lave, ikke at slippe Ove løs strax; kunde

han blot naa til Fristrup, var han i Sikkerhed. De Tidender, han bragte, vilde vel ikke være velkomne der, men dog skaffe ham Husly og foreløbig Beskyttelse. Han passerede forbi Skanderup og saa hele Byen i Oprør. En lille Dreng havde i Skoven ubemærket været Vidne til Overfaldet paa Karen, havde i Hast bragt Efterretningen til Præsten og derefter ud i Byen. Henneke Kruse saa nu Mændene, væb-

nede med Plejler, Forke og Øxer, i Færd med at rykke op til Herregaarden for med Magt at befri Præstens Datter.

Endelig laa Fristrups udstrakte Enge for ham; der gik en Række Folk der nede og slog Hø. Henneke Kruse drog et lettende Suk og sagtnede Hestens Løb. Derefter vendte han sig paa ny om og saa sig tilbage. Da rislede det koldt ned ad Hennekes Ryg, og han udstødte et formeligt Brøl af Skræk. Paa Toppen af Bakken kom en Rytter jagende paa en sort Hest. Støvet stod efter den paa Vejen, skjønt den næppe syntes at røre Jorden med sine Hove.

Henneke vidste kun alt for godt, at det var Ove, og at Lars Høeg sejt havde givet ham til Pris for at redde sit eget Skind. Han stødte atter Sporerne i Krikkens Side og paaskyndede dens Fart til det yderste. Høstfolkene var blevne opmærksomme paa Rytterne, og nogle af dem nærmede sig hen imod Landevejen i Forventning om, at der vilde ske noget. Heri havde de Ret, thi fem Minutter efter jagede Ove lige i Hælene paa Henneke Kruse.

„Hold stille, eller jeg spidder Jer som en Flue til Hesteryggen!" raabte den unge Mand. Henneke saa sig tilbage, mødte hans vredeglødende Blik og fandt, at der var ikke andet at gjøre end at adlyde. Han holdt altsaa sin stønnende Hest an.

„Hvad vil I mig?" spurgte han.

„Hvad jeg vil Jer!" gjentog Ove og sprang ned paa Vejen, „det skal I ret snart formærke ... Træk blank, elendige Hund, eller jeg støder jer ned uden Ophold."

„Oj oj, Ove Høeg," udbrød Henneke Kruse rystende og veg nogle Skridt tilbage med gulblege Kinder, „er I da rent gaaet fra Vid og Sans, siden I vil figte med en Karl som mig og spilde jert unge Liv ... Av, av! I stikker jo som den bare Fanden!"

„I skal slaas, om saa jeg skal prygle Jer dertil!" sagde Ove med sammenbidte Tænder. Henneke saa, der var ingen anden Udvej, han steg da af Hesten og værgede for sig med fortvivlet Kraft, parrerede og sprang fra den ene Side af Vejen til den anden. Pludselig gav han et dumpt Vræl fra sig, tabte Kaarden af Haanden og styrtede paa Hovedet ned i Grøften, hvor han blev liggende uden Bevægelse. En Blodstribe kom frem under den ene Arm og randt ned over hans Bryst.

Et Par af Arbejderne kom ilende til og vendte ham om med Ansigtet opad.

„Han er død," sagde den ene og saa paa Ove, der

tørrede sin Kaarde af i Græsset og derefter stak den i Skeden.

„Saa er det, som det skal være," svarede Junkeren. Han fløjtede efter Hesten og steg op i Sadlen. „I kan føre ham til Fristrup, om I vil; her er lidt for Jer Umage."

Dermed tilkastede han dem sin Pung og red bort ad Skanderup til. Mændene gav sig til at løfte paa Henneke Kruse; en tog ham ved Skulderen, og en ved Benene, og saa ledes gik de langsomt hen ad Vejen.

Pludselig gav det et Sæt i den Mand, der havde fat ved Hovedet, thi Henneke slog Øjnene op og hvislede:

„Er han borte?"

„Han rider der henne paa Bakken," svarede Manden, da han havde forvundet sin Overraskelse.

„Saa bær mig et Stød endnu," sagde Henneke, „men tag et bitte Korn længer nede paa Kroppen; min Arm er flænget, og det er en Allerhelvedes Pine, naar Du tager der i Ærmet."

„Nu er han nede bag Bakken," sagde Manden lidt efter.

„Ja, lad mig saa kun komme paa Benene . . . Aa haa, Fanden," sagde Henneke og strøg sig ned ad Armen, „det er vel ikke saa farligt med den Smøre . . . Hent mig min Kaarde, Folkens, og træk Hesten her hen."

Mændene gjorde, som han sagde, den ene kom med Kaarden, den anden med Hesten.

„Og saa Pungen!" sagde Henneke Kruse. „Hvad Fanden køjser I for, I kan da nok forstaa, at Junkerens Penge var til kristelig Begravelse for mig, Jordeklæder og Egetræs Kiste, som det sømmer sig for en ædelig Herre af min Stand . . . Se, hvor de nu glor, de Høveder! Frem med Pengene, siger jeg, eller jeg skal hulle Jer igjennem, saa Sol og Maane skal skinne i jere Tarme!"

Den ene af Mændene forstod imidlertid uret; hav gav sig til at brøle i Retning af Skanderup af alle Kræfter: „Halloj, Junker, Halloj!"

„Oj oj! Saa skulde da al Helvedes Ulykker fare i din Kjæft!" udbrød Henneke forskrækket. „Forstaar Du da ikke Spøg, din Dosmer . . . Saa, hjælp mig nu i Sadlen . . . saadan . . . stille, stille . . . I tager jo paa mig som paa en Ambolt . . . Se saa, nu slap vi da over den Forskrækkelse."

Dermed gav Henneke Hesten et Stød i Siden og red langsomt ad Fristrup til, i det han dog jævnlig saa sig forsigtig tilbage over Skulderen.

Ove var styret lige til Præstegaarden og tog Bolig der i et Par Maaneders Tid, han kunde ikke tilgive Faderen, hvad denne havde gjort mod Karen. Saa fejredes hans og Karens Bryllup i al Stilhed, og Ove begyndte nu paa sin Hustrus Vegne en Proces mod Jens Lunge, der ikke vilde erkjende hende for sin Broderdatter eller udlevere hendes Arv. Skjønt Præsten fremlagde de klareste Beviser paa, at hun virkelig var Kristoffer Lunges Datter, som i al Hemmelighed var bleven ham betroet af den ængstede Moder, gik der dog adskillige Aar hen, inden Retten tilkjendte hende og Ove Gaarden. Da dette skete, var Lave Høeg død. Han kom Juleaften, et halvt Aar efter de unges Bryllup, ridende

over til Præstegaarden og bad om at faa den unge Kone i Tale. Det fik han, og han stod og græd for hende og bad hende saa mindelig om Tilgivelse og om, at hun vilde lægge et godt Ord ind for ham hos hans Søn; han følte sig saa ene hjemme paa Gaarden, sagde han. Karens Hjærte rørtes, og det lykkedes hende at bringe Forsoning mellem Fader og Søn. Saa flyttede de unge til Skanderupgaard og boede der i Glæde og Tilfredshed. Lave kom til at holde meget af sin Svigerdatter, og han og Hr. Jens levede til sidst i endrægtigt Venskab. Jens Lunge gik som en holden Mand fra Fristrup, og hans Datter Ingeborg gjorde et rigt Giftermaal. Henneke Kruse gik det derimod ikke videre godt. Han vedblev at være Snyltegjæst paa Herregaardene, indtil han fem Aar efter de her fortalte Begivenheder kom i Strid med en Lanseknægt i Aalborg, hvem han snød i Tærningespil. Lanseknægten gjorde kort Proces med ham, i det han med et eneste Kaardestød bogstavelig naglede ham til et Plankeværk og bag efter plyndrede ham ud for de faa Styvere, han havde i Lommen.

Papegøjen.

Gartnerens Liſe ſværmede
Med Gartnerkarlen Hans
Tit, naar ſig Natten nærmede,
Bag Skovens dunkle Krans.

Hvor Bøgene og Granerne
Staa Vagt ved Søens Rand,
De lagde Fremtidsplanerne
Med Kløgt og med Forſtand.

Forældrene ej anede
De Unges Kjærlighed,
Der ſkjult ſig Vejen banede
I Fryd og Herlighed.

Naar Venner inviterede
De Gamle til sig ud,
I Hjemmet da huserede
Hans med sin unge Brud.

Og naar de muntert støjede,
Da Poppe fra sin Krog
De Unge tit fornøjede
Og talte deres Sprog.

— Som nu mod Jul det lakkede,
En Kvæld ved Lampens Glans
De Gamle sad og snakkede
Med Lise og med Hans.

Til Ollet smaat man langede,
Og Strikketøjet gik,
Mens Lise stundom fangede
Et kort, men kjærligt Blik.

Om Julegaver hviskede
I Flæng man nu og da;
Paa én Gang Fatter smiskede:
„Men, hvad skal Lise ha'?"

Imens hun Haaret glattede
Og saa' mod Ovnens Brand,
Højt Poppedrengen skrattede
Og skreg: „Min Hansemand".

Forskrækket Lise bristede
I Graad og hulked' lydt,
Og Hans sin Fatning mistede
Og blegnede forknyt.

Med Stammen han forklarede
Den hele Sag, og da
Han bad om Pigen, svarede
De Gamle med et Ja.

— Da Foraarssolen sejrede,
Fandt Lises Bryllup Sted,
Og da man Festen fejrede,
Var Poppedrengen med.

Raadigherrens Guldur.

Fortælling af Knud Skytte.

aar man nord fra kommer rejsende ad Løgstør-Viborg-Landevejen og har naaet Bankerne syd for Landsbyen Skals, har man Udsigt over et vidtstrakt og temmelig vexlende Landskab. Nærmest foran os have vi Skalsaaens brede Dal, hvor det om Sommeren vrimler med løsgaaende Flokke af Stude og Ungkvæg. Dalbundens vidtstrakte, grønne Flade er ved Skjelgrøfter paa Kryds og tværs inddelt i lutter Felt, og man kunde næsten indbilde sig, at den store, jævne Grønning er et Slags Tavlebord, og at Kreaturerne, der tage sig ud som hvide, sorte, graa og røde Prikker, ere Figurer, som bevæge sig hid og did efter usynlige Spilleres Vink og Vilje. Mod Syd begrænses Dalen af en Række Banker, hvis lynggroede Knuder mellem dyrkede Kornmarker give dem et ejendommeligt broget Udseende. Neden for disse Banker ligge Gaardene Havris og nogle Udflyttersteder. Længere tilbage i sydøstlig Retning ses Løvel Kirkes slanke Taarn. Hele denne vand- og skovløse Egn er af et mørkt, alvorligt Præg og gjør vel næppe noget oplivende Indtryk paa Beskueren. Vende vi derimod Blikket i sydvestlig Retning, bliver Billedet mere livligt. Den højtliggende Vorde Kirke aftegner sig skarpt paa

Himlens Baggrund. Norden for Vorde Bakker ses et Blink af Limfjorden og hinsides denne, længere tilbage i Synskredsen, Landsbyen Kvols med dens lille hvidkalkede Kirke. En Streg længere til vest, paa Hjarbækbugtens nordlige Bred, have vi Herregaarden Lynderupgaard paa en Bakkeskraaning; dens store Have tager sig ud som en lille Lund.

Efter dette flygtige Blik paa Omegnen rejse vi videre syd paa, stadig følgende den snorlige Landevej tværs over det brede Kær. Ja, i vore Dage er Vejen god og bekvem at færdes paa; men endnu i Mands Minde kunde den — i Tøbrud og efter stærke Regnskyl — være saa ufremkommelig, at der var Fare ved at passere den. Naar derfor Himmerlandsbønderne under saadanne Omstændigheder skulde til Viborg, droge de gjærne af Sted flere Vogne i Følge, væbnede med lange Stænger til at lette Vognene op med, naar disse sank saa dybt ned i Moradset, at Hestene standsede derved. „Vejen var kun god to Gange om Aaret," sige gamle Folk der fra Egnen, „om Vinteren i strænge Frost og om Sommeren efter langvarig Tørke." Der var ogsaa en anden Omstændighed, som gjorde det farligt at passere Vejen ene og især ved Nattetid. Saasnart vi ere færdige med Kæret og nærme os Bankerne mod Syd, have vi paa højre Haand og tæt ved Vejen en stor Bakkeknude, Bjerrenæs kaldet, og, denne forbi, komme vi ind i en dyb og snæver Dal, den saakaldte Albuekrog, der paa begge Sider begrænses af høje lynggroede Bakker. Dalen er omtrent en Fjerdingvej lang, og paa hele denne Strækning var der for nogle Aar tilbage ikke en menneskelig Vaaning at se. I denne skumle Dal lagde Røvere og Stimænd sig paa Lur ved Nattetid for at fare løs paa den ensomme vejfarende og bemægtige sig hans Penge og Ejendele, og mangfoldige ere de Fortællinger om natlige Overfald, som knytte sig til dette Sted.

Det var end ikke altid, at Røverne oppebiede Mørkets Frembrud, inden de gave sig i Færd med deres skjændige Idræt. Saaledes fortælles der, at da Herremanden fra Lynderupgaard en Sommereftermiddag i Aaret 1802 kom kjørende ned igjennem Albuekrogen, blev han overfalden af to formummede Skikkelser, af hvilke den ene havde Kvindeklæder paa og Maske for Ansigtet, medens den anden var i mandlig Dragt, havde en Grævlingeskinds Kabuds paa Hovedet og om Halsen et stort Mundtørklæde, der skjulte hele hans Underansigt. De sprang op i Vognen bag fra. Fruentimmeret spændte alle sine ti senestærke Fingre om Herreman-

dens Hals, saa at han hindredes i at skrige, medens i samme Nu Mandspersonen gav Kusken et bedøvende Slag oven i Hovedet med sin Knytnæve og derpaa smed ham af Vognen. Hestene blev ved at løbe lige frem ad Vejen, Naadigherren var baade sort og blaa i Ansigtet af den stærke Mandindes

kvælende Greb om hans Hals; i en Fart blev hans Lommer og Vognskrinet gjennemsøgte af den mandlige Røver, og først da der ikke var mere at hale, slap Konen Grebet, Røverne sprang af Vognen, og i et Nu forsvandt de mellem Lyngbakkerne. Herremanden kom snart til sig selv igjen og fik

Tømmen samlet til sig, og da han var kommen midt ud i Kæret, hvor der var fri Udsigt til alle Sider, gjorde han Holdt og saa' sig tilbage efter Kusken. Denne kom ilende i fuldt Løb forbi Bjerrenæs.

„Det var en slem Overhaling, vi der fik, Naadigherre!" sagde han forpustet, i det han svang sig op paa Kuskesædet, greb Tømmen og satte Hestene i Gang.

„Gid Fanden havde det Pak!" brummede Herremanden ærgerlig; „men hvorfor slog Du ikke fra Dig, Niels Iversen?"

„Ja, jeg sad just og undrede paa, at Naadigherren ikke gjorde det samme; men saa turde jeg ikke sige det. Ulykken var jo, at de fløj tiende paa, ligesom de lumske Hunde. Mistede Naadigherren ellers noget, med Forlov?"

„Hver Søsling, Niels! Men det var endda ikke det værste, for et saadant Tab kan forvindes; men mit gode Guldur, som jeg har arvet, gik med i Løbet!"

„Det kan vel ikke nytte, vi tænker paa at forfølge dem?"

„Aa, de er i Helvede — gid det var saa vel! Nej, lad os nu komme hjem og saa se, om vi kan faa Fingre i dem paa anden Maade."

Tabet af det arvede Guldur gik Herremanden nær til Hjærte. Det passerede blev anmeldt for Politiet, der blev sendt en Beskrivelse af Uret til alle Urmagerne i de nærmeste Kjøbstæder, og Naadigherren lod bekjendtgjøre, at den, der kunde give ham saadanne Oplysninger om Røverne, at disse kunde paagribes, og Uret skaffes til Veje, skulde som Belønning derfor modtage i Fæste den første ledige Bondegaard paa Godset.

Men disse Foranstaltninger syntes ikke at skulle føre til noget. Røverne forbleve stadig uopdagede, og Gulduret vendte ikke tilbage.

Niels Iversen og Stuepigen paa Lynderupgaard vare Kjæresteſolk. Herskabet var vidende om dette Forhold og billigede det; for baade Karlen og Pigen vare kjønne, flinke, tro og dygtige Mennesker. Men det var endnu et Spørgsmaal, om Maries egne Forældre og Søskende vilde samtykke i en saadan Forbindelse. Niels havde aldrig set sine tilkommende Svigerforældre eller Svogre. De vare velstaaende Selvejergaardfolk fra Egnene syd for Viborg, medens han selv var en uformuende Fæstebondes Søn fra Uldbjerg, og derfor frygtede han, at de vilde se ham over Hovedet. Pigen havde de

ladet overtage Pladsen som Stuepige paa Lynderupgaard, for at hun kunde lære Huslighed og pæne Sæder. Det var nu paa andet Aar, hun havde denne Plads, til næste Fardag skulde hun rejse hjem — „og saa vil de naturligvis se at faa hende smeddet sammen med en anden, der er mere bemidlet og højere paa Straa end jeg," tænkte Niels Iversen.

Den Dag, Marie flyttede af Tjeneste, var Niels temmelig forknyt; men da han saa betroede hende sine bange Anelser, forsikrede hun ham dyrt og helligt, at der ikke var det mindste i Vejen, bare han vilde stole paa hende og være hende tro. Det lovede han af et fuldt Hjærte, og saaledes skiltes de med et godt Haab til Fremtiden.

Et Aar senere maatte ogsaa Niels forlade Tjenesten og drage hjem til sin Fædrenegaard i Uldbjerg for at hjælpe sin Fader, der var gammel og temmelig aflægs. Ved Afskeden tillod han sig at lade et Ord falde til Naadigherren om Fæstet, hvilket ingenlunde blev ilde optaget. Herremanden klappede ham venlig paa Skulderen og sagde: „Du og ingen anden skal faa Gaarden efter din Fader — det er en given Ting, Niels Iversen! Kunde Du skaffe mig Gulduret, vilde jeg lægge ikke saa lidt til endda; men det ser jeg vel aldrig mere!"

Der gik atter et Aars Tid.

Næste Gang, vi træffe Niels Iversen, kommer han gaaende over Uldbjerg Hede i Retning af Lynderupgaard; han skal derned for sin Fader og betale resterende Landgilde. Niels ser usædvanlig glad og oprømt ud i Dag og er i stiv Puds: høj sort Filthat, blaa Vadmelskofte, stribet Vest, Faareskinds Knæbuxer, hvide Strømper og Halvstøvler. Han gaar rask til; for Solen er nær sin Nedgang, og han skal til Viborg, inden han sover. Det er i Efteraarstiden, og i Morgen begynder det store Toftemarked. Marie har underrettet ham om, at hun og hendes Broder Axel ville være at træffe i Viborg Aftenen før Markedet; hun skal derop med Alenvarer, og han skal sælge en Hest for sin Fader. De kjøre derop og logere sig ind hos deres Faster, gift med Værtshusholder Peter Salling i Gravene. Dersom de ere saa heldige, at Axel snart kan sælge sin Hest og hun sit Lærred og Vadmel, saa er Bestemmelsen, at de ville gjøre en lille Udflugt til Uldbjerg med det samme og aflægge Niels og hans Forældre et Besøg. Det er saa hendes indstændige Bøn til Kjæresten, at han vil mødes med dem i Viborg, samme Aften som de ankomme dertil, blive hos dem den første Markedsdag og hjælpe

dem at blive færdige med Handelen og saa kjøre med dem til Uldbjerg i deres Befordring. Broder Axel er indviet i Forholdet, og deres Fremtids Lykke vil for en Del afhænge af, at Niels kan vinde ham; „thi som Axel vil, kommer det nok til at gaa," sluttede hun. — Niels tænkte, at hun kunde gjærne have sparet Ordet „indstændig"; for Anmodningen var jo i sig selv saa lokkende dejlig, at der slet ingen Overtalelser behøvedes. Det var i Aften, de skulde mødes — han skyndte sig af Sted.

Da han havde betalt Herremanden Pengene, og Beløbet var slettet ud i Skyldbogen, spurgte Niels: „Ja, Naadigherren har vel ikke siden faaet Spørring paa Uret?"

„Ved Du maaske noget om det?" svarede Herren hurtig og saa' Niels spørgende ind i Ansigtet.

„Nej, men jeg tænkte . . ."

„Tænkte, dit Fæ! Hvad Fanden kan det nytte, Du tænker, naar Du ingen Ting ved? Uret er og bliver borte, og derfor skjøtter jeg ikke om, at der snakkes mere om den Ting, forstaar Du?" Han var i ondt Humør den Dag.

Niels blev forbløffet, og Herrens unaadige Ord vare en lille Dæmper paa hans glade Elskovsstemning. „Havde Du bare holdt din Mund," tænkte han, da han var kommen udenfor; „men hvad! den Sky driver vel over igjen, og nu skal jeg nok hytte mig for at snakke om Uret mere."

Solen var nu nede, og det var allerede temmelig mørkt. Han skyndte sig ned til Fjorden for at faa en Fisker til at sætte sig over Laastrupbugten til Skals Odde. Under Vejs derned indhentede han en Mand og en Kone, der skulde samme Vej som han. De boede i et lille Hus ovre under Skals Bakker, lidt vesten for Landevejen, fortalte de. Deres Baad laa fortøjet nede i Fjordlandingen, og der var Plads i den til en Tredjemand, hvis Niels ønskede at blive sat over — et Tilbud, der kom denne lige til Pas.

Da de vare komne i Land paa den anden Side, bede Niels paa sine Ledsagere, medens Manden fortøjede Baaden; for han vilde gjærne have Følgeskab hen til Landevejen, eftersom han ikke var vejkjendt paa dette Strøg, og Aftenen blev stadig mørkere.

Manden havde en Sæk paa Nakken, og Konen havde sit opfæstede Forklæde fyldt med et eller andet.

„Skal jeg ikke bære Sækken for jer?" spurgte Niels.

„Aa nej," svarede Manden; „den er ikke saa tung. Det er bare en Skæppe Rug, jeg har tigget sammen oppe i

Rind, og Gaardkonerne har givet vor Mo'er en Haandfuld To*) — vi er Fattigfolk, skal jeg sige os."

Efter en halv Times Gang tværs over Marken standsede Ægteparret udenfor et lille Hus. Manden tog en Nøgle frem af Lommen, aabnede Døren og sagde: „Se, her bor vi, Niels Iversen — det er jo saadan, Du hedder, siger Du? Vil Du ikke med indenfor og have en Taar Drikkelse?"

Jo, Niels var netop tørstig, han takkede altsaa og traadte ind i den fattige Stue, det vil sige: han tænkte, den maatte være fattig; for tage den i Øjesyn kunde han ikke, da han befandt sig i fuldstændigt Bælgmørke. Baade Manden og Konen bleve foreløbig udenfor; men den første raabte ind ad Døren: „Vi kommer ret nu!" Derpaa hørte han dem klavre op ad en Stige ude i den snævre Gang, og i nogen Tid rumsterede de paa Loftet lige over hans Hoved og talede sammen i en dæmpet hvisken de Tone. „De er vel komne i Tanker om, at de hverken har Øl eller Mælk i Huset, de fattige Stakler!" tænkte Niels; „men for min Skyld ingen Allarm, bare de vil give mig en Taar Vand." Omsider kom de ned fra Loftet og ind i Stuen. „Velkommen!" sagde Manden i Mørke. Konen tændte en Tællepraas og satte den midt paa det umalede Bord. Stuen var ikke saa meget fattig endda, men bar snarere Præg af en vis Velstand. Konen, et stærkt, knoklet Fruentimmer med et tvært, rynket Ansigt, men kloge Øjne, fæstede et langt, forskende Blik paa Niels, idet hun satte Tællepraasen fra sig. Hun sagde ikke et Ord, men gik snart ud i Køkkenet for at lave Nadver til sig og Manden. Han derimod — en middelhøj Person med tykt, purlet Haar, lav Pande, blussende røde Kinder og dybtliggende, mistænde Øjne — var meget snaksom, og Munden stod næsten aldrig paa ham.

„Sæt Dig paa Bænken, Niels," sagde han, „saa skal vi snart faa vor Tørst slukket; for jeg er ogsaa lidt tør i Halsen."

Han gik ind i et lille Kammer og kom strax efter tilbage med Ølkrus, Brændevinsflaske og Glas, satte sig hos Gjæsten paa Bænken, skjænkede i Glassæt, drak ham til, skød først Brændevinsglassæt og dernæst Ølkrusæt hen til ham, og først da Niels havde forsynet sig, tog han sig selv en vældig Slurk Øl oven paa Drammen. Det undrede Gjæsten, at

*) Uld.

Varerne vare saa gode, bedre end han var vant til, og Værten maatte ikke være saa fattig, som han havde sagt.

„Du har ikke Ur hos Dig?“ spurgte Værten. „Vi ved aldrig ret, hvad Klokken er; for vi har ikke Raad til at holde Ur.“

Nej, det havde Niels heller ikke.

„Du kan ikke bytte mig nogle Seddelpenge?“ spurgte Værten videre — „ikke at vi saadan ligger med Penge, det maa Du ikke tro; men jeg solgte nylig en Sæk To til Tokræmmeren, han gav mig Betalingen i Sedler, og vi har ikke en Sølvmønt i Huset.“

„Jeg kommer lige fra Herremanden," svarede Niels, „og han tømte næsten min Pung, saa jeg har kun en tre, fire Daler i Smaamønt hos mig; men jeg kan jo gjærne bytte Jer et Par Rigsdalersedler."

„Manden paa Lynderupgaard!" udbrød Værten i en opbragt Tone. „Ja, den Slags Herrer kan jo sluge alt, hvad vi kan slide og slæbe sammen — det er da ogsaa en Fandens Akkord!"

Han aabnede et lille Skab i Væggen og fremtog to Rigsdalersedler, som Niels gav ham Sølvpenge for.

„Du har ikke meget i Fikken," sagde Husmanden; thi Niels havde hældt hele sin Pungs fattige Indhold ud paa Bordet, medens han talte Pengene op. „Men hør nu!" vedblev han, „det er bansat mørkt i Aften, og Du maa hellere slaa Dig til Ro her til i Morgen tidlig. Sengeplads kan vi rigtignok ikke tilbyde Dig; men Du kan ligge blødt og godt i Høet oppe paa Loftet."

„Tak! nej, jeg kan ikke blive, jeg maa af Sted nu," sagde Niels og lettede paa sig.

„Jeg vilde nødig gaa til Viborg i det Mørke," vedblev Manden, „og Vejen er jo desuden ikke sikker."

„Aa, mig er der ingen, der gjør noget," mente Niels; „jeg har baade et let Sind og en let Pung, og om en halv Times Tid staar Maanen op."

„Ja, havde Du bare været igjennem Albuekrogen — Else Mand og Per Kone nøjes ogsaa med Smaapenge."

„Hvad er det for et Par?" spurgte Gjæsten opmærksomt.

„Aa, det er nok et Røverpar, der efter Sigende skal have drevet deres Uvæsen i Albuekrogen nu i flere Aaringer — Mand og Kone, siger man, skjønt det gjærne for den Sags Skyld kan være Fanden og hans Oldemo'er. Folk kalder dem Else Mand og Per Kone, formedelst at hun er saa meget større end han — sligt kan arrivere somme Tider, forstaar Du? Vor Mo'er f. Ex. er adskillige Tommer højere end jeg; men derfor kan vi jo være lige skikkelige. Else Mand har nok altid Maske for Ansigtet og Træskostøvler paa Benene, og Per Kone en laadden Kabuds paa Hovedet og et stort Tørklæde viklet baade for Næse og Mund, saa at han lige kan glo over det med sine forbandede Brikker. Stærke som Satan skal de være og snedige som en Ulykke, og det skal være en ren Umulighed for Politiet at faa Fingre i dem."

„Hvor har de hjemme?“ spurgte Niels, hvem denne Skildring af Røverparret højlig interesserede.

„Ja, det er der ingen der ved,“ svarede Husmanden. „Somme mener, at de bor i en Jordhule et Steds her øster paa, ved Rødsø, eller hvor det er. Men det kan jo være Løgn — Folk siger saa meget.“

Niels fik sig endnu en Slurk af Olkruset, og derpaa sagde han god Nat og Tak og skyndte sig af Sted. Snart havde han naaet Landevejen, og nu kunde han ikke tage fejl. Vejret havde været tørt i de sidste fjorten Dage, Vejen var baade fast og jævn, og det kan nok være, han brugte Ben hen ad den — Marie ventede ham jo!

Han var dog ikke rigtig godt til Pas, da han i Bælgmørket skred op igjennem Albuekrogen, og han kunde høre sit eget Hjærte banke — men fremad maatte han jo! Han knyttede Haanden fastere om Knortekjæppen, brugte Øjnene i alle Retninger, saa godt som Mørket tillod det, og halede ud, saa han dampede. Men Else Mand og Per Kone maatte ikke være ude paa Fangst den Aften; thi han passerede Albuekrogen i hele dens Længde, uden at der hændte ham noget, og da han var naaet op paa den flade Mark, løftede Maanen sig blank og rund over den østlige Synskreds, højere og højere steg den og kastede sine blege Lysstraaler hen over Landskabet, saa at han kunde se Kæmpehøje og andre Gjenstande helt tydelig. Nu var han ikke ræd længere, Else Mand og Per Kone skjænkede han ikke en Tanke mere, og han havde kun Sind og Tanke for sin ventende Fæstemø, som han skulde se i Løbet af en Time.

Navntoft var han forbi, og det var nu saa lyst, at han kunde skimte Taarnene paa Viborg Domkirke. Da han havde passeret Navntoft Høje og ilede ned i Dalen nord for Engelsborg, fik han Øje paa tvende vandrende op ad Bakken paa den anden Side. De gik meget langsomt og i samme Retning som han, standsede af og til og saa' sig tilbage; der var et Par hundrede Favnes Afstand imellem dem, den bageste var en Mandsperson og den forreste, saa vidt han kunde se, en Kvinde Nu satte Mandspersonen sig ned og blev siddende, til Niels næsten havde naaet ham; saa stod han op igjen og blev staaende. Niels holdt sig paa den modsatte Side af Vejen og vilde gaa forbi — den ubekjendte skraaede over Vejen, tog nu ogsaa lange Skridt og holdt sig stadig paa Siden af Niels. At Personen var væbnet med en drabelig Vandringsstav var der i og for sig intet paafaldende i;

for Datidens Sæder vare jo raa, og Slagsmaal var en af Bøndernes mest yndede Adspredelser; men — han var middel høj, havde laadden Hue paa Hovedet og et stort Mundtørklæde om Halsen!

„Hvad vil Du mig?" spurgte Niels studs og standsede.

„Hvad jeg vil?" svarede den ubekjendte i en sælsom udfordrende Tone. „Aa, Du kan jo bare sige mig, hvad Klokken er."

„Klokken!" raabte Niels — „ja, Landevejsrøvere holder meget af Lommeure — der har Du det, Per Kone!" Med disse Ord greb han den ubekjendte i Brystet og rendte ham baglængs over i Vejgrøften, hvorpaa han stak i Rend op ad Bakken med Knortekjæppen over Hovedet som en dragen Klinge, rede til at slaa Elses Mand fra sig, i Fald hun vilde spærre ham Vejen. Hun stod ganske rolig oppe paa Bakkekammen og saa' ham komme løbende; men i det han vilde storme hende forbi, ilede hun ham i Møde med aaben Favn, slyngede sine Arme om hans Hals og trykkede ham et varmt Kys paa Munden.

„Niels, Niels!" lød Maries ham saa velkjendte Røst som sød Musik i hans Øre — „hvor Du bier længe, kjære Niels!"

„Jh, men Herre Gud, er det virkelig Dig, Marie?" stammede Niels yderlig forvirret; „jeg tænkte ... jeg troede ..."

„Hvad troede Du, bitte Ven? at jeg var et Spøgelse?" lo hun og kysede ham gjentagende. „Axel!" raabte hun derpaa ned i Dalen — „skynd Dig herop! nu har jeg ham! Jeg skal sige Dig, bitte Ven!" vedblev hun, henvendt til Kjæresten, „Axel og jeg kom til Viborg for over tre Timer siden. Jeg var jo utaalmodig, og da Faster havde givet os noget at spise, fulgtes Axel og jeg ad her ud ad Vejen for at mødes med Dig; vi var næsten helt i Navntoft, saa blev jeg træt af det, og vi vendte om; men Axel vilde endnu ikke opgive Haabet, han holdt sig tilbage og lod mig gaa saa stille i Forvejen. Nu ser jeg, han kommer halende — Du maa være gaaet ham forbi dernede i Dalen?"

„Var det din Broder, Marie?" sagde Niels forknyt — „ham, der skulde hjælpe os at faa hinanden? Der har jeg rigtig nok baaret mig kjønt ad!"

„Du har hvad for noget?" spurgte hun forundret.

„Jo, jeg vidste jo ikke bedre, end at det var Per Kone og Else ... og ... og saa smed jeg ham ned i Vejgrøften."

„Jh, men hvad er det, Du staar og fortæller mig, Niels? Jeg forstaar ikke et Ord af din forstyrrede Snak!"

Niels fik ikke Tid til at forklare sig tydeligere for hende; for nu havde Axel naaet dem, og han spurgte strax: „Er det ham, Du er Kjæreste med, Marie?"

„Ja—a, er han ikke god nok?"

„Hvor god han er, maa Du vel bedst selv vide," bemærkede Broderen med et lunt Smil, „men jeg frygter for, han er lidt mørkeræd og maaske ogsaa en Smule krakilsk."

„Men er I da begge blevne maanesyge?" raabte Pigen. „Niels snakker, som om han havde en Skrue løs, og Du begynder med at overfuse ham med Grovheder!"

„Ja, nu skal Du høre, Søster! Jeg træffer Gutten

her nede i Dalen og spørger ham i al Høflighed om, hvad Klokken er — og han svarer med at støde mig i Grøften og rende sin Vej som en Hare."

„Nej da, Niels! er det sandt?"

Ja, det kunde Niels ikke nægte, og nu fortalte han omstændelig, hvad der havde spøgt ham i Hovedet paa hans Vandring op igjennem Albuekrogen og tilsidst forvoldt ham denne Fejltagelse.

Søskendeparret brød ud i en hjærtelig Latter, og Axel sagde: „Han antog os for Else Mand og Per Kone — ha, ha, ha! Den Historie skal jeg ikke glemme saa snart! For Resten skal Du ikke være slukøret, min Fa'er!" sagde han trøstende til Niels og slog ham paa Skulderen, „for det var i Grunden min egen Skyld. Jeg kunde nemlig nok vide, at det var Dig, og da jeg saa', hvor befippet Du var, vilde jeg have lidt Løjer med Dig og spurgte Dig om, hvad Klokken var. Aa ja, det var morsomt!"

Niels lo nu ogsaa selv hjærtelig af sin Fejltagelse, og Marie sagde: „Ja, lad os nu skynde os ind til Faster; hun har varm Aftensmad til os, og der staar en god Seng opredt til Jer paa Kvistkammeret."

„Ja, kom nu, Else Mand og Per Kone!" sagde Broderen overgivent.

„Fy, Axel! saadan maa Du rigtig ikke kalde os!" sagde Søsteren; „det kunde let blive til et Øgenavn."

„Det skal jeg heller ikke — bare han vil være manerlig," svarede Broderen. „Men alle disse Historier om Røvere og natlige Overfald tror jeg ikke paa. Det er bare Opdigt og tjener kun til at kyse Børn og gamle Folk med."

„Naa, det mener Du?" sagde Niels.

„Ja, saa gu' gjør jeg saa. Ude i vores Egn hører man aldrig Tale om sligt; der er Vejene sikre nok, og der er aldrig nogen, der bliver overfalden."

„Ja, da er jeg, i hvor ung jeg er, allerede én Gang bleven overfalden paa offentlig Landevej," sagde Niels.

„Det er jeg ogsaa!" lo den anden „og det for ikke mere end et Kvarter siden."

„Aa, pyt med det Narrevæk!" vedblev Niels; „men jeg er bleven det for ramme Alvor." Og nu fortalte han sit og Naadigherrens Æventyr i Albuekrogen.

„Ja, saa galt har vi jo før hørt," sagde Axel; „men det er da kun sjældent, at sligt sker. Jeg tænker ellers om jer Himmerlændere, at I er for langt tilbage i Tiden, I er

for rædde af jer og bliver ved at lave Historier i hundredevis af en og den samme, og saa ser I Spøgelser ved højlys Dag. Nej, kom ud til os: vi har for længe siden rystet Barnet af Ærmet, og vi tror ikke paa andre Spøgelser end dem, vi kan tage og føle paa."

„Det er ogsaa just den Slags, jeg taler om," indvendte Niels, der ikke var fri for at føle sig lidt stødt over Axels Maade at omtale Himmerlænderne paa.

Under saadanne Samtaler fortsattes Vandringen ind til Viborg. Niels syntes ikke rigtig om Maries Broder. „Fyren er lidt indbildsk og vigtig," tænkte han, „og han mener at kunne se Himmerlandsknaberne over Hovedet; men lad ham være saa højbenet, han vil — bare han vil lade mig faa Marie."

Dagen efter var der livligt i gamle Viborg, og det vrimlede med Markedsgjæster paa Gader og Torve; men da selve Markedet ikke vedkommer os her, ville vi forbigaa det og kun berette, at Axel solgte sin Hest strax om Morgenen, og ved Middagstid havde Marie ikke en Alen mere tilbage af sit Vadmel og Lærred.

Da de havde spist til Middag, vilde Kjærestefolkene helst have spændt for, at de kunde komme af Sted til Uldbjerg.

„Aa, hvad skal det Jav til?" sagde Axel. „Vi er jo da til Marked — lad os nu more os."

„Det var dog rart at komme til Vejs Ende ved Dagens Lys," mente Niels.

„Er Du bange?" spurgte Axel og spidsede Ore.

„Det just ikke, men jeg vil dog sige Dig rent ud, at vi maa helst være Albuekrogen forbi, inden det bliver mørkt."

„Er Du bange?"

„Aa, Du med dit bange! Er Du selv bange maaske?"

„Nej, ikke det mindste, min Fa'er! og det skal jeg vise Dig; for nu bliver jeg i Viborg, saalænge der er Dag paa Himlen!"

Ja, saa var de jo nødte til at blive alle tre, og kort at fortælle, det tog Dagen med sig, og Solen var nede, inden de kom til Vogns og kjørte ud af Mogensport.

De Bøndervogne, som den Gang brugtes, vare saa snævre i Fadingen, at kun ét Menneske kunde sidde paa hvert Sæde. Forrest sad Axel og kjørte Hestene, bag ved ham havde Søsteren Plads og Niels Iversen bag ved hende igjen.

Den første halve Mils Vej var Færdslen livlig nok; men

saasnart de havde drejet af fra Skive-Vejen og kjørte ind efter Navntoft, var Befordringen ene.

„Der er saa dødt paa denne Vej," sagde Axel — „ikke en Vogn at høre eller se, hverken foran eller bag efter os."

„Albuekrogen," svarede Niels.

„Ja, hvad den?"

„Den har Folk Respekt for; Bønderne nord fra er hjemme for længe siden."

„Aa, skidt med Albuekrogen!" mente Axel; „Folk der nord fra er jo smaatosede." Han gav sig til at synge.

Niels sad og gantedes med sin Kjæreste og stjal et Kys fra hende en Gang imellem, men tavst og lydløst; for Kusken maatte ikke mærke, hvad de tog sig for.

„Naa, Kusk!" raabte Niels omsider, „her begynder Albuekrogen — hold nu Orene stive!"

„Ja vel!" svarede Axel, idet han gav Hestene et Rap af Pisken, og Vognen rullede hurtig ned mellem de høje, sorte Lyngbakker.

„Jeg er saa bange!" hviskede Marie.

„Ikke ræd, mit Lam!" trøstede Kjæresten. For en Forsigtigheds Skyld holdt han dog Knortekjæppen parat og vendte sig i Sædet, for bedre at kunne passe paa.

Pludselig dukkede et Par Skikkelser op, en af hver Vejgrøft, og nærmede sig Vognen i lydløse Spring. Niels gav den ene et saadant Slag oven i Hovedet, at den blev liggende. Han slog efter den anden, men fejlede — Skikkelsen flygtede, over Vejen, op ad Lyngbakken! „Turr!" raabte Axel, „hold ve' Tæmen, Mari'!" Han af Vognen og op ad Bakken efter Flygtningen! Den faldne begyndte at kravle og vilde rejse sig; men i et Nu var Niels af Vognen, kastede sig over ham og holdt ham nede. Marie sad paa Vognen og skreg.

Nu kom der en tung Gjenstand ruslende ned ad Lyngbakken og standsede i Vejgrøften.

„Er det Dig, Axel? Har Du ham?" spurgte Niels.

„Ja vel! men jeg tror, det er en Hun; for den har Skjørter paa og kunde ikke rende fra mig. Kan Du holde din?"

„Det gaar an, skjønt jeg har min fulde Hyre — han vil baade bide og slaa."

„Og min har en bansatisk Lyst til at kradse mine Øjne ud!"

Marie var stegen af Vognen og havde bundet Tømmen.

Hun gik hændervridende frem og tilbage over Vejen fra den ene Kampplads til den anden og jamrede: „Aa, Herre Gud! hvad skal der blive af os?"

Der kom en Flok unge Karle gaaende; de havde været til Marked og vare overstadig muntre og lystige. „Hej!" raabte de, „kom an, Else Mand og Per Kone, vi er ikke rædde for Jer!"

„Det er justement dem, vi ligger og baxes med," sagde Niels, „kom og hjælp os!"

Karlene studsede. Den talende kunde de ikke rigtig se, fordi han var rullet i Grøften med sin Modstander; men de saa' den grædende Pige og Vognen, der holdt lidt længere fremme.

„Er I bleven overfaldne?" spurgte Karlene i Munden paa hverandre.

„Akkurat s'gu!" svaredes der nu fra den anden Vejgrøft. „Aa, gaa én af Jer hen og lang mig et Stykke Reb, der hænger paa den ene Vognkjæp!"

En, to, tre bleve nu Fangerne bundne og lagte i Vognen. Ingen af dem sagde et Ord.

„Men hvor bringer vi dem nu hen?" spurgte Axel.

„Til Lynderupgaard naturligvis," svarede Niels; „det er rigtignok en bansat Omvej; men vi maa vide dem under Laas og Lukke i Borgfængslet, inden vi sover."

Karlene havde hjemme i Skals; men saa glade vare de ved deres Andel i Æventyret og saa spændte paa dets Udgang, at de alle som én fulgte Trop med vore Venner helt til Lynderupgaard. Det værste for disse var, at deres „liggende Fæ" næsten fyldte hele den smalle Kasse. Kun det forreste Sæde var frit, og det kunde Marie have benyttet; men hun turde paa ingen Maade sidde til Vogns med Røverne, og maatte altsaa tilbagelægge hele den lange Omvej til Fods.

Herremanden var endnu oppe, og han stod just paa Trappen til den store Dør, da Kjøretøjet rumlede ind i Gaarden.

„Hvem der?" raabte han, da Vognen var standset.

„Det er mig — og nogle flere til," svarede Niels Iversens ham saa velkjendte Røst. „Vi har fanget et Par Røvere, og kan hænde, det er gamle bekjendte, Naadigherre!"

„Død og Kritte!" raabte Herremanden. „Bring dem ned i Borgestuen, Niels, der er Lys endnu, og jeg skal strax være hos Jer! Har Du Mandskab nok, Niels Iversen?"

„Jo — mere end nok!“

De unge Karle løftede Fangerne af Vognen og bar dem ind i Borgestuen; thi man holdt det ikke for raadeligt at løse deres Ben endnu.

Der stod et Lys og brændte paa Langbordet; men Herremanden havde desuden en Lygte i Haanden, og den holdt han op lige foran Røvernes Ansigt.

Ja, der stod de: et højt maskeret Fruentimmer og en lille skulderbred Mand med Brokkandshue paa Hovedet og et stort Tørklæde viklet om Hals og Underansigt.

„Hvor er I fra?“ spurgte Herremanden strængt, idet han rev Masken fra Kvindemenneskets Ansigt.

„Det kan jeg sige Naadigherren!“ udbrød Niels, der stod og gjorde store Øjne paa „Else Mand og Per Kone“; for han havde strax i Røverparret gjenkjendt — Husmanden og hans Kone fra Skals Bakker.

„Vi kjender dem ogsaa, de er fra vort Sogn, og Folk har længe haft Mistanke til dem!“ istemmede de i højeste Grad forbavsede Ungkarle i Munden paa hverandre.

„Den Onde skal brække Jer, I Grønskoldinger,“ raabte Konen med et gnistrende Blik paa Niels og Axel. „Vi kom og vilde have forlangt at kjøre med til Skals Bro — og saa overfaldt I os med Hug og Slag, bandt os som Slagtekvæg

og slæbte os hid i Jeres forbandede Rumlekasse! Men bi lidt — der er vel Lov og Ret her i Landet!"

„Haa, haa!" svarede Herremanden, „saa Du vover at synge i den Tone! Det skal ikke nytte Dig stort. I Fangehullet med dem og slut dem i Bolt og Jærn!" befalede han sine Karle, der ogsaa vare stimlede sammen i Borgestuen.

„Tror Du nu, der er Røvere til?" sagde Niels til Axel, da de atter vare komne til Vogns og kjørte videre.

„Ja, det er jeg jo nødt til; men jeg er glad ved, at jeg fik Lejlighed til at give Dig en Haandsrækning, da det var min Skyld, vi kom saa sent af Sted."

„Og det skal Du netop have Tak for! Havde vi taget af Sted, da Marie og jeg var færdige, saa havde vi nok ingen Fangst gjort."

„Du er ellers ingen Frossenpind, Niels!"

„Og Du heller ikke, Axel!"

„Aa nej! Jeg har jo været med før i Aften, og en god Øvelse gjør saa meget. I tager vel ogsaa et Tag med hinanden en Gang imellem, I Himmerlandsknaber?"

„Ja, desværre!" svarede Niels. „Hos os er der aldrig et Bryllup eller et Barselgilde, uden at det ender med Slagsmaal, og det er i Grunden en grim Skik."

„Og stræng for os stakkels Kvindfolk at se paa," tog Marie Ordet. „Bliver der Slagsmaal til mit Bryllup, saa løber jeg min Vej!"

„Du vil jo aldrig giftes?" sagde Broderen tørt.

„Jo, det vil jeg da!" svarede hun og lo.

Niels, der atter havde indtaget sin Plads bag ved Kjæresten, sagde i Hjærtet Ja og Amen til disse Ord, og han lod hende strax besegle dem med et Kys.

Den følgende Formiddag førte Niels sin Gjæst omkring og viste ham alle de fattige Herligheder, der jo om kort Tid skulde være hans. Den tilkommende Svoger gik og betragtede alt med Kjendermine; han sagde ikke stort, Panden var rynket, og hans Adfærd var i det hele meget alvorlig, næsten højtidelig. Niels syntes ikke rigtig om ham den Dag.

Før Afskeden fik Kjæresteparret et Øjeblik Lejlighed til at tale sammen i Enrum. Maries Øjne vare fulde af Taarer og hendes Kinder blegere end ellers.

„Synes han ikke om Udsigterne?" spurgte Niels modfalden.

„Nej," hviskede hun og førte Forklædet til Øjnene.

„Saa faar vi vel ikke hinanden?"

„Jo," svarede hun; „din Fattigdom skal ikke skille os; men vi kommer maaske til at vente lidt . . . nogle Aar."

Han vilde gjærne haft en Samtale med hendes Broder for at faa en ren Besked; men Axel, der følte sig grundig skuffet i sine Forventninger, undgik ham forsætlig og rejste sin Vej igjen, uden at Sagen kom paa Bane imellem dem.

Niels gik og blev helt tungsindig i de følgende Dage, og ingen kunde sætte Humør i ham. Den eneste, der kunde, var jo nu borte, og hende faa' han maaske aldrig mere!

Der gik en fjorten Dages Tid paa den Maade.

Men saa en Dag holdt endelig — ikke just Lykkens Gudinde selv, men dog en Udsending fra hende, sit Indtog i hans fattige og forfaldne Fædrenegaard. Udsendingen var ingen ringere end Herremanden fra Lynderupgaard.

„Er Niels Iversen hjemme?" spurgte han en Dreng, som han traf ude i Gaarden.

„Nej, han er i Marken; men han kommer vist strax."

Naadigherren stod af Hesten, gav Bidselet til Drengen og traadte ind i Fæstebondens fattige Stue.

„Aa, Herre Gud! skal mit ringe Hus times saa stor en Ære!" sagde gamle Iver, der sad i Kakkelovnskrogen med Stokken mellem Benene. „Velkommen, Naadigherre! Ja, De maa undskylde, jeg bliver siddende, for jeg er saa daarlig nu, at jeg næsten hverken kan gaa eller staa."

„Er Du det, gamle!" sagde Herren og klappede ham venlig paa Skulderen. „Gjør mig ondt for Dig, maa jeg sige; for Du var altid en brav Mand, Iver, og gjorde det, saa længe Du kunde."

Konen, der endnu var rask og rørig, tog en Fjervinge ned fra Bjælken og gav sig ivrig i Færd med at støve ned.

„Lad hellere Støvet blive, hvor det er, Mutter, saa længe jeg er her," sagde Herremanden. „Niels er nok i Marken?"

„Ja, han er saa."

„Hvordan har han det?"

Forældrene saa' til hinanden. „Tak, Naadigherre!" svarede omsider Manden. „Han er ogsaa lidt snavs i den senere Tid."

„Saa—aa! Er han syg da?"

„Nej, det hænger ikke saadan sammen," forklarede Konen; „men det er denne Pige der sønder fra, som han blev kjendt med, mens de tjente sammen paa Gaarden."

„Har hun slaaet ham fejl?"

„Aa nej! Men de var her for en Tid siden, hun og Broderen — Axel hedder han nok — og han syntes saa daarlig om vor Usseldom, at nu maa de ikke faa hinanden."

„Pyt, ikke andet! Det skal vi nok faa jævnet."

I det samme traadte Niels ind. Han saa' sølle ud; men hans Blik faldt aldrig saa snart paa Herremandens glade Ansigt, førend hans eget opklaredes.

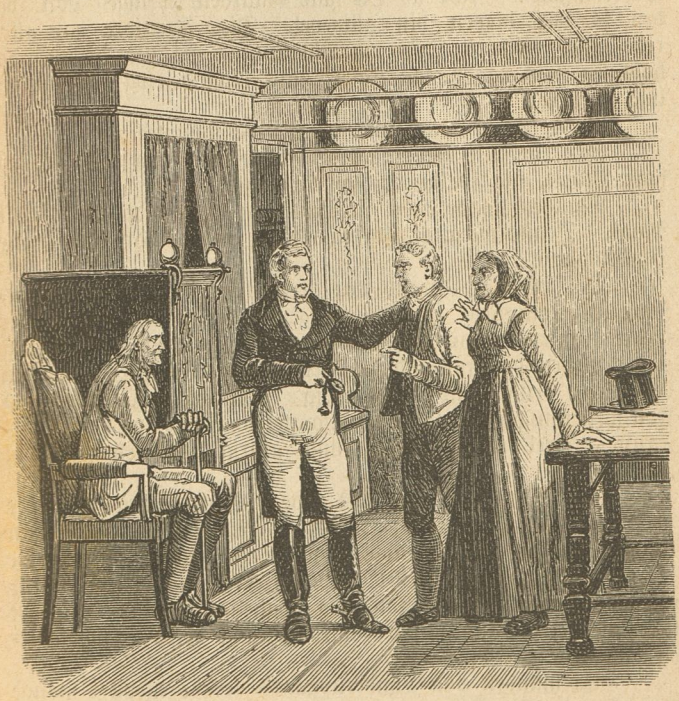

Den fornemme Gjæst fremtog uden videre Indledning sit Guldur og viste Niels det. „Kjender Du den Fyr?" spurgte han med et triumferende Smil.

„Ah — har Naadigherren faaet sit Ur tilbage?"

Ja, takket være Niels Iversen havde han faaet det tilbage. Hytten under Skals Bakker var bleven gjennemsøgt;

under Ovnen havde man fundet en muret Grube, hvori der laa skjult en Mængde ranede, til Dels kostbare Sager og deriblandt det saa længe savnede Ur. Efter dette Fund, der gav Nøgle til Opdagelsen af en hel Række Forbrydelser, havde Røverparret endelig aflagt en fuldstændig Tilstaaelse og var nu for deres øvrige Livstid sendt „i Kongens Tjeneste" paa Bremerholm.

„Og hvormed skal jeg nu lønne Dig, Niels?" spurgte Herremanden. „For at Du faar Gaarden, er ingen Løn, da den jo var bleven din alligevel. Dine Forældre har allerede ladet falde et Ord om Marie, saa jeg ved Besked, og hvis jeg maa raade, saa skal I have hinanden og være lykkelige — naa?"

Niels løftede langsomt Hovedet og stammede:

„Ja, dersom Naadigherren vil hjælpe mig til, at jeg faar Marie, saa forlanger jeg ikke andet."

Manden havde givet sit Løfte, og han holdt det i fuldt Maal. Denne mægtige Forbundsfælle vidste bedre at fjærne Hindringerne.

Det følgende Foraar var Axel atter i Uldbjerg og besøgte sin Kampfælle fra Albuekrogen, og denne Gang var der ingen Rynker i hans Pande; men i Mellemtiden var al Ting ogsaa bleven helt forvandlet: Niels havde faaet Fæstebrev paa Gaarden, denne var fuldstændig ombygget, og Heste- og Kvægbesætningen var lutter Kjærnekram, ret ud af første Skuffe. Axel sagde denne Gang aldrig Niels, men stadig „Svoger".

Om Efteraaret var Niels ude i Sønderegnen at holde Bryllup, og han var borte i fire Dage. Saa vendte han tilbage med sin smukke unge Hustru og fæstede med hende Bo i sin Fædrenegaard, der jo paa Herremandens Foranstaltning var forvandlet til et net og hyggeligt Hjem. De levede lykkeligt med hinanden, vare agtede blandt deres Standsfæller og opnaaede en høj Alder.

Herremanden paa Lynderupgaard levede endnu i mange Aar efter de her skildrede Begivenheder; men han traf aldrig sammen med Niels eller hans Kone, uden at han i en fornøjet Tone lod falde en spøgende Bemærkning om det ranede, men atter gjenfundne Guldur.

Der er Forskjel.

Første Lakaj. Jeg holder ogsaa af de Borgerlige, det véd Gud, jeg gjør, og jeg vilde ikke lyve, om jeg sagde andet; men jeg siger Dem alligevel: Halvsex til Middag, og Desserten henad Ni, se det er det, vi Adelige har fremfor de Andre.

Anden. Bevares, ja, jeg siger ikke andet; men vi andre kommer skam ogsaa med. Vores Middager — det har Etatsraaden altid holdt paa — er aldrig tidligere end lidt over Fem.

Første. Jamen lidt over Fem, det er lidt under os; og forresten, det er os, der har begyndt med det, og saa har De siden fulgt os i Halen; — men sig mig: har Etatsraaden forresten noget at rutte med?

Anden. Bevares vel, ja dér er noget, kan De tro; og

han er alene med Fruen, — ikke saa meget som det, der ligner et Barn — og han har tre Steder i Byen, gode Indtægter forresten og to Landejendomme.

Første. Meget net, det ved Gud, meget net efter Omstændighederne. Men véd De, hvormeget det Hele forslaar?

Anden. Nej!

Første. Jo, det skal jeg sige Dem: hvis vi gjorde Etatsraaden, med alt hvad han ejer og hele Molevitten, i rede Penge, saa vilde det dog, om vi gav den unge Greve Etatsraaden i Lommepenge, ikke forslaa mere end til Drikkepenge hos Schweitzerne, og endda kunde det blive knapt nok paa Slutningen af Sæsonen.

Anden. Bevares vel, ja jeg siger ikke andet; men saa er Etatsraaden ogsaa en nydelig Mand, baade, naar han en enkelt Gang er hjemme, og hvor De ellers vil tage og sætte ham.

Første. Ja, det skal fedt hjælpe Altsammen, naar han dog ikke har Blodet.

Anden. Har han ikke Blod?

Første. Nej ikke en Blodsdraabe i Kroppen, af det rigtige ægte Blod naturligvis. Forstaar sig, kan man ikke være Fuldblodshest, maa man være glad ved at være en borgerlig Skimmel; men fuldblods, det bliver man dog ikke.

Anden. Bevares vel, ja jeg siger ikke andet; men har det Blod da saa Meget at sige?

Første. Ja, det er det, det kommer an paa: Jeg vilde ikke undvære det for meget, — hos Greven, mener jeg.

Anden. Men De maa vel ogsaa ha' svært at bestille?

Første. Det har vi vist!

Anden. Jamen De?

Første. Jeg tager imod, følger ud og henter hjem, sidder bag paa Greven, naar han kjører ud; aa ja, det *kan* være trættende.

Anden. Bevares vel, da har jeg det rigtignok anderledes drøjt; ja, jeg siger ikke andet.

Første. Jamen, der er jo ogsaa ligesaa megen Forskjel paa os To, som paa en Greve og en Etatsraad.

Anden. Ja, bevares vel, jeg siger ikke andet!

Chr. B.

Min bedste Ven.

Af Elisabeth Martens.

Kjøbmand Knob var velbekjendt og velagtet i den lille By, og Benævnelsen „Kjøbmanden", var tilstrækkelig til at betegne, at det var ham, man mente. Og dog var det ingenlunde nogen stor Handel, han drev; men den var mangesidig, som det den Gang var Brug, og han passede den med Orden og Driftighed. Dertil vare flere Tillidshverv efterhaanden blevne ham betroede; han var Kirkeværge og Overformynder, og hans Raad blev oftere indhentet, naar Byens Anliggender skulde afgjøres.

Ved et kort, afmaalt Væsen røbede han, at han var sig sin Overlegenhed bevidst, og med Værdighed, næsten med Nedladenhed gjengjældte han de mange Hilsener, han modtog, naar han stod i sin Dør eller red sin Eftermiddagstur paa sin fede blankbrune Hoppe. I sin Familje saavelsom i sin Forretning, bevarede han samme overlegne Bestemthed. Han havde giftet sig sent, og hans blege, noget sygelige Kone fordristede sig aldrig til at ytre anden Mening end Husherrens, men adlød hans Vilje med utrættelig Godhed. Det samme kunde siges om Christian Geertz, Knobs troeste Arbejder og væsentligste Støtte, hvad Handel og Vandel angik. Som en

ung, kraftig Knøs paa en Snes Aar var han bleven Bodkarl — som det den Gang hed — i Knobs Tjeneste, og efter at være bleven dresseret i nogle Aar og slidt paa i endnu flere, var han omsider naaet saa vidt, at han fik Lov at arbejde fra tidlig Morgen til sen Aften uden at høre et ondt Ord. Knob vidste godt, hvad han havde i den ærlige Svend; han lønnede ham ogsaa meget ordentlig, men ikke et Øjeblik glemte han at behandle ham som en underordnet, der stod dybt under ham. Han sov i et lille Lukaf ved Butiken, han spiste sine Maaltider paa Disken, og aldrig vexledes der et Ord imellem dem, som tydede paa, at Knob huskede, at der bankede et Hjærte og boede en Sjæl i det unge, stærke Legeme, han drog saa megen Gavn af.

Knobs Datter Ingeborg, var Foreningspunktet imellem Forældrene, og hørte man Spøg og Latter i det rastløst arbejdende Hus, saa kom den fra hende. Hun var kun sex Aar, da Geertz kom dertil, men havde han nogle kjære Erindringer fra sit syvaarige Ophold i Knobs Hus, da skyldtes de allesammen hende. Hun udviste altid et venligt Væsen imod ham, havde ofte smaa Tjenester at bede ham om; men ethvert Forsøg paa at faa ham med ind i Familjelivet blev bestemt afslaaet — „en Bodkarl passer i Butiken, ikke i sin Principals Selskab," — erklærede Faderen.

Med Arbejde ude og inde, gik Tiden sin Gang, dog ikke med den pulserende Jærnbanefart, der nu gaar igjennem hele Tilværelsen. Paa den Tid vor Fortælling bevæger sig, vare Jærnbanerne endnu ikke naaede til Jylland, man kjørte tværtimod med Stude og kom dog med. Ej heller fløj Spørgsmaal og Svar igjennem kunstigt sammensatte Touge, under Himmel og Hav den hele Verden rundt, man nøjedes med en sparsom Postgang og mundtligt Budskab. Men disse saakaldte „gode gamle Tider", savnede dog ikke rappe Tunger og lyttende Øren, der hørte og førte, saa Fantasien blev sat i Bevægelse og Rygter bragte i Omløb.

Ikke en Gang Niels Knob blev forskaanet for Omtale; en Nyhedskræmmer fordristede sig til at tage ham og hans Færd under Behandling, og det varede ikke længe, inden der vaktes Mistanke, og Rygtet — dette formløse Uhyre — snoede sig ind i de Hjærter og i de Kredse, hvor der hidtil havde herskt Tillid og Agtelse. Man fandt hans Udseende forandret, og der hviskedes om Tab og Pengeforlegenheder.

Imellem hans Tjenestefolk, Karle og Husmænd, ytredes ofte Forundring over, at hans Sædindkjøb blev ringere med

hvert Aar, og da Geertz en Dag tillod sig at gjøre ham opmærksom paa, at deres Tømmer og Brædeoplag var gaaet saa meget med, at det maatte nyt forsynes, foer Knob imod Sædvane op, og svarede: „Lad mig i Fred — jeg skal nok selv passe mine Forsyninger." — Men, som om han fortrød dette Udbrud, føjede han mildere til: „Du kan tro, Geertz, jeg ved det altsammen, men jeg spekulerer; — ja jeg spekulerer grumme meget i denne Tid;" — sluttede han med et Suk.

Uvilkaarlig saa Geertz op, og det Udtryk af Bekymring og Modløshed, der laa i Principalens Træk, mindede ham om de foruroligende Formodninger, der vare naaede til hans Øre. Dog var dette aldeles forbigaaende, han var saa indlevet i Tillid til Knob, at denne ikke en Gang rokkedes, da han gjentagne Gange maatte modtage og bringe Breve fra og til Byfogden, hvilke kjendeligt vare af pinligt Indhold for hans Herre.

En Morgen i December kom endelig en Politibetjent for at bede Kjøbmand Knob at møde paa Raadstuen næste Formiddag Kl. 11, — der skulde afholdes et Møde. Dette var intet usædvanligt, men da Geertz bragte Knob den skriftlige Tilsigelse, snappede han ængstelig Papiret, og en Skjælven gik igjennem ham, medens han læste dets Indhold. Han ytrede intet, afærdigede som sædvanligt Geertz med en afvisende Haandbevægelse, men denne fik dog en trykkende Fornemmelse af, at der var tung Luft over Hjemmet, og han bildte sig ind, at Knobs Væsen og Gang var usikker og besværlig, da denne til bestemt Tid begav sig hen til Raadstuen.

Ingeborg anede intet, og en blød medlidende Følelse rørte sig hos Geertz ved at se hende saa glad og tillidsfuld, og han ønskede af ganske Hjærte, at hun maatte blive forskaanet for den Ulykke, han uklart følte, drog sammen over hendes Hoved.

Henad Aften blev Geertz kaldt ind til Kjøbmanden, som han fandt i Sengen i en saa ophidset Tilstand, at han antog ham for febersyg. „Ja vist, ja vist, — jeg er syg;" var Svaret paa hans deltagende Foresprørgsel; „derfor maa Du, bitte Geertz, hjælpe lidt paa mig. — Gaa Kone, gaa Barn," — vedblev han med usikker Stemme, „jeg har lidt at tale med Geertz om, — han er vor gode Ven — ikke sandt Ingeborg?" — sluttede han, idet han med rystende Hænder skjød hende fra sig.

Saa snart de vare borte, fortalte han med stort Besvær, hvordan flere Uheld og sammentrufne Begivenheder havde

bragt ham i en ulykkelig Pengeforlegenhed. Dette var allerede sket for flere Aar siden, men i Haab om, at han kunde slaa sig op igjen, havde han søgt foreløbig Dækning i de offentlige Midler, som vare ham betroede; men da han altid havde udbetalt Renterne i rette Tid, var hans Misbrug hidtil forblevet ubemærket. Først for nogle Maaneder siden, da der savnedes et Modtagelsesbevis, som han undslog sig for at skaffe tilveie, var der opstaaet Mistanke, og Undersøgelser vare blevne iværksatte. De truende Breve og endelig hans Hidkaldelse til Byfogden i Dag, vare de sørgelige Følger af hans Uredelighed.

I fuldkommen Tavshed hørte Geertz denne Tilstaaelse, som bragte Skammens Rødme og Angstens Sved paa den stolte Mands Pande, og end mere ydmygende var det, da han bad Geertz at hjælpe sig. Denne forstod ikke strax, hvad Knob mente, men da han huskede paa, at han havde overgivet et Par hundrede Daler, som han havde sammensparet, i Principalens Hænder, svarede han beredvilligt: „Ja, i Guds Navn tag dem Hr. Kjøbmand, hvis det kan hjælpe Dem og Deres.“ Uvilkaarligt traadte Ingeborgs Billede frem for hans indre Øje, og han føjede bevæget til: „Det var Synd, om det velsignede Barn skulde have Sorg.“

I Stedet for at takke ham for det bragte Offer, udbrød Knob med Iver: „Ja, ikke sandt, for Ingeborgs Skyld maa vi, eller rettere Du Geertz gjøre alt, — hun maa hverken kjende Skam eller Ulykke. Du gode ærlige Geertz — Du maa og vil nok redde hendes Fader.“

„Men jeg kan jo ikke,“ afbrød den tiltalte. „Jeg ejer jo intet, undtagen de 200 Daler, som jeg allerede har tilstaaet Dem, Gud give, at jeg havde mere!“ sluttede han forknyt.

„Du har mere — tænk dig om,“ — begyndte Knob igjen, og nu fulgte en Paamindelse om, at Geertz selv havde fortalt, at han havde 3000 Rigsdaler i kongelige Obligationer.

„De ere ikke mine, men min stakkels Broders — de maa ikke røres,“ lød Geertz bestemte Svar, og imedens Knob forsøger ved snilde Bevisførelser at omstøde hans Grunde og forvirre hans Begreber, ville vi fortælle, hvorledes han var kommen i Besiddelse af den Sum, hvortil Knob satte sit sidste Haab om Redning.

Vi føres atter til en stormfuld Scene, men det er ikke Sjælens Bølger, men Havets vældige Vande, som ere i Oprør. I Nætter og Dage havde Storm og Uvejr pidsket Vesterhavet,

og Kystens faa Beboere havde forudsagt, at der vilde spørges Nød og Ulykke paa den farlige Strand. Christian Geertz havde den Gang Hjemstavn der ved Kysten, han var anbragt ved en Handel, der dreves i et Slags Blokhus, og hans ældre Broder Peter, der var Sømand og ellers foer paa lange Rejser var ogsaa hjemme, som han kaldte det, endskjønt Forældrene forlængst vare døde, og det kun var Broderen og de kjendte Steder, der drog ham did.

Hin stormfulde Efteraarsnat var han den første, der hørte et Nødskud lyde fra det brusende Hav. Han betænkte sig ikke; da det blev gjentaget, var han allerede ved Standbredden, fik slidt sin lille Jolle i Søen og vilde gaa ud til Skibet, der som en uformelig Masse viste sig ude paa de oprørte Vande. Men Nødskuddene havde vækket flere end ham, de gamle Sømænd kjendte disse sørgelige Kaldelser og vare ogsaa ilede til Strandbredden for at se og raadslaa, om der kunde gjøres noget. De kom tids nok til at modsætte sig Peter Geertz Affart, de kaldte den halvgal Gjerning og beviste ham, hvor umuligt det vilde være at naa ud til Skibet i en saadan Nøddeskal. Nødig gav han efter for deres bedre Erfaring og arbejdende med næsten utrolig Iver og Kraft fik han den større Redningsbaad sat ud og ledsaget af et Par andre kraftige Mænd, gik han affted i Skum og Brænding.

Den forfærdelige og farlige Sejlads formaa vi ikke at gjengive, men ofte syntes Tilskuerne, der efterhaanden havde samlet sig ved Stranden, at Baaden var forsvunden i Dybet. Dog! den dukkede atter frem og naaede omsider Skibet. Hvad der foregik kunde ej skjælnes fra Land, men efter lang Venten, der for Christian Geertz næsten var uudholdelig, saae man Baaden som et mørkt Punkt, dukke frem paa Havet, og samtidig dermed var Skibet forsvundet, man antog, at det var sunket eller sønderslaaet, og der var almindelig Glæde over, at Redningen var kommen tids nok.

Denne Følelse blev imidlertid snart fortrængt af ny Angst, thi man skjælnede tydeligt, at en voldsom Sø ligesom opslugte hele det lille Fartøj. Alle Udraab forstummede, med den højeste Spænding afventede man, at det atter skulde komme til Syne, og ude af Stand til at udholde denne ørkesløse Venten sprang Christian Geertz og et Par yngre Sømænd i den mindre Jolle, for om muligt at bjærge nogle af de forulykkede, hvis Baaden var kæntret. Denne sørgelige Formodning viste sig snart at være virkelig, men de fleste Sømænd brugte deres Svømmefærdighed og strede for Livet til det

yderste. Christian vidste, at Broderen var en god Svømmer, og begreb ikke, at han i lang Tid ikke kunde øjne ham; endelig dukkede han op, men langt tilbage og adskilt fra de andre ved frygtelige Bølger og kjendelig arbejdende med Besvær, da han bar en Byrde og kun havde den ene Arm til sin Raadighed.

Christian drev paa, at de skulde søge at nærme sig ham, men det erklæredes for umuligt, især da Tømmer og andre Dele af det ituslaaede Skib fremkaldte nye Farer. Paa Kjølen af den kuldsejlede Baad havde flere søgt Redning og andre af de kæmpende vare omsider naaede saa nær til Land, at man kunde komme de udtømte Kræfter til Hjælp. Iblandt de reddede var en finklædt Mand, som tydelig nok ikke hørte til Skibets Besætning. Saa snart hans Bevidsthed var vendt tilbage, stirrede han fortvivlet omkring sig og udstødte Raab, som de omkringstaaende vidste var Engelsk, skjønt de ikke forstode dem.

Imidlertid vedblev Peter sin Kamp for at naa Land, og Christian sin Bestræbelse for at komme ham til Hjælp. Det syntes næsten at lykkes, da et drivende Stykke Tømmer gav Peter et saadant Slag paa Hovedet, at han mistede Besindelsen og slap sin Byrde. Det hele var et Øjebliks Værk og et Øjebliks Beslutning var det ogsaa for Christian at kaste Støvler og Frakke og springe ud. Et Toug, som fastholdtes af dem i Baaden, var han saa lykkelig at faa slynget om Peters afmægtige Legeme, og dernæst dukkede han ned efter den Gjenstand, som, sluppet af sin Redningsmand, endnu engang steg op imod Overfladen. Det var et kvindeligt Væsen, han greb fat i hendes folderige Klæder og arbejdede sig henimod Baaden, i hvilken hans stakkels Broder endelig var bleven optaget, vedvarende bevidstløs og med et gabende Saar i Hovedet. Det var en sørgelig Ladning den lille Baad bragte i Land, thi det syntes, som om Havet havde taget Livet og Jorden kun havde beholdt Legemerne af disse to. Men omsider begyndte Peters Puls at slaa og Aandedrættet at arbejde, og med stor Forsigtighed blev han bragt til Kjøbmand Hjort, Christians Principals Hus, for der at afvente Lægehjælp.

Den kvindelige Skibbrudne behøvede kun de sædvanlige Oplivelsesmidler for at vækkes af sin Afmagt, og gribende var den Henrykkelse, hvormed hun og den engelske Herre gjenfandt hinanden efter al den udstandne Fare og Angst. Senere Underretning meddelte, at disse to vare unge, nygifte Men-

neſter, ſom, efter at have gjort deres Bryllupsrejſe i Syder, fik den ulykſalige Ide, da de traf hans eget Skib i Bordeaux at ville gaa hjem med det direkte til Newcaſtle, hvor han var Chef for et Skibsrhederi.

Næſtefter Gjenfindelſens Glæde kom deres Taknemmelighed til Orde, iſær imod de to unge Brødre Geertz, hvis Mod de udelukkende havde at takke for deres Redning. De bleve kun nogle faa Dage i de uvenlige Omgivelſer, men inden de forlod Kyſten, uddelte de Belønninger til alle, af hvad de havde i Behold, kun Peter og Chriſtian bad de at vente, indtil de vare komne hjem og paalagde alvorligt den ſidſte, at underrette dem om, hvorledes Broderens Tilſtand ſenere blev.

Den blev kummerlig, thi vel overvandt hans ſunde, kraftige Legeme de udſtandne Strabadſer, men Slaget paa Hovedet havde berørt Hjærnen og forſtyrret dens Virkſomhed. Som en halvfjollet, ſløv Stakkel rejſte han ſig fra ſit lange Sygeleje, og kun uklare og ſvage Erindringer havde han beholdt af de oplevede Begivenheder, men disſe vare tilſtrækkelige til at indgive ham Uro og Angſt. Til Tider ſkyndte han ſig til Stranden — han ſkulde derud — Skibbrudne til Hjælp, — forklarede han, og man maatte med Magt holde ham tilbage. Til andre Tider indgav Synet af Havet ham Angſt, han tog ſig om Hovedet og raabte, at det kom og knuſte hans Nakke, og ſkjulte ſig da ſom et opſkræmmet Dyr.

Det var en daglig Sorg for Kriſtian at ſe ſin Broder ſaaledes, ſaa, da der kom en rigelig Belønning fra Newcaſtle til dem begge, anſaa han det for ſin Pligt at gjøre noget for at fjærne ham fra Omgivelſer, i hvilke hans Tilſtand forværredes. I Samraad med ſin Principal og dennes Sønner, foreſlog den ældſte Søn, der var Præſt nogle Mil inde i Landet, at Kriſtian ſkulle ſætte Broderen i Koſt i den By, hvor han var, ſaa vilde han have Tilſyn med ham og tillige, hvis han ønſkede det, drage Omſorg for, at deres lille Formue blev anvendt paa bedſte Maade.

„Jeg ejer intet," — afbrød Kriſtian ham, — „jeg har beholdt mine ſunde Lemmer, — ham — Staklen, tilhører hver Skilling, og de ſkal aldrig røres, ſaa længe jeg lever;" tilføjede han med en Beſtemthed, der forbød al Modſigelſe.

Efter denne Gjengivelſe af Begivenheder og Følelſer, ſom vel laa flere Aar tilbage i Tiden, men ſom dog ikke havde tabt deres Magt, kan man let forſtaa Kriſtian Geertz

bestemte Vægring ved Knobs Anslag imod den lille Formue. Som en Synd imod Broderen, stod det forlangte for ham, og hans Samvittighed var vant til at blive adlydt, naar den som nu talte højt og indtrængende lige over for de mest bønfaldende Anmodninger.

Det gik haardt til den Aften i Kjøbmandens ellers saa rolige Hus, thi da Knob mærkede, at hans Overtalelser ikke nyttede, raabte han paa Kone og Datter, — de skulde komme ind og smelte Geertz' Hjærte, thi kun han kunde redde ham fra det, der var værre end Døden, nemlig Anklage, Dom og til sidst Forbedringshuset. Øjeblikkets Angst berøvede Knob alt Maadehold, i en exalteret Stemning og med de stærkeste Udtryk fortalte han, at han om Formiddagen i Raadstuemødet havde lovet, at de omhandlede Penge skulde blive afleverede næste Dag til den samme Forsamling, som nu var Vidne til hans Forsømmelse.

„Det er jo umuligt!" — udbrød paa en Gang Moder og Datter, men Knob vedblev ivrig: „Imorgen er jeg syg, en Erklæring fra Doktoren vil nok skaffe mig tre Dages Frist; — Terminen er endnu ikke udløben, — og i disse tre Døgn er det, at Geertz kan og maa skaffe Hjælp." Han fortalte i Korthed, at denne var i Besiddelse af næsten hele den Sum, der manglede og vilde være i Stand til at faa den disponibel, det gjaldt altsaa blot om hans Vilje.

Det var ubeskrivelig haardt for den gode varmhjærtede Geertz at staa her som haard og ukjærlig, især lige over for Moderen og Ingeborg. Denne sidste, betagen af den forfærdelige Fremstilling og uvidende om Geertz' Bevæggrund, saae koldt paa ham og udbrød grædende: „Hvorfor vil De dog ikke hjælpe os? — vil De hellere, at vi alle skal græmme os ihjel, end De vil ofre Deres Penge? — jeg havde altid troet, at De var god" — sluttede hun mildere, idet hun strakte Hænderne ud imod ham.

Det var ham for meget, Smerte og Varme bragte hans ærlige Hjærte til at slaa og fyldte hans Øjne med Taarer. Knob, som saae det, indsaa strax, at skulde nogen omstøde Geertz' hidtil urokkelige Beslutning, da maatte det være Ingeborg og han begyndte igjen med Graad i Stemmen: „Du har ikke taget Fejl, mit Barn! han er god — han er ædel! for at bevare din Ungdom for Skam og Sorg, bringer han sine Forsigtighedshensyn til Tavshed. De ere ogsaa overdrevne," — vedblev han livligere, da ingen afbrød ham, — „min hele Bedrift maa da vel være Sikkerhed nok for de Par tusende

Daler, — og herefter skal Du være Herre her, som om Du var Søn i Huset — eller Svigersøn;" — føjede han hurtig til, da han saae, at der steg Rødme op i Geertz' Kinder. „Ja, det er Alvor!" — fortsatte han højtideligt, — „hjælper Du mig i denne Nød, saa er Du min bedste Ven, og jeg giver Dig til Gjengjæld det bedste, jeg ejer, Barnet der! — min kjære Ingeborg, — hun vil vide at lønne Dig."

En afværgende Bevægelse af Geertz og end mere Madam Knobs ufrivillige Udbrud: „Mand, sælger Du dit eget Barn?" — standsede, hvad han videre havde at sige, og efter et Øjebliks Tavshed sagde Geertz med bestemt men dæmpet Stemme: „Frygt ikke Madam, her er ikke Tale om Salg eller Gjengjæld, men gjør jeg den Uret at berøve min stakkels hjælpeløse Broder hans Ejendom, da gjør jeg det af Omsorg for hende. Jeg synes ikke," — vedblev han, „at det var til at udholde at se hende græmme sig."

Han kunde ikke faa Ordene frem, men rakte blot Haanden ud imod Ingeborg, — hun greb den og i et Overmaal af Taknemmelighed og Rørelse trykkede hun den til sine Læber. „Aa nej, aa nej!" — lød det sagte fra ham, idet han sænkede Blikket, der nys havde hvilet saa kjærligt paa hende; men Knob, der ikke vilde slippe Udsigten til Redning, tog højtideligt til Orde: „Jo — det hører Gud i Himmelen og I alle, at hvad enten jeg lever eller dør, saa hører Ingeborg Geertz til, saafremt han selv ønsker, at eje hende, naar Tiden kommer, at hun kan gjøre en Mand lykkelig. Og det maa Du love mig Barn, — saafremt Du vil se din Fader frelst ved hans trofaste Hjælp."

Suk og Hulken var det eneste Svar der lød, Moderen knugede Barnet til sit Hjærte, og Geertz følte sig i dette Øjeblik mere som en Synder end som en Hjælper. Knob derimod havde faaet sin Energi tilbage, og saa snart Bevægelsen havde lagt sig, bad han Moder og Barn at forføje sig bort, han maatte gjøre Aftale med Geertz. Denne var, at han ganske tidligt næste Morgen skulde begive sig afsted til den før nævnte Præst, som havde Pengene i sit Værge. Ligeledes skulde han under Vejs afslutte Salget af den brune Ridehoppe, det var indledet og maatte nu afgjøres, da dette Beløb skulde til for at komplettere det manglende.

Ideligt gjentog Knob, at Geertz maatte være tilbage saa snart, at alt kunde ligge i Orden inden de tre Dages Udløb, og at han ikke bestemt turde love det, ængstede Kjøbmanden betydeligt; han bad derfor, inden de skiltes, at Geertz til sin

øvrige Godhed vilde føje den, at tage Nøglerne til Pengekassen med sig, saa at han havde denne Grund at angive, hvis Politiet forinden skulde komme og fordre den oplukket.

Denne Underfundighed var Geertz imod, men han vægrede sig ikke, han var i det hele beherskket og overvældet af saa mange Følelser og Tanker, at han næppe tilfulde opfattede, hvad der foregik, og hvad han havde lovet; først da han efter gjentagne Taksigelser og Paamindelser havde sagt Knob og Kone Farvel og i den dæmrende Vintermorgen befandt sig paa Vejen, stod det oplevede tydeligt for ham, og i den Skuffelse og Sorg, som hans Principals Uærlighed og Ulykke lagde over hans Sind, dukkede der dog en mild og varmende Følelse op, det var Bevidstheden om, at han virkede til Trøst og Gavn for lille Ingeborg.

Havde han fuldt op at gjøre, var Knob derimod henvist til en Uvirksomhed, som forøgede hans indre Uro. Tidligt den næste Morgen blev der sendt Bud efter Lægen og efter den søvnløse, stærkt bevægede Nat befandt Knob sig i en saa ophidset Tilstand, at han vel kunde antages for at have Feber. Dertil havde han fiffigt udfundet, vedvarende at klage over Tyngde i Hovedet og Besvær ved at tale, for derved at undgaa nærmere Udspørgen, saa vel af Lægen, som af de Afsendinge fra Byfogedkontoret, han frygtede skulde indfinde sig.

Det var lange tunge Dage, der sneg sig hen i det pyntelige, velordnede Hus. Madam Knob var lidt blegere, talte lidt mindre end ellers, men færdedes iøvrigt som hun plejede; det var bleven hende indskærpet ikke at røbe nogen Uro, og hun adlød efter bedste Evne. Ingeborg formaaede derimod ikke at skjule eller bekæmpe den Forandring, der var foregaaet med hendes hele indre Væsen. Som et Uvejr paa en solklar Dag vare disse forfærdelige Begivenheder og Muligheder styrtede ned over hende, og Nattens gribende Optrin opfyldte hende ganske, saa at hun bevægede sig halvdrømmende om eller sad tankeløst grublende ved Faderens Seng og foer sammen, naar han henvendte en Ytring til hende.

Den beroligende Mixtur, de bedøvende Draaber formaaede hverken at skaffe Knob Ro eller Søvn, og at hans Sygdom var rygtedes i Byen og gav Anledning til Forespørgsler, var ham i høj Grad pinligt. Især var det ham en Kval hver Dag at høre Politibetjentens Spørgsmaal om, hvorledes det stod til, — om Kjøbmanden snart kom op o. s. fr.; og da han den anden Dag hørte den Tilføjning fra Byfogden, at denne, saa snart hans Tid tillod ham det, selv

vilde se til den syge, brød hans Angst og Utaalmodighed ud og han raabte grædende: „Jeg kan — jeg vil Ingen se og allermindst ham. Gud, o Gud! hvis han kommer førend Geertz, saa er er jeg fortabt; jeg arme Menneske, hvad maa jeg lide, hvad maa jeg døje!“

Ja, han led virkeligt: Pinebænk og Tortur ere forlængst afskaffede, men den før saa vældige Kjøbmand Knob laa der i sin bløde Seng i sit velhavent udstyrede Sovekammer og led Sjælekvaler, der indeholdt Straf og bragte Angeren til at røre sig i hans omtaagede Samvittighed. Dertil var den fingerede Hovedtyngde efterhaanden bleven til Virkelighed, de oprørte Tanker og Følelser, Søvnløshed og Angst havde angrebet hans Hoved, saa det bankede i Hjærnen og Blodet susede ham for Ørene, og da den tredje Dags Aften efter Geertz' Afreise nærmede sig, og denne endnu ikke var kommen tilbage, kjendte Knobs Sindsoprør ingen Grænser. Ofte sad han overende i Sengen og anspændte alle Syner for at lytte, saa kastede han sig i Fortvivlelse atter tilbage, stønnede og vred sig, som om han var underlagt legemlige Lidelser; men paa Madam Knobs og Ingeborgs bedrøvede Spørgsmaal lød Svaret: „nej nej! jeg fejler intet, ikke andet end Penge, Penge!“ — og han strakte grisk Hænderne ud i Luften, som vilde han gribe dem og raabte: „Gud forlade Geertz hvis han narrer mig, saa — ja saa!“ — og han gjorde en Bevægelse over Struben, som Ingeborg ikke forstod, men som fyldte hans Kone med Skræk.

Endelig, midt i Nattens dybe Stilhed lød Hestetrav og dernæst Fodtrin i Gaarden. Ingeborg som sad i Dagligstuen, sprang hurtig op, raabte højt: „Fader, der er han!“ — og ilede den kommende Geertz i Møde. Men Knob, hvis spændte Øren ogsaa havde hørt Støj, opfattede hendes Udraab, som om det var Byfogden — hans Dommer, — der kom, og i navnløs Rædsel greb han med rystende Hænder efter Sengestolpen, som for at rejse sig op, men Kræfterne svigtede ham og han sank tilbage. Et Forsøg at raabe, mislykkedes ogsaa, saa da Ingeborg jublende førte Geertz hen til Sengen, mødte dem et forfærdeligt Syn; med aaben Mund, stirrende Øjne og et angstfuldt, forvirret Udtryk laa hendes Fader der, som en ubevægelig Masse, hvis Bryst endnu drog Aande, men hvis Tunge og Forstand var lammet. Der blev skyndsomt sendt Bud efter Lægen, men inden denne kom gjorde Geertz gjentagne Forsøg paa, ved at vise ham de medbragte Penge,

at bringe ham Beroligelse, men alt var forgjæves; den korte Tid, han endnu havde at stride i, led han Angstens Kvaler, saa han forlod ikke Verden uden at blive straffet for den Uret han havde øvet. Idet han drog det sidste Suk bad Geertz fromt: „Herre, vær ham en naadig Dommer;" — „Amen!" føjede en blid Stemme til og Ingeborg sank højt grædende paa Knæ ved Faderens Leje.

Næsten med telegraphisk Hurtighed gik Budskabet om Kjøbmand Knobs Død rundt i den lille By og enhver havde sine Bemærkninger at føje der til; dog, da Døden har en mild

forsonende Magt, var det overvejende Lovtaler der lød, alle hans gode Sider rykkede ligesom frem, nu da han var borte. De Herrer, som vare indviede i det Ansvar, Knob havde paadraget sig og ikke fyldestgjort, havde deres egne Tanker, Lægens Fremstilling af hans hele Sygdom og endelige Bortgang ved et Slagtilfælde, tilintetgjorde vel Frygten for et Selvmord, men lod dem dog tro, at ulykkelige Pengeforhold havde fremkaldt hans Død.

Byfogden blev derfor beskæmmet, ved den følgende Morgen at modtage Anmodning om, selv at ville udtage, af Kjøbmandens Pengekiste, de Obligationer af Umyndiges Midler, som henlaa der. Det var Geertz der forebragte denne Anmodning, han vilde, at der skulde drages Nytte af det Offer der var bragt; thi vel var den Straffskyldige borte fra Verdens Dom, men hans Minde skulde, for de Efterlevendes Skyld, snarest muligt reddes for al Mistanke.

Ingeborg der kun halvt forstod alle disse bitre Bekymringer, spurgte ængstelig: „Hvad nu Geertz? — vil de nu sige, at Fader — at Fader?“ — hun kunde ikke faa Ordene frem, men det behøvedes ikke heller, Geertz forstod hende og svarede mildt: „Det, som deres Fader havde i Forvaring ligger i hans Gjemmer, Ingen kan kaste Skygge over hans Minde.“

„Tak, tak!“ tusendfold tak;“ — brød Ingeborg ud, idet hun i barnlig Selvforglemmelse slog sine Arme om hans Hals, — „aldrig, aldrig,“ — føjede hun grædende til, — „skal jeg glemme hvad De har gjort for os.“

Efter at Begravelsen med dens Sorg og mange Æresbevisninger var overstaaet, kom den daglige, rolige Orden atter i Gang i Knobs Hus og det hed sig i Byen, at foreløbig vilde Enken fortsætte Handelen, med Geertz til Hjælp; men mange mente, at han næppe havde Drift og Dygtighed nok til at være Bestyrer og ikke faa forundrede sig over, hvor let og hurtigt han tilegnede sig Magt og Myndighed. Uden nogen videre Aftale eller Ordning havde Geertz' Forhold aldeles forandret sig, siden den forfærdelige Aften, og dog var der ikke Spor af Anmasselse eller Hovmod i hans Optræden; hans gode, fintfølende Natur lærte ham at gjøre Overgangen. Da Madam Knob, Dagen efter Mandens Død, bød ham at tage dennes Plads ved Bordet, gjorde han ingen Indvendinger, men satte sig alvorlig og beskeden, og om alt hvori hun kunde have Indsigt, indhentede han hendes Mening, men

handlede i øvrigt sikkert og bestemt, som den der er sig bevidst at have Ansvaret.

Stadsværelserne paa den ene Side af Butiken vare hidtil kun benyttede ved særdeles Lejligheder, naar Kjøbmanden havde et Spilleparti eller fejrede sin Fødselsdag ved et Herreselskab, men nu bleve de udlejede til en ung Læge. Dog fik Geertz, ved Siden af Kontoret, et eget lille Værelse; og paa sin stille Maade forstod Madam Knob at vise ham Agtelse og Omsorg; men om Løfterne der vare udtalte i hine Trængselstimer, ytredes der ikke et Ord. De vare alligevel ikke forglemte og de, eller rettere de Forhaabninger, som ved dem vare opstaaede i Geertz' Sind, var den Kilde, fra hvilken han øste Glæde, Haab og utrættelig Iver til sin daglige, ofte besværlige Gjerning, thi det er vanskeligt for en ung Mand at hæve et ældre Huses forstyrrede Kredit. Dog forstod han efterhaanden at erhverve sig Tillid og Agtelse, og da han i Aarets Løb kom til den trøstende Erkjendelse, at han nok kunde bringe Forretningen i Vejret igjen, tillod han sig at søge en yngre Medhjælper.

Pastor Hjort, hvis Hengivenhed for Geertz var bleven forøget ved den Fortrolighed, han havde vist ham i Henseende til Forbruget af Broderens Penge, havde gjentagne Gange opmuntret ham til at tage en Søstersøn af sig, i sin Tjeneste, og saa snart Geertz troede at kunne forsvare det, gik han ind paa Forslaget. Efteraaret, som altid bragte mere Liv i Handelen, bragte ogsaa Herman Bakke med til Hjælp. Han havde i flere Aar været i en større Handel i Aalborg, men var ved Principalens Død kommen ud af denne Stilling, uden at være færdig med sin Læretid; denne skulde nu afsluttes under Geertz' Opsigt, hvis praktiske Dygtighed og sikre Varekjendskab kunde være til megen Gavn for Herman; men saa havde denne til Gjengjæld faaet mere Undervisning og var, ved at have levet i en større By, hvor han havde havt Adgang til flere dannede Familjer, mere velopdragen og afslebet i sin Opførsel og sit Væsen. Geertz lagde ikke synderlig Mærke dertil, han var uvant med at vurdere slige Fortrin, Ingeborg derimod saa strax, at det var et kjønt, ungt Menneske, som uden Gêne benyttede Tilbudet om at tilbringe de ledige Aftentimer i Dagligstuen, og det morede hende at høre ham fortælle om hvordan det gik til i Aalborg, hvor han hos Slægtninge havde taget Del i Dans og anden ungdommelig Fornøjelse.

Uden særlige Begivenheder gik to Aar hen og Ingeborgs

Konfirmation nærmede sig. Geertz vilde, at den skulde festlighholdes og hans Vilje gik nu altid igjennem. Han førte med Alvor og Inderlighed den unge Pige ind og ud af Kirken og han modtog, som Vært, de indbudne Gjæster. Ikke faa af de tilstedeværende forundrede og ærgrede sig der over og der faldt mange spodske Bemærkninger over den Ret han tog sig. Nogle mente, at det endte med, at han „tog Enken," — han bar sig jo allerede ad, som om han var Mand i Huset, andre formodede, at det ikke var den gamle, men den unge han spekulerede paa, men dette mødte almindelig Modsigelse. „Det Barn," — lød det fra mange Munde, — „Geertz er altfor smild til at bryde sig om det fine Pigebarn, som hverken har Kræfter eller Dygtighed, — nej han sledsker kun for dem begge, for at kunne skalte og valte, som han vil." —

Imedens disse Domme bleve fældede over Geertz, var han uberørt og i en lykkelig Sindsstemning. Paa Konfirmationsdagen, da de alle vare i en særlig Bevægelse, kom han til at sige Du til Ingeborg, — og rettede hurtigt sin Fejltagelse, men hun, som var opfyldt af Taknemmelighed for hans Omsorg og Godhed, sagde hurtigt: „Hvorfor forandrer Du det?" — da jeg var lille, sagde vi jo altid Du til hinanden, hvorfor gjøre vi det da ikke nu, da jeg har langt mere at takke Dig for. Mig vil det falde let;" — føjede hun til idet hun spøgende tog Glasset der stod foran hende, klinkede med ham og sagde mildt: „Du — Du! —"

Geertz gjengjældte glad denne Opfordring, da han troede, at den indeholdt langt mere, end den barnligt bevægede Ingeborg tænkte paa, og dette lille Optrin befæstede de Forhaabninger, der altid hvilede i hans Sjæl og han saa i Udvexlingen af det fortrolige „Du," Ingeborgs Anerkjendelse af den af Faderen indledede Forbindelse. Der var flere end han, der havde denne Opfattelse. Madam Knob, som ikke fordristede sig til at spørge, men som inderlig ønskede, at Datteren maatte komme i Geertz' trofaste Varetægt, troede ogsaa heri at se Tegn paa at dette vilde ske. Iblandt deres bekjendte drøftedes denne lille Begivenhed, men overvejende undredes man over, at det unge Barn, kunde bryde sig om den halvgamle, klodsede Fyr, der hverken havde Manerer eller Levemaade.

Disse Udtryk vare for stærke, Geertz besad vel ingen Skjønhed, men var et kraftigt velvoxent Menneske og den Frihed og Tilfredsstillelse, hvormed han virkede, havde dertil givet ham et fornøjet Smil og et mildt Væsen, men tung, usleben og ældre tog han sig ud i Forhold til Ingeborg.

Hun var ikke regelmæssig smuk, men besad en rank Vært, nette Manerer og et indtagende Ansigt, med lys Hud og fin Rødme. Hun saa mere ud til at kunne være hans Datter end hans Hustru; vi vide, at han kun var 13 Aar ældre end hun, men det er ikke altid Aarenes Antal, men deres Virkninger, som danne Forskjellen. Den strængt arbejdende og nøjsomme Maade, paa hvillken Geertz havde tilbragt sin Barndom og Ungdom, havde efterladt Spor i hans Ydre, som det havde paavirket hans Indre. Derfra kom hans tidlige Besindighed og mandige Bestemthed, men derfra hidrørte ogsaa hans Ligegyldighed for de Smaating, der danner og forskjønner den ydre Fremtræden.

Madam Knob var Geertz taknemmelig, at han ikke paaskyndte en Afgjørelse, thi hun haabede, at Alderen vilde udvikle de Følelser, som hun godt vidste, at Ingeborg endnu ikke nærede for ham, men hun var ikke saa tryg i sin Venten som han. Hun lagde Mærke til den Fornøjelse og Glæde, som Ingeborg fandt i Hermans Selskab. Denne var forlængst færdig med sin Læretid og var et i alle Maader net og elskværdigt Menneske, som uden at forsømme sine Pligter, vidste at finde mange Timer, i hvilke han søgte Ingeborgs Selskab, og da var der Liv i Samtalen og Munterhed ved hvad han fandt paa.

En Skovtur med Ungdom og forskjelligt Morskab bragte nogle nagende Tanker op i Geertz Sind. Man kjørte paa to Vogne og fra Barn af havde det været Ingeborgs Ret at sidde hos Geertz, naar han kjørte Hestene. Hun gjorde det ogsaa denne Gang paa Udturen og var mild og sød, som sædvanlig, men udbad sig dog senere, at hun paa Hjemturen maatte kjøre paa den anden Vogn, hvor Herman var Kudsk, da der syntes hende at være mere Munterhed. Geertz tænkte ikke hvorfor, men han syntes ikke om denne Anmodning, ligesom han i det hele ikke ret følte Glæde ved at se Ingeborg bestandig mere optaget af andre, end af ham, han blev alvorlig og stille og da hun lagde Mærke dertil og spøgende sagde: „Hvorfor staaer Du der, som en gammel Bedstefader!“ — fornam han et Stik i Hjærtet og der blev Mismod i hans Indre den øvrige Del af Aftenen; det var gaaet op for ham, at han manglede den Lethed i Sind og Bevægelser, der hører den unge til. Efter at være kommen til denne Erkjendelse, fulgte andre Jagttagelser hurtigt efter. Som han saa Ingeborg ung og glædestraalende bevæge sig imellem sine jævnaldrende, syntes hun ham at være, som et Barn, der skulde flagre og

nyde, men ikke paalægges Baand eller Pligter; og der var dog Tider, i hvilke han syntes, at hans Venten maatte have en Ende, hans højeste Ønske blive opfyldt.

Det hørte til Forretningsordenen, at Geertz hvert Aar gjorde en Rejse til sine vigtigste Handelsforbindelser for selv at afslutte og ordne, og da han hvert Aar formaaede at afvikle flere af de Restancer, han var gaaet ind til, vare disse Udflugter ham en Tilfredsstillelse. Ogsaa dette Aar gjorde han sin Rundrejse og da han havde den Glæde at kunne bringe Pastor Hjort det sidste Afdrag paa Gjælden til Broderen, var det med et usædvanlig fornøjet Sind, at han afsluttede sin Forretningsrejse ved Besøget i den hyggelige Præstegaard.

Præsten, som ved den Fortrolighed der var vist ham, var kommen i et særligt Forhold til Geertz, tillod sig i Samtalens Løb at spørge: „Og hvad nu, min kjære Geertz? naar skal De høste den Kjærlighed De har saaet?“

Den Tiltalte foer næsten sammen ved at høre sin lønligste Tanke udtalt i Ord, men da han følte Trang til en Raadgiver, svarede han med usikker Stemme: „Jeg ved det ikke, for jeg har ikke Mod til at bede om det, som jeg synes er alt for godt til mig. Hun er saa ung — saa fin,“ — føjede han stammende til, — „og jeg er“ —

„De!“ — afbrød Præsten ham, „De er en Mand, saa god og ædel, som nogen Pige kan ønske sig, og efter min Mening skylder De dem selv og hende De holder af, ret snart at knytte det Baand, der vil gjøre dem begge lykkelige.“

Disse Ord trængte lige ind i Geertz' Hjærte og det Blik han sendte Præsten, røbede en Glæde og Taknemmelighed, der forskjønnede hans Ansigt. „Tak for hvad De siger,“ — tog han Ordet. „Jeg har ogsaa selv tænkt paa, at den Sag vist burde have en Afgjørelse, og da jeg nu har klaret min sidste Gjæld til Peter, synes jeg næsten ogsaa, at jeg kan have Lov til at tænke lidt paa mig selv,“ sluttede han med elskværdig Forlegenhed.

„Ja, ganske vist!“ — faldt Præsten ivrig ind, og inden de skiltes, var der indgivet Geertz saa megen Selvtillid og saa mange Forhaabninger, at han tilbagelagde Hjemrejsen, under de lyseste Fremtidssyner, og han betraadte Hjemmet i den lykkeligste Sindsstemning.

Det var Aften og saa snart han traadte ind i Dagligstuen, bemærkede han, at Ingeborg ikke var hjemme. „Hun er hos Postmesterens,“ lød Madam Knobs Svar. „Ja, saa vil jeg gaa hen og hente hende,“ — faldt Geertz ivrigt ind,

han brændte af Længsel efter hende, men blev underlig berørt, da Madam Knob svarede: — „Naa — vil De? Bakke er ellers gaaet, han vilde følge hende hjem."

„Bakke," — brød Geertz kort af, — „det behøver han ikke at give sig af med, jeg skal nok selv," og med en vis Hæftighed tog han Frakke og Hat og skyndte sig af Sted. Madam Knob saa med Bekymring efter ham, thi netop, under hans sidste Fraværelse, troede hun at have gjort Jagttagelser, som hun burde meddele ham. Hun var ikke kommen til Rede med, hvordan hun skulde føje sine Ord, da hun hørte Datteren og dennes Ledsagere komme hjem, og et vist, opskræmmet Udtryk i Ingeborgs Øjne, saavelsom en kort, tør Tone i Geertz' Bemærkninger, sagde hende, at han havde ytret sin Misbilligelse, og hun bestyrkedes i sit Forsæt, næste Dag at tilraade Bakkes Fjærnelse fra Huset.

Paa sin sagtmodige Maade sagde hun: „Hør Geertz, jeg tror det var bedst, om Bakke fik sig en anden Plads, det er ikke værd, at have ham her; — De stoler for meget paa ham," — føjede hun nølende til, — da Geertz spørgende Blik fordrede Forklaring.

„Stoler paa ham," — brød denne ud, „ja, det gjør jeg rigtig nok og Skam skulde jeg have, om jeg ikke gjorde det, han er den ærligste Svend jeg har kjendt og De maa vel vogte Dem Madam, for at gjøre Beskyldninger imod ham."

„De forstaar mig ikke," — begyndte Madam Knob igjen, „— han er ærlig nok paa en Maade," — hun holdt ængstelig inde og Geertz brød heftig ud: „Sig frem, hvad De ved, ingen løs Mistanke, men ordentlige Beviser vil jeg høre, og dem tror jeg ikke, at De har at fremføre, thi Bakke er ærlig til mindste Hvid og Daler."

„Her tales ikke om Penge eller Penges Værdi," — fik Madam Knob frem, — „det er for Ingeborg eller rettere for ham selv, at her er Fare. Jeg er saa bange, at det unge Menneske skal komme til at holde af hende — og saa ved man jo heller ikke, hvad hun kunde faa i Sinde, de ere dog jævnaldrende og han er jo et vakkert Menneske."

Et stirrende Blik fra Geertz' Øjne traf Madam Knob og hun holdt forskrækket inde og føjede hurtigt til: „Jeg mener bare, at det var bedre at skille dem ad i Tide, inden at det er — — —"

„Hvilket?" — brød Geertz af, — „tror De virkelig, at vor formuftige, velsignede Ingeborg skulde synes om den Springfyr, — nej der gjør De hende Uret; men lige fuldt skal De have

Tak for Deres Advarsel," sluttede han, — „den kommer mig paa en Maade tilpas."

Den Sikkerhed, som Geertz udtalte, var ikke saa aldeles uforstyrret, men Tanken om en saadan Mulighed skjød han af al Magt fra sig, dog gjorde den Forstyrrelse i den Stemning, som den foregaaende Aften vilde have gjort ham Frieriet let. At hans Skjæbne maatte afgjøres snart, var dog Hovedsummen af alle de vexlende Tanker og Følelser, han var underlagt og Lejligheden tilbød sig den følgende Aften. Han fandt Ingeborg alene i Tusmørket i Dagligstuen, hun sad paa Hug foran Kakkelovnen og stirrede tankefuld eller tankeløst ind i den flimrende Ild, først da Geertz lagde Haanden varsomt paa hendes Skulder, mærkede hun, at han var til Stede og foer hurtigt op.

„Jeg forskrækkede Dig da ikke?" — sagde han venligt.

„Aa nei!" — lød det usikre Svar, — „jeg vidste ikke, at det var Dig."

„Nej det kan jeg nok vide," — sagde Geertz, — „thi for mig er Du da aldrig bange, vel Ingeborg? — Du har fuld Tillid til mig, ikke sandt? — Du kan betro mig alle dine Tanker, ja, jeg vilde helst sige, hele din lille Person," — føjede han indsmigrende til, og da hun intet svarede, blev han ved, med en Stemme, der bævede af Bevægelse: „Du har ingen bedre Ven i hele Verden, Gud give, Ingeborg, at Du følte Lyst og Trang til at dele Medgang og Modgang med mig, saa vilde jeg være det lykkeligste Menneske."

Han kom ikke længere; Udtrykket „ingen bedre Ven" førte, med Lynets Hurtighed Scenen ved Faderens Dødsleje frem for hendes Erindring og hun begreb, at Øjeblikket nu var kommen, hvor han ønskede Opfyldelse af det den Gang givne Løfte. Havde hun fulgt sin første Indskydelse, da var hun flygtet fra ham og hans Forlangende, men i den Strøm af Følelser der gjennemjog hende, rørte Taknemmeligheden sig kraftigst, den holdt hende tilbage og hendes gode Hjærte indgav hende det Svar, som hun stammende gav: „Du har fuldt Krav paa min Taknemmelighed og Hengivenhed, thi Du er min bedste Ven, det har jeg aldrig glemt. Men Geertz kan virkelig din Lykke skabes og bevares ved mig taabelige Barn, som er saa ung, saa udygtig, saa" — — —

„Saa god, saa elskelig!" — faldt Geertz henrykt ind, — „Du er ti Gange for god, for fin, for sød til mig simple Fyr," — vedblev han med stigende Varme. „Men velsignede Pige, holder Du bare lidt af mig, saa er jeg overbevist om,

at der vil oprinde lykkelige Dage for os begge. Jeg skal paa enhver Maade søge at glæde Dig, Du skal nyde din Ungdom og forskaanes for alt Bryderi, Du skal have det godt og sorgfrit, ja, ingen Kone i mange Miles Omkreds skal blive elsket, som min, hvis Du vil være det?"

„Tak gode, kjærlige Geertz," afbrød Ingeborg ham, „Du lover altfor meget, thi jeg tør ikke love andet, end at jeg vil være din hengivne, — din trofaste„ — — hun holdt lidt inde og han aandede næppe, førend hun med sagte Stemme sluttede „trofaste Hustru!" — da slog han henrykt Armen om hende, trykkede hende ømt til sit Bryst og hviskede med usigelig Blødhed i Stemmen: „Tak, min Ingeborg, min egen velsignede Pige, jeg forlanger ikke mere, end Du kan give, Tiden vil med Guds Hjælp lære Dig at holde rigtigt af din bedste Ven i Verden; det Navn har Du givet mig og det gjør mig lykkelig."

Ja lykkelig var Geertz, det sporedes i hans Blik, hans Væsen og hans Tale og det faldt ham, det gode ærlige Menneske, svært nok at skjule sin Lykke, men det var baade hans eget og Ingeborgs Ønske, at deres Forlovelse skulde forskaanes for Omtale og derfor ikke bekjendtgjøres førend umiddelbart før Brylluppet. Moderen og Pastor Hjort vare de eneste indviede; den første modtog strax Meddelelsen og det skarpe Moderøje, der læste Kjærligheden i Geertz' Miner og Ord, saa ogsaa, at der var Vemod og Resignation i hendes Barns milde, men bevægede Udtryk; men hun haabede alt af Tiden og af Geertz gode Egenskaber.

Dennes Brev til Hjort talte i høiere Toner, det aandede kun Lykke og Taknemmelighed. Hans gode Pige havde kaldt ham sin bedste Ven og mere kunde han ikke ønske eller begjære og han saa med Længsel den Tid i Møde da hans kjære Barndoms- og Ungdomsven skulde forene dem til et lykkeligt Par.

Dette Brev, saavelsom den hjærtelige Lykønskning, han fik til Svar, lod han Ingeborg læse, og mild og venlig modtog hun denne Fortrolighed, saavelsom enhver, det nye Forhold medførte; men Lyksaligheden og Fremtidsforhaabningerne var han ene om. Den første Aften havde Tusmørket hjulpet hende at skjule den næsten smertelige Bevægelse hans Begjæring og senere Glæde havde fremkaldt; under hans første Omfavnelse var det en Datters Ømhed, som bragte hendes Hjærte til at banke, og da hun skjulte Hovedet ved hans Bryst, løb stille Taarer ned ad hendes Kinder; og hun stred

for at være kjærlig og synes glad, — men hun var det ikke. Følelsen af, at hun gjorde, hvad Ret var, indgav hende Fred, men der laa noget tungt og træt over alle hendes Tanker og Bevægelser; dertil en underlig Uro, hun vilde ligesom undgaa sig selv, helst undgaa at være ene med Geertz og endnu nødigere vilde hun være sammen med Herman Bakke, og det sidste var ikke let. Han som var vant til, hyppigt at være i hendes Selskab, søgte hende ogsaa nu, thi jo mere hun undgik ham, desto mere følte han, at hun var Lyspunktet i hans Tilværelse og han begreb ikke den Forandring i hendes Væsen, som han tydeligt sporede. Snart blev han ærgerlig og snart blev han bedrøvet over dette Lune, hvad han helst vilde kalde Ingeborgs Tilbageholdenhed — og forsøgte endogsaa at gjengjælde det, men droges idelig tilbage til hende af en Magt, der var stærkere end hans Vilje.

Uberørt af disse indre Kampe gik Geertz rolig og glad om imellem dem begge, lagde sine Planer for Fremtiden og virkede i al Stilhed for deres Udførelse; og at Ingeborg strax var gaaet ind paa, at Brylluppet skulde være til Foraaret, var ham tilstrækkeligt til, at han betragtede den Sag, som afgjort og kun ventede paa, at hun senere skulde bestemme Dagen. Der var Øjeblikke, hvor hans lykkelige, forhaabningsfulde Stemning savnede Sympathi, men han tillod sig ikke at forlange mere end han fik, — „det kommer nok!“ — lød det i hans gode, forhaabningsfulde Sind, — og Tiden gik. Madam Knob havde moderlig Omsorg for Udstyret og henvendte sig oftere til ham derom og det var hans lykkeligste Øjeblikke, thi de samstemmede i at gjøre al Ting godt for hende.

Ønsket om, at faa Herman Bakke fjærnet, laa endnu paa Bunden af Madam Knobs Sjæl og hun haabede, at Herman selv vilde tage Beslutningen, naar han fik Formodning om Giftermaalet, men hun havde ikke Mod til at meddele ham det. Den samme Tanke bar Ingeborg paa, thi Hermans Væsen og hendes egne Følelser medførte mange vanskelige og smertelige Situationer og der var Tider, hvor hun syntes, at hun forsyndede sig, baade mod ham og Geertz ved denne Hemmeligholdelse. Efter en Tid lang at have baaret paa disse Skrupler, tog hun den Beslutning at ville fortælle Herman, at hun havde givet Geertz sit Løfte, og en Dag, da han kom med nogle Ytringer, der indeholdt mere, end hun turde besvare, sagde hun alvorlig: „Jeg svarer Dem ikke, men jeg vil bede dem komme lidt ud i Haven i Aften, naar De ser mig gaa derned, der er noget, som jeg maa sige Dem.“

Den urolig bævende Stemme fyldte Herman med Haab, men det sørgmodige Udtryk der laa over hendes Ansigt, blandede uklar Frygt ind deri og han afventede med Spænding hvad Aftenen vilde bringe. Det var Foraarstid, det første, friske grønne spirede, let Luft og milde Vinde talte om Naturens vaagnende Liv og om den Yppighed og Skjønhed, som Sommeren og dens Solglans spreder over Jorden. Geertz følte det altsammen paa en anden Maade, end nogen Sinde tidligere, thi det var ogsaa hans Hjærtes Foraarstid, Forhaabningerne laa som Knopper i hans Indre og han ventede nu, at Lykkens Solvarme vilde folde dem ud til en velsignet Høst. Dog var han ingen ørkesløs Drømmer, hans virksomme Natur var, om muligt ivrigere end nogen Sinde og hans ordnende Haand overalt.

De tomme Kornmagasiner og Lofter vare den Dag blevne rensede og da Geertz henad Aften saa, at Lugerne endnu stode aabne, gik han selv op, for at lukke dem. Den lyse Horizont, der endnu glødede af Solnedgangen, tildrog sig hans Opmærksomhed, han indaandede med Livslyst den friske Luft og hævede taknemmeligt Blikket imod den klare Himmelhvælving. Endnu fortabt i disse Indtryk, hørte han Stemmer i Haven under neden og hans spejdende Øjne opdagede Ingeborg og Herman, som i ivrig Samtale gik op og ned ad Nøddegangen, der strakte sig langs Muren af Magasinet. Hans første Tilskyndelse var at raabe ud til dem, men en uklar Følelse holdt Tilraabet tilbage og Hermans første Udbrud vakte en Mistanke, der lænkede ham til Stedet, fra hvilket han usét kunde høre hvad der blev talt.

„Nej Ingeborg," — lød Hermans Ord, — „om De saa tusende Gange forsikrer mig, at De har Kjærlighed til Geertz, jeg tror det alligevel ikke. De bilder dem det maaske ind, fordi De, som De siger, skylder ham Taknemmelighed, men paa disse Følelser er der himmelvid Forskjel. Hvad Overensstemmelse" — vedblev han heftig, — „skulde der ogsaa kunde være imellem Dem og ham, han er jo gammel, ensidig og afstumpet." — „Stille" — brød Ingeborg hurtig af — „ikke et dadlende Ord vil jeg høre, han er ædel og god, som faa i Verden og fortjener en langt bedre Kone, end jeg kan blive ham; — men det har jeg selv sagt ham og han var tilfreds med hvad jeg kunde give."

„Ja, men er det dog ikke jammerligt," — faldt Herman ind, — „og er en saadan Nøisomhed mandig og smuk? nej, den kommer fra et Trælleſind, som tager, hvad det kan faa

og ikke har noget højere Begreb om Lykke. O, Ingeborg, stands mig ikke, lad mig en eneste Gang tale ud, har jeg været alene om at haabe paa Kjærlighed og Lykke? — har der aldrig været Øjeblikke, hvor De har forstaaet mine halv udtalte Ønsker? De tier," — vedblev han indtrængende, —

„tør jeg tro, at det betyder Indrømmelse? — da vil det dog være en fattig Trøst. „Men" — fortsatte han livligere, — — „hvorfor skulle vi tale om Trøst, jeg ser jo Taarer paa deres Kinder, de sige mig, at De ogsaa er bedrøvet i dette Øjeblik; — hvorfor da holde fast ved en Forbindelse, der vil

gjøre os alle ulykkelige. Om mig selv vil jeg slet ikke tale, Fremtiden er som lukket for mig uden Dem, — men heller ikke Geertz vil blive lykkelig, thi, som De siger, han er god og mærker snart, at det kun er en Taknemmelighedsgjæld De betaler, — og saa vil han fortæres af Selvbebrejdelse og Sorg."

„Mit Liv," — tog Ingeborg omsider til Orde, — „vil blive roligt og godt, thi jeg kommer i gode Hænder, og vil Gud hjælpe mig, skal Geertz aldrig opleve Skuffelse, thi al min Bestræbelse skal være at gjøre ham lykkelig."

Ordene bleve hurtigt udtalte, men Læberne bævede og det var med Anstrængelse, at hun tiltvang sig nogenlunde Ro. Efter et Øjebliks Tavshed sagde hun: „Jeg bad Dem komme her ned i Aften, fordi jeg vilde, at De skulde kjende Forholdet imellem Geertz og mig, jeg synes, at det var bedst for os begge," — føjede hun sagtere til, — „des uden vilde jeg foreslaa Dem, om det ikke var rigtigst, at De forlod vort Hus? —"

Det sidste Spørgsmaal kom nølende frem og Herman som saa, at det kostede hende Overvindelse, brød heftig ud: „Ingeborg, kjære Pige, Du er ikke saa kold, Du er ikke saa tryg, som Du vil lade!" — men hun trak sig hurtigt bort fra ham og sagde heftig: „Glem ikke, at jeg hører en anden til, intet Blik — ingen Ytring maa vexles imellem os, som Geertz ikke maa se eller høre, — vi maa ikke forsynde os," — føjede hun mildere til — „og nu Farvel!" —

Hun vendte sig rask om for at forlade Haven, men Herman standsede hende og sagde smerteligt: „Giv mig dog et venligt Ord til Afsked, — ja til Afsked" — gjentog han, da Ingeborg fæstede sine bedrøvede Øjne spørgende paa ham, — „vel rejser jeg hverken i Dag eller i Morgen langt fra Dig, men efter hvad jeg nu ved, og efter hvad Du forlanger af mig, ere vi nu mere adskilte, end om Havet laa os imellem. Begriber Du Ingeborg, at jeg i dette Øjeblik forekommer mig selv, som en Skibbruden paa en ensom Kyst? hvor hen jeg vender mig er der øde og tomt, — jeg ved ikke, hvordan jeg skal bære dette."

Han holdt inde og skjulte sit Ansigt med sine Hænder; — der indtraadte nogle Øjeblikkes Taushed — en Evighed for Geertz' ophidsede Sanser, — da lød Ingeborgs skjælvende Stemme: „Herman, tag Dig sammen, jeg kan ikke udholde at se Dig saaledes og jeg formaar jo ikke, at gjøre det anderledes, et helligt Løfte binder mig, — brød jeg det, vilde jeg aldrig finde Fred; Du er derimod fri og vil nok finde en anden Pige, der vil holde af Dig og gjøre Dig lykkelig." Her

kvalte Graaden hendes Stemme og først efter et lille Ophold formaaede hun at tilføje: „Gud vil nok hjælpe os, — vi ville bede for hinanden — det er dog vel ingen Synd? — og nu Farvel — Farvel, for aldrig mere at tale saaledes, som nu" — sluttede hun, idet hun drog Haanden til sig, som Herman gjentagne Gange havde kysset, og med usikre, hurtige Trin forlod hun Haven og ilede ind i Huset.

Herman stod og stirrede efter hende, først da han ikke kunde se hende mere, saae han sig om og hviskede: „Farvel — Farvel — ja Ingeborg, — vi have taget Afsked, ikke alene med hinanden, men med al Lykke i Verden, for hun kan hverken faa mig eller sig selv til at tro, at hun kan finde den ved hans Side," — sluttede han med et bittert Udtryk i Stemmen.

Hvad der gik igjennem Geertz under denne Samtale, er ei let at gjengive, hans hele, kraftige Jeg, var som knuget og beherskt af det Sindsoprør han var underlagt. Der var Øieblikke, hvor han fristedes til at springe ud af Lugen og styrte løs paa Herman, der forekom ham at være hans Lykkes Morder, men Synet af Ingeborg og Lyden af hendes milde Stemme jog de onde Fristelser til Side og lod Smerten komme til Orde. Den fortalte ham, at hun bragte et Offer, opfyldte en Taknemmelighedspligt og gav ham sin Hengivenhed, men en anden sin Kjærlighed. Den sidste Erkjendelse var den sværeste at udholde, men han kjendte alt for godt Ingeborgs hele Væsen til ikke at føle, hvorledes tilbage trængt Smerte laa bagved den tiltvungne Rolighed; han ynkedes over hende, men han vred sig tillige under de nagende, svidende Følelser, der piskede hans nys saa forhaabningsfulde Sind og der hengik lang Tid, uden at der kom Rede i alle de Brydninger, der gjærede i hans Indre. Det var Sandhed, soleklar Sandhed, at den Lykke, han sikkert havde troet paa, den var tilintetgjort for dem begge og hvad der var endnu tungere, han maatte erkjende, at han, som hidtil havde anset sig for at være uundværlig for Ingeborg, — han var nu ikke alene en overflødig Person, men den der stillede sig i Vejen for hendes Hjærtes høieste Ønske. Da han kom saa vidt i sine Betragtninger, sprang han heftig op og imedens han trykkede Hænderne til Tindingerne, ilede han hurtigt hen over Loftet til Lugen, der stod aaben paa den modsatte Side. „Et Spring paa Hovedet der ned!" — mumlede han bittert, — „saa kunde jeg maaske komme af Vejen; — eller hvad der var mere sikkert," — vedblev han og greb fat i det

tykke Toug, der brugtes til at hejse Sække op i, — „slaa dette, som en Løkke om Halsen og lade mig glide ud, — saa var alt forbi og Ingeborg“ — ved hendes Navn holdt han inde og hviskede: „og Ingeborg — skulde hun have den Sorg og Skam, som jeg friede hende fra, for syv Aar siden. „Nej“ — vedblev han med Graad i Stemmen, — „hvad jeg end skal opleve, aldrig Ingeborg, skal Du komme til at skamme Dig over mig; jeg blues ved de syndige Tanker, som jeg et Øjeblik har næret, — nu ere de borte og skulle aldrig komme igjen, saa sandt Gud hjælpe mig!“ sluttede han, idet han saa op imod de funklende Stjærner og nu først lagde Mærke til, at det var bleven sent og at han befandt sig i fuldstændigt Mørke.

Døren neden for Trappen var bleven aflaaset ude fra, som Skik var, han havde altsaa ingen anden Udvej end det nævnte Toug, han benyttede det ogsaa, og ved at klatre ned af det, stod han snart paa Vejen, der langs med Gaarden førte til Porten; men ind ad den kunde han ikke gaa, der maatte endnu strides en Strid, inden han kunde staa Ansigt til Ansigt med Ingeborg og Herman. Med hurtige Skridt fulgte han Kjørevejen, han havde intet Maal, han ønskes kun længere bort og alt, som han fortsatte sin Gang, stege verlende Billeder frem for hans Sjæl. Snart troede han, at Ingeborgs Følelser for Herman var en ungdommelig Forelskelse, som vilde forsvinde, naar denne kom bort, og han besluttede, snareste muligt at sende denne Fredsforstyrrer fra sig, saa vilde alt nok blive godt. Han holdt af al Magt paa dette Haab, men Ingeborgs bedrøvede Stemme lød i hans Øren og andre Syner traadte saa frem for hans indre Blik og nye Beslutninger kaldtes til Live, for atter at forkastes. Saaledes arbejdede den natlige Vandrer, indtil han tilsidst standsede med en Sikkerhed, som en Mand der har naaet Maalet. Hidtil var han skredet frem forover bøjet, som om han bar en Byrde, nu rettede han sig op og sagde halvhøjt og bestemt: „saadan skal det være, — ingen Vaklen — ingen Taabeligheder, — hun har kaldt mig sin bedste Ven, — det er jeg og dermed maa vi begge lade os nøje, — Vorherre giver os nok sin Hjælp til vor Hjælp.“ Og hermed vendte han sig rask om og gik hjem ad.

Det var over Midnat, da han naaede N.; — i de menneskefomme Gader var der ingen, som kunde forundre sig over hans usædvanlige Nattevandring. I hans Hjem var derimod Forundring, han plejede aldrig at gaa saadan bort

uden at sige det og Ingeborg havde en ængstelig Følelse begrundet i Bevidstheden om hvad der var foregaaet imellem hende og Herman. Alligevel gik alle til Sengs og det var Geertz en Lettelse at træffe Stuerne tomme, men at Aftensbordet var dækket og Lampen stod og brændte, var et Tegn paa, at han var ventet med Omsorg. Det var ham kjært, men lagde fugtig Taage i hans Øjne og med indre Zitren læste han et Brev fra Pastor Hjort, som var kommen i hans Fraværelse og som laa paa hans Kuvert.

I hjærtelige og fornøjelige Udtryk mindede Præsten ham om, at nu var det Tid at bygge Rede; han saa dagligt Smaafuglene, under glad Kvidren samle til deres fælles Bo og vilde derfor spørge, hvad hans kjære Ungdomsven og dennes vordende Mage havde i Sinde. Han havde den Gang skrevet, at Foraaret skulde se dem, som et Par, nu var det snart Vaar, og da han agtede at aflægge et Besøg hos sin gamle Fader paa Vestkysten, vilde han gjerne vide, om de ønskede Tillysning og Vielse forinden eller om de vilde afvente hans Tilbagekomst. I ethvert Tilfælde var det hans og hans Kones Ønske, at Brylluppet skulde holdes hos dem, efter deres bedste Vilje og Lejlighed.

Geertz læste Brevet to Gange igjennem, saa drog han et dybt Suk, lagde det dernæst paa Ingeborgs Sykurv og forlod Stuen for at søge Hvile for de bevægede Tanker og de trætte Lemmer. Næste Morgen var han tidligt paa Færde og havde Tilsyn med alt, men der var noget haardt i hans Stemme og noget kort i hans Ordrer. Herman, hvis Blik han undgik, svarede han i saa faa Ord, som muligt og først op ad Formiddagen gik han ind i Dagligstuen til Ingeborg. Hun kom ham venligt i Møde, og ytrede den Uro, hun havde følt ved, at han ikke, som sædvanligt, var kommen hjem til Sengetid. I Stedet for at svare, spurgte han, med en uvant Betoning paa Ordene: „Var Du virkelig saa bange, at der skulde være hændet mig noget? — Du kan trøste Dig, — Ulykken gaaer uden om mig, jeg havde bare en Del at faa ordnet og klaret, — det er ikke Spøg at berede sig til Bryllup, vel Barn?“ — Han saa nu for første Gang paa hende og føjede langsomt til: „Det har Du maaske ogsaa faaet at føle?“ — han holdt lidt inde og det forræderiske Blod, der skød sig op i Ingeborgs Kinder, røbede hendes Frygt og han vedblev: „Jeg mener at Præstens Brev der“ — og han pegede paa Sykurven, — „forlanger dit Svar.“

„Mit?“ — faldt Ingeborg svaat ind.

„Ja, dit!“ — tog han igjen Ordet, — „det er altid Bruden, som bestemmer Bryllupsdagen, Brudgommen har kun at vente til han hører det lykkelige Tilsagn.“

Det var ikke Ordene, men Maaden, paa hvilken de bleve udtalte, som berørte hende sælsomt, og med en Frygtsomhed, der hidtil var hende ukjendt, nærmede hun sig Geertz og sagde, idet hun lagde Haanden paa hans Skulder: „Kjære Ven, lad os tale om det, som om alt andet, Du og Moder raade mig altid saa godt.“

„Gjør vi,“ — lød Svaret fra Geertz og et bittert Smil lagde sig om hans Læber og han tilføjede: „Ja saa søg til din Moder, den Slags Ting maa Kvindfolkene forstaa sig paa og i to Dage kunne I holde Raad, thi først paa Fredag tager jeg til Pastor Hjort. Jeg vil helst tale med ham,“ — blev han hurtigere ved, — „for der er dog adskilligt der skal ordnes, al Ting skal gjøres saa komplet, som muligt.“ Med denne Sætning som Afslutning forlod han hurtigt Stuen, uden at have givet hende saa meget, som et Haandtryk.

Ingeborgs overvejende Følelse var Forundring og hun var endnu underlagt den, da hendes Moder kom ind; dennes Spørgsmaal: „Naa, hvad sagde Geertz? — skræmmede Datteren op og hun svarede forvirret: „han talte ikke om, hvor han havde været i Aftes, men — men kun om Brylluppet, — han vil, at jeg skal bestemme hvad Dag det skal være, — hvad siger Du?“

Det var efter Md. Knobs Anskuelse i sin Orden, at det blev overladt til hende og uden at lægge Mærke til Ingeborgs nedslagne Stemning, udbredte hun sig med usædvanlig Omstændelighed om hvilken Dag i Ugen og hvilken Dato i Maaneden, der ansaaes for at være lykkebringende og endte med, at den femte Maj fandtes at være en god Dag. Da Ingeborg i Stilhed modtog den Bestemmelse føjede hun til, — „saa er det akkurat 14 Aar siden, at Geertz kom her i Huset, saa har han, ligesom Jakob i Bibelhistorien, tjent i 14 Aar for sin Rachel.“

Da hun i det samme hørte Geertz tale i Gangen udenfor, kaldte hun ad ham og sagde med glad Bevægelse: „kom ind og hør, hvad vi have bestemt, den femte Maj skal De have deres Løn for de 14 Aars tro Tjeneste.“

Da ingen Glæde, men kun et spørgende Udtryk laa i hans alvorlige Ansigt, føjede hun venligt til: „Jeg ligner Dem ved Jakob, som tjente i 14 Aar hos Laban.“

„For dog at blive narret," faldt Geertz ind med en kort Latter

„Nej, vist ikke nej!" — sagde Md. Knob, — „har De glemt deres Børnelærdom, det var jo for de syv Aar, at han fik Lea og for de 14 Rachel, men De maa nu nøjes med Een og være glad med hende."

„Ja vist, ja vist, altsaa den 5te," — brød han hurtigt af, „og De er nok saa god at huske paa hvad der skal gjøres forinden, thi jeg har saa mange Ting i mit Hoved;" — og han lagde Haanden paa Panden, som for at samle Tankerne og gik ilsomt ud af Stuen. Ingeborg saa efter ham og sagde: „Synes Du ikke Moder, at Geertz er saa underlig?"

„Aa nej Barn, det lagde jeg ikke Mærke til;" — lød Moderens Svar, thi hun havde ogsaa fuldt op af Tanker, thi selv om det egentlige Bryllup ikke skulde holdes i Hjemmet, saa var det dog en Aftale imellem hende og Geertz, at der skulde foretages flere Forandringer i den huslige Indretning og gjøres festlige Forberedelser for de nygifte og nu var der næppe 4 Uger til den vigtige Begivenhed. Op ad Dagen søgte hun Geertz, for, som sædvanligt, at indhente hans Raad og Bestemmelse; men hans Svar bare Præg af samme Alvor og Adspredthed, som om Formiddagen, og hun udbrød: „Men Geertz, er De syg, eller hvorfor er De saa ordknap?"

„Jeg bliver ikke anderledes, førend jeg kommer tilbage fra Præsten," — lød hans undvigende Svar, „jeg finder, at det er en alvorlig Sag, at berede sig til Vielse og Giftermaal og De og Ingeborg maa ikke forlange at se mig glad og lystig, som en Knøs paa en Snes Aar."

I de Dage, der gik forud for hans Afrejse, færdedes han rastløs om, men der laa Tyngde over hans Bevægelser og naar han var nødsaget til at være sammen med Husets tre Medlemmer, vexlede Bitterhed og Vemod i hans Blik og Tale. Md. Knob undrede sig, Ingeborg ængstedes og hos Herman opstod der urolige Formodninger om Aarsagen til denne forandrede Opførsel og det var med Overvindelse, at han henvendte en Anmodning til ham. Beslutningen, snart at forlade sin Plads, nødede ham til, at bede om en Anbefaling, men næppe vare Ordene udtalte før end Geertz vendte sig om imod ham med et Udtryk i Øjnene, som han aldrig før havde set og sagde i en spydig Tone: — „Saa De er ikke tilfreds i Deres nuværende Stilling? hvad er der i Vejen for Dem?"

Hermans Forlegenhed tiltog og han fremstammede noget

om en større Forretning o. s. fr. — Geertz afbrød ham og sagde: — „De behøver ikke at gjøre Undskyldninger, jeg skal nok lægge min Anbefaling til deres øvrige Papirer, som ere i mit Værge; men dersom De har tænkt dem, snart at komme her fra, da maa jeg nægte dem det, thi nu skal jeg betro dem en Hemmelighed, som De vel slet ikke aner," — føjede han til med en klangløs Stemme, — „her skal være Bryllup i Huset og De kan da nok indse, at den nygifte Principal ikke vil miste sin tro Medhjælper lige i Hvedebrødsdagene. De maa altsaa blive hvor De er, — i det mindste til første Juni, inden den Tid kan vi jo tales ved, maaske betænker De Dem."

Geertz saa godt, hvorledes Herman vaandede sig under denne Samtale, men i hans eget, plagede Indre rejste der sig Tilskyndelser, der hidtil havde været ham fremmede, det gjorde ham godt eller det var ham i det mindste en bittersød Tilfredsstillelse at lægge en Del af sin Smerte over paa den, der havde fremkaldt den og han vedblev i samme Tone: „Det er sandt, De er jo altid saa pæn og velklædt og tager jo Deres Tøj fra Aalborg, sig mig fra hvilken Skræder? — thi jeg skal jo nu bestille Brudgomsklædning og den skal naturligvis sidde bedre, end jeg ellers bryder mig om."

Herman blussede af Harme, han syntes, at der laa Haan i disse Ytringer, men han betvang sig, nævnede Skræderens Navn og sagde hurtigt: „Vil De afgive den omtalte Anbefaling og mine Papirer til min Onkel Præsten, saa har jeg ikke videre at bede om, senere kan min Afreise blive bestemt."

Dette lovede Geertz og tidligt den næste Morgen forlod han Hjemmet, uden nogen inderligere Tilnærmelse til Ingeborg, og for første Gang følte hans Fraværelse som en Lettelse.

Brevet fra Præsten havde talt i saa glade Udtryk om Bryllup og Vielse, at Geertz overraskedes ved, at han modtog ham med et alvorligt Ansigt og fremskyndede hans Fortrolighed ved at sige: „Jeg har i dette Øjeblik modtaget Brev fra Herman, det gjør mig ondt, at alt ikke er som det skulde være; men han er ung, det forvindes nok, naar han bare kommer bort forinden." Disse Ytringer vexledes, inden de to Mænd kom ind i Præstens eget Værelse, saa lukkedes Døren og derinde fra hørte Præstekonen saa ivrig Tale, saa bevægede Stemmer, at hun undrede sig og tænkte, at det mere lignede en livlig Diskussion, end en Aftale om Tillysning og Brudevielse. Da hun meldte dem, at Aftensbordet ventede, sagde

Præsten, — med Tilløb til at lade oprømt: „Nu have vi to talt, hvad vi behøve, om Højtideligheden den 5te Maj, nu maa Du indrette Dig paa, at Vielsen skal finde Sted Kl. 2 og din Middag der efter maa være passende til Dagens Anledning." — Hendes Lykønskning til Geertz og hendes glade Forventning til at se hans, sikkert elskværdige Brud, blev afbrudt af Præsten, som tilføjede: — „men de nygifte forlade os allerede Kl. 7 eller 8, de hige hjem og have jo ogsaa en lang Vej."

„Men hvorfor," — faldt hans Kone ivrigt ind, ville de ikke blive hos os? — det har jeg altid tænkt mig, saa bliver deres Ankomst til Hjemmet dog langt hyggeligere, end saadan ved Nattetid?" —

Atter var det ikke Geertz men Præsten der svarede, at der var flere Ting, der stillede sig i Vejen her for. „Min kjære Ven har forklaret mig sine Grunde," — sluttede han, — „og jeg billiger dem; altsaa skal han have sin Vilje og vi rette os der efter." Med en rask Overgang forlod han derpaa dette Emne og forstod med utrættet Iver at vedligeholde og drage Geertz ind i Samtalen, indtil det blev Sengetid, da fulgte han sin Gjæst til dennes Værelse og efter at have sagt ham god Nat, lagde han Hænderne paa hans Skuldre, saa ham alvorligt ind i Ansigtet og sagde, med Vægt paa sine Ord: — „Sov vel min brave, ædle Ven! det gjør ordentlig godt at læse i et saadant Menneskehjærte," — og med et varmt Haandtryk skiltes de.

Inden man næste Morgen samledes ved det fælles Thebord, havde Geertz allerede gjort en Morgenvandring og at dømme efter Udtrykket i hans Ansigt, havde den været ham velgjørende, der var Mildhed i hans Blik og Ligevægt i hans Væsen, og den Tid han endnu dvælede i Præstegaarden, kappedes Præsten og hans Kone om at vise ham Venlighed og Omsorg. Ved Afskeden gjentog den første: „Stol paa mig, jeg skal med den bedste Vilje ordne alt, Gud være med Dig!"

Med Følelsen af at have forladt trofaste Venner, fortsatte Geertz sin Rejse. Han gjorde sine Indkjøb og Bestillinger med Alvor og Ro, der var endogsaa Øjeblikke, hvor hin ulykkelige Samtale var ude af hans Erindring, og da strømmede Fryd igjennem hans Hjærte, — men kun for hurtigt at forsvinde og lade Haabløsheden indtage dens Plads.

Med ængstelig Forventning imødesaa Ingeborg hans Hjemkomst, men hans første Nik og Hilsen bragte hende Beroligelse, det var den gamle, vante Godhed, der lyste fra hans

blaa Øjne og mærkedes af hans faste Haandtryk, og kom der end Tider, hvor der gik underlige Skygger over hans Træk og hans Stemme klang haard, da vilde hun ikke gruble derover, hun havde nok med at beherske sin egen Sindsstemning, den kunde ikke blive hverken let eller glad; og stred hun Dagene igjennem for at synes saaledes, saa vare de tause Nætter Vidne til mange Taarer, der sneg sig ned ad de blege Kinder.

Madam Knob rystede mismodigt paa Hovedet og sukkede: „Sikken Bryllupsfærd, — hvad skal det blive til, — var bare Bakke mange Mil borte, saa gik det nok anderledes.“ I sin Moderomsorg fordristede hun sig til at udtale dette Ønske til Geertz, men forskrækkedes ved, at han heftigt foer op og svarede: „Bliv mig fra Livet med Bakke og alle de Ulykker, De troer ham i Stand til at gjøre, — jeg skal nok faa Ret paa det hele. Sørg De bare, for“, — blev han mildere ved, — „at Huset og Brudestadsen bliver i Orden. Saa snart Doktoren flytter, skal Værelserne pudses op og Møblerne, som mangle, har jeg bestilt i Aalborg; og en ny Vogn er her ogsaa Raad til at anskaffe.“ Da Madam Knob afbrød ham med Taksigelser, sagde han hurtigt: „Tak bare ikke, det er jo deres eget jeg tager af, men jeg ved jo, at De, saa vel som jeg, under Ingeborg det bedste.“

En Strøm af Spørgsmaal, som laa Madam Knob paa Sinde, maatte forblive ubesvarede, thi Geertz brød kort af og med nogle Ytringer om Travlhed, fjærnede han sig ilfærdig. Han var ogsaa ualmindelig virksom i denne Tid, uddelte ikke alene Ordrer, som Øjeblikket krævede, men eftersaa, opmaalte og opgjorde Bøgerne, hidkaldte oftere Bakke og meddelte ham Resultaterne og satte ham ind i det, der skulde gjøres i den nærmeste Fremtid. Imod ham var hans Væsen fremdeles koldt, og denne følte sig ofte, som den underordnede lige over for sin Principal, og da han antog, at disse usædvanlige Instruxer vare begrundede i, at Geertz en Tid lang vilde nyde sin forestaaende Lykke uforstyrret, var det med et bittert Sind, at han maatte berede sig til at adlyde.

Tiden, som paa een Gang gik langsomt og hurtigt for alle i det Knobske Hus, fik med sin ustandselige Fart omsider tilbagelagt de 4 Uger -- og Bryllupsdagen var nær for Haanden. I Byen begyndte man at hviske om denne Nyhed og inden Døre var for saa vidt alt beredet; — men Glæden, den Gjæst, som Madam Knob saa længselsfuldt sukkede efter,

syntes ikke at ville indfinde sig. Ingeborg formaaede næppe at hykle den og Geertz forsøgte det aldeles ikke.

Saa kom en Aften, stille og trang, som saa mange af de foregaaende, de tre sade om Bordet i Dagligstuen, Herman var i Butiken. Geertz, som oftere end ellers havde hæftet sit Blik paa Ingeborg, sagde pludseligt og hurtigt, som om Ordene skulde frem: — „Se paa mig Barn! — nej, ikke saaledes ængsteligt og flygtigt, men rigtig tillidsfuldt, for jeg har noget, jeg vil spørge Dig om."

En Skjælven gik igjennem hende, men hun adlød efter bedste Evne og han vedblev:

„Hvad vilde Du sige, hvis jeg sagde til Dig: Ingeborg, mit kjære, velsignede Barn, jeg har beraadt mig med mig selv og min Samvittighed og jeg har fundet, at jeg holder af Dig med en Faders Kjærlighed, men ikke saadan, at jeg kan tage Dig til min Hustru." Han holdt lidt inde, men da hun ikke strax svarede, vedblev han med usikker Stemme: „Vilde Du saa føle dig glad, let, som en undsluppen Fugl?"

Uagtet al hans Bestræbelse følte Ingeborg dog den Sorg, som han søgte at bekæmpe og hun udbrød grædende: „Nej, nej, ikke glad — Du er saa god, jeg er Dig saa taknemmelig, — Du er min bedste" —

„Men ikke din kjæreste Ven," — greb Geertz Ordet, idet han lagde Haanden beroligende paa hendes Arm: „forstil dig ikke mere, min kjære Pige, jeg har forlængst vidst, hvordan det stod til; Herman og Du passe sammen og holde af hinanden, og jeg har været den, der har staaet imellem Eder, men det skal ikke være saaledes. Hans Brud er Du, hans og dit Bryllup skal fejres i Overmorgen og," — vedblev han med stigende Udtryk, — „og vil Gud lægge sin Velsignelse til, skulle I to blive et lykkeligt Par."

Forbausede og spørgende Udbrud lød fra Moder og Datter, men der hengik nogle Øjeblikke, inden Geertz besvarede dem, saa rejste han sig, aabnede Døren og kaldte Herman ind. Dennes Nærværelse gav ham forøget Selvherredømme, med en Stemme der klang rolig, fortalte han, at han havde været Vidne til deres Samtale hin Aften, og, at den havde fremkaldt den Beslutning hos ham, at lade de unge beholde Lykken. Men de maatte bære over med ham, at han ikke strax havde undet dem den, men ladet disse Uger gaa hen i Uvished. — „Der skal Tid til al Ting, i det mindste for saadan en sær gammel Fyr, som jeg," sluttede han med et Forsøg paa at synes oprømt.

Hvor bølgede dog de nys vakte Følelser igjennem hans Tilhørere, Herman var udelt henrykt, han havde ingen Ord for sin Lykke og Taknemmelighed, Ingeborg derimod slog Armene om Geertz' Hals og hviskede med en Inderlighed, som aldrig før: „Hvor Du er god, — hvor Du er kjærlig, — hvad skal jeg gjøre, for at Du ogsaa kan blive lykkelig?“ — Men Geertz afbrød hende ved, ligesom velsignende at lægge Haanden paa hendes bøjede Hoved og sagde med bevæget Stemme: „Du skal selv være det, — jeg skal senere være Vidne dertil og saa i mit stille Sind kunde føle, jeg var dog alligevel hendes bedste Ven, den der paa en Maade holdt allermest af hende.“

Bevæget Tale blandet med Graad betog endnu en Tid den lille Forsamling, men Geertz, som var vant til Selvbeherskelse forlangte Ro, han vilde besvare alles Spørgsmaal med i Korthed at fortælle, at han efter Samraad med Pastor Hjort havde ordnet det saaledes, at det kun var Brudgommen, der fik en yngre Stedfortræder, i øvrigt skulde alt gaa, som det tidligere var bestemt; Geertz var nu Ingeborgs Forlover og han vilde blive hos Hjort, naar de andre Bryllupsgjæster rejste hjem, for i Følgeskab med ham at tage til den gamle, Egn ved Vesterhavet. Der vilde han foreløbig være behjælpelig i den gamle Hjorts Handel, imedens en Svend derfra blev sendt i Hermans Sted: „Thi ikke sandt, Madam Knob,“ —sluttede han sin Beretning, „De har ikke noget imod, at deres Svigersøn her efter er Principal her i Forretningen?“ —

Forøgede Taksigelser lød fra Herman og Ingeborg, men Geertz, som følte, at den opsparede Sindsligevægt syntes at ville svigte ham, brød af og overlod de unge til deres Lykke. Ingen holdt ham tilbage, thi de forstode, at i hans Bryst maatte der være Sørg, som kunde trænge til Ensomhed. Da han havde forladt dem, bleve deres kjærlige Meddelelser mere ubundne og de lyse Fremtidsforhaabninger, som saa uventet var bleven opladt for dem, gav saa rigt Stof til glad Samtale, at det gik helt ud paa Natten, inden man kunde skilles.

Efter at Geertz under en hurtig Vandring, havde søgt at dukke det ned, som han vilde, aldrig mere skulle tage Magten fra ham, gik han ind i sit eget Værelse, pakkede ind, ordnede og beredte sig til at forlade det Hjem, hvor han havde virket i 14 Aar, og som han en Tid lang havde troet skulde blive hans eget. Han tillod sig hverken Knurren eller Svaghed,

men han følte, at den Forsagelse, han havde paalagt sig, vilde blive ham ti Fold sværere, hvis han daglig skulde være Vidne til deres Lykke, altsaa var der intet andet for ham, end at drage bort. Da han stod færdig til Afrejsen, sagde han let henkastet: „Jeg tager med Vognen til Aspe Kro, der har Fragtmanden fra Aalborg afleveret Eders Sager, jeg skal sørge for, at de komme velbeholdne her til, men De maa selv modtage det," — henvendte han sig til Herman, — „for jeg tager ikke her tilbage, jeg kjører videre til Præstegaarden og afventer Eder der i Morgen. Det er sandt," — fortsatte han hurtigt, — „Brudgomsstadsen har jeg bestilt efter deres sædvanlige Maal Herman, jeg haaber, at den vil passe dem, — og saa Farvel til vi sees." Han rakte først Haanden til Madam Knob, hun beholdt den et Øjeblik i sin og sagde: „Tak, tak Geertz!" — men Ingeborg for hvem det blev klart, at han forlod dem for stedse, glemte alle Hensyn, kastede sig til hans Bryst og kvægede hans tørstende Sjæl med at tilhviske ham Udbrud af den Beundring og Taknemmelighed, hun følte og han unddrog sig ikke dette Øjebliks Lykke, han trykkede hende med Ømhed til sig, kyssede hendes Haar og Pande og da han slap hende, sagde han med et lykkeligt Udtryk i Øjnene: „Tak, kjære Barn, for din Godhed imod mig — og tak Herman, at De undte mig den; — og nu af Sted, vi have alle nok at tage vare i Dag." Med hurtig Gang forlod han Huset, hilste Gaardens Folk Farvel og kjørte rask afsted, uden at se sig tilbage.

Forsættet, ikke at se tilbage, eller rettere, ikke at tænke tilbage paa hvad han havde tabt, fastholdt Geertz med hele sin Karakters Energi; han overværede Vielsen og deltog i Bryllupsmaaltidet med dets Skaaltaler, som det sig hør og bør for en kjærlig, ældre Forlover; ikke en Gang da Brudefolkene beredte sig til Hjemrejse, tillod han den mindste Smerte at røbe sig, kun forblev han ikke, som de andre, længe staaende for at vifte til Afsked, han vendte sig hurtigt bort og søgte ud i den skyggefulde Have. Der vandrede han op og ned, indtil Mørket lagde sig om ham og Stjærnerne glimtede frem, saa mærkede han en Arm blive lagt i sin og Pastor Hjorts Stemme lød ham venligt i Møde: „Kom nu ind med mig, kjære Ven, min Kone og jeg ere nu ganske ene og der er saa hyggeligt der inde, det vil gjøre Dig godt. Desuden skal vi jo rejse tidligt i Morgen og maa derfor snart søge Sengen."

Uden Indvendinger fulgte Gertz med og da de sade i

Fortrolighed sammen, kom han frem med en Beslutning, som han havde fattet. „Der er jo dog endnu et Menneske, som hører mig til," — sagde han, — „jeg mener min stakkels Broder, jeg anser det nu for at være min vigtigste Pligt at leve med og for ham."

„Nej, paa ingen Maade," — brød Præsten af, der er en Grænse for Opofrelserne vi skulle gjøre. Som han nu er, — aandelig forvirret og legemlig svag, vilde Du lægge en

ny Byrde paa Dig, uden at det blev ham til Gavn eller Glæde. Nej, Du skal i Virksomhed igjen og der vil, med Guds Hjælp atter komme Livsglæde hos Dig."

Den Gang rystede Gertz tvivlende paa Hovedet, men efterhaanden som de nye, eller rettere de gamle Omgivelser virkede dulmende og oplivende paa ham, begyndte han at fatte Haab. Lige over for Elementernes vilde Kamp og de store, gribende Scener som viser sig for Kystbeboere, svandt

hans indre Kampe og hans egen Skuffelse ind, han undsaa sig næsten ved at hengive sig til Sorger, som kun angik ham selv. Hvad han havde oplevet, laa bag ham, som en afsluttet Drøm, men dens Virkninger følte han paa mangfoldige Maader. Hvor var han forandret! — hans Sjæl var bleven opladt, — hans Viljes Kraft bleven udviklet og han saa paa Naturen og paa sine Medmennesker med helt andre Øjne. Alt, hvad der var stort og godt, tiltalte ham og efter at have opgivet sin egen Lykke følte han levende Trang til at virke for det almene Vel. Lejligheden udeblev heller ikke. Efter i et Par Aar at have arbejdet i den Hjortske Kjøbmandsforretning, etablerede han sig selvstændig og da han ved Broderens Død fik Raadighed over de oftere omtalte Penge, udvidede han sin Handel og iværksatte samtidig flere velgjørende Foretagender.

Det kjære, stolte Hav, der var ham, som en trofast Ven, — bragte Sorg og Nød til saa mange, og det blev hans Opgave at komme disse til Hjælp. Han forbedrede Redningsvæsenet og udsatte Belønninger til de kjækkeste Sømænd, ligesom han i Tidens Løb fik opført lune Boliger til dem, som havde kæmpet for Tilværelsen, indtil Aarene og Svagheden havde lammet deres Kræfter. Men alt skete paa hans rolige, bramfri Maade, ingen Roes gjorde ham hovmodig, ingen Tak indbildsk, men en løftet og lykkelig Følelse gik igjennem ham, naar han hørte sig blive kaldt: Kystbeboernes bedste Ven. Denne Bevævnelse fortjente han og fik han; ikke alene i det lykkelige og velhavende Hjem hvori Ingeborg var Midtpunktet, men ogsaa af mange andre, hvis Velgjører han var; og den der gjør opofrende Kjærlighed til sin Livsgjerning, faaer altid nogen Lykke i denne Verden og har Fortrøstning til den tilkommende.

Stanley.

Medens hvert Barn i Danmark kjender Nordenskjölds Navn, er der forholdsvis kun faa, som have ret Begreb om, hvem Stanley var; og dog er der ikke Spørgsmaal om, at de Opdagelser, denne Mand har gjort, have langt større Betydning end Nordenskjölds. Dette gjælder ikke blot med Hensyn til den ligefremme Vinding, der vil tilflyde Menneskehedens Fælleseje fra de frugtbare, tæt befolkede Lande i Afrikas Hjærte. Kjøbmanden og Videnskabsmanden maa være den Mand taknemmelige, som har brudt Banen til at aabne det indre Afrika for Kulturens Paavirkning, men Menneskevennen og den Kristne maa ikke mindre glæde sig over det Kæmpeskridt, der er gjort henimod Afskaffelse af Slavehandelen og Indførelse af menneskelige Tilstande paa Steder, hvor Mennesker rasede og endnu rase mod hverandre som vilde Dyr.

Hvad har da Stanley udført?

Han har selv givet levende Skildringer af sine Rejser; men skulle vi give en kort Oversigt over, hvad han har virket, kan denne passende samles om tre Hovedpunkter, nemlig hans dristige Rejse ind i det mørke Fastland for at finde en enlig Mand, gamle Livingstone, hans vidunderlige Besøg i Imtesas Rige ved den store Viktoria Sø, og hans æventyrlige Tog iblandt Kongoflodens Menneskeædere. Og inden dette er trykt, ville vi maaske ad andre Veje have hørt forbavsende Nyt fra ham.

Henrik Stanley var oprindelig Referent for New York Herald, det vil sige, det var hans Opgave at rejse rundt, hvor der tildrog sig mærkeligt Nyt, og at skrive Meddelelser derom til dette kæmpestore Blad. Han var den 16de Oktober 1869 i Madrid, da han modtog et Telegram fra Ejerens Søn om at komme til Paris; her fik han Ordre til at finde Livingstone. For at forstaa dette maa vi erindre, at den store Missionær Livingstone havde opgivet at virke som saadan og var draget ud paa Opdagelsesrejser, fordi han havde set, at Kristendommen ikke kunde slaa Rødder i det indre Afrika, saalænge intet Menneskes Liv eller Frihed var sikker; han ledte efter Veje, ad hvilke den lovlige Handel kunde trænge ind og gjøre Slavehandelen umulig. Forrige Gang havde han arbejdet paa at aabne den store Zambesefloð paa Østkysten for Europas Handel og Kultur, men Portugisernes Tragten efter Vinding havde lammet

hans Bestræbelser, og nu var han sidst rejst ind i det mørke Fastland i 1866, bestemt paa at løse sin Opgave eller lade Livet. Nogle af hans Folk vare vendte om og havde meddelt, at deres Herre var bleven myrdet af de Indfødte, men der var dog et og andet, som tydede paa, at han mulig kunde være i Live; dog var der ingen Tvivl om, at han i saa Tilfælde maatte være i Trang. Nu fik Stanley altsaa Ordre til at finde Livingstone og bringe ham Hjælp; han maatte bruge saa mange Penge, som han fandt fornødent, men hvordan alt skulde ordnes, maatte han selv om. Dog havde Gordon Bennet (den samme Mand, som siden har vist saa stor Iver for at fuldstændiggjøre Nordenskjølds Opdagelser), først adskilligt, som han gav Stanley at bestille, inden han kunde begynde at lede efter Livingstone. Først den 6te Januar 1871 landede Stanley paa Øen Zanzibar, omtrent midt for Afrikas Østkyst. Dette Sted havde vist sig at være det heldigste Udgangspunkt for Rejser til det Indre af Fastlandet, og herfra gik Arabernes Handelsvej, om man ellers tør bruge dette Ord om Stier, der sno sig gjennem Udørkener, Sumpe og Urskove; men herfra førte de da deres Varer til Unyanyembe og videre til Ujiji ved den store Tanganikasø, om hvis Tilværelse ingen Europæer for en Menneskealder siden havde nogen Anelse. Og dog har her banket Hjærter med de samme Længsler som vore, og dog har her været Hjærner, som grublede over Tilværelsens Gaade paa deres Vis. Ligesom vi have et Sagn om en af Søerne ved Sorø, om jeg mindes ret, at den blev til, da engang nogle Beboere dreve Spot med det Hellige, saa at der blev Sø, hvor Gaarden og Marken havde været, saadan fortæller Fiskerne ved Tanganika om en hemmelighedsfuld Brønd, som engang strømmede over sine Bredder, da Konen i Huset blev sin Mand utro og for sin Elsker robede, hvilken Rigdoms Kilde de havde i det dybe Væld, som til enhver Tid forsynede dem med herlige Fisk. — Stanley vidste, at Ujiji var et af de Steder, hvor han bedst vilde kunne høre sig for om Livingstone, og bestemte derfor at rejse did. Paa Vejen til Zanzibar havde han hyret to engelske Søfolk til at følge med ind i Landet, og nu hengik halvtredje Maaneder i Zanzibar og paa Kysten ligeoverfor med Forberedelser til Rejsen. Penge er noget ukjendt i det indre Afrika, saa den rejsende maa medføre en stor Mængde Varer for at bestride sine Fornødenheder, alt efter de Folks Smag, som han gjæster, Tøjer, Metaltraad og Glasperler. Et Guldstykke vil paa de fleste Steder have langt ringere Værdi end en Bukseknap, thi den har dog et Øje eller

Huller til at fys fast med. Men foruden Dragere til at bære sine Varer maa den rejsende ogsaa have Soldater med, d. v. s. væbnede Mænd, som kan betrygge ham mod Overfald. Varerne behøves ikke blot for at kjøbe Føden, en stor Del af dem gaar med til at betale Røverskat. Det hører nemlig med til Slaveriets Forbandelse, at heller ingen fredelig Karavane kan drage igjennem de Egne, hvor det hersker, uden at svare Afgift til Landets utallige store og smaa Høvdinger. Denne Skik er indført af Slavehandlerne, da det i mange Tilfælde vilde lykkes deres Ofre at undslippe dem, hvis de ikke havde Høvdingene paa deres Side. Hvad der yderligere gjør Rejserne i Afrika sene og kostbare, er den fuldkomne Mangel paa Veje. I det sydlige kjører den hollandske Kolonist sin plumpe Vogn, trukken af 8 til 16 Oxer, med sin 7 Alen lange Pisk, hvorpaa der sidder en Snært af samme Længde, og om det end gaar over Stok og Sten, holder det dog; men der er Bunden for det meste fast, og Skovene temmelig aabne. I det mellemste Afrika kan intet Kjøretøj komme frem gjennem Sumpene og Skovene, og hverken Heste eller Hornkvæg kan anvendes til længere Rejser, da der paa mange Steder findes den giftige Tsetseflue, hvis Stik er dødbringende for disse Dyr, medens Mennesket ikke tager Skade deraf. Livingstone havde prøvet at føre Kameler med sig, Stanley gjorde Forsøg med Æsler, men det viste sig, at heller ikke disse Dyr kunde døje Rejsens Strabadser, saa at tilsidst alt Godset maatte bæres af Dragerne. Vi maa da ikke undres over, at Stanley hvervede henimod et Par hundrede Mænd, deraf de 32 væbnede; denne Flok rejste dog ikke samlet, men i fem Karavaner med en halv Snes Dages Mellemrum. Desværre viste de to hvide Mænd, som Stanley havde taget i sin Tjeneste, sig upaalidelige og udygtige, saa han maatte efterlade dem i Pleje paa forskjellige Steder, hvor de vel fik en god Behandling, men snart efter døde som Følge af Ledighang og Udsvævelser. Efter at have været et Fjerdingaar undervejs naaede Stanley Unyanyembe, som kun ligger godt 90 Mil fra Kysten, og dog var hans Rejse gaaet hurtigere, end man plejer at rejse i Afrika. Her blev han først opholdt af et Feberanfald, der var saa voldsomt, at han kom ud af Tidsregningen, saa han regnede en Uge fejl, og da han vel var kommen op, fik han at vide, at den Egn, gjennem hvilken han havde foresat sig at drage videre, hærjedes af den frygtelige Fribytter Mirambo. Araberne rustede sig netop til et Tog mod denne Landets Svøbe, og Stanley drog med som frivillig, men fik et nyt Feberanfald, og lodes i Stikken af

sine Forbundsfæller, som vare grebne af en panisk Skræk og stormede af Sted i vild Flugt. Ogsaa hans Folk løb fra ham, den eneste, som blev ham tro, var en kristen Araberdreng fra Jerusalem, der fulgte ham som Tjener. Stanley kom dog godt fra denne Fare, og fortsatte Rejsen ad en Omvej, til han den 10de November fandt Livingstone, der for faa Dage siden var kommen til Ujiji, og var saa blottet for Midler, at han havde maattet ty til Araberne om Hjælp, hvis han ikke havde faaet Undsætning nu. — Man havde fortalt Stanley, at Livingstone var vanskelig at komme til Rette med, og rimeligvis vilde rejse bort over Hals og Hoved, naar han hørte, at en hvid Mand var i Nærheden, for ikke at dele Æren for sine Opdagelser med nogen anden, og for at det ikke skulde siges, at en anden havde bragt ham Hjælp. Men Stanley blev i høj Grad forbavset ved at se den store Mands aabne, elskværdige Væsen. Vel havde Livingstone nogen Fordom mod de Folk, som han kaldte Læneſtolsgeograferne, Mænd, som hjemme i deres Stue samlede de rejsendes Jagttagelser fra forskjellige Egne, for deraf at uddrage Slutninger, som ganske vist undertiden kunde være rigtige, men som tidt gik stik imod de Mænds Livtanker, der havde sat deres Tilværelse ind paa at løse disse Spørgsmaal; men dels var der ingen personlig Bitterhed i hans Uvilje, og dels reves Stanley aldeles med til at dele Livingstones kjæreste Tanke, nemlig, at det dejlige Land, han havde funden der, hvor man hidtil havde tænkt, at der intet andet var end en øde Sandørken, — at dette dejlige Land, gjennemvirket med et Net af Floder og Søer, skulde være det Sted, hvorfra Nilen hentede sine Rigdomme, med andre Ord, at man ved at rejse op ad Nilen tilsidst kunde komme til Tanganikasøen. Hermed blandede sig en religiøs Begejstring; ligesom Udgravningerne i Babylons og Ninives Grus have bragt Vidnesbyrd for Dagen, som paa det klareste stadfæste Punkter i vor hellige Skrift, der før vare dunkle, saaledes haabede Livingstone at skulle opdage Ting, der paa en eller anden Maade kunde staa i Forbindelse med Israels, navnlig den store Hærfører Moses Historie. Derfor vilde Livingstone heller ikke give efter for Stanleys Bønner og vende hjem til Europa, men fulgte med ham til Unyanyembe for at vente paa nogen yderligere Hjælp, Stanley vilde sende fra Kysten. Derefter drog Livingstone tilbage til det Indre for, som han haabede, at kunne drage ned ad Nilen; men Anstrængelser og Savn havde undergravet hans før saa stærke Helbred, og han døde ved en Indsøs sumpede Bredder den

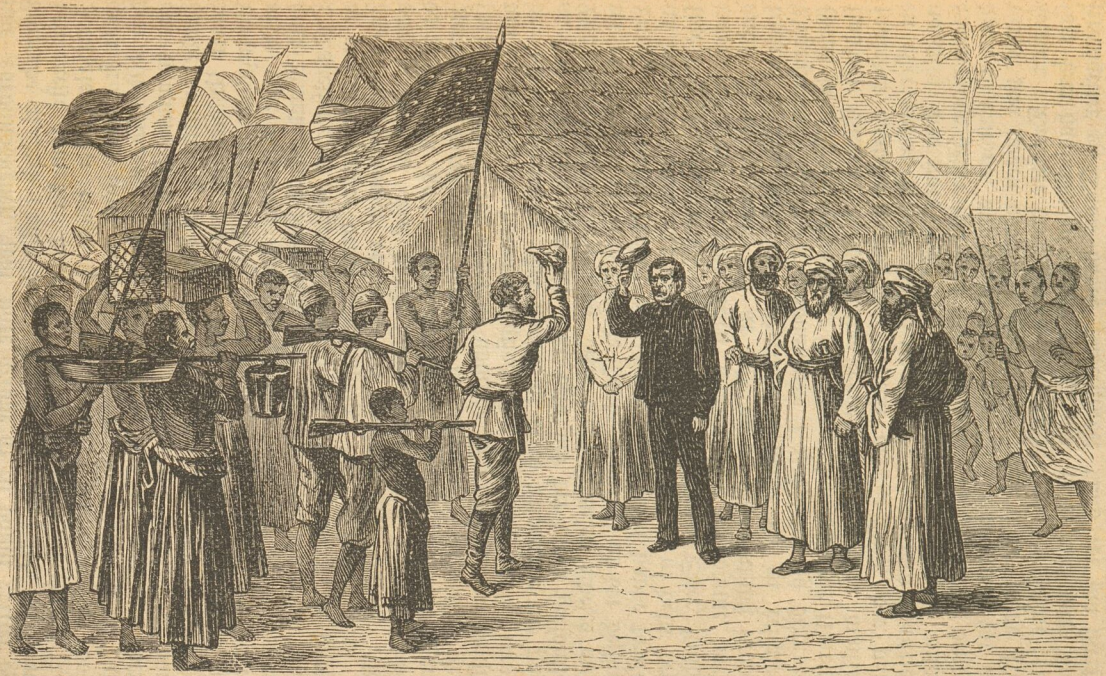

Stanley finder Livingstone i Ujiji.

1ste Maj 1873, godt et Aar efter at Stanley havde forladt ham, uden at han i denne Tid havde gjort nogen Opdagelse af Betydning.

Men i hvor vemodigt det end kunde være for dem, der vare komne til at elske Livingstone, at den gamle Helt kun havde haft saa ringe et Udbytte af den Hjælp, der var bragt ham, saa var Stanleys Rejse dog ikke spildt. Han rejste ind i Afrika som den fyrige, dygtige Yngling med det høje Mod og den letflydende Pen, men han vendte tilbage som den modne Mand med det Hjærte, der bankede varmt for hans sorte Brødres Vel. Omgangen med Livingstone havde modnet ham.

Livingstone var altsaa død. Trofaste Tjenere bare deres Herres Lig viden om Land under mange Farer, indtil de efter tre Fjerdingaars Forløb naaede Kysten. Den 18de April 1874 stedtes Livingstones Ben til Hvile med kongelig Pragt i Westminster Abbediet i London, hvor Englands ypperste Mænd ere jordede. Stanley var med at bære en Flig af Klædet, der dækkede Kisten. Kort efter foreslog Ejeren af det store Londoner Blad Daily Telegraph ham at fuldføre Livingstones Opdagelser, og da han ikke vilde svigte sin gamle Herre, traadte Gorden Bennet til, saa at Rejsen skulde bekostes af disse to rige Bladejere i Fællesskab. Der indkom strax Ansøgninger i Tusendtal til Stanley fra Folk i alle Livsstillinger, som gjerne vilde være med paa Rejsen, men han nøjedes med at tage tre; de to vare Sønner af en ærlig engelsk Fisker, den tredje var Skriver paa et Hotel. Denne Gang tog han ikke Fejl af sine Folk. Dog kunde det ikke undgaas, at der blandt de henved 300, som han lejede i Zanzibar, fandtes adskillige daarlige Personer. — Det var denne Gang Stanleys Plan først at trænge frem til den store temmelig ukjendte Viktoria Sø, fra hvilken man vidste, at et af Nilens Hovedløb kom, for dernæst at undersøge, om der var nogen Forbindelse med de Egne, Livingstone havde anvendt sine sidste Kræfter paa at undersøge.

Man havde hørt, at der paa Viktoria Søens nordlige Bred boede en mægtig Kejser Imtesa (man plejer at skrive hans Navn Mtesa). Hvad man hørte om denne Mands Vægelsind og Grusomhed, var ikke just meget opmuntrende, men paa den anden Side var der noget saa haabløst og usikkert ved Forholdene i de Lande, som vare delte mellem en uendelig Mængde Smaahøvdinger, at Stanley besluttede at prøve Lykken hos Tyrannen. Rejsen til Søen var fuld af Besvær; en af de engelske Brødre døde af Tyfus; kort efter var den store Karavane lige ved at omkomme af Mangel i en Skovørken,

og da man endelig naaede beboede Steder, viste det sig, at de indfødte vare grusomme og troløse. Da Stanley lod slagte en Oxe, han havde kjøbt af dem, tiggede de ham om Hjærtet. Efter at de havde fortæret dette, mente de, at nu var Kraften vegen fra Rejseselskabet, og skjønt Stanley viste den yderste Forsigtighed, mistede han 24 Mand, af hvilke de to faldt i Baghold, de andre i aaben Kamp. Omsider naaede han Søen i Februar 1875, afskedigede en Del af sine Folk, lod de andre gaa i Lejr under Anførsel af de to engelske Ledsagere, og samlede nu en Baad, som var bygget i England efter hans Anvisning i fem Stykker, og siden yderligere delt. Skjønt ingen af Folkene turde mælde sig som frivillig til Sejladsen, var der dog ingen Vanskelighed, da han valgte sit Mandskab, og nu blev først den østlige Kyst af det 1300 danske Kvadratmil store Indhav undersøgt. Da Rygtet naaede Kejser Imtesa om den hvide Mand, som agtede at gjæste ham, sendte han en af sine Høvdinger i Spidsen for en Flaade paa fem Fartøjer for at møde ham. Stanley forbavsedes ved at se disse rent ligt, tildels pragtfuldt klædte Mænd, og ved at iagttage den store Velstand, der herskede rundt omkring. Endnu mere steg hans Forbavselse ved den glimrende Modtagelse, der var ham beredt, da han betraadte Ugandas Grund; saaledes hedder Imtesas Rige. Han førtes i højtideligt Optog til Hovedstaden, som laa et Par Mil inde i Landet, og fik strax det Indtryk af Kejseren, at her vilde være meget at gjøre for Kristendom og Menneskelighed, om man kunde vinde denne Mand. Inden han kunde slaa sig til Ro, maatte han dog se til Lejren, fra hvilken han nu var skilt ved den brede Vandflade. Kejseren stillede tredive Fartøjer til hans Raadighed, for at hele Mandskabet kunde blive hentet, men den samme Høvding, som først havde budt Stanley velkommen, troede sig nu saa fast i sin Herres Gunst, at han af Hovmod aldeles forsømte at lyde Befalingen. Stanley maatte da begive sig paa Farten med sit trofaste Baadsmandskab, og havde nær mistet Livet ved et lumsk Overfald af vilde Indfødte, der ansaa ham og hans Gods for et let Bytte, som det vilde være Uforstand at lade slippe. Da Stanley kom til Lejren, fandt han til sin store Sorg den ene af Engelskmændene død. Han fik lejet en Del Fartøjer til at overføre Gods og Mandskab, men de vare gamle og skrøbelige, og den første Aften, da Mørket var faldet paa, sank ikke mindre end fem af Baadene. Til al Lykke var Natten stille, og Maanen kom frem, saa intet Menneskeliv gik tabt, men ikke saa lidt Ejendom. Med

stort Besvær naaede Stanley tilbage til Uganda, og fandt Imtesa i Færd med at tugte Beboerne af en lille Ø, der havde nægtet at svare ham Skat. Kejseren vilde ikke tillade Stanley at drage videre, før Krigen var endt, og der var da ikke andet for end at drage til den kejserlige Lejr for at afvente Begivenhedernes Udfald. Det var et saare ejendommeligt Syn; der var samlet omtrent en Kvart Million Mennesker, deraf henimod Halvdelen Kvinder og Børn. Dertil kom endnu den kejserlige Flaade paa over 300 Fartøjer, imod hvilken Fjenden kun kunde stille Tredjeparten; men dog var denne ved sin Dygtighed Herre til Søs, saa at det snart blev Stanley klart, at Tiden vilde gaa til Spilde uden nogetsomhelst Haab om en tilfredsstillende Afgjørelse. Imidlertid spurgte Kejseren ham en Dag om hans Mening, og han gav nu det Raad, at hele Hæren skulde bære Sten, og deraf opføre en Dæmning over det smalle Sund til den gjenstridige Ø. Planen blev modtaget med Jubel af Kejseren, og i Løbet af 4 Dage kom man et Par Hundrede Alen ud i Vandet; men Ugandas Stormænd vare skinsyge paa den fremmede, og trak Arbejdet ud. Kejseren brugte nu Tiden til at udspørge sin sjældne Gæst om Europæernes Kundskaber og Opfindelser, og Stanley greb Lejligheden til at fremdrage Kristendommens Grundsandheder, ja han fik endog ved Hjælp af en af sine Ledsagere, som var oplært af den engelske Mission i Zanzibar, gjort et Slags Uddrag af Bibelen. Da ved denne Tid et Strejfparti havde faaet fat paa en fjendtlig Høvding, og Imtesa vilde lade ham brænde levende for at tage Hævn over et af sine Sendebud, som var bleven myrdet, viste det sig, hvor stor Magt Stanleys Ord havde over hans Sjæl. Uforfærdet stod den hvide Mand og talte Menneskelighedens Sag, skjønt han vidste, at Tusender havde maattet lade Livet, tidt paa den grusomste Maade, blot paa et Vink af Tyrannen, og at det vilde være Rigets Stormænd saare kjært saaledes at befries for hans Indblanding i deres Sager. Stanley kaldte paa alt det bedste, han havde set paa Bunden af denne Sjæl, idet han besvor ham ved hans Forfædre, som saa' ned paa ham fra Aandelandet, om dog ikke at opføre sig som et blodtørstigt Dyr. Disse Ord bevirkede en fuldkommen Forvandling; det vilde, onde Udtryk i Kejserens Ansigt svandt, han hulkede som et Barn og gik sin Vej; Stanley havde sejret. Dagen efter gav han Kejseren et godt Raad, hvorved Krigen blev endt uden yderligere Blodsudgydelse. Efter hans Anvisning bleve tre Fartøjer forbundne med hverandre, og paa dem byggedes et Slags flydende Fort, omgivet af et højt, tykt Ris-

gærde og prydet med fantastiske Flag og Vimpler; stille og lydløst gled den sælsomme Ting hen ad Vandfladen, medens en vældig Røst lød fra dens Indre over mod Dens Indbyggere. Deres Blod isnede ved Tanken om, hvilke forfærdelige Tryllemidler den hemmelighedsfulde Gjenstand monne indeslutte. De faldt øjeblikkelig tilføje, og Krigen var altsaa endt med det samme: Imtesa viste sin Taknemmelighed mod Stanley ved at lade ham fare i November og medgive ham en hel Hær for nærmere at undersøge den Sø, som tidligere Opdagere have kaldt Albert Sø, og som ligesom Viktoria Søen udtømmer sine Vande gjennem Nilen; men det gik som ved tidligere Lejligheder, Anføreren nægtede at vise Stanley Lydighed, og det hjalp ikke noget, at Kejseren siden haardt straffede hans Egenraadighed, Stanley kunde ikke opholde sig længere, men maatte vende sig til det, der dog egentlig var Hovedopgaven, nemlig at se, om de skjønne Egne, Livingstone havde holdt for Nilens Kildeland, ogsaa virkelig vare det, eller om Lænestolsgeograferne skulde have Ret i, at alle disse Egne hørte til Kongoflodens Omraade. Paa Vejen derhen mødtes Stanley atter med Mirambo, men denne Gang i fredeligt Stævne, og indgik efter Fribytterens Forslag Fostbroderskab med ham paa afrikansk Vis, idet de indsugede hinandens Blod og tilsvore hinanden Fred og Venskab.

Sidst i Oktober 1876 stod Stanley paa det Sted, hvor Livingstone havde maattet vende om, ved Bredden af den ukjendte Flod, som rullede sine brune Bølger med ustandselig Fart imod Nord. Han og hans engelske Ledsager vare i stor Vaande, thi der fortaltes gruelige Ting om det Land, der laa for dem, befolket af Halenegre, skæggede Dværge og Menneskeædere. Endog hans Yndlingstjener Kalulu, som han havde faaet forærende paa sin første Rejse, selv havde døbt og siden ladet kristelig oplære i England, var bleven grebet under et Forsøg paa at rømme, og for Stanley selv var Fristelsen stor til at vende om til mere kjendte Egne. Med sin eneste tilovers blevne engelske Fælle kastede han Plat og Krone, trak han Straa; hver Gang faldt det ud til at opgive deres Forsæt, men endda besluttede de at følge den hemmelighedsfulde Flod. Først gik de gjennem en Skov, som syntes aldrig at skulle faa Ende, saa forsøgte de det paa den anden Bred, men angrebes nu af de Indfødte, der øjensynlig tørstede ikke blot efter deres Blod, men bogstavelig efter deres Kjød. Pandeskaller og andre Knogler af Mennesker, Levninger af de indfødtes rædsomme Maaltider, prydede Landsbyerne rundt omkring. Stanley fór

Reise gjennem en afrikansk Sump.

med Lempe, og holdt Fred, hvor det blot var muligt; men da han ved Juletid blev anfaldet af de Vilde i Baade, erobrede han en hel Flaade; under stor Jubel lod han sine Zanzibarfolk give Fartøjerne Navne, hvortil de valgte Navnene fra de engelske Krydsere paa Østkysten. Der var i det hele 22 Fartøjer, hvortil kom hans egen Baad, som havde udstaaet Rejsens Besværligheder mærkværdig godt. Med denne Flaade stak han ud paa Bølgerne tredje Juledag 1876; otte Dage senere træffe vi hans Styrke i dobbelt Kamp, idet den paa den ene Side truedes af de brølende Vilde, paa den anden Side af en Række skummende Fossefald, 7 i Tallet. Med utrolig Møje maatte der banes Vej udenom, og Fartøjerne under stadig Kamp trækkes ned i smult Vande, hvortil der medgik over tre Uger. Første Februar stod den haardeste Kamp, den 28de i Rækken. Stanley havde ladet sine Folk indsamle de overvundne Fjenders Skjolde, og opstillet dem langs Rælingerne paa de gamle Vikingers Vis; dette hjalp hans Folk til Dækning, men endda var det en alvorlig Kamp. Medens de Stammer, som boede længere oppe ved Floden, havde som Krigsskrig raabt Uhuhu eller Bububu, raabte disse Jahaha, som en Flok vrinskende Fuldblodshingste. Efter at have slaaet Fjenden paa Flugt gjorde Stanley Landgang med sine Folk, og forbavsedes ved at se, hvilken Kunstfærdighed og Hygge der raadede i disse Menneskeæderes Boliger. Der var ogsaa en overordentlig Rigdom paa Elfenben. Det var en gruelig Tilstand for de rejsende; helst holdt de sig som jaget Vildt midt paa den brede Strøm, dækkede af de mange Holme, men tidt drev Sulten dem ind imod Bredderne for at kjøbe Føde; somme Steder lykkedes det, men for det meste modtoges de med dyrisk Raseri. Alt i nogen Tid havde Stanley mærket, at Floden var svinget mod Nordvest, og altsaa vendte sig bort fra Nillandet, og omsider naaede han et Sted, hvor den bøjede mod Sydvest; her hørte man de indfødte tydelig udtale Navnet Kongo, og her saas de første Gang i Besiddelse af Bøssер. Denne Omstændighed vakte stor Glæde, da Følget tog det som Tegn paa, at man nærmede sig mindre barbariske Egne; men der var endnu adskillige Kampe at bestaa, og det netop saa meget mere betænkelige, som Angriberne vare forsynede med Ildvaaben; det var forresten usle gamle Muskedonnere, som ikke havde ret stor Kraft til at udslynge de uformelige Metalklumper, men de gjorde Fortræd nok. Midt i Marts blev Vandet atter uroligt, Stanley var nu naaet til den Række af Fossefald, ved hvilke den mægtige Strøm forlader Højsletten,

idet den gjennembryder de østlige Randbjærge. Over et Fjerdingaar gik hen under de utroligste Lidelser og Savn; den ene Baad efter den anden gik i Fosserne og knustes til Splinter, og hvad der var det sørgeligste, mange Menneskeliv gik tabt; den sidste af de trofaste Engelskmænd fandt sin Død i Bølgerne, og ligeledes Kalulu. Stanley følte adskillige Gange en stærk Fristelse til at give tabt i Kampen, og lade Baaden glide ned i Dybet; men foruden i sin kristne Tro havde han en mægtig Støtte i Følelsen af det Ansvar, der laa paa ham, idet de mange Menneskelivs Opholdelse væsentlig beroede paa, om han vedblev at føre dem. Sidst i Juli var han kommen til et Sted, som kjendtes fra Portugisernes Undersøgelser, og da her atter var en vældig Fos, efterlod han sin Baad, der nu var bleven stærkt medtagen, og gik over Land for at naa den lille By Boma, hvor han var vis paa at træffe Europæere, som vilde hjælpe ham. Men han og hans Skare havde nær sat Livet til saa nær ved Maalet. De indfødte nægtede at sælge dem Fødevarer, med mindre de kunde faa Rum, og lo kun ad de Glasperler og Tøjer, som den forsultne, halvdøde Skare endnu havde i Behold. I deres Fortvivlelse gave nogle af Følget sig til at opgrave Markfrugter for at stille deres Sult, og holdtes da tilbage af Ejerne som Slaver. Tilsidst sendte Stanley tre af dem, der endnu havde flest Kræfter tilbage, som Ilbud til Boma; selv fulgte han langsomt efter med hele Flokken, og da det næsten var paa det yderste med dem, kom den ventede Hjælp, han og hans Folk modtoges med mageløs Venlighed, og den 12te August 1877 vuggedes de atter paa Atlanterhavets Bølger. Men Stanley kunde ikke vende hjem, før han selv havde fulgt sine Folk ad Søvejen syd om Afrika til Zanzibar. Adskillige vare døde som Følge af de forfærdelige Anstrængelser, da Spændingen var ophørt, saa det var kun 108, som atter satte Foden paa den hjemlige Grund den 27de November.

Da Stanley halvfemte Aar tidligere havde bragt Livingstones Breve ned til Kysten, gav disses Indhold Anledning til, at den engelske Regering tvang Sultanen af Zanzibar til at forbyde Slavehandelen. Da nu Stanley vendte tilbage fra sin store Rejse, vakte hans Meddelelser en mægtig Bevægelse, hvis Følge var, at der under Kongen af Belgiens Forsæde dannedes et internationalt Selskab til at undertrykke Slavehandelen og aabne Midtafrika. Da Stanley tiltraadte sin store Rejse, saa' han ud som en Mand i sin kraftigste Alder,

da han vendte tilbage fra det mørke Fastlands hemmelighedsfulde Dyb, var hans Haar graat og hans Kinder hule, men hans Hjærte luede endnu af Kjærlighed til „den mørke Broder"; han traadte i det nævnte Selskabs Tjeneste og drog atter op ad Kongofloden, for at hellige den gode Sag sine sidste Kræfter. Og han fortjener, at vore bedste Ønsker følge ham!

Ludvig Wagner.

Blandinger.

Et Fremtidsbillede. Et engelsk Blad indeholder følgende humoristiske Beskrivelse af et Optrin, der foregaar i et fornemt Hus i New-York i Aaret 2380. Husets Herre telegraferer til Domestique-Værelset, og John viser sig, pustet gjennem et Rør ved Lufttryk. Herren siger: „John, gaa ned i Remisen og fyld Familieballonen; min Hustru og Børn ville Kl. 4 flyve til Calcutta for at bivaane et Bal hos Lord C. Børst ligeledes min lille Privatballon og fyld den; jeg skal om en halv Time flyve til London paa Børsen, men agter at være hjemme igjen før Kl. 4 for at ledsage min Familie et Par Hundrede Mil. Skulde det være meget mørkt Kl. 2 i Nat, paa hvilken Tid min Hustru agter at tage hjem, saa lad en af Aberne tænde det elektriske Lys, saa at det kan lyse to, tre Hundrede Mile vidt. Imorgen venter jeg nogle Venner fra Hongkong og San Francisco, glem derfor ikke at telegrafere til Chevet i Paris angaaende Posteierne á la Napoleon XVIII., men føj til, at jeg venter at faa dem varme Kl. 5½. Sig ogsaa til Kokken, at der var for megen Kvælstof i den kunstige Beefsteak igaar — slige Fadeiser burde ikke finde Sted i vor Tid!" —

Høje-Moen.

Ved

Karl Theisen.

kjønt Danmark ingenlunde frembyder en saadan Afvexling i sine Terrænforhold eller saadan Rigdom paa forskjelligartede Landskabsbilleder, som mange andre Lande, vil dog enhver, der med nogenlunde opmærksomt Øje betragter vort Fædrelands Natur, ikke alene let iagttage en betydelig Forskjel mellem de skovrige, frugtbare Landskaber paa Øerne eller Jyllands Østkyst og de fattigere, hist og her næsten ørkenagtige Hedeegne; men han vil ogsaa snart faa Øje for, hvorledes der i det hele taget er en vis Forskjel paa Halvøens og Øernes Arkitektur, om vi tør bruge dette Udtryk. Jylland er ligesom anlagt i en større Stil end Øerne, Bakkerne ere højere, Dalene længere og dybere, Landskabslinierne kraftigere og skarpere tegnede, Vandløbene rigeligere; den rejsende, der kommer fra Øerne og for første Gang sætter sin Fod paa jysk Grund, faar uvilkaarlig en Fornemmelse af, at han nu befinder sig paa Europas Fastland.

Og dog er der næppe nogen Plet paa hele den jyske Halvø, der i driftig Bygning og ejendommelig storladen Skjønhed kan tage Kampen op med et i Udstrækning kun lille Terræn paa en af vore mindre Øer. Vi sigte herved til det saakaldte Høje-Møen, hvis østlige, stejle Kyst danner Møens for sin rige og afvexlende Naturskjønhed saa berømte Klint.

Møen, der ligesom danner den sydøstlige Hjørnesten i den sjællandske Øgruppe, falder naturlig i to Dele, af hvilke den større vestlige ganske har samme Karakter som de øvrige danske Øer, medens den mindre østlige, Høje-Møen, der omtrent udgjør en Fjerdedel af den hele Ø, i sine Terrænforhold frembyder særegne og meget interessante Afvigelser. Høje-Møen har i sin Tid været en selvstændig lille Ø, der ved et smalt Sund adskiltes fra den større vestlige Naboø. En dyb Sænkning, der endnu den Dag i Dag ligger næsten i Niveau med Havet, angiver meget tydelig det gamle Sund, hvis Udstrækning og Retning med Lethed vil kunne findes paa ethvert nogenlunde fuldstændigt Kort ved at drage en Linie i Nord og Syd igjennem Kirkebyen Borre. Endnu langt nede i den historiske Tid har Sundet, i det mindste delvis, været sejlbart. I Aaret 1510 under Krigen mellem Kong Hans og den svenske Rigsforstander Svante Nielsen Sture lode saaledes dennes Forbundsfæller, Lybækkerne, en Flaade paa 14 Skibe løbe ind i Borre-Fjord og kaste Anker ved denne By, der i hin Tid var en Kjøbstad. Den medbragte Hær af Landsknægte ødelagde i Bund og Grund den lille Kjøbstad, der alt forud var i stærk Tilbagegang, plyndrede det kongelige Slot og drog under Anførsel af Høvedsmanden Gert Stolterbole mod Øens anden Kjøbstad, Stege. Her bleve de imidlertid saa varmt modtagne af Bymændene og den faste Besætning paa Stegehus, der anførtes af den kjække Lensmand Anders Bilde, at de atter med stort Tab maatte trække sig tilbage, skarpt forfulgte af Øboerne, der anrettede et stort Mandefald blandt de flygtende Landsknægte. Det synes, som om Indløbet til Borre paa denne Tid har været syd fra, men at Byen, der vistnok oprindelig har ligget paa en lille Ø midt i det omtalte Sund, tidligere har staaet i Forbindelse med Havet saavel mod Nord som mod Syd. Hvor længe Borre har kæmpet for Tilværelsen som Kjøbstad, er ikke ganske klart. Den har naturligvis været dødsdømt, saasnart Sundet grundede saa stærkt op, at Søfarten af sig selv standsede, og den synes derefter at være død en langsom og ubemærket Straadød i Løbet af det 16de og 17de Aarhun-

drede. Ganske vist bekræftede Kong Frederik III. endnu dens Kjøbstadsprivilegier, og ganske vist kunde endnu i det 18de Aarhundrede „Smaabaade og Skuder" løbe ind til Byen; men denne var dog faktisk traadt ud af Kjøbstædernes Række og sunket ned til en almindelig Landsby. Der mødte saaledes ingen Udsending fra Borre Kjøbstad ved Rigsdagen i Kjøbenhavn 1660, og ligesaa lidt ansaa man det for nødvendigt at lade Suverænitetsakten af 10de Januar 1661 underskrive af Magistraten i Borre. Byens Kirke er ret anselig og staar endnu som et synligt Vidnesbyrd om den gamle Kjøbstad. Den skriver sig efter sin hele Bygningsstil fra 12te Aarhundrede, men blev for en stor Del lagt øde af Lybækkerne 1510. Ved den paafølgende Fred bleve disse imidlertid tvungne til atter at gjenopføre Kirken, og herfra skriver sig den almindelige Antagelse, at den i sin Helhed er bleven opført af Lybækkerne.

Fra Sænkningen ved Borre stiger Terrænet raskt mod Øst, idet den ene Bakke taarner sig op bag den anden, saa at man allerede i en Afstand af en Fjerdingvej fra Borre er i en Højde af henved tohundrede Fod. I stedse mere lunefulde Bugtninger gaar Vejen fremad og opad, indtil man efter en Kjøretur paa smaa tre Fjerdingvej gjør Holdt ved Avlsgaarden Liselund. Vi ere nu paa den saakaldte Lilleklint; men før vi begive os ud paa vor Klintevandring, ville vi først søge at stifte lidt nærmere Bekjendtskab i forskjellige Retninger med det ejendommelige lille Højland, paa hvilket vi befinde os.

Hele Danmarks Overflade er dækket af Jordlag, der, selv om de skyldes en Tid, der ligger langt, langt forud for al historisk Forskning, dog tilhøre den yngste Periode i Jordens Udviklingshistorie. Det er navnlig den saakaldte Rullestensformation, der har Betydning for vort Land, idet et ofte flere hundrede Fod mægtigt Lag af Ler, Mergel eller Sand tillige med en Mængde større og mindre Stenblokke („Rullestene") danner Overfladen af Øerne og Jyllands større østlige Halvdel. Da Rullestensleret og Rullestenssandet saaledes altsaa er let tilgængeligt, er det tillige forholdvis let at undersøge. Vanskeligere bliver Opgaven for de Jordlags Vedkommende, der ligge under Rullestensdannelserne. Geologernes Undersøgelser have imidlertid godtgjort, at Underlaget i det mindste i en meget stor Del af Danmark er Kridt, som i Reglen ligger saa dybt, at det sænker sig under Havfladen, og kun paa enkelte Steder træder frem paa Overfladen. Kridtet

tilhører de i Havet ved Bundfældning dannede Bjærgarter (de „neptuniske") og vil derfor ogsaa i Reglen vise sig mer eller mindre tydelig lagdelt. Undersøgelsen af denne Bjærgart er nu, som allerede bemærket, meget vanskelig, da den skjules af Rullestensdannelserne, og den vilde være ligefrem umulig, hvis ikke Kysten hist og her hævede sig til en efter vore Forhold betydelig Højde og saaledes blottede større Kridtpartier. Der dannes paa denne Maade naturlige Gjennemsnit, som lade sig undersøge fra Strandbredden eller Søen, og selv om slige Undersøgelser ere møjsommelige eller endog ofte farefulde, har Geologen dog intet Valg, naar han vil studere Kridtformationen i Danmark. Af saadanne Profiler, der have Betydning for vort Kjendskab til Kridtdannelserne, kunne særlig nævnes Stevns og Møens Klint, der hver for sig frembyde Fænomener af stor geologisk Interesse. Medens Stevns Klint har en temmelig sammensat Bygning, idet flere forskjelligartede Kridtlag i jævnt bølgende Linier ere lejrede over hinanden, bestaar Møens Klint udelukkende af Skrivekridt og indeholder for saa vidt et mindre righoldigt geologisk Materiale; men til Gjengjæld er Møens Klint et saa godt som enestaaende Exempel paa stærkt forstyrrede Lejringsforhold i Skrivekridtet, der ellers altid optræder ordnet i næsten vandrette Lag. Paa hele Høje-Møen vil man — ofte kun i ringe Dybde — finde Kridtet som Underlag for Rullestensleret, og Overfladens kuperede Beskaffenhed vidner tydeligere, end Ord kunne sige det, om de vældige Kræfter, der have været i Virksomhed, og under hvis mægtige Paavirkning Jordskorpen har bøjet sig som et Stykke Papir. Endnu øjensynligere viser dog dette sig, naar man gaar ud til selve Klinten og ser, hvorledes de i Kridtet indlejrede Flintlag ere bøjede, knækkede og vredne. Ved den voldsomme Forstyrrelse af Lejringsforholdene har der tillige dannet sig en Mængde Sænkninger, der snart have Form af længere Dale, snart af kjedelformige Huller (Jordfald), snart af smalle Spalter eller Render. Adskillige af disse staa lodret paa Kysten og udmunde som Tværdale paa selve Klintens Kridtvæg; de større blandt dem sænke sig ofte mellem de fremskudte Pynter ned mod Havstokken, og gjennem nogle af disse „Fald" er der ved Kunst dannet en mer eller mindre besværlig Forbindelsesvej mellem Klintens Top og Strandbredden. Den skinnende hvide Klint med sin Uendelighed af Former, bratte Kridtvægge, skarpe Kamme og udløbende Pynter, der afvexle med det friske Bøgeløv paa Klintens Overflade og den fyl-

dige Vegetation i Faldene, frembyder en ganske ejendommelig og sjælden Skjønhed, hvortil der næppe findes noget Sidestykke med Undtagelse af den i Bygning, Overfladens Beskaffenhed og Vegetation saa mærkværdig overensstemmende Kridtklint paa Rügen.

Høje-Møen falder omtrent sammen med Magleby Sogn, hvis Kirke gjør et alt andet end tiltalende Indtryk med sit uforholdsmæssig brede og klodsede Taarn, der dækkes af et usædvanlig grimt Tag. Hvis man udtaler sin Forundring over dette sære arkitektoniske Mindesmærke til en af Øens Beboere, vil han rimeligvis fortælle os, at Kirken i sin Tid har været prydet med to Taarne, og at disse ere blevne opførte af et Par Tvillingsøstre. Sagnet minder os altfor levende om de Fortællinger af lignende Art, som knytte sig til næsten alle vore Smaakirker med Tvillingtaarne (f. Ex. Dobbelttaarnet i Fjennesley, der er sat i Forbindelse med Absalons og Esbern Snares Fødsel), til at vi ikke skulde føle os fristede til lidt nøjere at undersøge Taarnet i Magleby. Selv om vi ere aldeles ukyndige paa dette Omraade, ville vi dog snart kunne overbevise os om, at Dobbelttaarnet virkelig staar fuldstændig endnu den Dag i Dag, idet man i en nyere Tid kun ved en tynd Mur har udfyldt det meget smalle Mellemrum mellem de to oprindelige Taarne. Det vilde saaledes være en særdeles let Opgave at lade den tvedelte Taarnbygning atter træde frem i sin oprindelige Form, hvorved den hele Bygning ganske vist vilde vinde betydelig, selv om det maa indrømmes, at Afstanden mellem de to Taarne er altfor ringe, til at den rette arkitektoniske Virkning kunde fremkomme. Langhuset er efter kyndiges Mening opført omtrent 1200 (altsaa under Knud VI. eller Valdemar Sejr), medens Tvillingtaarnet først er tilbygget hen imod Slutningen af det 13de Aarhundrede (altsaa under Erik Glipping eller Erik Menved).

At Møen, der med sine talrige Indvige og Fjorde tilbød særdeles gunstige Betingelser for et Jæger- og Fiskerfolk, allerede i en meget tidlig Tid har været bebygget, fremgaar blandt andet af det særdeles betydelige Antal Begravelser fra Stenalderen, som findes spredte over hele Øen — ogsaa paa Høje-Møen. Paa Vesterlandet tæt ved Grønsund findes saaledes, for blot at nævne et enkelt Exempel, en af vore største Langdysser (over 160 Alen lang). Møenboerne have med stor Forkjærlighed holdt paa de overleverede lokale Sagn om forskjellige Fylkekonger, der i den graa Oldtid have delt Herre-

dømmet over Landet imellem sig, og de fleste af dem ville endnu kunne fortælle os om Kong Grøn og hans Hustru Dronning Fane eller om Klintens Beherſker, „Jætten fra Upſal“, og hans Efterfølger, Kong Huno. Forſkjellige Lokaliteter (Grønſund, Fanefjord, Hunoſø) ſættes af Sagnet i Forbindelſe med de her nævnte Perſonligheder; men at disſes Exiſtens — trods alle de Enkeltheder, der fortælles om deres Liv og Færden — er mere end tvivlſom, behøver vel næppe at bemærkes. Senere ſpillede Møen en betydelig Rolle under det 11te og 12te Aarhundredes Kampe mod Venderne. Det var ſelvſkrevet hertil i Følge ſin Beliggenhed, og Saxos troværdige Vidnesbyrd gaar desuden i ſamme Retning. Fra denne Tid ſkriver ſig maaſke ogſaa de forſkjellige Anlæg af Fæſtninger, hvoraf der endnu findes Spor hiſt og her paa Øen, ſaaledes f. Ex. et lille vel bevaret Voldſted paa den veſtlige Bred af Hunoſøen ved Foden af Aborrebjærget. Et Vidnesbyrd om Øens udſatte Stilling under denne Kamp mod de ligeſaa dygtige ſom gruſomme Gjenboere hinſides Øſterſøen er den Omſtændighed, at man kan paaviſe flere ſlaviſke Stednavne paa Landet. Dette tyder nemlig paa, at Venderne her ligeſom paa Falſter og Laaland have kunnet finde Lejlighed til i Fred og Ro at boſætte ſig. Af Navne, der med Beſtemthed tør angives ſom ſlaviſke, kunne Budſene og Budſemark, to Landsbyer paa Høje-Møen, nævnes; men der findes adſkillige andre Navne, der under alle Omſtændigheder have en fremmed Klang, uden at vi dog med Sikkerhed tør fremſætte nogen Paaſtand om deres ſlaviſke Oprindelſe (f. Ex. Vitmundsnakke, Svanteſeſtenen o. fl.). Hvorom alting er, har Møen, ſom ſagt, aabenbart lidt meget under de vendiſke Plyndringstog, og det var først Valdemar den ſtores og Abſalons glimrende Bedrifter, der endelig gjorde Ende paa dette Uvæſen. Farvandene omkring Møen have ofte været Vidne til større og mindre Epiſoder af Venderkrigene, ligeſom de i Reglen vare Samlingspladſen for Skibene fra Rigets forſkjellige Landsdele, naar der blev udbudt Udfareleding mod Venderne. Det er naturligvis ikke Meningen her at forfølge Øens Hiſtorie i ſin Helhed, men vi ſkulle dog minde om Møenboernes tapre Forſvar af deres Fødeø i Aarene 1658—59, da de i over et halvt Aar holdt Øen fri for ſvenſk Beſætning, indtil endelig Karl X. Guſtaf ſaa ſig nødſaget til at ſende en større Troppeſtyrke der over under Pfalzgrev Philip af Sultzbachs Kommando.

Paa Møen havde der fra gammel Tid været en ſtor Del

Krongods, og dette udvidedes meget betydelig ved Inddragelsen af det gejstlige Jordegods paa Reformationstiden. Da Kronens Bønder i Reglen vare forholdsvis bedre stillede end Bønderne fra de adelige Godsdistrikter, har Tiden fra Reformationen til hen imod Midten af det 17de Aarhundrede i det hele taget været lykkelig for den møenske Almue; men med den i saa mange Henseender ulykkelige Krig mod Karl X. Gustaf begynder en mørk Periode i Øens Historie. Møen led meget under den svenske Besættelse, efter at først Svenskerne havde faaet Landet i deres Magt. En stor Del Gaarde laa øde, og den største Nød herskede her som overalt i hele Riget, saa at Kronens Indtægt i Penge for Aaret 1660 kun skal have beløbet sig til, siger og skriver: 9 Rdl. 2 Mk. og 6 Skill. Fire Aar efter pantsattes hele Landet til Gabriel Marselius, der under Krigen havde laant Regjeringen en Del Penge, for en Sum af 20,000 Rdl., og han søgte som ægte Forretningsmand at udnytte sit Pant paa enhver Maade, medens der intet gjordes for at ophjælpe Øens sørgelige Tilstand. Endnu værre var det dog, at Regeringen 1685 valgte Møen til Standkvarter for Hestgarden. Alt Bøndergodset blev i den Anledning delt i 450 Portioner paa 6 Tdr. og 2 Skpr., der hver skulde underholde en Gardist. Et lignende Antal Garderhuse opbyggedes trindt omkring paa hele Øen, medens al fri Jord inddeltes i 41 Kopler til Græsning for Regimentets Heste. Der lagdes desuden højst trykkende Baand paa Udførslen af Øens Produkter, for at Rytterne og deres Heste ingen Mangel skulde lide i nogen Henseende. Chefen for Hestgarden blev i Virkeligheden den øverste administrative Embedsmand, saa at Indbyggerne kom under et militært Diktatur, der fuldstændig prisgav dem til en enkelt Mands Forgodtbefindende. Endnu gaar Traditionen om hine forfærdelige Tider, da Oberst Samuel v. Plessen i sin Egenskab som Gardens Højstkommanderende tyranniserede hele Øen, medens hans Undergivne trolig efterfulgte det fraoven givne Exempel. Livgardens Næstkommanderende Major Lützow boede i Mandemark paa Høje-Møen, hvor han havde ladet sig indrette en rummelig Bolig paa to Stokværk, hvortil Omegnens Bønder maatte levere Bygningsemnerne, medens de dreves til Arbejde af Soldaterne ved Hug og allehaande Mishandlinger. Denne Bygning er nu fuldstændig forsvunden, og det eneste synlige Minde, der endnu er tilbage fra Hestgardetiden, turde maaske være et Epitafium i Magleby Kirke, som Major Lützow 1696 lod opsætte for sin

afdøde Hustru. Endelig blev Tilstanden dog saa forfærdelig, at man 1697 blev nødsaget til at befri Øen for den forhadte Indkvartering. Et Forsøg, som derpaa gjordes, med at indrette en Sømandskoloni paa Øen, fik aldrig nogen større Betydning.

Det 18de Aarhundrede var i det hele taget en for Møenboerne god og lykkelig Tid, i hvilken Øen atter saa nogenlunde kom til Kræfter efter al den Mishandling af forskjellig Art, den havde maattet udholde, og idet Landets naturlige Hjælpekilder bleve benyttede paa en efter Tidens Lejlighed hensigtsmæssig Maade, begyndte den almindelige Velstand kjendelig at stige. I Aarhundredets sidste Halvdel henvendtes, som bekjendt, de styrendes Opmærksomhed stærkt paa Bondestandens Ve og Vel, Landboreformerne bleve efterhaanden mere og mere Tidens Løsen, og selv om den hele Bevægelse først efter det guldbergske Ministeriums Fald (1784) slog fuldstændig igjennem, lader den sig dog spore tilbage lige til Frederik V.'s Regering. En af de første Forholdsregler, man greb til, var Salget af Domænegodset, idet man herved navnlig havde til Hensigt „at gjøre det for Bønderstedernes Besiddere muligt selv dertil (nemlig til Domænerne) at vinde Ejendomsret og derved at give Agerdyrkningen og Folkeformerelsen nye Drivfjedre." Allerede i Slutningen af Frederik V.'s Regering havde man begyndt at udbyde Krongodserne, og 1769 kom Raden til de møenske. Øen inddeltes i 5 Hovedgaarde med tilhørende Gods foruden Strøgods, Kirker, Tiender o. s. v., og det hele bortauktioneredes den 19de September 1769. De tre af Hovedgaardene solgtes til selve Bønderne, medens Hovedgaardene Nr. 1 og 5 gik over i Enkeltmands Eje. Hovedgaarden Nr. 5 er det nuværende Klintholm, som med omliggende Bøndergods indbefatter den største Del af Høje-Møen og blandt andet hele den sydlige Del af selve Klinten, den saakaldte Storeklint, med den tilstødende Klinteskov. Ved samme Lejlighed oprettedes af forskjelligt Strøgods Avlsgaarden Liselund, hvortil Lilleklint hører.

Der vilde endnu være adskilligt, der kunde fortjene en lidt nærmere Redegjørelse; men vi frygte for, at allerede den givne korte Oversigt over de vigtigste Momenter af Øens Historie har været lang nok til at være trættende, og man maa nødig være træt, naar man agter sig ud paa en Klintevandring.

Vi gjorde Holdt ved Liselund, hvor der findes et særdeles godt Gjæstgiveri, og hvorfra vi som Udgangspunkt ville

foretage os vore Strejftog paa Klinten. Faa Minutters Gang her fra vil føre os midt ind i et af Danmarks skjønneste Parkanlæg, hvis egentlige Hovedparti udgjøres af et større aabent kuperet Terræn, der paa alle Sider begrænses af Skov, og gjennem hvilket Kanaler, som hist og her udvide sig til Smaasøer, slynge sig. Udmærket smukke Trægrupper, der altid ere anbragte med klart Blik for den maleriske Virkning, og vel vedligeholdte Blomsterpartier give den nødvendige Afvexling i det hele storartede Anlæg, som i alt væsentligt skriver sig fra sidste Aarti af forrige Aarhundrede og skyldes Kammerherre Pierre Antoine Bosc de la Calmette, hvis Slægt kom her til Danmark i Aaret 1760, da Pierre Antoines Fader ansattes som hollandsk Minister ved det danske Hof. 1777 optoges P. A. de la Calmette, der paa den Tid gjorde Tjeneste som Officer ved Garden, i den danske Adelsstand, og faa Aar efter arvede han ved Faderens Død Godset Marienborg paa Møen. Ved sit Giftermaal med en Baronesse Iselin var han allerede tidligere kommen i Besiddelse af Stamhuset Rosenfelt i det sydlige Sjælland, og da han 1792 desuden kjøbte Liselund, blev han en af Landets betydeligste Godsejere. I god Overensstemmelse med Tidens Smag anlagde han i Parken ved Liselund en hel Række Smaabygninger i forskjellig Stil. Foruden det saakaldte Slot, en lille beskeden Sommervilla, hvis straatakte Tag prydes af et lille Klokketaarn, vil man saaledes finde en stensat Schweizerhytte, et norsk Bjælkehus, en kinesisk Thepavillon o. s. v. Om end den Slags ethnografiske Snurrepiberier næppe falder synderlig i vor Tids Smag, maa det dog indrømmes, at Bygmesterens Skjønhedssans heller ikke har fornægtet sig her, idet de alle ere anbragte under passende Omgivelser, og hver for sig bidrage deres til at give det hele Anlæg sin ejendommelige Karakter. Særlig gjør den lille venlige Sommerbolig med sit gammeldags Præg et hyggeligt Indtryk, som den ligger der lunt mellem de skovklædte Klintebakker og indrammet af Blomstergrupper. De fleste, der lidt jævnlig have besøgt Liselund, ville vistnok kunne mindes den gamle Dame, der i henved to Menneskealdre har været dette Steds ensomme Beboer, og hvis ædle, endnu i den høje Alder ranke Skikkelse med den ejendommelig ubevidst noble Holdning, som karakteriserede Generationen fra Aarhundredets Begyndelse, harmonerede saa smukt med de Omgivelser, hvorunder hun levede. Naar man betraadte hendes i al sin Tarvelighed aristokratiske Hjem og talte med denne paa én Gang saa jævne og saa fornemme

gamle Dame, der trods sit lidt fjærne Eneboerliv med Opmærksomhed fulgte Tidens vexlende Begivenheder, men dog helst i Tankerne dvælede ved en længst svunden Tid, var det, som rykkedes man et Par Menneskealdere tilbage. Hun er først død for et Par Aar siden i en meget høj Alder, efter at have siddet Enke siden 1820 efter Kammerherre C. R. Bosc de la Calmette, en Søn af den oven omtalte P. A. Bosc de la Calmette. — Med hende er Slægten uddød.

I Modsætning til Storeklint er Lilleklint skovbevoxet lige ned til Stranden. Forskjellige meget lunefuldt slyngede Stier med en utallig Mængde Trappetrin føre ned ad Skrænterne; men den mest imponerende Nedgang til Havet er ubestridelig den, der gaar gjennem den store Kløft, en prægtig skovbevoxet Dal, der skærer sig dybt ind i Klinten. Over den største Del af Sænkningen har man en prægtig Udsigt fra „Ruinerne", der efter ældre Folks Udsagn i sin Tid have været en ret god Efterligning af en middelalderlig Borgruin, men nu rigtignok kun gjøre et meget tarveligt Indtryk. Gjennem Kløften skynder en lille Bæk sig ned til Havet, dannende hist og her smaa Kaskader, hvis Rislen blander sig med Vindens Susen i Trætoppene og den fjærne Brusen fra Havet dybt under vore Fødder. Under Nedstigningen passere vi den saakaldte „Djævlebro", der ret dristig svæver over den temmelig dybe Kløft, og i hvis umiddelbare Nærhed Klintekorset knejser. Det hvide Kors gjør en ejendommelig Virkning i de mørke Omgivelser, en Virkning, der yderligere forøges ved det dertil knyttede Sagn om den dristige Jæger, som her fandt en brat Død. Vi passere altsaa Djævlebroen, og idet vi stadig stige nedad, naa vi tilsidst gjennem en prægtig nedløbende Dal til Strandbredden, hvor „Kapellet" ligger smukt og fredeligt under Klinten. Der er ikke nogen Grund til særlig at undersøge denne lille Bygning, der skal være en Efterligning af Tellskapellet ved Vierwaldstädtersøen. Lad os heller gaa ned ved Havet og sætte os paa en af Granitblokkene, der ligge nede ved Bredden, og hvis Fod nu og da vaskes af Bølgeslaget. Mod Nord fortsættes Lilleklints høje skovbevoxede Kyst, indtil den ved Hellehavnsnakke bøjer stærkt mod Nordvest og unddrager sig Blikket; mod Syd derimod møder Øjet et saa overraskende Skue, at det maa gjøre et dybt Indtryk paa enhver, der første Gang besøger Stedet. I en, som det synes, ringe Afstand hæver Kridtklinten sig brat op af Havet, idet Taleren, Storeklints nordligste fremskudte Pynt, viser sin skarpe, fint tegnede Kontur mod Horisonten. Udsigten fra

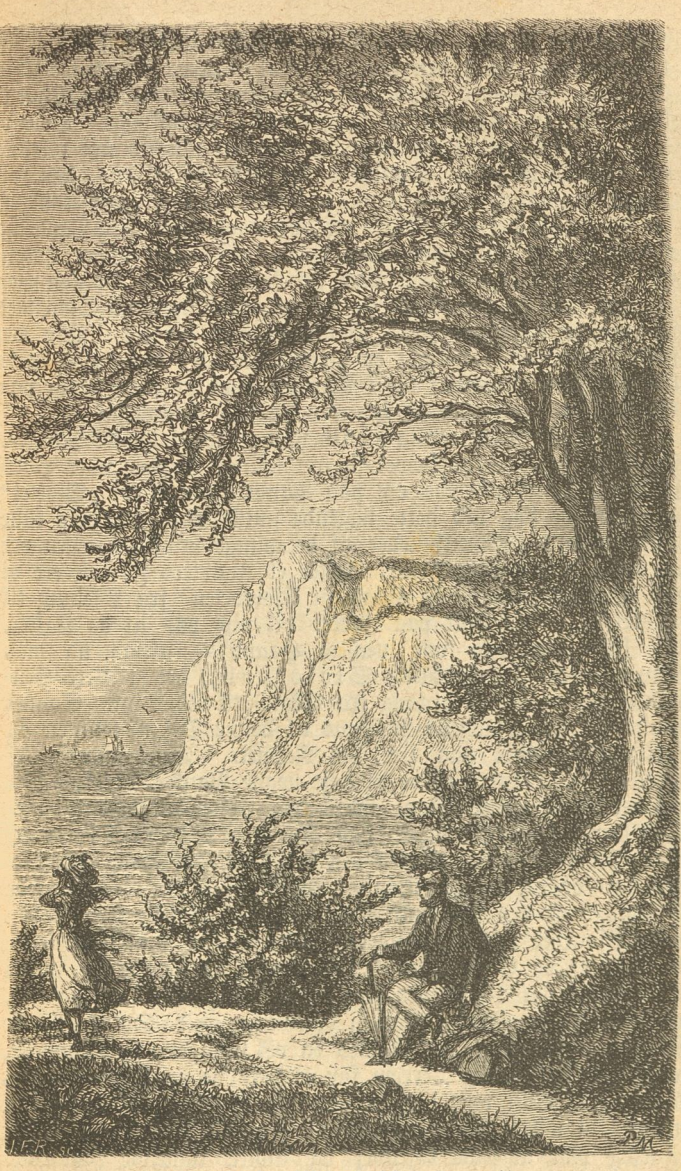

Taleren, set fra Liselund (efter Aagaard).

Liselund til Taleren har altid forekommet mig skjønnest i Aftenbelysning, naar den synkende Sol kaster sit rødlige skraa Strejflys hen over Toppen af Kridtbjærget, medens Klintens lavere Partier ligge i en svag blaalig Halvskygge. Hvis vi have en uerfaren Mand med os, vil han maaske nok foreslaa os en lille Afstikker strandleds til Storeklint, og han vil næppe tro vor Forsikring om, at der mindst er en Fjerdingvej der til, og at det vilde være en overmaade besværlig Vandring paa de runde Rullestene, der stadig glide ud under Foden. Solen hælder jo desuden mod sin Nedgang, og Opstigningen gjennem den mørke Kløft og den noget vildsomme Skov med sine mange krydsende Stier maa helst gaa for sig, inden den sidste Strime af Dagslyset er forsvunden. Vi bør ogsaa spare lidt paa vore Kræfter; thi i Morgen maa vi være tidlig paa Benene for i god Tid at kunne være paa Storeklint.

Vi stille altsaa tidlig til Udrykning den følgende Morgen. Solen maa ikke have hævet sig ret mange Grader over Horisonten, før vi allerede ere paa Vandringen forbi „Slottet" og langs de bag ved dette liggende smukke Kanaler, hvis stille Vand gjengiver Spejlbilledet af de mange smukke Trægrupper og smaa hvidmalede Broer. Efter et Kvarters Forløb ere vi ude af Parkanlægget og følge nu Kjørevejen fra Liselund til Storeklint. Et Blik paa Kortet vil vise os, at de Bakker, der hæve sig paa vor venstre Haand — altsaa ud mod Havet — ere de saakaldte Slotsgavle, der i flere Henseender danne en Overgang fra Store- til Lilleklint. Sagnet henlægger Klintekongens Residens til denne Del af Klinten og forklarer saaledes paa sin Vis Navnet. Den sandede Vej slynger sig fremad mellem de høje nøgne Banker, der kun delvis ere tagne under Plov, indtil man efter at have tilbagelagt henved 1½ Fjerdingvej naar Foden af Aborrebjærget, Dens højeste Punkt. Dalen vest for dette Højdedrag indeslutter tre overordentlig skjønne Smaasøer: den skovkransede Hunosø med den før omtalte Levning af et lille Fæste, den næsten som et Ottetal dannede Aborresø (to sammenflydende Kjedeldale) og Gjeddesøen. Ved den sidste dreje vi ind i Skoven, og da Vejen med sine mange Bugtninger op og ned, ud og ind har været temmelig besværlig, og da Solen allerede staar temmelig højt, er det med en vis behagelig Fornemmelse, vi forlade det aabne Terræn for at fordybe os i Klinteskovens Tykninger. Vi ville dog imidlertid ikke fordybe os altfor meget, vi ville navnlig afholde os fra alle lokkende Sidestier, Forsøg paa at skyde Gjenvej og andre lignende Vidtløftig-

heder. Vi befinde os nemlig nu paa et Terræn, over hvilket Klintekongen endnu herſker med ſkinſyg Aarvaagenhed, og ſelv om han ikke er rigtig ſaa ſlem ſom i gamle Dage, da han ved alle Haande Trolddomskunſter lokkede Vandreren til Død og Ulykke, ſaa morer han ſig dog endnu beſtandig med at gjække de Klintebeſøgende og fører dem, Alverdens forbedrede Rejſekort til Trods, ad vildſomme Veje og Stier, indtil de havne et eller andet Sted i Skovens Udkant ſtik modſat det Maal, de havde ſat ſig. Vi følge altſaa Kjørevejen og naa forhaabentlig uden ſtørre Viderværdigheder — man tilgive os dette Udtryk — til Holdepladſen ved Maglevandsfaldet, Klintens ſtørſte Tværdal. Reſtavrationen, der findes her, er i ſin Retning lige ſaa ejendommelig ſom hele den øvrige Klint. Forſkjellige Skibsruf, Minder om de temmelig hyppige Strandinger her paa Kyſten, gjøre Tjeneſte ſom lukkede Lyſthuſe, Maden tilberedes i en Jordhytte, der delvis er gravet ind i en af de omgivende mægtige Bakker, et ſtørre og noget pynteligere Træhus tjener til Sommerbolig for Værten og hans Familie, og over det hele hvælve nogle mægtige Bøge deres grønne Løvtag. Mad og Drikke ere fortrinlige i enhver Retning, Priſen moderat, navnlig naar man tager Henſyn til, at den billigvis maa være indrettet efter Gjæſternes i Reglen upaaklagelige Appetit.

Men Tiden løber, og vi have et langt Dagværk for os. Altſaa ud paa Pynterne! Langs Randen af hele Storeklint fra Taleren i Nord til Graaryg mod Syd løber en vel vedligeholdt Sti, der paa alle farlige Steder er forſynet med Rækværk, og hvis altfor bratte Stigninger lettes ved en Uendelighed af Trappetrin. Vi ville følge Stien et kort Stykke fra Maglevandsfaldet mod Syd og vælge ſaa en Sideſti til venſtre, der fører os ud til et ſtærkt udløbende Punkt paa Klinten, den ſaakaldte Freuchens Pynt. Undervejs have vi en ſtorartet Udſigt over Maglevandsfaldets ſkovbevoxede Dal, paa hvis modſatte Side Dronningeſtolen hæver ſin hvide, hiſt og her med Bøgekrat bevoxede Kridtvæg. Ankomne til Freuchens Pynt have vi en Fornemmelſe, ſom befandt vi os paa et lavere fremſkudt Udenværk foran en vældig Klippefæſtning, hvis Tinder hæve ſig bag os. Foran og dybt under os breder Havet ſig, Tremaſteren dernede ſer ud ſom en lille Skude, og de ſtore Rulleſtensblokke paa Strandbredden kunne næppe øjnes uden Kikkert. Fra vort fremſkudte Standpunkt kunne vi mod Syd overſe en ſtørre Del af Klinten i et ſtærkt forkortet Perſpektiv: længſt tilbage Graarygs ſønderrevne og

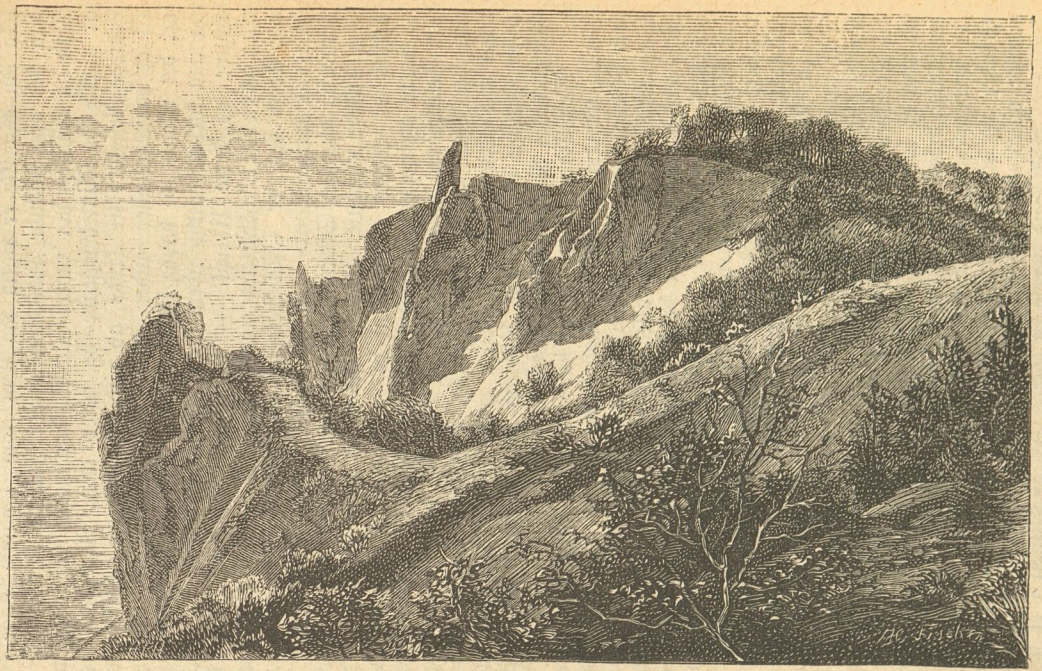

Sommerspiret og **Sommerspirfaldet**, set fra Sandpynten. I Forgrunden Græderen. (Efter **Hans Fischer**).

ujævne Kridtkam, dernæst Sommerspiret, der som et Hovedfort hæver sig over sine Omgivelser, kjækt løftende sin Taarnbygning mod Himlen, og forrest Græderens kolossale, lidt udludende Masse, der set fra Strandbredden gjør Indtryk af at ville løsne sig fra Klinten. Hist og her i Rifter og Revner klamrer Bøgekrattet sig til Kridtvæggen, og foroven krones Klintens Tinde overalt af den frodige Bøgeskov.

Gaa vi atter tilbage til Hovedstien og følger denne mod Syd, skraaner Terrænet snart stærkt nedefter, medens Foden synker dybt ned i det løse Sand, hvormed Kridtet her er overlejret. Som Følge heraf kan Bøgen ikke trives, og Sandfaldet, som denne Kløft meget passende kaldes, har derfor ogsaa dannet en nøgen Dal midt i Klinteskoven, indtil den for nogle Aar siden beplantedes med Naaletræer. Hinsides Sandfaldet stiger man atter brat opad og naar snart det Punkt, hvorfra Sommerspirets skarpe, krummede og takkede Ryg, der atter bærer den mærkværdige tilspidsede Kegle, som har givet hele Pynten Navn, skyder sig frem. Omkring Spiret ses ofte et Par større Rovfugle kredse, der have valgt en lille Hule paa dets sydlige Side til deres Rede. Dristige Klintevandrere have ofte begivet sig ud ad Kridtkammen til selve „Spiret", og den første Del af Vejen er ogsaa let nok; men jo mere man nærmer sig Maalet, desto vanskeligere bliver Vandringen, og ved selve Keglens Fod ere Forholdene saaledes, at et eneste Fejltrin let kan blive skæbnesvangert. Det bør i det hele taget alvorlig fraraades nogensinde ved selve Klinten at gaa uden for de afstukne Stier. Fra den følgende Pynt, Nellerendenakken, kan hele Sommerspirets fint tegnede Profil overses, og det er ogsaa her fra, man i Reglen ser det afbildet. Her findes forøvrigt en af Klintens ejendommeligste Dannelser, Tragten, en dyb, tilspidset, næsten fuldstændig lukket Sænkning i Kridtmassen, som kun til den ene Side aabner sig med en smal Spalte. En kort Vandring her fra vil bringe os til Graaryg, hvor Skoven og Stien hører op. Ganske vist fortsætter Klinten sig lidt længer mod Syd i Stejlebjærg og Vidskud, der endnu have en Højde af henved 300 Fod, men allerede den næste Pynt (Hundevængeklint) er meget lavere og den sidste, Jættebrinken, maaske kun ca. 150 Fod. Her fra sænker Klinten sig hurtig, indtil den fuldstændig ophører ved Fiskerhusene og Fyret, hvor Kysten gjennem en jævn Bue forandrer sin sydlige Retning til en vestlig.

Fra Graaryg vende vi atter tilbage til Sandfaldet, hvor der er en forholdsvis bekvem Nedgang til Stranden — for-

holdsvis bekvem; thi paa mange Steder er Stien saa brat og i en saadan Grad bedækket med løst Kvikſand, at Nedgangen altid er temmelig besværlig, og Opſtigningen under visse Omſtændigheder hartad umulig. En kort Spaseretur langs Kyſten lønner ſig i flere Retninger, dels fordi vi først paa rette Maade ſupplere vort Kjendſkab til Klinten ved ogſaa at betragte den fra Foden af Kridtvæggen, dels fordi vi maaſké ogſaa her nede paa Kyſten kunne træffe et og andet, der fortjener Opmærkſomhed.

Komme vi her tidlig paa Forſommeren, ville vi ſe, hvorledes Foraarstøbruddet har ſkyllet større eller mindre Maſſer af Ler og Sand ned gjennem Faldene og Renderne. Ad Aare ville ſlige Udvaſkninger bedækkes med Vegetation, hvis friſke grønne ſtaar ſmukt mod de hvide Omgivelſer. Ikke ſjælden bevirker Vinterkulden større Udſprængninger eller Nedglidninger, hvorved ofte Træer af anſelig Størrelſe kaſtes hulter til bulter mellem hinanden ned paa Havſtokken ſammen med Kridtblokke og Stene af forſkjellig Størrelſe. Bølgeſlaget og Regnen udvaſker efterhaanden Kridtet, Træerne raadne bort, medens Stenene blive liggende tilbage. Saaledes har den brede jævnt ſkraanende Havſtok, der beſtaar af en Uendelighed af større og mindre, i Reglen afglattede Stene, i Tidernes Løb dannet ſig af det Materiale, der er faldet ned fra den høje Kyſt. Ved Bølgeſlaget ſættes de mindre Stene og Gruſet i en ſtadig frem- og tilbageſkridende Bevægelſe, idet de under en lydelig Raslen ſlæbes udad, hver Gang Vandet viger, for atter i det næſte Øjeblik at gribes af den indløbende Bølge og kaſtes op paa Havſtokken. Ved Bølgeſlaget ſlibes og ſkures Stenene mod hinanden ſom i en Kværn, eller de blive, ſom det i Almindelighed kaldes, rullede. Det er altſaa ikke Bølgeſlaget, der ſliber Stenene, det virker kun ſom bevægende Kraft. Ved Rulningen afſkures efterhaanden alle ſkarpe Kanter og Spidſer ſelv paa den haardeſte Sten, og det afſlebne Materiale fremtræder først ſom ſkarpt Grus, der atter ved fortſat Rulning ſøndermales til fint Sand. Paa Havſtokken under Klinten ville vi forefinde et uſædvanligt rigt Forraad af ſaadanne Rulleſtene paa alle forſkjellige Stadier af Rulningsproceſſen. Ere vi heldige ved vor Underſøgelſe af Havſtokkens Beſtanddele, ville vi maaſké kunne finde en af de ſaakaldte Rasle- eller Ranglestene, ſmaa Flintkugler, hvis Kjærne, der er dannet af et løſere Emne end den haarde Flint, efterhaanden under den idelige Rulning har løsnet ſig fra den omgivende Flintſkal, ſaa at Stenen ved at ryſtes frembringer en raslende Lyd. Da Flinten altid ledſager Kridtdannelſerne,

spiller denne Stenart naturligvis en fremragende Rolle blandt det fra Klinten nedbrudte og langs Stranden ophobede Materiale, hvorfor vi ogsaa her ville have rig Lejlighed til at gjøre os bekjendte med de Forsteninger, der ere karakteristiske for dette i Menneskeslægtens Udviklingshistorie saa vigtige Mineral. Ligeledes vil man i Reglen hist og her under Klinten finde et eller andet Minde om tidligere Strandinger; thi der gaar sjælden noget Aar hen, uden at et Skib løber sig fast paa Møens Østkyst. Ved den ødelæggende Stormflod den 13de November 1872 forliste der saaledes under Klinten en saadan Mængde Skibe som næppe noget andet Sted i Landet. Det forholdsvis rolige Indhav var oprørt i en usædvanlig Grad, og stigende langt over sine Bredder overswømmede det fuldstændig Havstokken og piskede sine Bølger direkte ind mod Kridtvæggen, hvorved der frembragtes en saa voldsom Brænding, at noget lignende ingen Sinde kan mindes her fra Kysten. Resultatet var ogsaa forfærdeligt. Jeg besøgte selv Klinten i Foraaret 1873 og saa, hvorledes Vrag paa Vrag laa langs Klinten i dens hele Udstrækning. Det var for største Delen store, to- eller tremastede Skibe, der laa saa højt oppe, at man i Reglen kunde gaa om Bord paa Vragene fra selve Havstokken. Masser af al Slags Vraggods laa henslængt paa Strandbredden i vild Uorden, og kun hist og her havde man begyndt at samle og ordne, hvad der lod sig redde ud af den store Ødelæggelse.

Efter en kort Vandring paa Bredden under den udludende Græder staa vi ved Maglevandsfaldet, hvor den lille Bæk, der har givet Faldet Navn, løber ud i Søen, dannende ved sit Udløb et lille Vandfald, der i den tidlige Foraarstid kan være ret anseligt. Ad Maglevandsfaldet fører en med ikke ringe Arbejde anlagt Sti op til „Ruffet", Storeklints før omtalte Holdeplads og Restavration, og skjønt Opstigningen er temmelig besværlig, er det dog den bekvemmeste eller rettere den eneste, der kan være Tale om at benytte. Vi begynde altsaa Opstigningen, men ganske jævnt og sindigt for ikke strax at sætte Kræfterne til, og da vi just ikke have nogen synderlig Grund til at haste, vil jeg foreslaa, at vi sætte os ned, for at tage Vejret lidt, paa den første Bænk, vi træffe. Maglevandet risler netop lige forbi os. Men hvad mon det er for en Skov af smukke, kraftig grønne og ejendommelig byggede Planter, der voxe langs dens Leje? Den hvide slanke Stængel stiger under en let Bøjning opad til en Højde af ca. 3 Alen og prydes med smaa Mellemrum af fine, grønne, kransstillede Grene. Enhver Dilettant paa Botanikens Om-

raade vil kunne oplyse om, at det er en Padderokke, vi have for os, og ere vi i Besiddelse af en botanisk Haandbog, ville vi snart kunne bestemme den som Elfenbenspadderokken, en Plante, der ganske vist træffes langs ned med Jyllands Østkyst (der er saaledes ret smukke Exemplarer i Marielund ved Kolding), men ingen Sinde i en saadan Mængde og saa smukt udviklede som her i Maglevandsfaldet. Vegetationen paa Klinten er saa rig paa sjældne Arter og betinger i saa høj Grad ved sin Frodighed Landskabets hele Karakter, at vi ikke ganske tør forbigaa den med Tavshed. Af Buskvæxter, der tiltrække sig Opmærksomhed ved deres ejendommelige Ydre og hyppige Forekomst, og som ellers kun træffes sporadisk, kan fremhæves „Klintepilen" og Enen. Den sidste er nokkom bekjendt, og den første, der forøvrigt slet ikke i systematisk Henseende har noget med Pilefamilien at gjøre (i vore botaniske Haandbøger kaldes den Havtorn eller Sandtidse), kjendes let paa det hvidgraa, lidt sølvglinsende Løv og kraftig grenede Bygning. Paa Lilleklint optræder desuden Alperibsene i stor Mængde, som, naar Bornholm undtages, ikke findes vildt voxende i Danmark. Den Plantefamilie, der imidlertid optræder her i størst Mængde og med en saadan Mangfoldighed af sjældne og smukt blomstrende Arter, at den saa at sige paatrykker hele Klintefloraen sit ejendommelige Præg, er Gjøgeurterne (Orchideerne). Denne Familie, hvis Repræsentanter i Troperne udmærke sig ved pragtfulde Blomster med en ofte næsten bedøvende Vellugt, har i Følge den nyere Forskning Krav paa en ganske særlig Interesse, fordi Bestøvningen her altid foregaar ved Insekters Hjælp, hvorfor de ofte fantastisk byggede Blomsters Form ogsaa nøje er afpasset efter de vedkommende Insekters Bygning og Størrelse. De Gjøgeurter, vi letteſt ville lægge Mærke til, og som alle forekomme i stor Mængde, ere den hvide og røde Skovlilje, af hvilke den sidste, der kun er fundet ganske enkelte Steder her i Landet, navnlig er en smuk og elegant Plante, endvidere den storkronede Gjøgeurt, Kæmpen blandt Familiens danske Arter, og den rødblomstrede Hullæbe, der er let kjendelig paa sine brunlige Blade. Naar hertil føjes, at der voxer omtrent 100 sjældne Plantearter paa Klinten, og at paa den anden Side nogle af vore almindeligste Planter savnes, i Klintekoven findes saaledes f. Ex. hverken Eg eller Elm, vil man alene af disse faa Antydninger kunne danne sig en Forestilling om, hvilken vid Mark Klintefloraen maa frembyde ikke blot for Botanikeren, men for enhver, der har Sans og Øje for Plantelivet.

Lad os nu efter denne lille botaniske Udflugt fortsætte

vor Opstigning til Ruffet for efter et Maaltid hos Knud — saaledes hedder Værten — at begive os tilbage til Liselund. Vi ville nu lægge Vejen over Pynterne nord for Maglevandsfaldet, men skulle forresten ikke dvæle nærmere ved de enkelte Udsigtspunkter. Dronningestolen, der tidligere løftede sin lodrette hvide Væg til en Højde af 403 Fod over Kysten, har nu ganske vist tabt lidt i Højde ved det store Skred Juledag 1868, da ikke mindre end 3 Millioner Kubikfod Jord styrtede ud i Havet, men er dog endnu Klintens mest imponerende Parti. Den lille Ø, der ved Nedstyrtningen dannedes neden for Dronningestolen, laa et Par Aar, før den fuldstændig udvaskedes af Regnen og Bølgeslaget. Ved samme Lejlighed forsvandt ogsaa det berømte Træ, der hældede sig ud over Klintens Rand, og hvori en Mængde Klintebesøgende med Fare for at falde ned i Afgrunden havde indskaaret deres Navne. Et andet Navnetræ, der er nok saa værdifuldt som hint, staar endnu paa Toppen af Dronningestolen. I dets Bark findes nemlig et T og et Ø samt Aarstallet 1839: det er Oehlenschläger, som paa denne Maade har efterladt et Minde om sit og Thorvaldsens Besøg paa Klinten i det nævnte Aar. Ved det store Skred forsvandt ligeledes de tvende Huler, hvori Klintekongen residerede, og hvortil der knytter sig en hel Række af Sagn. Fra Dronningestolen fører Stien forbi Forchhammers Pynt og Gukkenehulefaldet til Vitmundsnakke, en smal udløbende Kridtkam, hvor Stien er ført ud næsten til den yderste Pynt. Vi passere dernæst flere mindre bekjendte Punkter (røde Udfald, Enebærnakken, Sækkepibefaldet) og komme saa til et Parti af Klinten, hvor Skoven paa et langt Stykke gaar lige ned til Kysten. Dette Parti afsluttes af Avlegaardsfaldet (Abildgaardsfaldet), ogsaa kaldet Klintekongens Have. Her huserer denne Klintens mystiske Beherskер frem for noget andet Sted, og synske Folk kunne her til visse Tider se hans prægtige Have, der bugner af gyldne Frugter og pranger med de skjønneste Blomster. Vi nærme os nu stærkt til Storeklints Grænse mod Nord, hvor Stien langs Pynterne ophører ved store Taler. Her fra kan man i klart Vejr se Kjøbenhavns Taarne, ligesom man fra andre Punkter paa Klinten med Lethed kan øjne baade Stevns og Rügen. Navnlig viser Arkonas Klint, der i saa mange Henseender ligner Møens, sig tydelig, naar Solen belyser dens hvide Kridtvæg. Gjennem Kikkert skal man endogsaa i særdeles sigtbart Vejr kunne se Bornholm. Fra Taleren have vi endnu over en Fjerdingvej til Liselund over de nøgne Slotsgavle, hvis Gjennemsnits-

højde ganske vist kun er omtrent 200 Fod, men hvis hele Bygning dog er ganske interessant. Navnlig er en vis Ensartethed karakteristisk for dette Parti af Klinten. Fra Sydelejet i Syd, der adskiller Slotsgavlene fra Taleren, til Slotsfaldet i Nord, hvor Lilleklint begynder, det vil sige paa en Strækning af omtrent en halv Fjerdingvej, findes der saaledes ikke et eneste Fald eller egentlig Kløft og altsaa heller ingen fremspringende Pynter.

Vi kunne ikke forlade Klinten uden at omtale et Par Punkter i det indre Højland, som ingen Klinterejsende bør undlade at besøge. En nøjagtig Undersøgelse har vist, at det hele Højland ved større Indsænkninger er delt i fire Bakkegrupper. Den ene af disse Indsænkninger og tillige den betydeligste have vi allerede tidligere berørt, idet vi omtalte Dalen vest for Aborrebjerget med de tre smukke Klintesøer. De tre Bakkegrupper fortsætte sig ud til Østkysten og have deres tilsvarende Partier paa selve Klinten, medens den fjerde Gruppe, der ligger isoleret sydvest for det øvrige Højland, ikke naar ud til Kysten. Naar man vestfra nærmer sig Højemøen, er det imidlertid netop denne Bakkerække, der først gjør sig bemærket, saa at man allerede fra Sjællands Østkyst meget tydelig kan se den ejendommelig tegnede Højderyg med sine tre Toppe: Kongsbjærg (433 F.), Risk (434 F.) og Rud (420 F.). Udsigten fra Kongsbjærg er baade udstrakt og malerisk. Hele Øen ligger som et Landkort for Beskuerens Øje, mod Syd kan Øjet uhindret glide over Østersøens Flade, medens Udsigten mod Sydvest og Vest begrænses af Falsters og Sjællands Østkyst, der fortoner sig blaalig i Horisonten. En lignende Udsigt haves fra Aborrebjærget (450 F.), omkring hvilket et andet af de ovenfor omtalte Bakkepartier har grupperet sig, kun at den mod Syd er begrænset af Kongsbjærggruppen, medens man til Gjengjæld mod Nord kan overse hele Præstøbugt. I Sænkningen syd for Aborrebjærg, Grimsdalen, ligger Klintekongens Skat begravet under en stor Sten; men kun faa have sét den, og selv om de en Gang have været saa heldige, kunne de aldrig trods al Søgen finde den igjen. En anden Sten her i Nærheden, der vel kan være vanskelig nok at finde i det vildsomme Terræn, men hvis Tilværelse imidlertid er tilstrækkelig konstateret, er den store Svanteseſten, der ligger godt og vel 400 Fod over Havet. Sagnet har ogsaa haft travlt med denne ret anselige Granitblok og har navnlig søgt paa sin Maade at forklare dens Beliggenhed i en efter vore Forhold saa betydelig Højde. Hexen Svanteſe var nemlig forbitret over, at Kristendommen

begyndte mer og mer at udbrede sig, og at der som Følge deraf trindt om rejste sig Kirker. Da der nu ogsaa byggedes en saadan paa Høje-Møen, som hun maaske af en eller anden Grund har betragtet som sit Domæne, besluttede hun at ville ødelægge den og slyngede til den Ende fra Skaane en mægtig Klippeblok mod den nyopførte Kirke. Heldigvis ramte hun ikke Maalet, skjønt det maa indrømmes, at hun endda ikke har sigtet saa galt; men Stenen bærer endnu den Dag i Dag hendes Navn. — Geologerne have en anden Tydning, der har den Fordel, at den ikke blot forklarer os denne Granitbloks Tilstedeværelse i vort flade af Havet dannede Land, men tillige ogsaa, hvorledes det er gaaet til, at Danmark ligesom er overdrysset med en Uendelighed af større og mindre Stene, der høre til langt ældre Jordperioder end det Underlag, hvorpaa de hvile. I Følge Geologernes Undersøgelser har nemlig Jordskorpen gjennemgaaet en Række Udviklingsstadier, der hvert har været betegnet ved særegne klimatiske og geografiske Forhold samt ved sin ejendommelige Dyre- og Planteverden. En af de yngre blandt disse Perioder er den saakaldte Istid (Glacialformationen), under hvilken store Landeomraader have været dækkede af mægtige Ismasser. Skandinavien synes saaledes at have været opfyldt af en uhyre Indlandsis — omtrent som Grønland nu, hvorfra Isbræerne have skudt sig ned lige til Havet, netop som det endnu den Dag i Dag er Tilfældet i Grønland. Naar Spidserne af de grønlandske Isbræer naa Havet, løsrive de sig, som bekjendt, og svømme bort i Form af Isbjærge, der ofte kunne opnaa en uhyre Størrelse. Da nu enhver Gletscher, idet den skyder sig ned gjennem Dalen udøver et overordentlig stærkt Tryk paa sit Underlag, medfører den en meget betydelig Masse af Sand, Grus og Stene, som den dels skurer bort fra Dalens Bund og Sider, dels skyder foran sig under sin langsomme nedad skridende Bevægelse, dels endelig opfanger paa sin Ryg, idet større eller mindre Klippeblokke falde ned fra de omgivende Fjælde. Naar nu de svømmende Isbjærge, der som løsrevne Gletscherstumper ogsaa indeholde deres Del af Grus og Stene, drive sydpaa, smeltes efterhaanden Ismassen, og den medbragte Ladning af mineralske Bestanddele synker til Bunds. Paa denne Maade voxer f. Ex. hvert Aar Newfoundlandsbankerne ved det Materiale, som de fra Grønland kommende Isbjærge aflæsse, idet de strande paa Grundene og smelte. — Paa lignende Maade har der, antager man, i Istiden dannet sig Isfjælde af de skandinaviske Isbræer, og disse svømmende Ismasser ere saa med Polarstrømmene drevne sydpaa, indtil

de ere strandede og ved Smeltning have aflæsset den medbragte Dragt. Denne Istransport har efter Geologernes Mening strakt sig lige til de mellemtyske Bjærge og over en stor Del af det østeuropæiske Lavland. Ved senere Niveauforandringer har Mellem- og Østeuropa hævet sig op over Havfladen, løftende med sig den Mængde større og mindre Stenblokke, som Isfjældene i sin Tid have aflejret. Nogle af disse „Vandreblokke" (erratiske Blokke) have en uhyre Størrelse; den Sten, paa hvilken Peter den Stores Rytterstatue i Petersborg er opstillet, vejer saaledes f. Ex. 30,000 Ctnr. I Svantefestenen haves nu en saadan Vandreblok, aflejret i sin Tid paa Havets Bund og nu løftet op tillige med sit Underlag til en Højde af 415 Fod over Havfladen. Den hører forøvrigt langtfra til de største Vandreblokke, vort Land har at opvise. Tøveldestenen ved Møens Sydkyst, Tislundstenen ikke langt fra Brørup Station omtr. 3 Mile vest for Kolding og navnlig Hesselagerstenen paa Fyn overgaa den f. Ex. langt i Størrelse. Den sidste, der er den største danske Vandreblok, maaler saaledes 83 Alen i Omkreds og 20 Alen i Højde, medens Svantefestenen kun har et Omfang af ca. 30 Alen og en Højde af henved 4.

Vor Skildring af Møens Klint har allerede naaet et saadant Omfang, at vi ikke tør trække flere Vexler paa Læserens Taalmodighed, skjønt Emnet langtfra er udtømt. Kun endnu et Raad til den, der efter at have gjennemlæst disse Linier, muligvis skulde faa Lyst til at gjæste Høje-Møen: Lad endelig ikke Besøget blive en flygtig Visit! Møens Klint er ikke at ligne ved en Skjønhed, der vel kan bedaare og berøre i Øjeblikket, men for hvem man snart taber Interessen. Det er tværtimod først efter en gjentagen Beskuelse og nærmere Undersøgelse, først efter at have set Klinten under alle Forhold og til de forskjellige Aarstider, at man naar til den rette Nydelse og dybere Forstaaelse af dens mange interessante Ejendommeligheder. Hvad enten den straalende Sommersol belyser de hvide Kridtbjærge, eller Strandtaagen rullende op gjennem Faldene indhyller de fremskydende Pynter, hvad enten Klinteskoven har klædt sig i sin vaargrønne Kjortel eller smykket sig med Snefjer og Rimkrystaller, frembyder Møens Klint altid i en særlig Grad noget nyt og ejendommeligt for enhver, der har Øje og Sans for Skjønheden i Naturen.

En Svanesang.

Hvi skal dog Grenen knækkes
i Vaaren, blomstertung?
Ak, jeg kan aldrig fatte,
at jeg skal dø saa ung!

At hver en dejlig Tanke,
som knoppes i mit Sind,
med et skal frostbleg stivne
for Dødens kolde Vind.

At hver en Drøm, jeg plejer,
som svulmer mod sin Form,
med et skal sporløs svinde,
blæst bort af Dødens Storm!

Du ta'r mig i min Morgen,
o, bi dog til min Kvæld!
Endnu jeg kan ej lære
det tunge Ord: Farvel.

Mig vinker hele Verden
saa morgenglad, saa ung —
Hvi skal dog Grenen knækkes
i Vaaren, blomstertung?

John Paulsen.

Fra Gaden.

Grunden hvorfor Mælken var saa udrøj.

Stjærneskud,

fortalt af Birger Hansted.

En stille Augustaften klatrede et lille Selskab, bestaaende af to Herrer og to unge Damer, under Spøg og lystig Latter op ad de lyngklædte Skraaninger af Baunhøj ved Grenaa. Solen var gaaet ned, og et dæmpet Tusmørke hvilede over Egnen, mens Stjærnerne tændtes en efter en, først de store og sidst de smaa, til alle lyste ned fra den mørke Himmel. Det var intet ringe Stykke Arbejde at vinde op ad det fløjlsglatte Lyngtæppe, man maatte bruge baade Hænder og Fødder.

„Emilie, tag Dig i Agt, Du glider," raabte pludseligt den ene af Damerne, en livsglad sextenaars Pige med kastaniebrunt Haar og store mørke Øjne, og i et Nu havde hun grebet begge den tiltaltes Fødder. Emilie tabte Fodfæstet, gled og rullede under almindelig Jubel ned til Foden af Bakken.

„Fy, Kathinka, det skal Du faa betalt," raabte hun og begyndte at kravle op igjen.

Emilie og Kathinka vare Søstre, Døtre af Pastor Walther i Grenaa, den ene af de to Herrer i deres Følge. I Modsætning til Kathinka var den to Aar ældre Emilie lys. De lange, gule Lokker bølgede ned ad hendes hvide Mohairs Jaket. Muntre, livsglade Naturvæsener vare begge de unge Piger. Et Par Gange var Emilie i sin Iver gledet ned igjen, endelig naaede hun det Sted, hvor Søsteren sad leende i Lyngen. Der udspandt sig nu en lystig Brydekamp mellem de to unge Piger, afbrudt af Latter og smaa Skrig, naar

snart den ene, snart den anden tabte Fodfæstet et Øjeblik. Tilsidst gled Kathinka, rev Emilie om, og begge rullede ned ad Banken. Den ene af Herrerne, en ung Student fra Kjøbenhavn, raabte Hurra, saa det gav Gjenlyd omme fra Møllen.

„Af Vejen, Kathinka, tag Dig i Agt, der kommer Fætter Peter," raabte pludselig Emilie, som sammen med Søsteren igjen var i Færd med at bestige Baunhøj.

Som en Lavine foer Fætter Peter, den omtalte Student, der var gledet just i det Øjeblik, han havde naaet Toppen, ned ad Højen, forbi Pigebørnene, helt ind i Møllerens Ærtemark, hvor han snublede og faldt.

Der var ingen Ende paa Latteren, selv den gamle alvorlige Pastor Walther maatte stemme i med.

Endelig vare alle oppe paa Toppen af Højen. Kathinka kastede sig ned i Lyngen med Øjnene hæftede paa den tindrende Stjærne-

himmel, mens Søsteren satte sig og saa ud over Havet, hvis spejlblanke Flade viste sig som en lysere Brømme om det mørke Landskab. Det var en af de dejlige, varme, mørke Augustaftener, hvor Blomsternes Duft fylder Luften, og Naturen i sin ophøjede Stilhed stemmer Sindet til Andagt og Fred. Hist og her blinkede et Lys nede i et Hus i Grenaa, eller i en af de omliggende Bøndergaarde. Kreaturernes Brølen, en enkelt opskrømmet Fugls Skrig, og en halvvoxen, barbenet Dreng, som nede paa Vejen trallede en ensformig Melodi, afbrød nu og da Stilheden, ellers syntes alt at sove.

„Er her ikke dejligt, Fætter Peter," udbrød Emilie, „Du veed ikke, hvor jeg en Aften som denne holder af at sidde her og see over til det blinkende Fornæs Fyr. Det Fyr har altid været mit Sværmeri."

„Aa ja," svarede Fætter Peter, „Naturen her er ligesaa imponerende, som Folk i Grenaa ere kjedsommelige."

„Tak for Komplimenten," lo Emilie.

„Ja, Du og din Søster selvfølgeligt undtagne," skyndte Studenten sig at tilføje, „men jeg forstaaer oprigtigt talt ikke, hvorledes I kunne holde ud at leve i saadan en Ravnekrog."

„Aa, jeg elsker nu denne Ravnekrog, som Du kalder mit Grenaa, Naturen heromkring er saa smuk," svarede Emilie noget mut.

Præsten vilde lige til at blande sig i Samtalen, som truede med at tage en mindre heldig Vending, da Kathinka med Udraabet „Et Stjærneskud, et Stjærneskud!" henledte deres Opmærksomhed paa en lille gul, stærkt lysende Stribe, som foer hen over Himlen og forsvandt i mindre Tid end et Øjeblik.

„Aa," føjede hun til, „hvem der nu havde ønsket noget rigtigt godt, saa var mit Ønske gaaet i Opfyldelse; men det er kjedeligt, hver Gang jeg seer et Stjærneskud glemmer jeg altid at ønske."

„Snak," raabte Emilie, „lad os ønske allesammen, saa skal vi see, om vore Ønsker ere noget værd. Saa, en, to, tre, nu ønske vi."

„Aa," var det overraskende Udbrud af begge Damerne, da i samme Øjeblik fire Stjærneskud samtidigt foer hen over Himmelen, „der er et til og nok et," raabte de begge og klappede i Hænderne, „nej hvor det er prægtigt, alle vore Ønsker gaa i Opfyldelse."

„Naa, Fætter Peter, lad os nu høre, hvad Du har

ønsket, Du maa gjærne sige det, det sker jo alligevel," raabte Emilie.

„Ja, lad os høre, Fætter Peter, hvad Du har ønsket, Du skal sige det," raabte Kathinka og klappede i Hænderne af Glæde over de forventede Nyheder.

Begge de unge Damer satte sig i Lyngen ved Siden af Fætteren og saa forventningsfulde paa ham.

„Jeg ønskede slet intet; thi i Aften vil der komme Stjærneskud nok til, at Alverden kan faa deres Ønsker opfyldte. Det er i Aften St. Laurentiusaften, den Aften kommer der altid mange Stjærneskud. Bliv siddende lidt, saa skal jeg fortælle Eder, hvad jeg ved om Stjærneskuddene."

„Ja, ja, lad os høre den unge Vismands Forklaring," sagde Præsten og satte sig hen til den lille Gruppe. „Er

den skaaret efter de nyere Naturopfattelsers Mønster, kunde jeg nok ønske at høre den. Folk ere saa kloge nutildags, de bilde sig ind, at deres Forstand mageligt kan hamle op med Vorherres. Men lad os høre den unge Lærdes Forklaring. Begynd kun, unge Herre."

„Stjærneskuddene have slet intet med Menneskets Ønsker at gjøre," svarede Studenten, „det er smaa materielle Partikler, hvoraf der gives uendelige Mængder ude i det store Verdensrum. Disse smaa Legemer lyde de samme Naturlove som de store Kloder og fare igjennem Rummet med stor Hastighed. Komme de nu ind i Jordens Atmosfære, vil denne gjøre Modstand mod deres Bevægelse, hvorved de opvarmes. Den udviklede Varme er tilstrækkelig ikke alene til at smelte dem, men endog til at fordampe dem. Herved fremkommer Lysstriben, som de beskrive paa Himmelen, det vedholdende Lys af de større Ildkugler, og den ringe Hastighed, hvormed Meteorstenene falde ned til Jorden. Der gives enkelte Nætter, som Nætterne den 12te August, altsaa i Aften, og den 14de November, da der forekommer usædvanligt mange Stjærneskud. Novemberstjærneskudssværmene ere de talrigste. Man forklarer dette ved, at Jorden disse Aftener passerer Sværme af Stjærneskud, som i samme Bane bevæge sig omkring Solen. Derfor komme Sværmene igjen hvert Aar paa den samme Aften. De have dog ikke altid samme Glans. Fænomenet er med regelmæssige Mellemrum anderledes prægtigt end ellers. Den 14de November 1799 frembød Stjærneskudssværmene et overordentligt imponerende Skue. Dette gjentog sig November 1833 med en saadan Glans, at Stjærneskuddene i enkelte Øjeblikke af Natten faldt saa tætte som Snefokkene i Snevejr. 1899 ville vi, hvis vi leve saa længe, faae det at see med samme Skjønhed. I Aften er der ikke videre ved Fænomenet."

„Nej, ved Du hvad, Fætter Peter, det kan da aldrig være sandt, at der falder Stene ned fra Himmelen," udbrød Kathinka, som med spændt Opmærksomhed havde fulgt Fætterens Foredrag.

„Jo vist saa, Kathinka, og de kunne findes i alle mulige Størrelser fra ganske smaa til Stene paa mange hundrede Punds Vægt. Disse Stene ere Levninger af Ildkugler, som ere sprungne i Stumper og Stykker højt oppe i Luften."

„Hvor Naturen dog er mærkelig," udbrød Emilie, „det havde jeg rigtignok aldrig troet, men sig mig, Fætter Peter, gjøre saadanne Stene ikke stor Skade, naar de falde ned?"

„Nej langtfra, Emilie, Luften, som vi indaande, og som ganske vist danner et Lag af flere Miles Højde omkring Jorden, standser deres Fart. Naar Meteorstenene, som for det meste bestaa af Jærn, naa Jorden, have de neppe Fart nok til at bore sig nogle faa Fod ned i det øverste Jordlag. Da Jorden altid er udsat for saadant et Bombardement af Stene ude fra Verdensrummet, vilde vi alle, saafremt Luften ikke var, snart blive dræbte."

„Hvor det er frygteligt, Fætter," afbrød Kathinka ham gysende; „men tror Du virkeligt vi kunne stole derpaa."

„Ja, det kunne I. See paa Maanen, den har intet Lufthylster til at skjærme sig. Paa Maanen findes hverken Luft eller Vand. Intet Dyr og ingen Plante kan leve deroppe. Maanen er en uddød Klode, et Verdenslig, som svømmer deroppe i Luften som et Minde om den Død, der truer Jorden og alle Kloder i en uhyre fjærn Fremtid. I have jo alle lagt Mærke til de mørke Pletter paa den gule Maaneskive, som synes at ligne et Ansigt. De Lærde kalde dem Have, skjøndt de ikke indeholde en Draabe Vand. Ser man paa Maanen i en god Kikkert, frembyder dens Overflade et overordentligt vildt Skue. Høje, forrevne Bjærge med dybe Huler, det ene ovenpaa det andet, bedækker Maanefladen. Det seer ganske ud, som om det ene ildsprudende Bjærg er boret ind i det andet. Alt dette har sin Oprindelse fra Stjærneskuddene, som uafbrudt træffe Maaneskiven. Ingen Luft har svækket deres Fart. Med en Hastighed af over tre Mile i Sekundet, mere end hundrede Gange stærkere end nogen Kanonkugles, træffe de Maanen og bore sig dybt ind i dens Masse. Naar Hastigheden standses, opvarmes de, ligesom vi fra det daglige Liv ved, at en Kugle, som standses af en Væg, vil blive opvarmet. Da deres Hastighed imidlertid har været saa umaadelig stor — tænk Jer, at de i godt to Sekunder vilde kunne tilbagelægge den lige Vej mellem Grenaa og Randers, for at forstaae dette — ville de udvikle Varme nok til at fordampe, og med en forfærdelig Explosion ville de udviklede Luftmasser bane sig Vej til alle Sider gjennem Maaneskorpen og anrette Ødelæggelser, der kunne strække sig over mange Kvadratmile. Naa, det har I vel aldrig tænkt, at den gamle Mands Ansigt i Maanen kunde have noget at bestille med Stjærneskuddene?"

„Hvor Naturen dog er mærkelig," udbrød begge Damerne i samme Aandedræt, da Studenten standsede sin Beretning og

med et begejstret Blik stirrede op mod Himmelhvælvingen, hen over hvilken der atter gled et Stjærneskud.

„Jeg har talt sexten Stjærneskud, medens Du fortalte, Fætter," udbrød Kathinka.

„Det er endda ikke saa mange, min smukke Kousine, en Aften som i Aften maa man mindst tælle hundrede Stjærneskud i Timen."

„Ja, Astronomien er en dejlig Videnskab," sagde Pastor Walther højtideligt, „den lærer os bedre end noget andet at føle os uendeligt smaa ligeoverfor den almægtige Gud. Vor unge Vens Beretning var meget interessant og lærerig; men jeg vægrer mig dog ved at fæste Lid til, hvad Guds Ord ikke fortæller os noget om, og jeg kan ikke rigtig tro paa alle de uendelig mange smaa Stykker Jærn, som han troer, flyve omkring ude i Rummet. Men, Børn, Klokken er bleven mange, og det begynder at blive kjøligt, lad os derfor see at begive os paa Hjemvejen."

Langsomt lode de sig glide ned ad Højen, og saa gik de ind ad Grenaa til igjen. Emilie tog sin Faders Arm. Kathinka og Fætter Peter kom lidt bag efter.

„Troer Du paa Gud," hviskede hun pludseligt til ham.

„Ja, det gjør jeg, Kathinka."

„Hvor det er dejligt," vedblev hun, „jeg var bange for, at Du havde fundet saa mange mærkelige Ting i Naturen, at Gud var bleven borte for Dig," og hun saa alvorligt paa ham med sine store, mørke Øjne.

Den muntre, lille Pige var pludseligt bleven højtidelig.

„Nej, Kathinka, jeg troer paa Gud, men hør," og han standsede og tog hendes Haand, „jeg havde alligevel et Ønske før, vil Du høre det?"

„Er det ikke bedst at gjemme det til en anden Gang," svarede hun, da hun mærkede hans Haand skjælvede omkring hendes.

„Nej, nu skal Du høre det. Jeg ønskede, at jeg engang maatte blive en stor Lærd, og saa føre Dig hjem som min Hustru. Du skulde da skjærme mig imod at stivne bag Bøgerne til en vissen Pedant. Sig mig, vil Du være min?"

„Ja, Peter, det vil jeg, din for evigt. Du har altid været mit Ideal"

Han greb hende henrykt og trykkede hende mod sit Bryst. Et Øjeblik stode de tavse, nydende den første Kjærligheds Lykke, da skræmtes de op ved Raabet:

„Fætter Peter, Kathinka, men hvor i al Verden blive I dog af?"

Det var Emilie, som kom tilbage for at lede efter dem; nede paa Vejen sad Præsten paa en Afviser og ventede paa de unge.

Hurtigt foer de nyforlovede fra hinanden.

„Ingen maa vide vor Hemmelighed," raabte Kathinka.

„Nej," svarede Studenten, „om tre Aar er jeg færdig med mine Studier, saa kommer jeg igjen og fæster min dejlige, unge Brud."

Endnu et Kys, saa løb de ned ad Vejen til Søsteren, og snart sade alle fire igjen hjemme i den hyggelige gamle Præstegaard oppe paa Storegade i Nærheden af Torvet.

Længe stod Studenten den Aften i sit aabne Kammervindue og stirrede op mod Stjærnerne og de mange Stjærneskud, som fore hen over den mørke Himmel.

Stjærneskuddene havde bragt ham Lykke, den største og den eneste Lykke, nogen Mand kan opnaa, en trofast, gudhengiven Kvindes Kjærlighed.

Gjedden.

(Jydsk Folkeæventyr, gjenfortalt af Jens Kamp).

et var en rigtig velsignet og varm Sommerdag for mange Herrens Aar siden, og Søndag var det tillige. Fuglene sang, Blomsterne duftede, Rugen stod i Dræ, og alt var saa dejligt og skjønt, saa man aldrig kunde ønske sig det bedre. — Yderst i Byen boede den tykke Munk. Han var for en Tid siden flyttet der hen fra sit Kloster for at prædike og messe. Nu lige var han gaaet til Messe i Kirken, og Bonden, der boede ved Siden af ham, stod just i sin Port og tænkte paa, om han nu ogsaa skulde gaa bag efter, eller om han skulde begive det og se at hitte paa noget andet at fordrive Tiden med. — Det var dog drøjt nok, syntes han, at sidde i Kirken og høre Messe paa denne varme Guds Dag . . . Nej, saa vilde han dog hellere liste sig ned til Aaen, som løb omme bag hans Gaard. Der kunde han sidde paa Aabredden i Skyggen af Ellebuskene og have det saa herligt . . . Saa forestillede han sig, hvordan han kastede sin Snøre ud i Aaen, og saa kom Fiskene og bed paa, den ene efter den anden . . . Jo, det maatte han prøve; det var dog langt mere morsomt end at sidde i Kirken og nikke.

Som tænkt, saa gjort. — Han kom ned til Aaen med sin Snøre, fik sig lavet et mageligt Sæde i Mosset under

Ellebuskene, og nu skulde han da til at fange de grumme store Fisk, som gik der nede i Aaen.

I Førstningen lod det dog ikke til, at nogen af Fiskene, hverken de store eller smaa, vilde lade sig fange; men Bonden tænkte: Kommer nok! — Kommer nok! og han gav sig til at nynne en Stump af en Vise, som han kunde huske endnu, fra den Tid han var Dreng. — Da pleiede han nemlig ogsaa om Søndag Eftermiddag at sidde og fiske nede ved Aaen.

Omsider gav det ogsaa et vældigt Ryk i Snøren.

„Hallaa—Hej!" raabte Bonden glad, og saa begyndte han at hale til sig af alle Kræfter. Det kunde ogsaa nok gjøres nødig, thi det var en grumme stor Fisk, han havde faaet paa Krogen. Det var en Gjedde. Hvor den sprællede! Men herop maatte den alligevel, og den var saa stor og tyk og fed, at han aldrig havde set dens Lige. Glad trak han af Sted med den hjem til sin Gaard.

Munken havde faaet Nys om Bondens Fiskeri, og da det var hen ad Eftermiddagen, kom han om til Bonden for at fordrive en ledig Time og for at faa sig en Passiar.

„Goddag, goddag, Per Jensen!" hilste Munken. „Men hvor kunde det dog være, at Per Jensen ikke var i Kirken i Dag? — Jeg stod, Vorherredød, og messede og messede, og jeg saa' af og til om efter Per Jensen, — nej, der kom ingen Per! — Jeg messede igjen, og imens saa holdt jeg Øje med Kirkedøren — — ha — ha — ha! — men saa huskede jeg paa, at Per jo havde noget andet at tage vare, end at gaa i Kirke!"

„Nej! — hvor kunde Faa'r dog vide det?" sagde Bonden forskrækket.

„Aa, Per Jensen, man har jo saadan lært et og andet Hm.! Det var saadant et dejligt Vejr, Per, ikke sandt . . . Der nede under Ellebuskene . . . Ha — ha — ha!"

„Nej! hvor kan dog Faa'r vide det?" raabte Bonden forbavset. — „Jeg skal sige Faa'r, jeg var slemt søvnig — jeg var kommen noget tidligt op til Morgen, og saa tænkte jeg: Det gaaer ikke an, at Du gaaer i Kirke, Per, for saa falder Du i Søvn, Du maa se at holde dig i Bevægelse . . . og saa . . . og saa tænkte jeg jo, at jeg maatte gaa ned til Aaen at fiske . . ."

„Ja vist, ja vist, Per Jensen, det forstaaer man saa godt! Var det ikke fordi jeg skulde, saa kom jeg saagu vel heller ikke der altid . . . Hm.! Havde Du saa Held med Fiskeriet, Per?"

„Jo," sagde Per stolt, „jeg fangede en mægtig stor Gjedde. Vil Faa'r følge med her uden for Kjøkkendøren, der ligger han, saa skal Faa'r se!"

„Jh, det var dog en herlig Fisk!" udbrød Munken og krammede paa den. — „Hvor den er fast i Kjødet! — den vil smage . . . Men Per", tilføiede Munken igjen i en lidt alvorligere Tone — „det var alligevel ikke saa meget rigtigt

af Dig, Per, at gaa ud at fiske om Sabaten — tilmed midt under Gudstjenesten — Du ved nok . . . det tredie Bud . . . Hm.! . . . Der er sjældent Lykke ved saadant noget!"

Bonden vred sig lidt. Han vidste, at Munken var en stor Elsker af Fisk; men der var jo ikke andet at gjøre; for at formilde ham lidt, maatte han indbyde ham til at spise Gjedden med, og han siger da:

„Ja, Faa'r maa endelig ikke fortryde paa det, men jeg vilde da saa meget gjærne bede Faa'r, om ikke han vilde komme over til os i Morgen, saa kunde vi jo smage paa Gjedden — he — he! — Faa'r vil nok være saa god?"

„Tak! — Tak skal Du have, Per Jensen", svarede Munken, „jeg har just ikke saa travlt i Morgen, jeg skal nok se at komme!"

Efter megen anden Snak sagde Munken Farvel og vraltede hjemad.

Som det nu led ud ad Dagen, og det blev hen ad den Tid, da Munken skulde have sin Aftensmad, kunde han ikke lade være at tænke paa den dejlige Gjedde. — Det havde ikke været saa galt, om han havde havt en Bid af den nu til sin Aftensmad. — Han søgte at slaa det af Tankerne, men Gjedden stod stadig igjen for ham. — Ak, Gjedde med Peberrod og Smør! . . . Skulde monstro Drengen Hans — han var saadan en snild og siffig Fyr — ikke kunne springe ned til Aaen og nappe en Gjedde? . . . Snak! — Det var jo alt for sen Tid paa Dagen til Gjeddefangst, men maaske . . . maaske alligevel . . . Hm.!

„Hans! Hans!" raabte Munken ud af Vinduet.

Jo, Hans kom strax springende over Gaarden og hen imod Vinduet, hvor Munken sad.

„Hør", min gode Hans", siger saa Munken, „kunde Du ikke springe ned til Aaen og nappe mig en lille Gjedde? — Jeg vilde saa skammelig gjærne have mig en Bid Fisk til Aften!"

„Nej, Faa'r, nu bider Gjedden ikke, det er alt for sent!" svarede Hans.

„Snak, Hans! . . . bider Gjedden ikke i Dag! — Og jeg, som kommer omme fra Per Jensens . . . saa' jeg ikke, at han havde den dejligste Gjedde liggende uden for sin Kjøkkendør. Den havde han dog fanget i Dag! . . . Lad mig se, lille Hans, at Du gjør dit bedste . . . Du skal se, at Du nok har Held med Dig!"

Hans gik da sin Vej, og ganske rigtigt: Kort efter kom han tilbage med den dejligste Gjedde, som nogen kunde ønske sig.

„Se vi det! — Se vi det, lille Hans!" udbrød Munken fornøiet. — „Jeg vidste jo nok, at Du forstod dine Ting! — Du skal min Tro, ogsaa faa Hovedet og Halestykket af Dyret, det har Du ærligt fortjent! — Tak lille Hans!"

Saa fik Munken alligevel Gjedde med Peberrod og Smør til Aften, og han lod sig det smage rigtig godt.

Næste Dag mødte Munken efter Aftale hos Bonden for i Fællesskab med ham at spise Gjedden.

„Aa, Gud se i Naade til os!" sagde Bonden, og han var saa meget elendig, da han saa' Munken komme ind ad

Døren. — „Tror Faa'r vel, at jeg har nogen Gjedde? — — Ak nej, den er, rent ud sagt, tyvstjaalet mig fra. — Hvad skal jeg dog gjøre?"

„Det var meget ubehageligt! — Ja, det var sandeligen meget ubehageligt!" svarede Munken. „Men nu seer han dog, min gode Mand, at der alligevel ikke var Velsignelse ved den Gjedde, . . . det var fordi den var fanget om Sabaten!"

„Det maa Faa'r nok sige, der ingen Velsignelse var ved den," svarede Bonden bedrøvet; „men tror Faa'r ikke, den kunde vises igjen?"

„Nej", svarede Munken og rystede paa Hovedet, „det

lader sig ikke gjøre. Den var fanget om en Søndag . . . Havde den været fanget om en Hverdag, det havde været en anden Sag, men om en Søndag, nej . . ."

„Den forbandede Tyv!" raabte Bonden. — „Men han skulde dog alligevel ikke have den dejlige Fisk for ingen Ting. — Kunde Faa'r ikke næste Søndag fra Prædikestolen sende en rigtig skrap Forbandelse efter ham, den arge Skalk, som har berøvet os Fisken?"

„Jo", svarede Munken, „det kan og det vil jeg gjærne gjøre."

„Det er det samme", sagde Bonden igjen, „naar Faa'r vil det, saa skal jeg endda forskylde ham det med en lille Gaas til Mortensdag, og næste Søndag skal jeg min Tro ikke forsømme at komme i Kirke, for at høre, hvordan Faa'r kan bansætte Tyven! — Spar ham kun ikke, Faa'r!"

„Nej, vist ikke, Per Jensen! Stol kun paa, han skal faa, hvad han har behov! — Farvel, Farvel!" sagde Munken, og saa gik han sin Vej.

Den følgende Søndag mødte Bonden tidligt i Kirken. — Munken holdt sin Prædiken som sædvanlig, og tilsidst talte han kraftigt imod alskens Tyve og Skjælmer, og fortalte da ogsaa om ham, som havde stjaalet Bondens store Gjedde, indtil han endelig i højtidelig, bevæget Tone sluttede med disse Ord:

O! — Du min Gud, som al Ting vidste!
O! — Straf Du ham, som Gjedden monne miste
og sænk ham ned i dyben Dal,
— velsign du ham, som Gjedden stjal!
Amen!

„Ja, Gud høre det, Faa'r!" raabte Bonden bevæget nede fra Kirken. — Han syntes, at Munken havde dog talt saa meget kjønt; men Ordene havde han ikke saa nøje kunnet følge med.

Det gamle Monument
paa Trinitatis Kirkegaard i Fredericia.

Aaret 1652 besluttede Frederik den tredje at anlægge en Fæstning i den sydøstlige Del af Jylland, som paa Grund af dens Beliggenhed, i Midten af det daværende Danmark, tillige var udset til med Tiden at blive Danmarks Hovedstad. — Ved Valget af Pladsen lededes han uden Tvivl ogsaa af den gode Nytte, som den af Christian den fjerde anlagte Skanse, „Bersodde", paa den nuværende Kastelspynt, i Svenskekrigen imod Torstenson havde ydet. Tre Landsbyer i Ullerup Sogn bleve nedlagte, og Beboerne fik Befaling at flytte ind i den ny By, som blev døbt Frederiksodde — senere Fredericia. I Sommeren 1652 paabegyndtes Befæstningen; Anlægets Ledelse var overdraget Rigets Marsk — Krigsminister — Anders Bille. Næppe anede denne, at han faa Aar efter skulde ofre sit Liv for dens Forsvar.

I 1654 besteg Gustav Adolfs i Trediveaarskrigen prøvede General Carl Gustav Sverigs Trone. Kriger fra Barnsben af aandede han kun for ved Krig og Kamp at gjøre Sverig til en Stormagt og hævde det i Trediveaarskrigen vundne Ry. Efter først at have tænkt paa at overvælde Danmark, trængte han med sin Hær ind i Polen og tumlede sig her paa tredje Aar med sin lille tapre Hær i Hjærtet af dette store, men halvt opløste Rige. Rygtet om at hans Stilling i Polen blev mere og mere vanskelig, fik den danske Konge og Adel til at laane Øre til Sverigs Fjenders Ophidselse, og paa Rigsdagen i Odense besluttedes Krig imod Sverig, og denne blev erklæret den 1ste Juni 1657.

Den danske Hær under Anders Bille rykkede ind i Tyskland og besatte Bremen, som Svenskerne i den forrige Krig havde berøvet Kongen. Kong Frederik selv gik med Flaaden til Danzig for at fange den fra Polen hjemvendende svenske Konge og Hær. Men man gjorde forkert Regning. Carl Gustav ilede med sin lille Hær over Land imod Danmark, glad over med Ære at kunne trække sig ud af Polen. De danske bleve med stort Tab udjagede af Bremen. Bille blev trængt op imod Vestkanten af Holsten og indskibede sig i Glückstadt med de haardt medtagne Rester af Hæren, 6000 Mand, og sejlede til Frederiksodde. Her tog han nu med Iver fat paa at bringe Fæstningen i saa god Forsvarsstand som mulig.

I Ilmarche trængte Svenskerne nordpaa igjennem Holsten og Slesvig; intetsteds stødte de paa Modstand, og allerede midt i August naaede den svenske Avantgarde, under Gustav Wrangel, Frederiksodde. Svenskerne havde ventet at finde Befæstningen saa svag, at den kunde tages ved første Tilløb; men da man havde recognoseret Voldene, fandt man dem saa solide og velbesatte, at man opgav dette. Paa Bredstrup Mark sloge Svenskerne nu Lejr, og Wrangel indesluttede med 3000 Mand Frederiksodde, som stadig havde Forbindelsen aaben imod Søen. Denne Indeslutning varede i to Maaneder. Svenskekongen blev utaalmodig over, at det trak i Langdrag, og da hans Yndling, den unge, uforfærdede Erik Dahlberg, som forklædt havde sneget sig ind i Fæstningen og der undersøgt alle Forhold, skildrede disse paa en Maade, som gjorde en Storm tilraadelig, befalede Kongen Wrangel at gaa paa. Stormen foretoges den 24de Oktober imod den sydlige og vestlige Front af Fæstningen. Samtidig trængte det svenske Rytteri langs med Møllebugten, til Dels ridende i Vandet, ind

i Fæstningen, omhuggende de Plankeværk, som man havde ordført, for at lukke Tilgangen langs Strandkanten. Den danske Besætning forlod Voldene og flygtede igjennem Byen for at naa Kastellet. Marsken blev haardt saaret i Kampens Begyndelse, og Anførerens Ukampdygtighed og Mangel paa Ledelse forøgede Forvirringen. En stor Del af Besætningen sprang over Voldene og tyede ud paa Landet, hvor de snart fandt Skjul i de store Skove, som dengang paa alle Kanter omgav Byen. — 3000 Danske trak sig med den saarede Marsk ind i Kastellet.

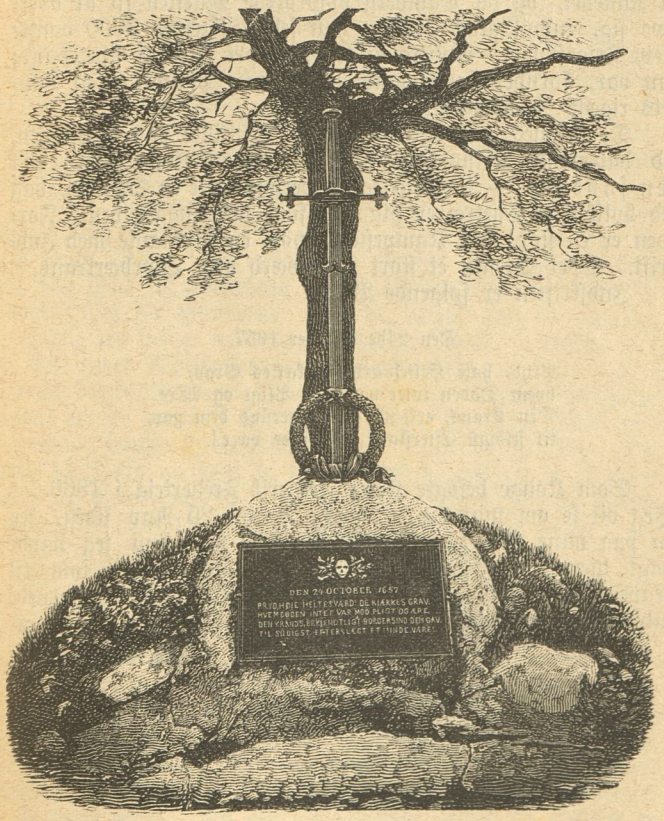

Under den almindelige Flugt gik to Kompagnier jyske Dragoner, som havde haft Post ved Vandporten, i sluttet Orden tilbage; men, omringede paa alle Sider, var det dem umuligt at naa Kastellet sammen med den øvrige Hær. De gjorde derfor Holdt i det sydvestlige Hjørne af Trinitatis Kirkegaard. Forgjæves opfordrede Svenskerne dem til at overgive sig. De besvarede Opfordringen med Geværskud og holdt Stand til sidste Mand. De tapre Krigere erholdt deres Fællesgrav, hvor de vare faldne. Deres Tapperhed kaster et formildende Skjær over den ulykkelige Dag.

De sejrrige Svenskere forfulgte vore flygtende Soldater til Kastellet, og da Dahlberg opfordrede Marsken til at overgive sig, indvilligede denne; han selv tilligemed 3000 danske bleve Krigsfanger. Anders Bille døde kort efter af sine Saar; han var, foruden sin Konges højtbetroede Mand, en af Landets rigeste Jorddrotter.

De faldnes Fællesgrav, som er fremstillet paa Tegningen, lod daværende Prins Frederik — senere Kong Frederik den syvende — istandsætte og derpaa rejse en Stenhøj, bag ved hvilken et Egetræ er plantet, som overskygger den. Forsiden er en stor, flad Kampesten, hvori en Jerntavle med Indskrift. Over Stenen et stort Jernsværd med Lavrbærkrans.

Indskriften er følgende Vers:

Den 24de Oktober 1657.

Pryd, høje Heltesværd! de kækkes Grav,
hvem Døden intet var med Pligt og Ære.
Den Krans, erkjendtligt Borgersind dem gav,
til sildigst Efterslægt et Minde være!

Som Konge besøgte Kong Frederik Fredericia i 1860. — „Jeg vil se om min Eg er voxet; det er 25 Aar siden, jeg laa paa mine Knæ og plantede den lille Eg, som jeg havde bragt hjem fra Hannerup Krat." — Da Kongen kom til Graven, blev han glad over Egens smukke Vært og fjernede omhyggelig nogle Nelder, som man havde forsømt at borttage.

V. Vaupell.

Jagtfalken.

„Blandt alle Rovfuglene," siger Naturforskeren Brehm, „indtage Ædelfalkene ubetinget den første Plads, da Rovfuglenes hele Præg stærkest er udtrykt hos dem. I deres Fjerdragt er et lyst blaagraat paa Ryggen og et lyst hvidgult paa Undersiden fremherskende, hvortil ofte kommer en sort Stribe paa Kinden. Deres Bytte bestaar af flyvende Fugle, medens de uædle Falke, til hvilke f. Ex. Taarnfalken og Vandrefalken høre, kun slaa ned paa siddende Fugle, Mus og andre smaa Dyr. Ædelfalkenes Vinger ere meget lange og spidse, og deres Flugt er overordentlig hurtig, udholdende og i høj Grad sikker. En Ædelfalk kan derfor gjennemflyve store Strækninger i en næsten utrolig kort Tid, og midt under Flugten kaster den sig undertiden, naar den vil angribe en eller anden Fugl, fra en stor Højde saa hurtig til Jorden, at Øjet kun meget utydeligt kan opfatte dens Form, hvilket kaldes at „slaa ned" eller „støde".

Naar Parringstiden nærmer sig, holde Hannerne blandt Ædelfalkene storartede Flyveøvelser, under hvilke de vise sig som sande Mestre i Flyvekunsten. Under disse Flyveøvelser, der dels tjene til Fornøjelse for Hannerne selv og dels til Opmuntring for Hunnerne, stige de meget højt op i Luften og svæve der længe omkring i prægtige Kredse. Luften er i det hele taget Ædelfalkenes rette Tumleplads, og ligesaa hurtige og behændige deres Bevægelser ere der, ligesaa ubehjælpsomme ere de derimod paa Jorden, hvor de hoppe afsted med sælsomme, kejtede Bevægelser, under hvilke de ofte tage Vingerne til Hjælp og bøje sig stærkt forover, medens de derimod holde sig næsten oprejst, naar de sidde. Morgen- og Aftentimerne ere Ædelfalkenes egentlige Jagttid; den øvrige Del af Dagen sidde de som oftest stille og ubevægelige i en halv sovende Tilstand paa et eller andet højt Sted for at fordøje i Ro og Fred. De leve parvis om Sommeren paa et Omraade, der danner deres Jagtdistrikt, indenfor hvilket de ikke taale nogen anden Rovfugl. Den simple Rede, der er temmelig flad og laves af Riskvifte, anbringes i passende Fordybninger paa stejle Klippevægge, paa høje Bygninger eller i Toppen af de højeste Skovtræer. Hunnen lægger 3—7 Æg, der have en rødbrun Farve og ere overstrøede med mørkere Punkter og Pletter af den samme Farve. Æggene udruges af Hunnen alene. Da alle Ædelfalkene dræbe og fortære en

Mængde af de nyttige Smaafugle, maa de henregnes til de skadeligste Fugle i vore Skove, hvorfor de ogsaa blive stærkt efterstræbte.

Man har fra ældgammel Tid af draget Nytte af Ædelfalkenes Lyst og Dygtighed til at slaa ned paa flyvende Fugle, og Kunsten at afrette Falke til Jagt, gaaer meget langt tilbage i Tiden. Efter forskjellige paalidelige Meddelelser kjendte og brugte Indierne denne Kunst allerede 400 Aar før Kristi Fødsel. Fra Asien kom denne Jagtmaade til Europa, hvor den hurtigt udbredte sig fra det ene Land til det andet, og Falkejagten blev snart dreven med stor Lidenskab baade af verdslige og gejstlige Personer. Da de gejstlige ikke sjældent forsømte deres Embedsgjerning for Jagtens Skyld, forbød Paven dem paa Kirkeforsamlingen i Agda i Aaret 506 at holde Jagtfalke og Jagthunde, men skjønt dette Forbud senere gjentagne Gange blev indskærpet, hjalp det dog ikke det ringeste. Omtrent i Aaret 800 udstedte Kejser Karl den store en Lov om Falke og Høge, der vare afrettede til Jagt. Kejser Frederik Barbarossa af Tyskland afrettede selv Falke til Jagt, og en af hans Eftermænd, Frederik den anden, der var sin Tids ivrigste Falkoner, skrev endogsaa selv en Bog om „Kunsten at jage med Fugle". Kong Frants den første af Frankrig, der ligeledes var en Ven af Falkejagten, havde en Overfalkemester, under hvem der stod 15 Adelsmænd og 50 Falkonerer, og Antallet af hans Falke beløb sig til ikke mindre end 300. Læserne kunne bedst danne sig en Forestilling om den Lidenskab, med hvilken denne Jagt blev dreven i sin Tid, naar de høre, at Adelsmændene endog toge deres Falke med sig i Kirken for at kunne bruge dem paa Vejen til og fra denne, naar der frembød sig en Lejlighed dertil, og i flere Lande havde Baronerne Ret til at sætte deres Falke paa Alteret under Gudstjenesten.

Ogsaa her i Danmark og i det øvrige Norden forstod man allerede i Oldtiden at afrette Falke og Høge til Jagt efter andre Fugle. Der fortælles saaledes, at Rolf Krake og hans Mænd hver bar sin Falk paa Skulderen ved Besøget hos Kong Adils i Upsal, og at Rolfs Falk under det forræderske Overfald dræbte alle Adils Falke. Dronning Thyra Dannebod underretter, som bekjendt, i en billedlig Fortælling Gorm den gamle om, at hans kjæreste Søn, Knud Daneast, var død, og i denne Fortælling omtales der to Falke, en hvid og en graa, der vare afrettede til Jagt. Hakon Jarl svarede en Del af sin aarlige Skat til Harald Blaatand i Jagtfalke,

og om Oluf Skotkonning af Sverig fortælles der, at hans Falk en Dag tog fem Urfugle efter hverandre. Valdemar den første drev Falkejagten til Vogns, og endnu i det 15de Aarhundrede synes denne Jagt at have været temmelig almindelig her i Norden. Senere var det kun Konger og andre fyrstelige Personer, som hos os gave sig af med Falkejagten. Kong Frederik den anden oprettede et Falkoneri, som dog snart igjen blev nedlagt, og under Kristian den femte blev der endog oprettet en fuldstændig Falkoner-Etat, der omfattede en Falkonermester, 4–6 Svende samt en Del Drenge og stod under den kongelige Overjægermesters Opsyn. Falkoneriet, som havde Plads i en særegen Bygning i den derefter opkaldte Falkonerallé, blev først ophævet i Aaret 1810. Falkebesætningen, der var delt i et Islænder- og et Stenfalkekammer, synes at have været fastsat til 20 Falke. I Aarene 1835 og 1837 havde man dog endnu 31 Falke, det største Antal, der nogensinde havde været. Falkejagterne bleve i Reglen afholdte ved Jægersborg og Lyngby eller ogsaa paa Hovedstadens Fælleder, hvor Kristian den syvende og Karoline Mathilde saaledes samlede deltoge i en saadan Jagt den 4de December 1771. Den sidste Falkejagt her blev afholdt i Aaret 1803 til Ære for Hertug Vilhelm af Gloucester, der paa den Tid opholdt sig som Gjæst ved Hoffet i Kjøbenhavn.

Den Ædelfalk, som især blev afrettet til Jagt, var Jagtfalken (Falco gyrfalco) ogsaa kaldet Hvidfalken eller den islandske Falk, der som fuldvoxen overalt har mørke Længdepletter paa rent hvid Grund. Længden udgjør henved 27 Tommer, og Vingefanget omtrent 58 Tommer. Jagtfalken har hjemme paa Island, i det nordlige Norge og Sverig samt i den nordligste Del af Amerika. Stejle Klippekyster er dens kjæreste Opholdssted, og den bygger helst Rede i Nærheden af Fuglebjærgene, da de Millioner af forskjellige Søfugle, som findes der, gjør det let for den at skaffe sig Næring. De gamle Jagtfalke ere Standfugle og forlade altsaa ikke deres Hjemsted, hvorimod de unge ofte om Vinteren drage til sydligere Lande, f. Ex. her til Danmark. Man skjelner i Almindelighed mellem tre Racer af Jagtfalke: Den grønlandske Hvidfalk eller Polarfalken (Falco arcticus), den islandske Falk (Falco candicans) og Girfalken (Falco gyrfalco). Den første har hjemme i Grønland og Nordamerika, men besøger ofte om Vinteren Island; den anden lever især paa Island, men den forekommer dog ogsaa ynglende i Grønland. Begge disse Falke, der ere store og

særdeles smukke Fugle, blive med Alderen rent hvide paa Undersiden og smaaplettede paa Ryggen. Girfalken har hjemme i den nordlige Del af Norge, Sverig, Rusland og Sibirien og er lidt mindre end de andre to.

Tidligere, da Jagten med Falke endnu var almindelig, sendte den danske Regering hvert Aar et eget Skib, Falkeskibet, til Island for at hente Ædelfalke, især Jagtfalke derfra. Falkefangsten var da en af Øens Herligheder, der indbragte de Mænd, der gave sig af med denne Fangst, omtrent 4–6000 Kr. om Aaret. En stor Del af de Falke, som man hentede paa Island, bleve af de danske Konger sendte som Gaver til fremmede Fyrster.

Efter gamle og paalidelige Dokumenter meddeler Dr. Landau følgende om Jagtfalkens Afrettelse:

„I flere Aarhundreder var den bedste og nu den eneste Falkonerskole i Europa i Byen Walkenswaard i Flandern. Byen ligger paa fri Hede og frembyder derfor gode Betingelser for Falkenes Afrettelse. Man fanger Falkene om Efteraaret og beholder i Reglen kun Hunnerne og helst dem fra samme Aar; de toaarige ere endnu brugbare, men de ældre lader man flyve bort. Fangsten sker paa følgende Maade: Falkoneren sidder godt skjult paa aaben Mark, og ud fra ham gaar der en omtrent 100 Skridt lang Snor, til hvis anden Ende der er bunden en levende Due, som iøvrigt sidder frit paa Jorden. Omtrent 40 Skridt fra Falkoneren gaar Snoren gjennem en Ring, og ved Siden af denne Ring er der anbragt et Rovfuglegarn, fra hvilket der ligeledes gaar en Snor til Falkoneren. Saasnart en Falk er i Sigte, gives der med Snoren et Ryk i Duen, saa at den flyver op, lokker Falken til sig og gribes af denne i Luften. I det Øjeblik, da dette sker, trækker Falkoneren Duen og med den Falken hen til Ringen, hvor Rovfuglegarnet da pludselig falder over dem begge. Den nyfangede Falk maa regelmæssig sulte i tre Dage og bæres i denne Tid og senere saa meget som muligt, med Hætte over Hovedet, paa Haanden. Inden Foraaret maa Falken være godt afrettet, og derpaa rejse Valkenswaard-Falkonererne til England til Hertugen af Bedford, til hvem de udleje sig selv og deres Falke paa en bestemt Tid. Falkonererne brække ikke sjældent Arme og Ben paa Jagten, fordi de følge Fuglene over Stok og Sten og altid maa se opad. En Falk kan knap gjøre Tjeneste i tre Aar.

I det attende Aarhundrede er Falkejagten efterhaanden gaaet af Brug; iøvrigt har den dog endnu hist og her holdt

sig, som hos Hertugen af Bedford og hos Lord Barnars i Didlington-Hall i Grevskabet Norfolk samt paa Loo, et Landgods, som tilhører Kongen af Nederlandene.

De til Falkejagten hørende Redskaber ere: En Læderhætte, der ikke maa trykke Falkens Øjne, og en kort, samt en henimod 5 Fod lang Læderrem, der fæstes til Fuglens Fodbeklædning, som ligeledes er af Læder. Rappellen eller Lokkeduen er et ovalt Legeme, til hvilket der er fæstet et Par Fuglevinger. Det tjener til at hidlokke Falken, som fra det

fjærne anser det for en Fugl. Tykke Handsker sikre Falkonerens Hænder imod Falkens Kløer.

Saa snart Afretningen skal begynde, faar Falken Hætten paa, bliver bunden og maa sulte i 24 Timer, hvorefter den sættes paa Haanden og trakteres med en Fugl, efter at Hætten er tagen af den. Vil den ikke æde, faar den igjen Hætten paa, og tages ikke for igjen før 24 Timer efter, og selv om den i hele fem Dage ikke frivillig skulde æde paa Haanden, faar den hver Gang ubarmhjærtig Hætten paa og bindes igjen, saa sulten som den er. Jo oftere den iøvrigt i den

Tid bliver befriet for Hætten og baaren om, desto før bliver den tam og æder frivillig paa Haanden.

Er den først kommen saa vidt, saa begynde de egentlige Læreøvelser. De første bestaa i, at Fuglen uden Hætte sættes paa en Stoleryg og derfra maa flyve et længere og længere Stykke hen paa Falkonerens Haand for at æde; derpaa gjentages det samme i det fri, idet Falken ved at bindes til en lang Snor hindres i at flyve bort. Under disse Øvelser stiller Falkoneren sig saaledes, at Fuglen maa flyve mod Vinden, da den ligesom alle andre Fugle ikke gjærne flyver med Vinden. Naar den gjør sine Sager godt, sættes den om Aftenen med Hætte paa i et frit ophængt Tøndebaand og gynges hele Natten igjennem, saa at den ikke kan sove. Den næste Morgen gjentages Øvelserne: den maa æde paa Haanden, bliver baaren til om Aftenen og derpaa atter gynget hele Natten i Tøndebaandet. Man bærer sig ad paa samme Maade den tredje Nat; den fjerde Dag gjentages det hele, og først nu forundes der Falken Ro om Natten. Den følgende Dag sættes den uden Snor, kun med Bibeholdelse af den lange Rem, frit paa Jorden og maa for at æde flyve op paa Haanden; flyver den forbi, gaar man efter den og lokker saa længe ad den, at den tilsidst kommer. Denne Øvelse gjentages nu ofte i det fri, og Falken vænnes til at flyve op paa Haanden af Jægeren, selv om han er til Hest, og den afrettes i det hele til hverken at være bange for Mennesker eller Hunde.

Nu komme de egentlige Forberedelsesøvelser til Jagten selv: man kaster en død Due op i Luften, lader den i en lang Snor tilbageholdte Falk flyve efter den og første Gang æde lidt af den. Senere bliver Duen strax tagen fra den, og den faar nu noget at æde paa Haanden. Den samme Øvelse gjentages den følgende Dag med levende Fugle, hvis Vinger ere noget stækkede; derpaa opsøger man med Hønsehund Agerhøns, helst en enkelt, tager hurtigt Hætten af Falken, naar Agerhønen flyver op, og lader Falken flyve efter den. Skulde den slaa ned ved Siden af Agerhønen, lokker man den til sig med en levende Due, hvis Vinger ere stækkede, eller med Lokkeduen. For at vænne den til ogsaa at angribe stærkere Fugle, som Hejrer og Traner, øver man den først paa unge Fugle af denne Art, eller paa gamle med stækkede Vinger, hvis Næb er stukket i en Skede; i Begyndelsen lader man den ogsaa anstille sine Forsøg i Selskab med en god, gammel Falk. De til disse Øvelser bestemte Hejrer og Tra-

ner faa et Hylster af tyndt Læder om Halsen, for at de ikke saa let skulle blive dræbte. Falkene søge, idet de svinge sig rask i Vejret, at komme op over Hejren, for oven fra at kunne slaa ned paa den; Hejren søger imidlertid ligeledes at stige højere i Vejret og gjør de mest overraskende Vendinger i Flugten, men forsvarer sig aldrig med Næbbet, førend den er kommen ned paa Jorden. Omsider gribes den dog og styrter ned fra det høje med sin Modstander. De tililende Jægere gjøre hurtig Falken løs, række den til Belønning en Lækkerbidsken og plukke de smukkeste Fjer af Hejren. Derpaa faar denne en Metalring om Benet, paa hvilken Aarstallet og Fangestedet er indgravet, og slippes derefter atter løs. Mange Hejrer ere blevne fangede flere Gange, tit med et Mellemrum af en Række Aar, og ere derfor prydede med flere Ringe. Skal en Falk øves i at slaa ned paa Harer, lader man Falken nogle Gange fortære sit Maaltid paa en udstoppet Hare; dernæst binder man Kjød paa den udstoppede, paa Hjul anbragte Figur og lader den trække hurtigere og hurtigere afsted, først af et Menneske og derpaa af en rask Hest, og lader Falken sætte efter den."

Paa den mest storartede Maade er Falkejagten fra gammel Tid bleven dreven i Mellemasien. Forfatteren Marko Polo fortæller følgende herom i Aaret 1290: „I Marts Maaned plejer Kublai Khan at forlade Kambalu; han tager da et Antal af henved 10,000 Falkonerer og Fuglefængere med sig. Disse fordeles i Afdelinger paa 2—300 Mand i Landet, og hvad de fange, afleveres til Khanen". Af de Skitser, som John Malkolms i Aaret 1827 udgav om Forholdene i Persien, ses, at man endnu ikke har opgivet Falkejagten der. Hos Baskirerne saa Eversman i 1852 Ørne, Lærkefalke og Spurvehøge, der vare afrettede til Jagt. Falkejagten drives ogsaa endnu ivrig af Beduinerne i Ørkenen Sahara og af Indierne.

Han plejer dog ellers altid at komme forbi paa denne Tid.

Forsvarskraftens Størrelse.

Af Kaptejn i Ingeniørkorpset Røkkentved.

Hvad er Forsvarskraft? Ja, det er et almindeligt Begreb, som ikke godt kan forklares paa en nogenlunde let forstaaelig Maade uden ad den indirekte Vej, og det er vel derfor, at mange ikke have noget rigtigt Begreb derom. Forsvarskraften kan hverken maales ud i alenvis eller vejes af i pundevis. Den er Resultatet af en stor Mængde Omstændigheder, hvoraf nogle til Trods for deres Vigtighed ere saa lidet fremtrædende, at Folk almindelig overse dem. Lader os tage et Exempel. Forsvarskraften er større, naar Soldaten bærer mørk, end naar han bærer hvid Vaabenfrakke. Det tænke mange ikke paa, og dog er det rigtigt. Sagen er, at Blodet ses saa tydelig paa den hvide Frakke, og dette Syn virker let i Begyndelsen paa en uheldig Maade paa Kammeraterne. Desuden er den en bedre Skive for Fjenden. Derfor var der kun 1 Hær i Europa, der bar hvide Uniformer, nemlig den østerrigske, og det er nu forandret.

Naar man derfor skal paapege, hvad der betinger Forsvarskraften, saa maa man nøjes med at anføre de store Ting, navnlig disse 5:

1. Individet,
2. legemlig Udvikling,
3. fagmæssig Uddannelse,
4. Vaaben,
5. Forsvarsstilling.

Vi skulle nu se, hvorledes Forsvarskraftens Størrelse staar i Forhold til disse Omstændigheder.

A. Den Enkeltes Forsvarskraft.

1. Man er en Mand paa 22 Aar, der har gaaet bag Ploven eller har staaet bag en Disk eller har siddet paa et Kontor. Man har nok Kræfter, men har egentlig ikke Spor af Begreb om at bruge dem.

Man er bange for, at man faar Prygl ved Sammenstød med en Slagsbroder.

2. Man bliver Soldat. Legemet mister en Del Flæsk og Kjød, men Musklerne blive haarde, og man faar dem under Kommando. Naar man knytter Haanden, bøjer Armen og kommanderer „Stød!", saa kommer hele Systemet i Gang i samme Øjeblik med sin fulde Kraft.

Nu er det slet ikke absolut sikkert, at man faar Prygl af Slagsbroderen.

3. Man bliver indviet i Kunstens Hemmeligheder. Man lærer at dække sig og at falde ud, at bruge sit Øje og samle sine Tanker. Man bliver forsigtig, smild og modig, og det gaar op for en, at det nok er Musklerne, som give Stødet Kraft, men at det er Forstanden, som anbringer det i rette Øjeblik og paa det rigtige Sted.

Nu gaar man ikke og ser i Rendestenen, naar man møder en Slagsbroder.

4. Man faar en Sabel i Haanden og kan magelig magte en Modstander, der kun har en Stok, selv om han ogsaa skulde have en Kammerat.

Man faar et Gevær i Haanden, og gaar rolig og sikkert midt om Natten ad de ødeste Veje.

5. Man staar i et Taarn og kan skyde gjennem et lille Skydehul.

Man siger „Kom an, alle Mand! saa mange som I er, jeg skal pille Jer bort en for en."

B. Hærens Forsvarskraft.

1. Hæren bestaar af Rekrutter. Der er Kraft i den, men den kan ikke bruges alligevel, for den kan hverken marschere eller slaas. Den kan kun bruges til at varme Lasarethsenge og til Kanonføde. Det er en lumpen Lod for et Menneske at gaa til Slagterbænken ligesom et stakkels Kreatur.

2. Rekrutterne maale Fælleden af paa alle Leder og Kanter, de svinge Haandvægtene, saa den fede Sved driver ned ad Ansigtet, de have Bajonetfægtning, saa det værker i Arme og Ben. Spidsborgeren synes, at det er Narrestreger, men han tager fejl. Rekruttens Legeme bliver udviklet; han lærer at bruge baade Arme og Ben og bliver en rank og frejdig Soldat. Hæren begynder at blive til noget. Den kan komme frem ad Vejene, men den kan endnu ikke slaas i aaben Mark.

3. Rekrutten kommer under samlet Kommando og rykker i Marken. Han lærer at bære sig fornuftig ad under Kamp. Han ser nu, at det er sandt, hvad der staar i Æventyret, at 10 Stokke nok kunne brydes i Stykker en for en, men ikke naar de holdes sammen i et Bundt, eller, som det gamle Ord hedder, „Enighed gjør stærk", derfor holder han fast ved sine Sidemænd og følger sin Fører. Han lærer at dække sig, indtil han skal frem, og naar han skal frem, farer han ikke som en uvan Tyr over Stok og Sten, men bærer

sig ad som et fornuftigt Menneske, der gaar over Broen og ikke igjennem Aaen. Han lærer, at man nok skal være villig til at ofre Liv og Blod for Fædrelandet, naar det er nødvendigt, men at man ikke skal kaste det bort til ingen Nytte.

Hæren kan nu ikke alene marschere og, naar det gjælder, ofre Livet, men den kan ogsaa slaas efter alle Kunstens Regler og ryster ikke i Buxerne, naar Allarmtrommen gaar.

4. Fodfolket faar gode, tidssvarende Geværer, Rytteriet sættes paa gode, udholdende Heste, og Artilleriet faar af de fineste kruppske Bagladekanoner.

Naar Allarmtrommen nu gaar, saa rykker Hæren ud med Tro paa sig selv, og skal det knibe, saa tælle vi ikke saa nøje efter, om der ogsaa er et Par Mand flere paa Fjendes Side end paa vor. Have vi en retfærdig Sag, saa faa vi vel Bugt med dem med. Vi kunne tage Kampen op med en jævnbyrdig Modstander.

5 a. Hæren staar i en Feltstilling. Fjenden kan skyde paa vort Hoved, men vi kunne skyde paa hele hans lange Krop, og da vi alle maa stikke Piben ind, enten vi faa Skuddet i Hovedet, Maven eller Benene, saa er det aabenbart, at vi træffe 2 Gange, naar han træffer en Gang, og vore Skud ere lige saa meget værd som hans. Selv om Fjenden altsaa er dobbelt saa stærk som vi, saa er det dog klart, at hvis Kampen kunde fortsættes paa denne Maade, saaledes at vi sloges til sidste Mand, saa falder Fjenden sandelig ogsaa til sidste Mand. Dette kunne vi imidlertid med den bedste Villie ikke i en Feltstilling, thi der kommer et Øjeblik, hvor Fjenden faar Overtaget, nemlig naar han er rykket os lige ind paa Livet. Men er han kun f. Ex. halvanden Gang saa stærk som vi, saa skal han nok faa Lov til at lade os blive, forudsat at Stillingens Udstrækning staar i passende Forhold til vor Styrke.

I Feltstillingen er Hærens Forsvarskraft altsaa væsentlig større end i Kampen i aaben Mark, f. Ex. $1^1/_2$ Gang saa stor.

5 b. Hæren staar i en Fæstning. Her er vort Fodfolk endnu bedre dækket end i Feltstillingen og kan endnu bekvemmere bruge sit Vaaben. Hertil kommer at selv om Fjenden medfører nok saa meget Artilleri, saa have vi dog altid endnu mere, fordi vi kunne tage af hele den store Reservebeholdning, og vore Kanoner ere sværere end hans, fordi han ikke kan transportere sine sværeste Kanoner de lange Veje. Og saa er der en Ting endnu. For at komme os tillivs skal han over Grave og stejle Mure, som han først skal have nedskudt eller

bortsprængt med Miner; disse Arbejder kunne ikke bringes til Ende, forinden han har ødelagt vort Gravforsvar og det er en overmaade vanskelig Sag.

Paa Grund af alt dette kan man trøstig regne, at Fjenden maa være 2—3 Gange stærkere end vi, for at han overhovedet skal kunne tænke paa at angribe os, og saa bliver det endda en Sag for sig selv, om han kan tage os.

Men vi ere ikke færdige endnu. I Felthæren ude paa Marken, der kunne vi kun bruge Feltsoldater, men i Fæstningen er det en anden Sag. Vi kunne ganske vist ikke undvære en Felthær, ovenikjøbet en dygtig Felthær, som baade kan marschere og manøvrere, men vi have ogsaa Brug for Folk, der ikke egentlig ere Feltsoldater. Hvor det kun gjælder om at ligge bag et Brystværn og skyde, naar der er noget at skyde paa, eller om at sidde paa Vagt nede i Graven eller ude i den dækkede Vej, der behøver man ikke fuldt uddannede Feltsoldater. Til at grave paa Voldene, til at lægge Bridske, til at skove og flette Skanfekurve osv. behøver man ikke Feltingeniører, der skulle ligge i Minegangene og være i de forreste Batterier. Til at lange Ammunitionen op fra de dybe Magasiner til Batterierne og til at transportere Skyts fra den ene Standplads til den anden behøver man ikke uddannede Artillerister, som skulle lade og rette Kanonerne. Til disse Forretninger og til mange andre kunne vi ogsaa bruge Folk, der kun have faaet en ringe Uddannelse, naar de blot ere Patrioter. Ja, selv om en Mand er lidt platfodet eller lidt fyldig i Ryggen eller lidt smal over Skuldrene, saa skulle vi nok finde en Plads til ham, hvor han kan gjøre Nytte og forøge Forsvarskraften. Man har jo havt adskillige Exempler paa, at endog Kvinderne have taget Del i Fæstningsforsvaret og gjort Mands Gavn. Paa denne Maade er det da klart, at en Hærs Styrke og Forsvarskraft kan forøges 2—3 Gange, foruden den Forøgelse i Forsvarskraft, som følger med Fæstningsværkerne; en Felthær paa 15,000 Mand f. Ex. bliver til en Fæstningshær paa 30,000 Mand og kan kun angribes af en Belejringshær paa 60,000 Mand.

Derfor er Hærens Forsvarskraft, naar den staar i en fornuftig anlagt Fæstning, saa overordentlig stor, og derfor er det, at alle Stater i Europa, baade store og smaa, anlægge Fæstninger — undtagen vi.

Mon vi da skulde være klogere end alle de andre?

Gødningsstofferne og deres Anvendelse.

Den Udtalelse, at de i Handelen forekommende Kunstgødninger ere for dyre, høres ofte af Landmanden, og han mener som oftest at have Erfaringen at støtte sig til. Han kan have Ret, men hvor dette er Tilfældet, er det fordi han ved Indkjøbet ikke har truffet det rigtige Valg.

Planterne behøve til deres Vext en vis Mængde Næringsstoffer, og disse i et vist bestemt Forhold. Mangler et eller flere kan Planten ikke trives, og det nytter da ikke at tilføre andre Stoffer i Overskud; men tilføres netop det manglende, da vil Anskaffelsen heraf ubetinget lønne sig rigeligt. De for Landmanden vigtigste Plantenæringsstoffer ere: Kvælstof, Fosforsyre, Kali og Kalk. Egentlig ere de alle lige vigtige, da de jo alle ere uundværlige, men det er kun undtagelsesvis, at der behøves at tages Hensyn til de øvrige, da disse i Regelen ville være til Stede i tilstrækkelig Mængde. Plantenæringsstofferne, og altsaa Gødningsmidlerne, ville saaledes være vigtige i Forhold til den Trang, der er til dem, og saaledes betragtet vil den nævnte Rækkefølge vise sig rigtig. I Forhold til deres Pris i Handelen er Rækkefølgen den samme.

Kvælstof tilføres Planterne vist udelukkende som Ammoniak; thi vel bestaar Atmosfæren tildels af Kvælstof, men Planterne formaa ikke direkte at tilegne sig den. Derimod indeholder Atmosfæren altid nogen, om end kun ringe, Del Ammoniak, som Planten er i Stand til at optage gjennem Bladenes Porer. Herpaa grunder sig Nytten af Brakning og Grøngødning. Efter Brak eller Grøngødning vil en Ager absolut være rigere paa Kvælstof, men om den saaledes indvundne Kvælstof ikke, paa Grund af Jordens Henliggen til ringe Nytte, alligevel vil være dyrt betalt, vil afhænge af de stedlige Forhold. Nogen Hvile, i dette Ords almindelige Betydning, trænger Jorden ikke til. Sørger man for, at rigelige Næringsstoffer ere til Stede, og Jordbundens fysiske Egenskaber ere gode, da kan absolut den ene store Høst tages efter den anden. Efter den nu almindeligste Driftsmaade ligger jo Jorden ledig hvert 6te eller 7de Aar. Ved en hensigtsmæssig Anvendelse af Handelsgødning vilde absolut Brakning aldeles kunne undgaas. De Handelsgødninger, som levere Kvælstof, og hvortil Landmanden nærmest er henvist, ere: Guano, svovlsurt Ammoniak og Chilisalpeter.

Fosforsyre indeholdes i stor Mængde i Kornsorternes Kjærne, og er altsaa et nødvendigt og vigtigt Plantenæringsstof. Den billigste Maade at forskaffe sig Fosforsyre paa vil være ved Bennel, men dette fordrer længere Tids Henliggen i Jorden, inden det kan optages af Planten, og da det jo ikke alene gjælder om at skaffe rigelige Næringsstoffer til Veje, men ogsaa at bringe disse i en opløselig Form, saa bruger man i Regelen at tilsætte Bennelet Svovlsyre. Herved dannes det, som i Handelen kaldes sur fosforsur Kalk. Ved Behandlingen med Svovlsyre er jo Fosforsyren naturligvis bleven dyrere, men den er nu overgaaet i en opløselig Tilstand, og kommer saaledes til hurtigere Nyttevirkning.

Kali kan billigst tilføres Jorden ved Træaske (helst Bøgeaske) eller Vejaffrabning. I dette sidste er Kalien til Stede i en mindre opløselig Form, men dets Opløselighed kan befordres ved Tilsætning af brændt Kalk.

Kalk er ikke alene et Næringsstof, men det udøver i mange Tilfælde en gavnlig Virksomhed ved at virke adskillende paa de andre Stoffer og derved befordre deres Opløselighed. Den billigste Maade at tilføre Kalk paa, vil i Regelen være ved Mergel, der hovedsagelig bestaar af Kalk, Sand og Ler. Efter den Jords Beskaffenhed, hvor den skal anvendes, tages da enten Lermergel eller Sandmergel, for samtidig at forbedre Jordens fysiske Egenskaber.

Som Betingelse for en Agerjords Frugtbarhed udfordres jo foruden rigelig Tilstedeværelse af alle Plantenæringsstofferne i opløselig Tilstand, at den maa være i Besiddelse af gode fysiske Egenskaber. Den maa være porøs for at kunne tilstede Luften Adgang. Den maa have en vis Sammenhæng og Klæbrighed for at forhindre en stærk Regn fra at skylle Næringsstofferne ned i Undergrunden, hvor Planternes Rødder ikke kunne naa dem. Den maa være i Besiddelse af en passende Fugtighed, dels for at befordre Stoffkilningen, og dels for at afgive Opløsningsmiddel for Næringsstofferne, thi kun i opløst Tilstand kunne disse optages af Plantens fine Rodtrævler. Disse Forhold ere imidlertid vel bekjendte for den praktiske Landmand. Naar hans Agerjord er i Besiddelse af gode fysiske Egenskaber kalder han den „bekvem".

Af andre Næringsstoffer, der jo alle ere lige nødvendige til Plantens Ernæring, men som alligevel ikke kræve Landmandens Opmærksomhed i samme Grad, da de kun forbruges i ringere Mængde, og kun undtagelsesvis ville være manglende i Agerjorden, skal nævnes Natron, Magnesia, Jærn,

Svovlsyre og Kiselsyre. Dette sidste kan endog undertiden være til Stede i opløst Tilstand i saa rigelig Mængde, at det virker skadeligt. Hvor dette er Tilfældet, ere Padderokker villige til at voxe. Hvor altsaa Padderokker komme frem, er det et Tegn paa, at Jorden har Overflødighed af opløst Kiselsyre. Hvis man kjendte nøjere til de øvrige vildtvoxende Væxters Natur og Vilkaar, da vilde den opmærksomme Landmand sikkert af disses Fremkomst kunne drage mangen nyttig Slutning angaaende sin Jords Beskaffenhed.

Efter saaledes at have omtalt Kulturplanternes Næringsstoffer, skal jeg nævne de vigtigste Emner, gjennem hvilke Landmanden kan forskaffe sig dem. Overst staar ubetinget Guano, der nærmer sig mest til Staldgødning i Virksomhed. Guano er en Kvælstof- og Fosforsyregødning. Hvis Jorden kun mangler disse to Stoffer, hvad der hyppig er Tilfældet, naar den ikke hidtil er bleven stedmoderlig behandlet med Staldgødning, der vil Guano i længere Tid være i Stand til at erstatte denne. Kvælstof er imidlertid den Plantenæring, som det i Regelen først kommer til at skorte paa. Mangler Jorden ikke Fosforsyre, saa er det indlysende, at Landmanden ved Indkjøb af Guano kun bør tage Hensyn til dets Indhold af Kvælstof, og altsaa i Forvejen nøje udregne, hvilken af de ham tilbudte Sorter, der er ham fordelagtigst. De Jorden tilførte Næringsstoffer, som der ikke haves øjeblikkelig Brug for, kunne jo vel paa et senere Stadium komme til Nytte, men der lides da i al Fald et Rentetab ved at anvende dem strax. I Guano ere Næringsstofferne til Stede enten i opløselig Form, eller i en Form, der hurtig gaar over i en saadan, og den virker derfor forholdsvis hurtig. Et Gødningsstof, som i sin Sammensætning og Virksomhed staar Guano nær, er Benpulver, men det virker langsommere, da det fordrer længere Tid til at omdannes og opløses. Det indeholder forholdsvis mindre Kvælstof og mere Fosforsyre end Guano. Den billigste og i enhver Henseende hensigtsmæssigste Anvendelse af Benpulver vil være dets Forarbejdning til Kompost. I den Hensigt blandes det med humusrig Muldjord, holdes fugtig med Vand, eller endnu bedre med Urin, beskyttes mod Regn, Sol og Blæst, omskuffes af og til og tildækkes paany med Muld eller Tørvesmuld. Sukkerkul ere brændte Ben, som ere benyttede i Sukkerraffinaderierne til Rensning af Sukkersaften. Deres Indhold og Virkning er lig Benpulverets. Svovlsurt Ammoniak og Chilisalpeter ere ligeledes Handelsgødninger, som levere Kvælstof. De ere

begge opløselige Salte, som ved Paavirkning af andre Stoffer, f. Ex. Kali eller Kalk, let udvikle flygtig Ammoniak. Deres Anvendelse i lette og løse Jorder kan derfor let bevirke Tab ved Opflugt af Ammoniak. Det er at anbefale først at benytte dem umiddelbart før Tilsaaningen, eller endogsaa, godt blandet med Muldjord, samtidig med Sædekornet. Sur fosforsur Kalk er en virksom Fosforsyregødning, dens Virkning er lig den med godt behandlet Benmelkompost. Kali, Kalk og Fosforsyregødning kunne uden Skade henligge paa Ageren uden at nedpløjes. Derimod er det tilraadeligt at nedpløje Kvælstofgødning hurtigst muligt for at undgaa Tab. Den billigste Maade at gøde med Kali paa vil i Regelen være med Bøgeaske eller Vejafskrabning. Hvis det sidste benyttes, vil det være hensigtsmæssigt samtidig at tilføre lidt Kalk, helst brændt. Den billigste Kalkgødning er, hvor dette haves, Mergel.

Sukker og Olie bestaa alene af Kulstof, Ilt og Brint, hvilke tre Grundstoffer Planten er i Stand til at uddrage af Luften og Vandet. Tilbageføres det øvrige af Planten, Top, Roeafpresning og Rapskagerne, vil Jorden altsaa efter en Roe- eller Rapshøst ikke have lidt Tab af Sædfrugternes Næringsstoffer. Roeafpresning og Rapskager ere imidlertid godt Kreaturfoder, saa det er hensigtsmæssigst først at anvende dem dertil. Det er jo naturligt, at der ved Gangen gjennem det dyriske Legeme mistes en Del Næringsstof, saa Dyrenes Exkrementer kan ikke have den samme Værdi for Planterne, som Foderet, men dette opvejes jo rigelig ved den forholdsvis høje Pris paa de indvundne Produkter Kjød, Smør, Uld o. s. v.

Endnu et Gødningsmiddel fortjener Omtale paa Grund af dets særegne Virkemaade, nemlig Gibs. Man har iagttaget et meget heldigt Resultat af at udstrø Gibs paa bredbladede, særlig de ærteblomstrede, Planters Blade. Grunden er den, at Gibs er opløselig i Duggen, og denne Opløsning er i Stand til at opfange den i Atmosfæren værende Ammoniak. Endel af denne Ammoniak kan sikkert optages af Planten gjennem Bladenes Porer; en anden Del vil en paafølgende Regn skylle ned i Jorden. Det er selvfølgelig, at denne Gibsgødning ikke skal foretages, naar der er Udsigt til Regn, men vel til stærk Dugfald. Gibsen anvendt paa denne Maade maa altsaa, endskjønt den kun bestaar af Kalk og Svovlsyre, betragtes som en Kvælstofgødning.

Landmandens væsentligste og vigtigste Gødningskilde er

og bliver imidlertid hans Møgdynge. Den skylder han al mulig Opmærksomhed, ja den skylder han at kjæle for. Alt Affald, som er eller kan blive til Plantenæring, maa tilføres den. Halm, frisk Møg, dyriske Stoffer, Stenkalk o. s. v. ere ikke direkte Plantenæring, men kunne ved Omdannelse blive dertil. For at denne Omdannelse kan ske, maa Møgdyngen undergaa en Gjæring (Forraadnelse), og denne Gjæring maa understøttes. Dette kan ske ved at blande Delene saa ensformigt som muligt, sørge for, at en passende Fugtighed er til Stede og drage Omsorg for, at den ved Gjæringen frembragte Varme vedligeholdes. De flydende Exkrementer indeholde forholdsvis mere Næringsstof end de faste, og derfor maa der omhyggeligt passes paa, at intet deraf gaar til Spilde. Hensigtsmæssigt vil det være at overgyde Møgdyngen dermed, og hvor dette ikke strækker til for at tilvejebringe en passende Fugtighedsgrad, da tillige anvende Vanding. Møgdyngen maa behandles ligesom en Kompostbunke, den maa beskyttes mod Regn, Sol og Trækvind. Ved den fremskridende Gjæring omdannes altsaa Næringsstofferne saaledes, at de blive optagelige for Planterne; herved dannes Ammoniak, som er flygtigt, og for at undgaa Tab ved dens Opflugt, maa der anvendes Opmærksomhed. Ammoniakens Tilstedeværelse giver sig tilkjende ved en prikkende Lugt, og hvor denne mærkes maa der altsaa tages Forholdsregler for at forhindre dens Opflugt. Dette kan ske ved at tilføre saadanne Stoffer, som binde Ammoniaken. Disse ere: Tørvesmuld, tørret og pulveriseret Ler, Savspaaner, Gibs o. s. v. I Stalde, især Hestestalde, mærkes undertiden Ammoniaklugt, der maa da der tages de samme Forholdsregler. Ukrudt er jo ogsaa et Gødningsemne, som ikke er at foragte. Hvis man lader Møgdyngen godt gjære forinden den føres ud paa Ageren, da kan Ukrudt uden Skade blandes deri; thi Gjæringen vil ødelægge Frøets Spireevne. I modsat Fald maa Spireevnen først ødelægges paa anden Maade, f. Ex. med brændt Kalk. En godt gjæret Møgdynge vil svinde betydelig i Masse, men, hvis den er godt behandlet, ikke i Indhold af Næringsstof. Det Forhold, at 1 Læs godt gjæret Gødning er ligesaa værdifuldt som 2 Læs mindre godt gjæret, kan let indtræffe. Træaske er det ikke heldigt at blande i Møgdyngen, men vel Tørveaske. Den fordelagtigste Anvendelse af Træaske vil i Regelen være til Engen. Den derved bevirkede større Afgrøde vil jo indirekte, forudsat at den opfodres paa Stedet, komme Agerjorden til gode. Møgdyngen er alsidig Gødning, det vil

sige at den indeholder alle Plantens Næringsstoffer. Dens Indhold af Kvælstof er imidlertid det vigtigste, og derfor gjælder det om den, hvad der er sagt om Kvælstofgødning, at den ikke har godt af at henligge længe paa Ageren inden den nedpløjes, og dette gjælder i højere Grad jo mere udgjæret den er. Det er imidlertid ikke nødvendig, at Gødningen er fuldstændig udgjæret, inden den anvendes. Den sidste Gjæring kan godt foregaa i Jorden, men jo mere udgjæret den er desto hurtigere virker den. At Gødningens ligelige Fordeling og fuldstændige Blanding med Agerjorden er af stor Betydning, behøver vist ikke at siges nogen Landmand.

Hvor Engene ere saa heldigt stillede, at de modtage Næring fra Grundvand eller Overrislingsvand, kunne de vedblivende bevare deres Frugtbarhed, og paa denne Maade kan overføres en Del Næringsstoffer fra Engene til Agerjorden. Hvor der til et Landbrug hører gode og rigelige Enge, kan det ofte være Tilfældet, at Kvælstof er det eneste Gødningsstof, som tiltrænges. Haves side og sure Enge, da vil Tilførsel af Vejafskrabning og noget Kalk være meget nyttig.

Endskjønt det fremgaar af det allerede sagte, skal jeg dog bemærke: En Handelsgødnings Værdi for Landmanden retter sig altsaa efter den Trang, hans Jord har til et specielt Næringsstof. Er det f. Ex. Kali, der er Mangel paa, da nytter det kun lidt at gøde med Guano. Det Tilfælde kan indtræffe, at 1 Pd. Kali er værdifuldere for en Landmand end 100 Pd. Fosforsyre, men til saadanne Tilfældigheder tager Handelsgødningernes Pris intet Tilsyn. Det stik modsatte Tilfælde kan jo ogsaa indtræffe. Hvis Plantenes Næringsstoffer falbødes enkeltvis, da vilde det være lettere at tage Bestemmelse ved Indkjøbet; thi da vilde enhver jo kun kjøbe det Stof, og det i den Mængde, som han har Brug for, men Handelsgødningerne ere jo sammensatte af forskjellige Stoffer, saa Landmanden bliver ofte nødsaget til at kjøbe Stoffer, som han ingen øjeblikkelig Brug har for, og kunne disse end senere komme til Anvendelse, saa have de for ham dog ikke nu den fulde Værdi. Mener en Mand nu f. Ex. at ville ofre paa sin Jord 10 Pd. Kvælstof og 10 Pd. Fosforsyre, og der tilbydes ham en Gjødning, som i 100 Pd. indeholder 10 Pd. Kvælstof og 5 Pd. Fosforsyre, da vil han af denne Blanding ikke kjøbe 200 Pd., men kun 100 Pd., og søge at tilføre de manglende 5 Pd. Fosforsyre paa anden Maade. Mener Manden, at hans Jord kun trænger til Kvælstof, og han har Valget imellem 2 Slags Guano, hvoraf

Nr. 1 indeholder 15 pCt. og Nr. 2 20 pCt. Kvælstof, da vil han ved Beregning finde, at 75 Pd. af Nr. 2 har samme Værdi for ham som 100 Pd. af Nr. 1, og han vil ved at sammenstille Priserne vide at gjøre det rette Indkjøb. De i Handelen forekommende alsidige Gødninger (Fuldgødning) ville i Regelen vise sig at være for dyre, da det jo næsten aldrig er Tilfældet, at Jorden har Mangel paa alle Næringsstofferne. Ved Ansættelsen af en Handelsgjødnings Værdi maa Kjøbmanden og Landmanden gaa ud fra forskjellige Standpunkter. Kjøbmanden maa udregne, hvad Varen koster ham at anskaffe og desuden have Blikket henvendt paa denne Vares Betydning i industriel Henseende. Landmanden derimod maa kun spørge: Hvad Værdi har Varen for mig i dette specielle Tilfælde. Deres Interesser kunne ofte falde sammen, og sikkert vilde det være til Landbrugets Held, om et betydeligt Forbrug af Handelsgødninger fandt Sted.

Har nu en Landmand besluttet at ville anvende Kunstgødning, maa han altsaa først stille sig det Spørgsmaal: Hvilke Næringsstoffer trænger min Jord til, og hvilke ikke? Ganske vist vil en chemisk Jordbundsanalyse kunne besvare Spørgsmaalet aldeles korrekt, men desværre vil Svaret som oftest fremkomme i en Form, som ikke er fyldestgjørende, da det vel næppe vil oplyse, i hvilken Opløselighedsgrad Stofferne ere til Stede. En anden Maade, hvorpaa Spørgsmaalet kan ventes besvaret, er ved at anstille direkte Vegetationsforsøg. Gives f. Ex. paa en Rugager et Stykke, skarpt begrænset, foruden den sædvanlige Behandling et Extra-Tilskud af Kvælstofgødning (Svovlsur Ammoniak); et andet Stykke Fosforsyregødning (Sur fosforsur Kalk); et tredie Stykke Kaligødning (Bøgeaske) og et fjerde Stykke Kalkgødning (Mergel); da vil, hvis de to første Forsøg har en forøget Vegetation til Følge, kunne drages den Slutning, at Jorden har været forholdsvis fattig paa de tilsvarende Næringsstoffer. For de to sidste Forsøgs vedkommende kan ikke ubetinget drages den samme Slutning, da deres heldige Virkning muligvis er begrundet i, at de have virket stofskillende og opløsende paa de i Forvejen tilstedeværende Næringsstoffer. De have i saa Fald nærmest virket som Kryderi, men de give saa dog alligevel Oplysning om Jordens Beskaffenhed.

Hos Boghandler **V. Pio i Kjøbenhavn og J. L. Wisbech i Kolding faas følgende, særlig til Sogne- og Skolebibliotheker, passende Bøger:**

Archiv, historisk. Et Maanedsskrift for populære Skildringer af historiske Personer og Begivenheder. Udg. af Joh. Petersen og Fr. Granzov.
1869. 2 Bind. (9 Kr.) Nedsat Pris 5 Kr.
1870—74. 2 Bind. (9 Kr.) Nedsat Pris 3 Kr. pr. Aargang.
1875—78. 2 Bind. (10 Kr. 20 Øre.) Nedsat Pris 5 Kr. pr. Aargang.

Aftenlæsning, et underholdende Maanedsskrift, sidste Række 1875, 76 77. 6 Bind (17 Kr. 40 Ø.). Nedsat Pris 7 Kr. 20 Ø.

Armand (F. A. Strubberg). Det gamle spanske Dokument. Roman. 262 Sider. (2 Kr.). Nedsat Pris 1 Kr.

Bibliothek for Ungdommen, 1872. 4 Bind 1648 Sider. (8 Kr. 66 Øre). Nedsat Pris 3 Kr.

— — — 1873. 4 Bind 1648 Sider. (8 Kr. 66 Øre). Nedsat Pris 3 Kr.

Bolander, Sophie. Johan Gyllenstjerna eller Kjærlighed og Politik. 2 Dele 272 × 272 Sider. (2 Kr.). Nedsat Pris 1 Kr.

Cooper, Den sidste Mohikaner. 2 Kr. 50 Øre.

Dodt, Beatus, Rideknægten. Livsbilleder fra det nordlige Sjælland. Med Illustrationer. 363 Sider. (4 Kr.) Nedsat Pris 2 Kr. 50 Øre.

— — Udvalgte Fortællinger I. 316 Sider. (2 Kr.) Nedsat Pris 1 Kr. 25 Ø.

— — Udvalgte Fortællinger II. 312 Sider. (2 Kr.) Nedsat Pris 1 Kr. 25 Øre.

— — Ved Gurre Sø. Fortælling fra Caroline Mathildes Tid. (2 Kr. 50 Øre.) Nedsat Pris 1 Kr. 25 Øre.

Folkekalender for Danmark 1860, 63, 64, 65, 70, 71, 72, 73, 74, 75 og 76 (à 1 Kr.) Nedsat Pris à 35 Øre pr. Aargang.

Fra alle Lande. 1870. 2 store Bind med Billeder. (9 Kr.) Nedsat Pris 3 Kr.

— — — 1871. (9 Kr.) Nedsat Pris 3 Kr.

— — — 1872. (9 Kr.) Nedsat Pris 3 Kr.

— — — 1873. (9 Kr.) Nedsat Pris 3 Kr.

— — — 1874. (9 Kr.) Nedsat Pris 3 Kr.

— — — 1876. (10 Kr. 20 Øre.) Nedsat Pris 5 Kr.

— — — 1877. (10 Kr. 20 Øre.) Nedsat Pris 5 Kr.

— — — 1878. (10 Kr. 20 Øre.) Nedsat Pris 5 Kr.

Fra Natur og Folkeliv 1870 med 75 Illustrationer. 248 Sider. Nedsat Pris 1 Kr.

— — 1871 med 30 Illustrationer. 236 Sider. Nedsat Pris 1 Kr.

Nielsen, Anton. Fra Landet. (4 Kr.) Nedsat Pris 2 Kr. 50 Øre.

Raynal. Forlis i Sydhavet eller 20 Maaneder paa Aucklands-Øerne. 236 Sider. 1 Kr. 50 Øre. Med Illustrationer 2 Kr.

Robinson Crusoe med 51 Illustrationer. 189 Sider, indbunden i Papbind 1 Kr. 20 Ø.

Rundt paa Jorden. Underholdning for den modnere Ungdom, 1870, 71, 72, 73 og 76. (à 3 Kr.) Nedsat Pris à 1 Kr. pr. Aargang.

Starbæk, Engelbrecht Engelbrechtsson. Historisk Roman i 5 Dele. (5 Kr. 25 Øre.) Nedsat Pris 3 Kr.

— Carl Knutson og Chr. den Første. Historisk Roman i 3 Dele. (4 Kr. 25 Øre.) Nedsat Pris 3 Kr.

— Kong Karls Testamente. Historisk Roman i 3 Dele. (4 Kr. 25 Øre.) Nedsat Pris 3 Kr.

Somandsfortællinger. Leopold Knorbelsbergers Reiser og Eventyr tilsøs i Krig og Fred. Med 185 Illustrationer. 270 Sider, indbunden i Papbind. 2 Kr. 40 Øre.

Tolderlund, Hother (Dr. H.). Fortællinger og Skildringer. (Patent. En Kop Kaffe. Kugleposten. Himmelbjerg og Bovbjerg). 197 Sider. (2 Kr.) Nedsat Pris 1 Kr.

Trojel, F. C. L., Kammerherre Gunl. Illustreret Jule- og Nytaarsgave. Med Illustrationer. 86 Sider. (1 Kr. 50 Øre.) Nedsat Pris 75 Øre.

Udvalgte Fortællinger af Wisbechs illustrerede Almanak. 1—2 Bind. Hvert Bind cirka 440 Sider, heftet 1 Kr. 75 Øre, indbunden i Vælskbind 2 Kr. 75 Øre. Med Bidrag af Carl Andersen, Beatus Dodt, Holger Drachmann, Carit Etlar, H. F. Ewald, Henning Fox, Mads Hansen, Thomas Lange, Elisabeth Martens, P. P., Knud Skytte, Ludvig Wagner, m. fl.

Udvalgte Fortællinger af Wisbechs illustrerede Almanak i et Bind cirka 500 Sider, heftet 1 Kr., indbunden i Vælskbind 1 Kr. 50 Øre.

Skrifter

udgivne af

Udvalget for Folkeoplysnings Fremme.

Disse Skrifter, der begyndte at udkomme i 1866, have i det forløbne Tidsrum indeholdt Bidrag af følgende Forfattere:

C. J. L. Almquist,
Carl Andersen,
Alb. Andresen,
B. Auerbach,
Bj. Bjørnson,
St. St. Blicher,
W. Carstensen,
Ch. Darwin,
Ch. Dickens,
E. Elberling,
Carit Etlar,
J. Forchhammer,
N. F. S. Grundtvig,
Sv. Grundtvig,
C. Grønlund,
M. Hammerich,
C. Hauch,
L. Helveg,
Em. Henningsen,
L. Holberg,
E. Holstein,
F. W. Horn,
J. C. Hostrup,
A. Ingerslev,
A. D. Jørgensen,
P. Købke,
H. H. Lefolii,
C. Lütken,
C. G. Middelboe,
J. Moldenhawer,
M. Mørk-Hansen,
Chr. Nielsen,
Zakarias Nielsen,
C. V. Nyholm,
A. Oehlenschlæger,
Th. Overskou,
E. Prytz,
H. V. Rasmussen,
C. E. F. Reinhardt,
G. Rode,
N. C. Rom,
C. Rosenberg,
Hedevig Rosing,
J. Sahlertz,
Emil Sauter,
Walter Scott,
L. Schrøder,
F. Selmer,
Knud Skytte,
Adolph Steen,
Jap. Steenstrup,
Joh. Steenstrup,
M. Steenstrup,
Ejler Sundt,
N. J. Termansen,
Th. Thaarup,
S. B. Thrige,
C. A. Thyregod,
Hother Tolderlund,
J. C. Tuxen,
O. Vaupell,
Fr. Wendt,
G. Westring, og flere.

Det rige og afvexlende Indhold bestaar af: **Smaafortællinger — Skildringer fra fremmede Lande — Opdagelsesrejser — Skildringer af det virkelige Liv — Fra Søen — Naturhistorie — Naturlære — Historiske Skildringer — Fra Samfundslivet — Nordiske Digtere o. m. A.**

I alle Boglader faaes

de enkelte Skrifter og Særtryk til den derfor fastsatte **Bogladepris**, ligesom fuldstændige Fortegnelser udleveres paa Forlangende.

Subskriptionsprisen

er 4 Kroner aarlig. Der udgives omtrent 55 Ark om Aaret, hvilket altsaa bliver ca. 7 Øre for Arket.

Partipris.

Enhver, som paa een Gang kjøber 25 Expl. af et enkelt Skrift, eller paa een Gang et Parti af forskjellige Skrifter efter eget Valg til et Beløb af 50 Kr., faar dem til $^2/_3$ Bogladepris.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet 32. Kjøbenhavn K.

Prisnedsættelse for Kjøbere af Wisbechs Almanak 1883.

Hos **J. L. Wisbech** samt i alle Boglader kunne Almanakkens Kjøbere faa efterfølgende Bøger fra 1 til 57 en Trediedeel under den anførte Bogladepris:

De af Almanakkens Kjøbere, der ønske at nyde denne Rabat, bedes ved Bestillingen at forevise et Exemplar af Almanakken for 1883.

Det mindste Beløb, hvorpaa denne Rabat kan tilstaas, er ved Bestilling af et Parti til mindst 10 Kr. eller 6 Kr. 66 Øre Netto; paa Bestillinger til et mindre Beløb kan ikke reflekteres, og kan der til hver Bestiller kun leveres 1 Expl. af hver Bog.

1. **Belot, Adolphe.** To Kvinder eller Vanen og Erindringen. 213 Sider. Før 1 Kr. 30 Øre nu 80 Øre.
2. **Birch, Sophus.** Kjærlighedshistorier. 1ste og 2den Samling. 136 og 129 Sider. Før 3 Kr. 33 Øre nu 1 Kr. 60 Øre. Enkelt Bind à 80 Øre.
3. **Cherbuliez, Victor.** Meta Holdenis. Fortælling. 184 Sider. Før 1 Kr. 70 Øre nu 1 Kr.
4. **Gaboriau, Emile.** Guldtørst eller kvindelige Rænker. 3 Dele. 304, 243 og 320 Sider. Før 4 Kr. 30 Øre nu 2 Kr. 50 Øre.
5. **Goltz.** Den landøkonomiske Bogføring. Oversat efter den 3die Udgave og forsynet med et Regnskab efter det dobbelte Bogholderi over en Gaard heri Landet ved C. G. V. Ræder. 113 Sider. Heftet 2 Kr. 25 Øre. Indb. 3 Kr. 25 Øre.
6. **Kogebog for By- og Landhusholdninger,** af Marie Rasmussen. Tredie betydelig forøgede Oplag, indeholdende ca. 600 Anvisninger til at koge, bage, stege, nedsylte, henlægge, nedsalte, Tilberedning af forskjellige Drikkevarer, Slagtning, Mejerivæsen m m. Pris heftet 1 Kr. 80 Øre. Indb. 2 Kr.
7. **Kogebog for Husmødre af Bondestanden,** af Dorthea Hansen. Tredie Oplag, indeholdende henved 370 letfattelige Anvisninger til Slagtning, Husholdning, Madlavning, grov og fin Bagning, Syltetøjer, Drikkevarer, Ølbrygning, Mejerivæsenet, Sæbekogning og Vask m. m. Pris heftet 1 Kr. 20 Øre. Indb. 1 Kr. 50 Øre.
8. **Kogebog for mindre Husholdninger** med 260 Anvisninger. Tredie Oplag Pris 75 Øre.
9—11. **Landøkonomiske Breve** udgivne af R.—r. 1 og 2 à 75 Øre, 3 à 1 Kr.
12. **Leunbach, C.** Seks Bibellæsninger over udv. Stykker af det gamle Testamente. 55 Sider. 60 Øre.
13. **Masoch, Sacher.** En anden Hjob. Roman. 284 Sider. 2 Kr. 75 Øre.

14. **Nyegaard, C. T.** Vejledning til Træers Opelskning, Plantning og Pasning m. m. 50 Sider. 40 Øre
15. — — Vejledning ved Dyrkning af Rodfrugter i Marken, samt Dyrkningen af Humle, Kommen, Peberrod, Tobak, Sennop og Dodder. 30 Sider. 35 Øre.
16. **Petersen, C. A.** Opgaver til Forstandsøvelser paa Tavlen. Til belærende Adspredelse for flittige Børn. I Futteral. 1 Kr. 75 Øre.
17. **Samling af Noveller og Fortællinger.** Oversatte af H. Chr. Geill. 1ste og 2det Bind. 241 og 204 Sider. 1 Kr. 60 Øre.
18. **Skouboe, Fr.** Friskole eller Statsskole? 92 Sider. 1 Kr.
19. **Spog og Alvor.** (Udv. Fortæll. af de ældre Aarg. af Wisbechs ill. Almanak). 1ste, 2den og 3die Samling à 35 Øre.
20. **Nonnen i Asmild.** En Fortælling af Tørslef. 140 Sider. 50 Øre.
21. **Blomsterkurven.** En Fortælling for den modnere Ungdom. 1 Kr.
22. **Meddelelser om Agerbruget i Belgien ved Næder.** 1 Kr.
23. **Soegaard, Verdenshistorie for Folket.** Oldtidens, Middelalderens og den nyere Tids Historie. 3 Bind. 4 Kr.
24. **Den lille Amerikaner.** Praktisk Vejleder for Udvandrere. 1 Kr.
25. **Lægen uden Medicin.** 1 Kr.
26. **Husmandsbogen,** af Mads Hansen. 1 Kr.
27. **Arbejderens Bog,** af A. Oxenden. 50 Øre.
28. **Luther og Melanchton.** Kirkehistorisk Livsbillede af Wildenhahn. 190 Sider. 1 Kr. 50 Øre.
29. **Paulus.** Bibelske Skildringer af N. Beets. 214 Sider. 1 Kr.
30. **80 nyttige Anvisninger** for Husfædre og Husmødre. 50 Øre.
31. **Af Adelen.** Kriminalfortælling af Fr. Friedrich. 304 Sider. 1 Kr. 50 Øre.
32. **Lucius Davoren eller Toldere og Syndere.** Af M. E. Braddon 560 Sider. 3 Kr. 20 Øre.
33. **Den unudværlige Selskabsmand til Tidsfordriv for Alle.** 1 Kr. 30 Øre.
34. **Adela eller Frelst af en Engel.** Af Maine-Reed. 548 Sider. 1 Kr. 50 Øre.
35. **Thrane, Valdemar.** Øjeblikkets Barn. Original Fortælling. 367 Sider. Før 2 Kr. 66 Øre, nu 1 Kr. 50 Øre.
36. **Hesba Stretton.** Alene i London (med 12 Billeder). 1 Kr. 25 Øre.
37. — Livets Storm (med 7 Billeder). 1 Kr. 50 Øre.
38. — Kongens Tjenere (med 8 Billeder). 1 Kr. 60 Øre.
39. — Cassy (med 6 Billeder). 1 Kr. 20 Øre.
40. — Max Krömer (med 13 Billeder). 1 Kr.
41. — Stephen Fern. Nogle Træk af Livet ved Englands Kulgruber (med 5 Billeder). 1 Kr. 60 Øre.
42. — Enoch Rodens Læreaar (med 5 Billeder). 1 Kr. 60 Øre.
43. — Bedes Legat (med 8 Billeder). 2 Kr. 40 Øre.

44. Nybyggerens Hytte. 80 Øre.
45. Kutterens Krydstogt. 60 Øre.
46. Boret isænk. 60 Øre.
47. Sørøveren paa Misisisippi. 80 Øre.
48. Seth Jones. 80 Øre.
49. Rød-Bælte. 80 Øre.
50. Hævnerne fra Texas. 80 Øre.
51. Overbord. 80 Øre.
52. Shawnee Spionen. 80 Øre.
53. Bill Biddon. 80 Øre.
54. Nat Todd. 80 Øre.
55. Det tabte Spor. 60 Øre.
56. Indianerhøvdingen. 80 Øre.
57. Rød Ulv. Fortælling fra Mexiko. 70 Øre.

Wisbechs Almanak for 1870—1882 sælges til følgende nedsatte Priser:

Aargang 1870 1875 à 40 ß til 35 Øre.
– 1875 1882 à 1 Kr. til 40 Øre.
– 1877—1882 à 1 Kr. 25 Øre til 45 Øre.

Hos J. L. Wisbech i Kolding og W. Pio i Kjøbenhavn samt i alle Boglader faas:

Andreasen, A. Mælkeri-Regnskab for 3 Aar. 3die Oplag Indb. 2 Kr. 60 Øre.

Both. Verdensatlas til Brug i Skolen og Hjemmet i 24 farvetrykte Kort af L. Both. Hftet 3 Kr., indb. 4 Kr.
— Skoleatlas i 24 farvetrykte Kort. Heftet 1 Kr., indb. 1 Kr. 50 Øre.

Dansk Landbotidende. Udgivet af Møller Holst og Hertel. Bind 3, 4, 5, 7, 8 og 9 nedsat Pris à 1 Kr. 25 Øre. (Oprindelig Pris 3 à 4 Kr. Bindet). Foruden belærende Artikler, indeholder hvert Bind en Mængde Fortællinger af vore danske Forfattere, og egner sig særlig til Sognebibliotheker.

Goszner, Johannes. Sjælens Pleje. Bibelske Betragtninger for hver Dag i Aaret. 2 Kr.

Geill, H. Chr. Billed-Læsebog for Begyndere, med mange Illustrationer. Ind. 35 Øre.
— Læse- og Tænkeøvelser for Begyndere. 7de Oplag. Indb. 50 Øre.
— Regnebog I. Indb. 35 Ø.
— Facit hertil. 15 Øre.
— Regnebog II. Indb. 55 Øre.
— Facit hertil. 25 Øre.

Holt, P. Lomme- og Noteringsbog for Landmænd. Udkommer hvert Aar. Pris indb. 1 Kr. 75 Øre, i Læderbind 2 Kr.

— Lomme- og Noteringskalender for Forretningsfolk. Udkommer hvert Aar. Pris indb. 1 Kr. 75 Øre.

Det nye Testament. Udgivet efter Overenskomst med Vaisenhuset. Efter den aut. ny reviderede Udgave, med 50 store Billeder (5 Kr.). Nedsat Pris 2 Kr.

Struwe, Charlotte. Kogebog for store og smaa Husholdninger, indeholdende Anvisning til at koge, bage, stege og sylte samt Tillavning af forskjellige Drikkevarer, tilligemed en kortfattet Kjøkken-Ordbog. Pris indb. 2 Kr. 50 Øre.

Wessel, Johan Herman. Digte. (50 Øre). Nedsat Pris 25 Øre.

Westrup. Regnekunsten eller den nyeste Hovednøgle ved Kjøb og Salg. Indb. 1 Kr. 25 Øre.

Læsning for Folket.

Indeholdende Fortællinger, underholdende og belærende Skildringer, Digte etc. af de tidligere Aargange af Wisbechs Almanak.

Nr. 1. Præstens Sommerpærer, Fortælling af Dr. H.; Hans Tavsen af L. Wagner, med 8 Billeder. 10 Øre.

Nr. 2. En stærk Mand, Fortælling af Mads Hansen; Johannes Evald af Chr. Boeck, med 8 Billeder. 10 Øre.

Nr. 3. Linieskibet Prinds Christian Frederik, Fortælling af P. P.; med 8 Billeder. 10 Øre.

Nr. 4. Kong Bram, Fortælling af Carl Andersen; Steen Steensen Blicher af Chr. Boeck, med 7 Billeder. 10 Øre.

Nr. 5. En sand Historie af E. Martens; Gjøde Lavmandsen og hans Datter af J. Petersen, med 10 Billeder. 10 Øre.

Nr. 6. Præsten i Truelse, Fortælling af H. F. Evald; Guldhornene af L. Schrøder, med 9 Billeder. 36 Sider. 15 Øre.

Nr. 7. Mesters Ring, Historie af Carit Etlar; Hyrdedrengen, Eventyr af Knud Skytte; Rødhoved af Carl Andersen; En hemmelighedsfuld Forlovelse. 15 Billeder. 48 Sider. 20 Øre.

Nr. 8. Dreven af, Fortælling af Holger Drachmann; Roms Katakomber af L. Wagner. 18 Billeder. 48 Sider. 20 Øre.

Nr. 9. Kutteren Vildanden, Fortælling af Holger Drachmann; Frederiksborg under Chr. d. 4. af Carl Andersen, med 8 Billeder. 48 Sider. 20 Øre.

Nr. 10. En høitstaaende Medbeiler, Fortælling af A. Beiter; Jyllands Nordvestkyst af Kapt. Jagd; Et Museum af Henning Fox; Den lille Tydsker, med 18 Billeder. 48 Sider. 20 Øre.

Nr. 11. Posekiggerkrigen i Riisby, Fortælling af Evald; Rosenborg Slot og dets Minder af Carl Andersen, med mere. Cirka 24 Billeder. 72 Sider. 25 Øre.

Nr. 12. Endel Fortællinger og oplysende Skildringer af Wisbechs Almanak med cirka 30 Billeder. 30 Øre.

I alle Boglader faaes:

Nogle til Almanakken,

indeholdende

en kort Forklaring over **Festernes** Oprindelse og Betydning samt Forklaring over alle **Maanedernes** og **Dagenes** Navne m. m. hele Aaret igjennem.

En Ledsager til hver Aars Almanak

af

D. H. Wulff, Adjunct.

100 Sider. — Pris heftet 60 Øre.

Kortfattet homoopathisk Lægebog,

udarbeidet af Pastor L. D. Hass.

6te Oplag. Pris 150 Øre, indb. 175 Øre.

Homoopathisk Haandbog

for Venner af den homøopathiske Lægemethode,

af Dr. Weil, prakt. Læge og Øienlæge i Berlin,

oversat efter 3die Udgave

af P. P. Orum, homøopathisk Læge i Aalborg.

Pris heftet 175 Øre.

Biavlens Katekismus,

af J. W. Lotter,

udgivet paa Foranstaltning af Biavlerforeningens 46de Kreds i Aalborg.

Med 33 Afbildninger indb. 2 Kr.

Den lille Amerikaner.

Praktisk Veiledning i det engelske Sprog etc.

Pris indb. 1 Krone.

Kort over de forenede Stater i Nordamerika. Ny Udgave 1882.

Lommeformat 125 Øre.

Aalborg, **Magnus A. Schultz's** Boghandel.

„De forenede Lotteriforretninger".

Landets

Lotteri-

største

Bureau

ansætter Kollektører

overalt

paa de mest fordelagtige Betingelser.

Som Bevis paa, hvor indbringende en Kollektion kan være tillader man sig at anføre, at mange af Forbindelserne derved have opnaaet en aarlig Indtægt af

600, 800, 1000 à 1200 Kr. og derover.

Lodder føres til alle Industrilotterier.

Den Fordel og Behagelighed, som Kollektørerne opnaa ved at træde i Forbindelse med „De forenede Lotteriforretninger" kan lettest godtgjøres ved at henvise til de mange foreliggende Attester, af hvilke, af Hensyn til Pladsen, her kun skal nævnes nedenanførte:

Undertegnede har i længere Tid modtaget Lodsedler til de forskjellige Varelotterier fra „De forenede Lotteriforretninger"s Hovedkontor i Fredericia, og har det været mig en sand Fornøjelse at arbejde sammen med dette Hovedkontor, da det ved Hr. C. F. Hansens Ledelse forener en behagelig Forretningsgang med en god, nøjagtig og samvittighedsfuld Betjening; dertil kommer, at Forbindelsen med nævnte Hovedkontor er langt fordelagtigere for Kollektørerne end en Forbindelse med selve Lotterierne.

Kolding i Januar 1881. Warming,
aut. Klassel. Kollektør.

Enhver, der ønsker at blive ansat som Kollektør, bør derfor henvende sig til

C. F. Hansen,
Fredericia,

eller til Forretningernes Firma i Kjøbenhavn:
Generalagenter Chr. Hansen & Komp., Kjøbenhavn V.

EVERS & CO.,
Stentagpap og Asfalt-Fabrik,
Nybrogade 12, Kjøbenhavn,

anbefale:

Tagpap	Tækninger og Overstrygninger	Taglak.
i 3 Tykkelser.	ved øvede Arbeidere.	Tækkesøm.

Overtækning af Spaantage udføres.

Naturlig og kunstig Asfalt.

Creosottjære	Glycerinbadet,	Portland Cement
til Overstrygning	bedste og billigste	i $1/1$, $1/2$ og $1/4$ Tdr.
af Tagspaan.	Kreaturvask.	Ildfaste Sten og Ler.

Gullandske, Granit- og Mønsterfliser til Gulve og Vægge.

Priscouranter sendes, Oplysninger og Overslag gives paa Forlangende.

Lager af vore Artikler findes hos de fleste større Kjøbmænd og Tømmerhandlere.

Mælkeri- Udstillingen

i Aarhus.

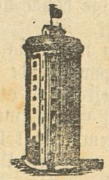

21. og 22. Januar 1881.

Af det udstillede Smør vare 185 Mærker farvede med Meyer & Henckel's, Blumensaadt's og Chr. Hansen's Smørfarver, — 3 Mærker vare farvede med Fr. Nielsens Farve og 6 vare uden Angivelse af Fabrikantens Navn — fordelt paa følgende Maade:

Meyer & Henckel	**112**	**Mærker,**
Blumensaadt	**41**	—
Chr. Hansen	**32**	—

De Præmier, der faldt paa nævnte 185 Mærker, fordele sig saaledes:

Meyer & Henckel	**28**	**Præmier,**
Blumensaadt	**7**	—
Chr. Hansen	**9**	—

Mælkeriudstillingen i Aarhus har altsaa tilfulde godtgjort, at Meyer & Henckel's Smørfarve er den mest udbredte og at fortrinsvis den anvendes af de dygtigste Mejerister.

Vejrspaadomme for 1883,

beregnet efter

Vejret 1866.

Januar var mild, lignede Efteraar mere end Vinter. Ikke en eneste Frostdag forekom i Maaneden.

Februar var ligeledes mild, men udmærkede sig ved sit store Nedslag. Maaneden havde kun 3 Frostdage.

Marts bragte megen Frost og Sne. Middeltemperaturen var $1^1/_2$ Gang under hele Landets Gjennemsnitsvarme for Vinteren.

April fortjente sit Skudsmaal for Ustadighed; varme Dage vexlede med vinterlige; medens Varmen en enkelt Nat var omtrent + 6°, sank den en anden Nat til c. 4° Frost.

Mai var usædvanlig kold, Nattefrosten meget vedholdende. Slutningen var dog mildere og uden Nattefrost.

Juni. Begyndelsen var meget varm og tør. Midten bragte endel Regn som Tordenbyger. Slutningen var atter meget varm, og atter bragte Tordenbyger rigelig Nedslag.

Juli. I Begyndelsen af Maaneden faldt endel Regn. Varmen var normal.

August. var meget vaad, og skjøndt Gjennemsnitsnedslaget i denne Maaned er størst, var Regnmængden dog større end sædvanlig. En Ugestid i Slutningen af Maanederne kom der gode Dage, hvilket kom Høsten vel tilpas.

September var regnfuld og urolig, kun ganske enkelte Tørvejrsdage indtraf. Maanedens sidste Uge havde dog anden Karakter. Vejret blev tørt, varmt og sommerligt.

Oktober var tør og stadig, kun nogle faa Dage afvege derfra.

November. Begyndelsen var paafaldende mild, omtrent midt i Maaneden tog Vinteren fat, men Vejret slog atter om i Tø. Slutningen var atter vinterlig. Nedslaget var temmelig stærk.

December. Begyndelsen var temmelig kold; Kulden var streng i Midten af Maaneden, men veg efter en Uges Tid for Tøvejr. Det nye Aar holdt sit Indtog med Storm, Frost og Sne.

	Aarets Middelvarme.	Gjennemsnitsvarme.	Regnmængde.	Gjennemsnitsregnmængde.
Januar....	+ 3,36° C.	÷ 1,25° C.	30,3 Lin.	20,0 Lin.
Februar ...	+ 2,14° -	÷ 0,78° -	37,3 —	18,0 —
Marts	÷ 0,53° -	+ 0,93° -	10,2 —	18,5 —
April	+ 5,60° -	+ 5,56° -	20,1 —	17,4 —
Mai	+ 8,58° -	+ 10,96° -	22,6 —	17,8 —
Juni.....	+ 16,09° -	+ 15,44° -	27,4 —	24,0 —
Juli.....	+ 15,47° -	+ 17,34° -	27,4 —	27,6 —
August	+ 14,68° -	+ 16,84° -	46,1 —	29,5 —
September.	+ 13,50° -	+ 13,45° -	41,6 —	25,9 —
Oktober ...	+ 7,55° -	+ 8,76° -	9,9 —	25,8 —
November .	+ 3,28° -	+ 3,91° -	43,4 —	24,2 —
December..	+ 1,74° -	+ 0,94° -	29,7 —	20,7 —

C. Simonsen; Stentrykkeri.